

ይህን የተግከለ ወይይት ከሀዘን መቀመጫው ከፍል ወደሌላ ክፍል ለመተኛር ወጣት አስተናባሪዎች ሲደበሰቡ፤ ከመጠን በላይ እርር-ድብን ያለ ያንጃትላትን እያወረዱ የገቡ ከመሀከለኛ እድሜ ለዘሉ የተረቡ ሴት የበሰተ አእምሮ ከወለሉ ሰሜንታ ላይ ወደቀ።

መስመር ሊይዝ የጀመረው ወይይት ከለትሰም አልፎ ትጥ ለደጣ ገርገር ተሰወጠ። ገርገረ የመጣው ከመደናገጥ፤ ሴት የጥን ለመሸከፍ ከግሰብ፤ አወዳደታቸውን ለግየት የመስገብገብ መራከትና ድብልቅልቅ ሆኖ ነው። የሰላው ሁኔታ ሁሉም እኩል ከሴት የጥ ላይ መፍጠጥ ብቻ ነበረ። እያ ተበጽ እንደመሰረፍ ታጥቷቸው፤እንደገና ትጥብጣ መዘታዊ ድምፅ፤ «ተገ በል! ግን ነህ አንተ! ግጥም አድርገህ ያዝት፤ ይህች ልክፍታም እንደሁ አመሲ ነው፤ በሷ ሴት የሰው ልጅ የመሰረድ ምሰሶ ሆኖ የሚፃር ነው የሚመስላት። ወይ አምላክእስራኤል! አታሳየኝ ጌድ የለም፤ እስቲ እነሆ! ታምረ እንደሁ ቀኑ ተቆርጦ ሂዷል። ምን ታደርጊያለሽ? ያንች ደብእንት ያስነሳው ይሆን? እንዲያ በሆነበ፤ ሀላቅንም ለወደቀው ሁሉ በወደቅን! ትጥ ግጥ-ት!» ሲሉ ነበበች ይደረጋቸዋልና፤ «እንተምእኮ ለንግግርህ የለሽት መስኪያ የለውም፤ ሆድ ለባሰው ሰው ታል መርጦ፤ አደብ እንደገዛ እርጋ ብሎ እንዲያው ነክ-ነክ፤ ደሰሱደሰሰ ነበር የሚደረገው። እንድ ቀን... በክፉ ቀንእንኳ ታል መምረጥ አይሆንልህ አየልኝ! በተናገርክው ልክ መስመር የሚፀና ነው የሚመስልህ፤ ለባዘራፍ፤ ሲሷቸው ተበጽ ቀጥተኛ ምላሽ አልሰጠም። የህታቸውን ወረፋ ከፈል ተጠቅመው፤ በረጋ ድምፅ፤ «እንቶ... ግን ነህ!... ንሳግ ሽሽ ቢጤ ከበራድ ወህ ነክራችሁ አምጡ በላቸው! በሱ ግጅት የተከለከሉትን ሴቶች።... አታደዋትም? በላበት ቀለጠች! ጠሰች። በረዶም ቢሆን አምጡና ከንግረ ላይ አውሉበት፤ ወደዚያ ክፍልም ወሰዷት። የሚሸከፍ ሴት የለም? አየ!... እታበባ? እኔን በሰድብ መተያየት ብቻ! ይልቅ ሴቱን ሁሉ ተሎ አስተባብረሽ አትሸክፈትም? ምን አፍጦ፤ አፍጦ ያየኛል?» ብለው በዚያው የነበበችን ዘረፋ ቀጡት። ሴት የጥ ሲገቡ ታጅበው ነበረና ወደሌላ ክፍል ተወሰደው መላሰተኛ ለትሰው ወይይቱን ለጊዜው እንዳይቀጥል ገታው። ይልቁን ቡና ግፍላቱ ተከተለ። ይህን ሁኔታ ተንተርሽ፤ የሴት የጥም አወዳደት ገርሞኝ፤ ከምን የመጣ የመረረ ሀዘን እንደሆነ ላጠራ፤ ከተወሸቅሀበት ጣብቂያ (ግእዝን) ትንሽ ከተት ብዩ የበለጠ ተጠጋሂቸው።

«አያ ተበጽ!»

«ተለብ!» አሉ፤ መቸም፤ መረገረጊያቸው ከመቶ ያልፋልና፤

«እኔህ አሁን የገቡት ሴት የ፤» ስል አቋረጠኝ፤

«እንደ ለጋዝር ተግዝግዝ ከወለል ላይ የተንጣለላችው...

እህ! ታዲያ?»

«እሽ! ምናቸው ናቸው? ለትሷቸው በጣም ያለ ነገር!»

«ለትሰም አይደል፤ ከዚያ ያለፈ የመደናገጥ ስክር ነው፤ ታሪኩ ግን በጣም ሰረ ነው፤ ጊዜ ይከላል። እንዲያው ስንከባር ብለህ ምን ነው?»

«ምን ግለትያ ነው? እንዲህ ያለች ናት ቢሉ ለመልስ አይበታችም የምልያ ይሆናል እንደ?»

«እንዲያ ያለ ቁርጥ ንግግር አይገባህም፤ አገገልና ሰው ለንግግር በሚችልበት ጊዜ ጠብኝ እንጂ ብዙ ዝና የሚሰጥ ታሪክ ነው። ... ታሪኪ የግሹ ታሪክ ነው። ቢሆንም ይሆናል፤ ለሀዘንተኛውም ውብ ነው፤ አወጋህላሁ፤ እንባ ያጠቃውን ያናታል።» ብለው ገርረዋቸውን ደጋገመው እያዋዋጡ ሰሉት፤ ግድ ግድውን አይተው ከገደገደው ላይ የተሰረጠውን የወሻ ስእል ፈትደው ፈታቸው እንደመፍገገና መወኔት ታጣው፤ «አየ! ከንደ... ያን ግድ ጅል ሰራ ታያለህ? ጅል ምልክት! የራሱን ስእል አስቀሽሮ ከገደገደው ላይ እንደግጥል ያልተለበውንና ግንም ነጭ የሰለጠነ ወደል የወሻ ስእል ከገደገደው...» ብለው ተወት። ለባባላቸው ተረደኝ፤ ጠልቀው እንደተቆበት አልገፋሂቸውም። ተሎ ወደጥናው ጫወታቸው የሚመለሱ አይሆንም ብዩ ፈራሁ። ለጠብኩት መልስ ጠበክቻቸው።

«ሰግ! ያስነሳሽኝ ወዋታ ብዙ አትጣጧ ይመታል።» ብለው ድምፃቸውን በጣም ሰነሱት የቤቱን ሰው ጆሮ በመሉ ገዙት፤ «እንድም የሰራት ጌድለት ነው። በለትሰ ትሉት ጌጃም ይብላል፤ ሴቷ። ደንበረኛው ደንቢያም ከጌጃዎች የለትሰ ወግ ይሰርቃል። መሀል በጌምድርንም ይኸው እንደምታየው ተባራሪና በዙረት ጊዜ የተነሳ ዘይቤ የያዘ ዘግሪ ሰው አይጠፋም። በሌላ አገር ያየኸው ብርት ነው፤ እንድ አመል በሳየ መሀል ሲደረግ ብርትነትንና አድናቆትን ይወልዳል። 'ከጅ ያለ ወርት ከመደብ ቁጥር ነው' ያለው እንዲህ ሳለ ነው። ናፍቆትህን የከላህበትንና ያግረ ንብረትህን አስንቶ፤ የሰው እንደሰወደደህና እንደሰመኘህ የሚጥር ብጣሻ ልብ አለብህ ሰው ሁሉ። ጌጃም ሲያለትሰ ፈት መንወትና መረገፈግ ያስቀድግል። በጥረዳም ጋቢ ፈት መንወቱ የመሳ ነው። ለባይን ያህል ወህ እየጠጠ እንባ ያጥቆቸዋል። የተፋገጠ ቶዳ ሲያንገበዝባቸው ያንን እያደጠጡ በደንብ

እንደነበሩ የመጠበብ ብልህነት። ወደሸዋ ስትሻገር የለቅሰ ትድረት ስርአት ከጌጁም በጣም የወጣ ነው። ጌጁምን በየሀብት አይገህ ስትመለከተው ሸወች በጣም ልዩ ናቸው። ጌንደር ከጌጁም፡ ከሸዋም አንዳንድ አመል የተበደረ ሲመስል ሸዋ ከሁለተኛው መሀል ይቆጣል። ታዲያ ሸዋ ሞት የሚገኝታት ያስመስልበታል። ወሰጡን ለማያወቅ፤ ሰው ሲሞት የሚገደቀው እያስመስልም። ግና የተለየ ዘይቤ በመሆኑ እንደ ግዝን ያው ከቀብር ከንፈር ላይ መቶም ነው። የለቅሰ እግረኛቸውን ሰየው ግን የለቅሰውን አገጣግረ ላለግዊ ነገር እየተጠቀመበት ነው እሳለሁ። ሲያለቅሱ በጣም ተሸክረው፤ እንደጌንደርና ጌጁም ሳይዝረከረኩ፤ ለለቅሰ ሲወጡ የሰርጉን ያህል ተወንቀውና ወብት ለቅመው፤ ሸረ እንደያውም ተሸቀርቅረው ብትላውም ይሆናል፤ መቶም በጣም ተከራካሪና ሰውነታቸውን ሸክረው፤ ጌድፋቸውን ከልተው ነው። በድንገት በገነፈ፤ እንባ ኩሉ እንዳይናድና ተነፋራ መልክ እንዳይመስል፤ የመሀረም እያያዙና የንባ አጠራረጉ ገብብ ልዩ ነው። በለቅሰ መልስ ታዲያ የጌንደሪ ሀሚት ለላ፤ የሸዋም የቅል ነው። አሁን ሳወራህ አይገባህ ይሆናል። በዚያ ገደም ለቅሰ ኑረህል?

«ሸዋ ግለትዎ ነው?»

«አዝ!»

«ከደጃኑ ለባይ በመለስ የግወቀው ሰማይ የለም» አልኩ፤ እንደረላጉ እንደዘርፉ ምችት እንደሰጠሃቸው የግወቀው ግን ራሴ ብቻ ነኝ። «ይህን የጠየኩህ የመላ ነው፤ የኔ እግር ያልሄደበት ምድር የለም በመባላ። ከፋ ሳይቀር፤ በለጋነቲ ለንጉድ ወርጃለሁ። በጣም ያግረ ጊዜ ነበር። ያኔ ታዲያ ሸዋም ቤቱ ነበር። በዚያ ጊዜ ያበጃሁት ሰው ሁሉ አሁን ብሄድ ይገኛል፤ ለከፍተኛ በመጓዝ ነው እድሜያ ያለቀው፤ የመንደረ ሸም፤ እጅ-በእጅ ገብው እየፈታው፤ በዚያው ላይ ፈላሽ ሁዋ መፈጠር ችግር ነው፤ "ክርስቶስ ለሰጋው አደላ" ግለታቸው እውነት ነገር ነው። መገት የሚገጥሙ ክርስቲያን፤ ደኛው ያው፤ ምስኪኑና ግብር ሰብሳቢው ያው፤ እንግዲያ እስራኤል ለእስራኤል በክስ ከመንግስት ፍርድቤት የሚደርስበት ብዙም አልነበረም። እዚያው በዚያ በመንደር ሽግግሉ ነበር የሚያልቀው። ዛሬዛሬ ግን የእስራኤል ከእስራኤል መጓተት አይሰል፤... ይኸው እየረሳለም ላይ የምታየውም ጉድ ነው። ታዲያ እውነት አይመስልም፤ አሞራ ከሆነ ጊዜ ደረሰን። በጌንደር አይነት ስትሄድ፤ በለቅሰ መልስ የወረ ግእዝል ብዙ አይነት ነው፤ የጌጃሞች ሀሚት ያጠናል፤ በጌንደር አይነት ግን ከቀብር መልስ፤ ሰው ሁሉ ተሸክረያለሁ ቢልም እንዳልሆነ

አይት

ሁዋ ነው የምታየው። ይህን የምታስተውለውም የደር ሰው ስትሆን ነው። ግምገማ የገለጽ ነው። በተራህ መገምገም አይቀርምና የታየህን ትናገራለህ። የሴቶች ግለት እዘታዝቅ፤ ያፈጣጠር ኪነት... ያልተጠበብክበት የእውነት ስራ፤ ያፍ እክፋፈት፤ የታ እስላሳ፤ የግምገማ ከግች ባህሪ ጋር በልክ ካልተደረደረና ካልተሰራ ሀሚት ያስከፍታል። እንዳንድ ጊዜ ለቅሰ የግደመጣለት ሰው እንደ ሀገን ዘፋኝ የሚደነገረው ግምገማ ይዋራል። ይህ ሁሉ ባንድ ሁዋ በመልስ እንደታየህ የወደድክውን ልታስወድድ ትሞክራለህ፤ የምትሳለቅበትንና የምትስቅበትንም ታስቅባለህ፤ ዘርዘር ዝናና ዉዋታ ነው፤ መሰረተም ሰውን የመገራት ገብብ ነው።

«በሄድክበት ወደጅ ግብጽት፤ ከትልቀ ትንሽ ስታግርጥ መተዋወቅ፤ ለበጌም ሆነ ለእንቅፋት ውብ ነው። ለላውን ተወወ፤ እንድ ቀን የተገደደምካት ሴት አደራ በቀውጢ ቀን ስንት ቀደዳ ትክድናለች። የዚያን አገር ደንብና ወገ፤ ክፉና ደንብ፤ መገቢያ-መውጫውንና የእውን አመል ከባህሪው ባንድ መቅል ታወቀውና፤ የኔቢጤው እንግዲ-ትንሹ ነገር ትልቅ መስሎ ሲያደናብረው ለግብራራት ትሆናለች። ሴት አደራ በትዋር ኑፍ በዚያ ሀይለኛ የመገት ዘመን ከጌንደር አደላለባ ገብቶ የሚወጣ ፋይለኛ አይዋርም ነበር። የታል ኪዳን ነገር፤ እንድ ነገር ሲፈጠር ለዚያ ግንዛቤ የሚፈጠር ይዋራል፤ ፋይለኛ ሴት አደራ ድርና ግን ግለት ናቸው። ዛሬግ እንግዲያ መኪናው ሲለሳና ደርሶ መልስ ካርኔ ሲፈጠር፤ የከላሽ ሀሞት ፈሰሰ። መቶም አደላለባ ለመገት የሚገኙት ሀብታምና የደህን አቅም የናቀ ሰው ነበርና። ታዲያ፤ ጥታት የሚመጣው ወረ ውብ አድርጌ ከለመኸከፍና ገዳይና አደጅን ለይቶ ከለመረዳት ነው።

«አሁን ለምሳሌው እንተ ሀብታምና ባለጣን ሁን፤ መንጋ ንዳ፤ ያደራሽህ ዙፈያ በጌተራና በንብ ብሉም በጋጥ ይታጠር። ወጃደህን ከዚህ ሲባይ የሚወጣው ቀሻሻ ሁሉ ይመላ ወ።»

«አያ ተብጂ! የጤናም ነው፤ ምን ወ በቀሻሻ ልታጠር? በጣም ውብ ነገር ጠርተው ... ?»

«የልጅ ነገር! ቀሻሻ ግለት ሀብትና ሲባይ ነው። ከለላህ አቅቶሽሽም። ሲባይን በውብ ከመደብከው እግዚርን ሁልጊዜ ስትለምነው ቀሻሻ ጭጥር ስጠኝ በለው፤ ቀሻሻ ግለት ያው እዛባ ግለት አይደል፤ እዛባ ያለከብት አይፈጠርም። በጠሎት ቀሻሻን አቅተው። በህልምህ ሲባይ የሚመለው በዛባ፤ በደራ (ሰገራ) እንደህ ባለ ነገር ነው። በህልምህ ስትጠደና ስትጠርግ የምትገለበው ሲባይ ወይም ንብረት ሲዋር ነው። ምን ያለረህል፤

አይት

መጥረገ፡ ራቅት መሆንና ይህንም የመሰለው ሁሉ ድህነትን ይወክላል። መጥረገ ስልህ ቶኸኸ በህልም ስትጠርገ ነው። በህልም ግድፍ ገን መሰልም ነው። የመጣደት ውብነት ገን በቀምህ ነው። ያም ሲባይ ኦርህ ስትጣደ፤ ገባህ?»

«ወዋታዎት የሚያስኬድ ይመስለኛል፤ ገና፤ መቸም መልሰ ወልኛል፤ ወደአይነታው ወዋታ ይገቡ።»

«ትር ሲልህ የታጣህ ይመስለኛል፤ ወዋታየ አልተገባባህም መሰል ከልታግ ተግራ፤ ለሌላ ስትሳትኑ ይኹይኹ አይታዩትም፤ ተዋልቶ የተቀመጠ እታ የምትደፉትም እንደህ እንደሴት የዋ ስትዘብረ ነው። መልካም፤ መቸሰ አንድ ጃምረነው የል፤ እንቀጥል፤ በጠራሁልህ ውብ ነገር ሁሉ መልስ፤ ቤትህ አልባብ አልባብ ይሸተትና እንደኔ መገት ይጣልባህ። ባሳንጋራህም አንድ አሳቻ የኔሊጤ መናጤ ችጋራም ደህ ይሁን እንበል። ለምሳሌው እንደያመች። ታዲያ ፍርድ ቤት ወጣን፤ አንተ ባለሲባይ እኔ ደህ። አንተ ልጋም አስጠህ፤ ጃዋ ጥለህ፤ በነጠረ የትቤ መጠመምጠሚያ እየታጀለ ሲሸት የነበረ ጠጉርህን ፈትተህ፤ ጥቅርሽ ሽሽህን ጥለህ፤ ይህን ጌረረህን ነክ-ነክ አድርገህና፤ ባግረ እቃ በቅሉ ሸልመህ። አረግመዱ በተገራ ልጅህ በቅሉህ እየተሳበ፤ አጃቢም ይዋርሃል፤ ባለሲባይ አይደለህ እበላ ያለ ባጠገኸህ አይጠፋም፤ መቸሰ ብቻህን ሀብታም አትሆን፤ በሰው ብዛት ነው ባለጠጋ የምትሆነው።»

«አያ ተብጂ፤ ምሳሌዎወት በጣም ከበደኛ፤ እየሸረደደኛ እየመሰለኝ ታመሰኩ። ጥያቄን ይመልሱ፤ ይህ ሀብታምና ደህ የሚል ምሳሌዎትን ደግሞ በሌላ ሰው ይቀይረ፤ ጥያቄን ቀጥታ ይመልሱ።»

«እነሆ! አልቀይረውም፤ ወደመልሰህም እየመጣሁ ይመስለኛል። ምሳሌውን አልቀይርም ግለቲ እንደገባህ፤ የዝና ወዋታ አቀራረብ እንድትሰምድ ነው። ተመልክት! መከባበር ያለ ነገር ነው። አሁን አወራ ተራኪው አንተ ብትሆን፤ እኔን በደህ፤ ራስክን በሀብታም አትመሰሉ ወም። ሲባይን ሁሉም ይወደዋልና ባይዋረውም ስትመሰሉው የሆነ ይመስለውና የውስጥ ደስታ ይሰግዋል። ወሰጠ አካላትን ታስመቸዋለህ። አንተም ፍትር ትገዛለህ፤ ገባህ?» ሲሉ ረገገታ ውምረ የመሰግግት አንገቲን ነታነቅሁላቸው። ከራትና አደብ ተጭነው ወደጀመረት የመገተ ታሪክ ገቡ። እኔን ያቀነጠነጠኝ ገን ስለሴት የዋ ቀጥታ እንደናገረ ነበር።

«አንደንድ ነገር በመሀል እየሰነቀርክ፤ ከምን ደርሰን ነው ያቸምነው?»

«ተግባራችን በየፊናቸው ሊያስወጡ ሲደረድሩ ነው

የቶመት። የደህ ውን ሰው አወጣጥ ገና አልነኩትም።

«ደህ? ምን አለው? በትረ ወደል ገንጣ፤ ጥቅና መዋር ምንጊሁም ከጁ፤ ውሉ መገባት ከጌልበት ነው። አጥቂ ሲሰልሉ በሌላ ነገር እየንፈጥለሁ አይልም። በፍንጅና ባቀ ብሉም በበትር እያያኩ ነው የሚተግመነው። «አያያኩን አይተው በትረን ይቀመታል» የሚባለውም ለዚህ ነው። ልብሱም ሁልጊዜ ወፍራም ነው። ሌትም ቀንም የሚለብሰው ያንኑ አይደል? ታዲያ ጋቢውን ከበቅረ ተሸከሞ ፍርድ ቤት ከተፍ ይላል። በግረ ሲባትን ከንተ የኩሩ በቅሉ ይቀድግል። እንተ ታዲያ በመከበር አሊያም በገብ ተግምነህ ይሆናልና የወጣሽው፤ ገና፤ አሰጣጡን አታወቅ ይሆናልና እንደክብት እግር መከተሉ መሰሉ ከጂላ ስትንቀረፈፍ በታል አቀራረብ ለገብ መስጠትና ለመገልበጥ ሳትበታ በመጀመሪያው ፋይል መልዋ አድርጌ አስጠፍል፤ ልብ ስትገዛና መከራ ሲከብህ በግታስገለብጠው ሁኔታ አሰርህ «ወረቀትና ጥኝ ያሰያኩትን አይልትም» እንደሉ... ዛሬስ ከወረቀትም ያግረ ብዙ ያኽ ነገር ተፈጥረል፤ በተለብገርና በቲብ አስገብቶ፤ ግልባውን ጠይቆና ተሸልሞ ወደአቀበትም ይሁን ቀልቀላት ቤትን ጆው ይላል። ይኸ ለጋጣሚ የሚሆነው፤ ደኛው ያንተን ባለጠጋነት ከለግወትም ይሆናል፤ ከወቀ ገጽ በመጀመሪያው ፋይል ደህ ውን ይጠመዋል። ለምን ብትል አንተ ከሲባይህ ጭነህ እንደምታመጣለት ያወቃል። የመገቅ ነገር ብዙ ዝና አለው። ሁለት የሚቻል ባለሲባይ እንኳ እንዴ እንዴን ያጠቃዋል።

«ሁለት ሰወች ፍርድ ይጋጠማሉ። በመሀሉ መገት ቀርቶ የገብ መስጠት ፈክክር ለደኛው ይወርድለታል። ደኛውም በጣም ጠለጠነ ኑሮ፤ ቀደም ጠላው (ከግራ ቀኝ) እንደለ ሁዋ የመሄገፍ ፋይልና የመወረሻው መፈለጊያ ተከታቶ ቀጠሮ እንደሆነ ቀልተካ አስነፍቶ ይናገራል። ይህን ያወቀ ግራ ቀኝ ተግባራችን ገብኛ ብትለው ያምራል። አንድ መላድ ብሉ ሽልንጉን በደንብ ይቋጥርና ከደኛ ቤት በጋሮ አስገብቶ ምንም እንደልሰራ ከፋይሉ በታ ይወርዳል። ሁለተኛው ጃግና በቅሉውን አሸልሞ ከፋይሉ በታ ይደርስና በጌን መካከተኛ፤ በቅሉ ለገብ ግምጣቱን ለደኛ ጃግ ሹክ ያሰኛል። ያንን አድርጌ በቅሉዋንም እንድትታይ በዚያ በፊት ፍርድ ቤት ከሚደ አልነበር! እንደያ ይሆንና ደኛም ቀላቁሽ ይቀርብና ድል የገለ ብር ሰውየ ነው ብሉ እርፍ ይላል። አያ ቅርፍና ባለበትሉ ደግሞ፤ ደኛው በቅሉ ለገብ ያመጣ ወዋትን ያልተረዳ መሰሉት፤

«ጌታየ፤ ምንው ለግኝ ሳያራ ግጭ ብየ መጥቶ እንደህ ይሰረኝ ሲለው ደኛ በመልስ፤ እንኳን ለግኝ ሲቀመጥ ወፍ ሲመህ

ያለግ ብር ብሉ ቀደመህ ብሉት ነገር በዚያ ደዘጋል። ታዲያ የዚህ ልምድ ሰላ፤ ገንዘብ ከሌላህ የጣላንጋራህን መወላጃ መንገድ ተሉተሉ ብለህ መድረግ የነገር አዋቂነት ነው። ሁሉም ነገር መሳ-መሳ አለው።

«አየህ! የኔ ነገር እንዴን ይኼ እንዴን ነው። ወወት ሰጽም እንዴን ጥየ እንዴን ሰነሳ ነው። አለውን ሁሉ የከላሁ እየመሰለኝ፤ እንዴን ሰልጠርሰ ሌላው የደር ወዋታ መጥቶ ከሌሊ መሸም፤ እንድ ታል ስጥል ሌላው ጓዝ መከተል፤ በዚያው መሄድ መሄድ፤ መጽመሪያ ያነሳሁት ወወት ሲታወሰኝ ደግሞ ለመመለስ እንከመርሳት ድረስ ይርታል። ከረሳህ ደግሞ ጥልቀት መገኛ የለውም። እንዲያውስ ምን ብለህ መላከት ሲታይህ! የጠየከኝ ከዚህ ከወለሉ ስለተኛቸው ሴት ሆዋ ሰለ.. እኔ ታዲያ.. አይ ወዲያልኝ! ከገር ተሸገረ ጠቢያ፤ የቀረ ነገር! ከጊዜ ደግሞ ተመልሻ ከምኒልክና ከአባ ገብረሠና ጊዜ ወዋታ። አእምሮ ሰከራም ነው። ሰጥኜ ተሰባስቷል፤ ምንዉ ግለት ያሸነገ ንረትና የጠላ ሀይል ሳጭር ጊዜ ከደንከራነት መደን ነው። ሰጥኜው ሰይመሰለው ቀርቶ ነው እንጂ የመጣ ሰከር ሰላምና ሰው መውደድ ነው። እኔ እግርን በፍትር የምተያየው የሰከርኩ እለት ነው። በዘበት ቀን ግን ምረቀ ይሰሳል።

«ሴት የዋ አሁን ግግሽ ሰከር ሳይ ነበረች። ምንዉ ግለት ሞት ሰብኳት ሌላውን ነገር ረስተዋለች። በአለም ከሰተ የበለጠ ገልበታም የለም። እብድን ሁሉ ተመልክተው፤ አይተኛ፤ ሲዘር ሲዘር መዋልና ግደር። የሴት የዋ አወዳደትም ሀይል ነበረው፤ ግዉ ብላ ነው የወደቀችው፤ ቶይቶ ይሰግት ካልሆነ ስትወድቅ አልተሰግትም፤ የሰበከን እኛን ነው፤ እንደሲ አልተሳከርንም ነበር።

«ታዲያ አይቱ ነበረች። የብደቷ ታሪክ አለው። በጣም ረገም ታሪክና በብዙ አመት የተገነባ የፍትር እብደት! አወራ ብለኸኝ የል? አሉ። በፊተኛው ወረያቸው ብደክምም እንገቱን ነታነትሁላቸው።

«አየህ! የውነት ከሆነ ከሀዘን ቤትም የግደወት ወዋታ ነው፤ ሰውን ከእዝነት ይለያል። ግንታቂያም ጭምር ነው። ተመልክት እንግዲህ እኔ ሰጽምረው ሴት ከወደንድ ሊያርመኝ እየመሰለ በጥያቄም እያንተራሰ መተባበረ እላፈት ነው የግሠነው። ወዋታው እንደይደናቅፍ ግን አደስ ገቢውን ለቅሶ ደራሽ ያድርቀው በል! ደግሞም እዚህ ከዘኑ መሀል መሳት ያስጽመርከውን ሰው አልቃሽ መጥቶ ሳልቅስ ሲል አያምርበትም። የባቁና የለቅሰው ግጭት አገራል ፊት ይፈጥራል።»

ከው...ቸው መታ አድርገው ከተዘረጋባቸው ፍንጃል አፋውን ለይተው በጣታቸው ዙረሽ እቀፈኝ ያዙትና ከንደቸው አጠፍ ብሉ የፍንጃሉን ከንፈር ከከንፈራቸው ለግዝመድ የቡናውን እንፋሉት ይከለክልላቸው ይመስል የግንባራቸው ስጋ ከፍትር-ፈታ፤ አይኖቸው ጭልመሰመሰ እያለ ደግመው ደጋግመው በመደድትና፤

«አረዲያ! እኛ ይባርክ፤ የሀዘን ቤት ቡናም አይመስል፤ እኛ ለሳጠባቸውም መሰል? ያለውን ሰው የግስተበታት ሳይሆን የተደበረ ወታቢ ግፋቻ ተብሎ የደገሰ ቡና ነው። በጣም የተሰግግ፤ አሉና በድንገት ወደኔ ሰብ ብለው ከንፈራቸውን ከጆሮ ግንደ ግድም አስታክኩት። «አየህ! አስተናባሪው አይገደው አይደል! ባለቤቶቹ እንደምታየው የወገ ሊያደርሱ ተከፍሰው ተተምጠዋል። የዛረ ጓዳ በርባሪያቸው በመሉ ባድ ነው። ሁለተኛ ጉዳት የግንደ አይመስለውም በእንቅርት ሳይ ጆሮ ደግፍ። እግር ሰውየውን ሲበርብርባቸው፤ ሰው ደግሞ ያን ተከትሎ በሲሳይ ብርብራውም አጣደፋቸው፤ ገም በል ዛረ አይሰግግቸውም፤ ሁሉም ነገር እየተብራራ የግሂደው በሀዘን መውጫው ነው። ሀዘን ጃሉ ብሉ የግንባራውና የግያንሰቀስቃቸው ያኔ ነው፤ ሰውየውን ከንበረታቸው ለይተው ሲያዩ።»

ለኔ ያሉትን ሀጂት ወርሰው የቀረውን ቡና እንግዳላውና አተሳው የግሰራውን ሲላ ሊያዩ ግንጠፍጠፊያ አፈር አለመዋረን ሲረድና ስግንቶ ብቻ ሲሆንባቸው፤ ዙሪያውን ባይኖቸው ተንከራትተው፤ የቀረ ቡና እንዳለው በግስመሰል ዝቅወንም (አተሳ) እንደገና ጠጡት። ባዶውን ፍንጃል ዘቅዝቀው አቃኑት፤ ጠብ ያለ ነገር ግን አልነበረውም። ይህንን አድርገው እንደዘወትረ አገር በግልፅ እያቻቸው የራሳቸውን ፍንጃል በራሳቸው እየጠነቆሉበት እንደሆነ ሊያሳዩ አልፈለጉም፤ በጣም ገን አድርገው ባዶ ሳይ ወደክደግዋ አስጓዙት። ሆኖም አልሆነ የተሰራውን ሲላ አጥርተው ሲመለከቱት ሰርቲ አይቻቸዋለሁ። በመሆኑም አሁን ወደተደገሰበትና ዙሪያ እምባሉሉ ወደዋለበት ወዋታ ተመለሱ።

«አያ አይቱ ነበረች። ዛረ ተሳንትን ሳይሆን አይቱ ነበረች አለፍት። አይወዲያልኝ፤ ይኸ ሀይወት ግለትእክ! በል መቸም፤ ታዲያ፤ የተከታይ ወንድም ግለት ከብሮ ግደጉ ጋር ከእህት ቀጥር ፍት። እንዲያውም እንደንደ አይት ከህትም ትልቃለች፤ የተባረከችውና ሰው የምትወደውን ከጋጠመህ ግለቲ ነው። አለዚያግ ወንድም ከወንድም የምታቃትርም አይት እንደንደ ይገጥሟል። ከእህት ትልቃለች ያልኩት ወገን በጣም ያናገራል።

እህትህን ለሌላ ሰጥተህ ነው በምትኪ አብረህት ያሳደክት ፍጥረት የምታመጣው። እህት ምንጊህም ኑሮዋ በውጭ ነው። ለካለ-መጠን ከደረሰች ሌላ አገር ልታትና ትሄዳለች። አብዛኛው ወንድ ግን ከተወለደበትና ከደገበት የአባቱ መሪት ላይ ነው እንዲዋርከው የሚሞተው። ሴት ግን ያገባችው ሰው የመሪት ደህ ካልሆነ በቀር ወደአባቷ መሪት አትዘምትም። ዛሬ ግን የዚህ ነገር ወደቀት እንደሚያመራ ገና አልጠራም። መሪት ምንጊህም የመንገዱት ሀይለግርጽም ነው ተብሏል። ገና እህት ውብ ናት፤ እርታ እንደመሄጄ አብረህት የተሰደደው የዘመድ ፍትር አብረህት ከርሞ ስትመጣ ስጌቱ ልዩ ነው። በዚህ የተነሳ "ዘመድ በረት ያምራል" ይባላል፤ የሌላን ጠብና ቲም በሽምግልና ያስታርቅታል፤ በመሪት የመጣ ጠብን ግን ወንድ ብትሰውም አይሄድም፤ ሆኖ አይደለ፤

«ታዲያ የሁለት ወንድማች ግሪት ሲጣጣሙ በወንድማችም ፍትር አብሮ ይሰፍናል። እንደኛዋ ባልትና በሰመረሳት ጊዜ ገንብም ይሁን ቅል፤ የተከሸነ ድስት፤ ሌላም ነገር ሁሉ ቢሆን የሁለቱ ባሉች በሌላበት አይከፈትም። በሁሉም ዘንድ ፍትር ለመሰባት፤ ግብዣቸውን ድንገተኛ ለግድረግ ውድድረ ክልክ ያለፈ ነው። እንደኛዋ ግባሰል ሲታያት መጽመሪያ የምታጠነው ያግግሱን አትጣጡና አነፋፈሰ ነው። የተላላፈው መንገደኛ ሰው አፍንጫ ሽታውን እንዲያነሳባት ሰኔሉን፤ አገዛውን ብሎም ይህ አልበቃት ካለ ደግሞ ነጠላና ጆንደውን ገልባ፤ አየር እንዲዛወርበትና ትሂን፤ መጽሌ፤ ብሎም ቀንጫ በመቀት ሀይል እንዲይገኝ ታስቦ በምታሮ እርቀት የተሰራውንና የተግገረውን ገድገዳ ትክትረዋለች። አመለጠ ሽታ ቢሄድባት ምንም አይደለ፤ ለየነፍሱ ሁሉም ያበሰል የል? የድገስ አይመስልም። ደግሞም፤ እጅ የሚያይልበት ነገር ሁሉ በእውት እንዲይነሳ የግድረግ ብልህትም ነው። ምን ያለፋህል መወከሪያ ያለግሰውት ጥረት ነው። አመለጥ ጠረንም ክፋት አለው። ብንብን ሽታ ስልህን አላፈውን በጣም ነው የግብጠብጠው። አፍንጫዬ ያዘው፤ አልያዘውም፤ አመለጠኝ እያለና ናላው እየዘረ ያልፋል። ወደታየን አገኘኸው? በተለይ ለራሳቸውና ከባለሙያ ለራት መንገደኛ ግለቲ ነው።... ገጥሞህ አያውቅም?» ሲሉ መጠሰሱን ትች በሳት ስወረር ተመለከትና፤

«እንተ አግኝቼህለሁ! ቢሆንም የዘና አይደለ፤ ግዩትን የመሰለ ነገር የለም። ወደታየ የገባህ ብታውቀውና ቢደርስዎኝ ነው። ለወደታ ስለሆነ ልብ አትበለው።

«ተቤ፤ ምን አልኩት? የሰደቡኝ አይመስለኝም፤ መሳቲ ብቼ...?»
«ተገባብተናል፤ ደልት ይባርክህ! ባግጋውም ሆነ አገመራ

ስለላ የወጣው ወንድ ሁሉ ወደቤት ከመመለስ ላይ ዘገገገጥ ይላል። ጠህዩ እየሞተና ጠዛው እረገግ ተፈገገ ግንሳት ሲጽምር ድስቱ ከመቀት ይበርዳል። የውጭው መጋል ከጠህዩ፤ የድስቱ መብረድ ከሳት መራቱ ነው። ይገባህል! ወደጅ፤ ታዲያ ወክሎቢያውንና ድስቱን በመሀል ያግገረው ወጥ-እንወት ተጋምሰ ሲጋደም ሌላ ያደረበት የጌተራ ሰቀላ ይመስላል። አያሌ ሰአት በጥናቡግና ወህ፤ በክርክም ሳት የተደየነው ሽንኩርት ከቅመሙ ቀለም፤ ከደሮው ስጋና ከቅቤው ለኸት ገዛቱ የሚያመጣው የጠረን ሀይል ምብ ይገፈቅራል። የነጠረ ነገር አይደል? ምቡ አይቀርበውም። ምብ ትሸሽ ነው የሚወደውና እንደህ ባለው ገብብ እካባቢ አይደርሰውም። ደልቱን በአባዛባውና በእጣቢው ይበዛል። ሌላውን ተወው፤ ስኪርና ግር ጅል ነገር አይደል?»

«እንደት ብሉ አያ ተብጂ?»

«ምን ቢጠራና ቢነጥር የሸፈተ ምብ ሆነ አለኝቱ ጥምብ አሞራውን ይጠራውን ያህል ነው። እዚህ ላይ የውጭ ሰው መመለሻ ጊዜ ደረሰ። በውጭ ያረፈደው ወንድ፤ ቀኝ እጅን እያወጣ፤ እንበለ-ሰራ ያጋደመውን ጋቢ እያወናወፈ ምብ ብሎ ነጣ! እንደኔ ያለ ግራኛ ከሆነም በቀኝ በኩል ባንድ እጅ ግራ በሌላው መወደሪያ ጭራውን እያወናወፈና እየታጠቀበት ይደርሳል። ወደላም ግራክብ ነበርና የወጣው በትረ ጭራው ስለሆነ ቶመጥ የለውም። በጭራው ነው ከብቱን የሚነደው፤ ከብቱም ቢሆን እንድ ጊዜ ከባለቤቱ ጋር ግድርን ለምደልና እንኪ በቅር ተወምርበት የቀጣ ድምፅ ሲወጣ ይብረገረጋል። ሆን ብሎና አውቶ ይታዘዘዋል። ይህ የግወራህ እንግዲህ ባንድ ወንድ በኩል ያለውን ነገር ነው።

«ባለቤት ቢሆንም ወንድ ልጅ ከደጅ ቶይቶ ሲመለስ እንደደረሰ ዘሉ ከቤት አይገባም። በጣም ብልገና ነው። ከወለል የተልከሰከሰ ቷንቶራና... የምትሳበሰሙ ሴት ትሆናለች። መቼም የቤት መንገዱትን በሴት በኩል ያይላል። አጋገልና ተስቶህ ከምድጃ እግርህን ስድ ስታራጥ እንደገና ሀይለኛና ከስታራ ሴት ስድቧ ጭንቅ ነው፤ ምን አይነት መዘርጋት ነው? ሰው ሁሉ በልክ ተሸክሮ መቶመጥ አያውቅም እንደ? ትልህለች። ከእንዲያ መባል ያድንህ። ሴት ምንጊህም የተሸከረችና የተቀጣች በመሆኗ እሷ በዚህ አይነት የምላሽ ስድብ አትገኝም። ይህንም ተወው፤ የቤት መቼም ሀይለኛዋ ትበዛለች፤ የገባ ፈቃድ ለመቀበል በተዘነቡ ገድም ይልከሰከሳል። ከቤት ውስጥ የግድህን ነገር የለም ብየህለሁ፤ የደወረ ደሮ የደፋው ይዋራልና ይህን አይነት የቤት ገመና ለመመሸግ ግባ ግለት የቤት ነው፤ እንተየ ግባ

እንጂ መላላን የመሰለ ነገር የለም። ወንድ ልጅ እርግጥን የሚገረው ከሴት ነው።

«ግዛ! መላላን ትደረት ያደረገው ወንድ ታዲያ አስቀድሞ ለምልክት ሹህህህ ለገርቼ መወደሪያ ጭራ ተቀበሉን ይላል። እንደ ሚስቱን እንደደኛን ለገር ይቅጥራትና ራሱንም እንደሚል የን ሰው ይቅጥረዋል። እኛ ግለት መቁጠሪያ ወሰን የለው። እንደን ብዙ አድርጌ የመጥራት ነገር ልምድ ከግረር የመጣ ነው። ሴትን እንግዲያ ግልጥ ነገር ነው፤ ብዙዋ አፋሪም ናት። እንደነወርም የሚቆጠርበት ለገር-ለገር አለው። ገም ብሎ አንችን አይደል! አንተን አይደል! የሚባባል ሞልቷል። ሰውየው ታዲያ የመጣሁ ምልክት ሰጥቶ የለ...

«የረፋድ ራብ በጣም ያፍተሰቅላልና የተሰናደችና በገበታ መታ የነበረች ሚስቱ እንደገና ነፍስ ዘርታ ምንዉ! በውጭ የምትቀረ ናችሁ እንዴ? ለገር በጣም አግን ነው፤ ገብ! ትላለች እየሄደችና እየተራመደች። በተራዋም ምል የን ሰው አድርጋውና ያረፈደባትን ስህት በከብት መወደሪያ ገመዱ አሳልፋ ልትወጣው።

«መሳሳም የለውም፤ ገና የሰውነቷ ስብከት፤ የያዘውን ጭራ ስትነካው እሱንም ይሰብካል። የተሳታት አስመሳሳም መደፉን ገደም ትነክዋለች። ታዲያ ትቀበለውና ሲሳ የዋ ባለበት እንደፀና፤ ሁልጊዜ እንዳለበች እንድትዋር አምላኪን በምስጋና ድርድራ ልትወድረው የላም መወደሪያውን ከግረራው ላይ ለግዋል እያሟሟተች፤ አለሞቹ፤ ቢሳ አይያችሁ፤ ወላችሁ ገቡ፤ ከራቴ በናንተ ላይ ነው እን-ት-ፍ-ት-ፍ-ት-ፍ ትልበታለች፤ ከግረራው ላይ፤ እንዲያው ለይስመላና ለደስታ መገለጫ ያህሉ እንጂ እህል ያልቀመሰውና የጠመነው ምላሷ ምን ምራት ሊወጣው።

«ትኩሱ ወተት እስኪሳረድና ግግሽ የጥንሰስ ዙረሽ እስኪጥል፤ የምድጃውን አይነታ ጢስ ከሚቀበለው መሪ ወጋግራና ድመት ከግይደርስበት ተንጠራርታ ትሳቅለዋለች። ቅባትና ጢስ ለግረራው ይበጃል። ወተትም ተሎ መቀት አንስቶ እንዲያዘርና ወደመገፈጅ እንዲገለበጥ ይረዳዋል፤ ታጥዋ ለግታው ጥጃ እርከቢያ እንዲደርስ የመለበም ጥበብ ነው።

«ታዲያ ባንድ ግዛ ወንድ አይገባም፤ በሁለተኛው፤ አትገባም እንዴ? አንተን አይደል! ብላ ድምፂን እንደጥና ጠሪ ትጌትተዋለች፤ ወደጃ የሚቀራ የእሳም ከታበኛ ደረሰ ይመስል የድምፂ ወበት ፍትር ይጣራል። እስትንፋሷ ይነገርሃል።

«ባልየው በበኩሉ በኩራት ይታሻል፤ የራሱ የሆነ የፍትር መሪያ መሳ ይዋረው ይሆን የል? ታዲያ ልቧን ለሰቅለው፤ ምን-

እኩ! ደርጌ፤ የፍየል ግልገሉ በዚህ በኩል አወራ ጌዳና አበጅቶ ገበታን ጠባይ የሚነሳባቸው ሳይሆን ይቀራል? ችፍር፤ ጤንኛት አሊያም ከሴው ለሺታው ውብ ነው። ከሸሌው ከትርብሽ ነበር ቅንብ ብትጥደበት ያስጥለው ነበር። ግልገልና ደር እትጤ ከጭራ ሊያልፍ ይላታል። እሱ እንደህ እያለ እሷን ከወሰጥ እንደመደይ የያዘውን ቤት ከመሀል ላይ አግክሎ በተዛነቡ እምባሉሌ እየሰረ የፍትር ደግሞን ይደግግታል።

«የተገክሱ፤ በዚያው አይቱን ከረት ይጣራና ከርቀት ያወራል። ሚስቱ ገን ድምፅን ብቻ ምግብና ቀለብ ታደርጋለች።

«አይቲ ምንዉ ደህና? አይጥ የጥጠች ድመት ይመስል የጌረሰሽው ነገር አለ መሰል? ሌላ እንደደባለ ባልሽ ገና ከረፈደበት አልተመለሰም። ይኸው ገና በግድው እየወረደ ነው። ይትርታ ድምፅን በጣም ተሰወረባች ብየ ነው ሲል አይቱ በመልስ፤ ያንተ ቀልድና ተረብ መግጫው አይታወቅ፤ የጌረሰኩ ብጌርስ ነውር አለበት? ጠህዩ ያልሄደ መሰለህ እንዴ? አየህ! አትርሳ፤ ቤት ያለገርሽ የምትዋረው ትልቅ ሀጢአት ሲወርደባት ነው። በልግ ይልቅ ወደዚህ ግዛ! ትደረ እየመጣ ነው ብሏል። ቡና ግጠብ ጆምረያለሁ ስትሰው፤ መቸም የሴትን ውድድር ታወቀዋለህ... ውድድር ወደፈክክር ካልተለወጠ ጥቅጤ ያይላል። ያልሆነውን ሁሉ ያናግራል። ስለ ፍትር አይነት ወሸቱ ሁሉ ይበዛልና ግረራ ተቀባዩዋና ባሏን ከጥፂ የያዘችው ሴት፤

«መሪሪቷ የጠናሽ ነው? ቀደም ሳትናገራ? እዚህ እኔ ቡናውን ከሳቱ ላይ ከዋልኩት ስንት ጊዜ ሁዋታል? ስትል፤ የሴትን መሳ ሴት ታወቀዋለችና፤ እናቲ! መናገሪ መትደግ መስሎኝ? ከኔ በፊት እንኳንሰ ቡና ሊቀላ ተርቶ እዚህ ያረፈደው ትሊም አልተናገረ። ብረት ሲንኳኳም አልሰግን። በዚህ የቶርቶሮ ዘመን፤ እንደወደዳኛው ዘመን በረጃትና በገል ጣድሽው ልበል? በይግ ያንችው ቡና ጠህይ ምላሽ ይሆናል። ደግሞም እድገ እፈራ፤ ቀድሜሽ የተሞሸርኩት እኔ ነኝ፤ አይደል አግቶ! ትላለች እሷን ትታ ወደእሱ። እገረ መንገዷን የልክ የልኳን ነገራት፤ የትልቅ ቤት ምንጊዜም ገንባር መሆኑን አሳምራ ረትታት ስምምነት በገምታ ይወርዳል።

«ሳቱ እየተንበለበለ፤ ቀደም ፈልቷል ተብሎ የተሞሸበት ቡና አሁን ተጣድሁ፤ ቶየሁ እያለ ከመንገድ ላይ ያለውን ወንድ ለመጠበቅ ሁሉም ነገር በመሳ ይታሻል። ቀድሞ የመጣው ወንድ እንደተባለው ከወንድጤ ቤት ገብቶ ከተገዛገዛ መደብ ላይ ተቀምጧልና እንደ የቡና መወተጫውን ብረት አሊያም መደቀሽ አለሉውን፤ ሌላ ጊዜ መቀጫ ልጄን፤ እጣኑን ከፍንጃሉ ስታጋጭና

ሰታታዊል፡ ጽበናውን ስታስቀል፡ እንደን ስታጥል ለላውን ስታጽምር፡ ቡናው ፈልቶ የቀረበለትና አግቺ ብቻ የግለሰብነት ይመስላል። የተሰራ እንደም የና ነገር ገና የለም። ተቀግውን እንደህ እያታሰባችውና እንደንድ መጨመሪያና ግለዘቢያ ታል እየወረወረችለት እሱም እየመለሰለት፤ ከወጭ የቶየው ወንድ በድንገት፤ መቸም በድንገት በለው፤ ጽናሉ ረቶ ሁሉ ይላል። ታል መላያ ተብሎ የተመደበውን መላ ሆኔ ሁሉ ይነሳዋል። እንደያው በመዘቃው አስሰህ ነው ደህና አረፈዳችሁ ግለቱን የምታውቀው። ይህኛው ወንድ ታዲያ ዘሉ ነው የግንባው። መጀመሪያ የገባው ወንድም ከባቢውን አስልቶታልና ከሂሳ የመጣውን ደጅ ላይ ቱሞ የገባ ታል እስከግብረው መደድን አይገጥመውም። ሴት መልክሰክሰ የምታበዘው ግንም የለብኛም ስትል ስለሆነ አሁን ግን የገባው ሰው አሰናድቷል።

‘የተቀመጠው ገቢው ያረፈደበትን ያዘመራ ስለላ ወረ፤ ጸርቱን፤ አይጤን፤ የፍልፈሉን ከወፈ ሁኔታ ከጠየቀውና ያም ከሞጠሞጠው በሂሳ የግለታታልውን ልጥም ሆነ ያረፈደበት ገመድ በግድግዳ በግንረ ከሰጠ በሂሳ ታናሽ ወንድሙን ነወር አሰኝቶ መት ይቀመጣል። የወንድ ዘር ከመደብ ሳይ የኩፋን እጃ ይጥላል። ሴቶቹ ያረፈደበትን ለማስመከር በቀራረብ ስልፍ ቤቱን ያዘናኑታል።

ተቸናፈዋ የታናሽ ግለት፤ ዘገጥገጥ በግለት ነጠላዋን ትላበሰውና፤ በንድ በኩል እየከተረችው፤ ያመለጠው የድስት አካል እየታየ፤ እንደንደም ግስቀመጫ ስፈት ለላ ነገር እያሰመለለው፤ መቸም፤ እንድ ውብ ነገር ይዘ- ከሸን፤ ከይቷ ግጽት ዘው ትላለች። በሰግጽቷም ሆኗ የግራውቀውን አውቶ እያገራመረመ አፈ ግን ለላ ውዋታ ይቀራል፤ ከሰው ግጽቱ፤ ዘሉ ጥልቅ፤ የጠፋሽ ነገር አለ እንደ መሸራት፤ ትላታለች ፍትር ግስጠመኛ የአውት ግግር ነው። ብታውትም እንደላውቀች ዝም ብላ ትጠይቃታለች። ከድስቱ መቀት ጋር የግሪድ የበረዶ እንጂራ እንደሰ ጠይቃ ያወንታ መልስ ስታገኝ መደላደል ይከተላል። ትኩሳ በትኩሳ አይሆንምና ወጥ ተከሰ ስለ እንጂራው መቀት የጣለ መሆን አለበት፤ ከዚያም ምን ልበልህ! የምታዝቡትን አጠርታ የአርፈሽ ተቀመጠውና በቤቱ ሁሉም የኔ ፈንታ ነው መባልን ተቀብላ የዚያን ግጣጣያ ምን አይነት ናት እቲ! መርዳት ነወር የለበትም፤ ደግሞም የሴት እንግዳ አልተፈጠረም ብላ ታዝናናትና ቀላል ቀላሉንና ከፈቷ የግታያትን ሳት መቶሰቱም እንድ ውብ ሴ ነው። በዚያ-በዚያ ትራዲታለች። ቡና እንደከዳደመ ተከድሞ አራት ሰው ልጅ፤ ጭጭምንጭጭ በሌለበት፤ ወሻና ድመት ግን

ምንጊዜም አብርህ ነው፤ የጠቢያ ሰው ከመገረሱ በፊት ገርሽ ለግይናገር እንሰላ ግድል ያስቀድግልና ሴቷ አስቀድግ ትላበምታለች።

‘አሁን ታዲያ ግድ አይደል! ግብር መሰራት ሲጀምር የሁኔታው ነገር ልዩ ነው። ከፍትፍት ፈቱ የግለሰብነት መላ የምታገኘው ያኔ ነው። እንዲያ ሲወከቱበት ከሞሉት እህል አግኝቷት ለላ፤ ሲያንስ መጠበቂያ እንጂራ ግትረቢያ ተለምዳለች፤ አይነታ ግብር ግግቢያው ሞሰብ፤ የድስቱ አፈጣጠር፤ የሳት ልብልቡ የእንወት ግንኪያ ተደምር እንድ ፍትር ይሆናል። ለዚህ ግዝያ ደግሞ ግድ መቀላቀ የግይገባኝ ልምድ ነው። እንደህ እያለ ነፍስ ያገባው ሲከረተረት አንተ አገሽር አትሁን፤ ልብህ ነው የግለቀለው። ነፍስ ያላገባው ከታራግ እንግዲያ ደርሶ ነው የግዝነጥለው፤ ይህን ያወቀ ዘሉና ፈጥሮች ከላያዝው በቀር። ታዲያ የቤት ባለቤት እህሉ ቀርቦ የል?

‘በል እንጂ ከንደ? ግባና ቀረሰው! ይለዋል። ግና፤ እንግዲህ፤ ምንምእንኳ ወንድምና ገረቤት ቢሆን በጅ ብሎ ዘሉ ከሰው ቤት ከተሰራ ግብር አይባርክም። ትስና የለላቸው ሲሆን ውዋው ውዋውን ይገራዋል፤ ልምምድ የመስጠት። ታዲያ ትልቅየው ትንሽየውን ያበራታዋል። ይህ ቢሆንም እህል በተሉ ስልቶ መቶረሱ በጣም ይዘገያል። ሴቶቹ የቶረሰውን ፈክክር ሲመስከቱ ከንደቸውን ከታጠፈው ገልበታቸው ቀጥለው ቀመት እንደጠረው ውጋገራ ያጠጥሱታል። ከንፈራቸውን እንደወጥ ግውጫው እንጂራ እያሸበሰለሉና ያሸግጠው እየመሰለ፤ በግለራረት አይን ሲመስከቱት በልባቸው የሆኑት ናዳ የግራውርዶ ይመስላሉ። ውዋታውና ዝናው የጣሉቻቸው ስለሆነ ከፈክክሩ የግወጣ መውደድም አለፍ እንዲያ ነው። ምጣት ክርክር ከለፈ በሂሳ ሀላተኛው ዘር ጊዜ መግደያ ይጀመራል።

‘እህሉን የግቶርሰው ሰው ከወዋታ አለም የተፈጠረ፤ ምኞት ህሊናውን በጣም የደወረው ከሆነ መጀመሪያ ግብር ገቢውን አይን በግድ አናት ሳይ እንደሸረረት እንደሸረከር ያደርገዋል። አይን መጀመሪያ የግራነሳው እንቅስቃሴን ነውና፤

‘እግዚአብላ ግዳችን የበረከት አድርገው እስቲ አንተ የሰራለል አምላክ ብሎ እጅን በላዩ ሳይ ያንከራትታለታል። ከግዝነቱ ሳይ ሲያወለው የግይታይ ምስሰ ከመረት ወጥቶ ሞሰቡን መሀል ለመሀል ቀዶ ወጥቶ የደገፈለት ይመስላል። አይኑን በመሉ በግእዶ ሳይ ያስቀረዋል። ያልኩህ ለዚህ ነው። እንደንደም ሞሰቡን ነትነት፤ ነትነት ያደርገዋል። እህል ያን ያህል ተከምሮ ቀርቦ፤ የአብርሃምንና የሳራን ግእድ የበረከው ገታ፤ ይህንን

ጥፍም በረከት ያወርድበት የወጣ ደግሞ የታመመ ደዳን በግጥሞች መሀል ሰላም ይወረድ፤ ደመናውን የጠላጥና የሰላይ ዝናብ ፈጠረ፤ ወህደን የመቀትና የቤታ ዝግግር፤ ወረታዋን እንስሳት በቸር የግብረካባት ትሁን። ለሰባና ቀጣፊ ግን እግረ በእውት ጋርዷት ደፍንታም ትሁን። በቸር እንደነጋኸው ለሌላ በቸር አብቻ። የክርም ሰው ደበለን፤ ያረገዘ ይወላድ፤ ያልያዘውን ግህጤንም እንደይዝ አድርገው። ህፃንና እምባ የግንጋበት መንደር ይሁን... እያለ፤ የታየውን እስከወርስ ይተገባል። ግጥሙ ስድሃው ነው፤ እርግዝና እምቢ ያላት ሴት ከሆነች ከዚያ የምርታን ግእድ ከምትገኝ ጦሟን ብትወል ይሻላታል። ይህ ሁሉ ተሸክሮ በግድ ሲመጣ ከ? እኔክ የግደባል የህል ፍትር ይወርዳል። ይህ ሁሉ መሳ ፍትር የመሰሪያና በህል ሳይም የመታገስ ልምምድ ነው።

«ከህል ሳይ የግሳትን በሌላውም ሰታም ይሆናል። የጌንደር ሰው እንኳን በራሱ እጅ የሰራው ግእድ ይቅርና እግር ጥሉት እንግድነት ቢሄድ መቶ ሳይገለገል ግድ አያሰራም። ስለዚህም ነው "ጌንደር-ገደርደረ" የግብረኛው። ጋባዥ ሰው ምን ያህል ትራጥ እንደሆነ የግድቅና የመፈተን መሳ ነው። እውነተኛ ጋባዥ ሰው ከጋቢ አሳሳቡ ቢነግርህም ደጋግ ግጥሙን የተገባ ነው። እንደገደቡ ሰው በይሉኝታ ብቻ የግድቅ፤ እንደገደቡ ያልታሰብክ እንግዳ ስለምትሆን እንደደረሰክ ልገልገልህ የግል አለ። ስድ ገብተህ ያደግልህን አድምቶልህ ከወጣህ በኋላ ሰምንት የግድቅህ ጥልቷል። ከዚያ አልፎ ምንው የመጣበትን እግር ሰብሮት በሆነ፤ የጠላው ትወክት ይሁነው! ብሎ ይረግግሃል። አይደርሰም አይባልም፤ የሆድ ሀዘን እድገት ይበጥሳል። በሺታ ሲለቅብህ ይቸሳል። ለራሱ የብዙ ቀን ቀለብ ብሎ ያስቀመጠውን ወይም ያበጀውን ነገር ከወነህበት ስትሄድ ደንጋይ አይበላ! ታዲያ በግብር ነገር እርጋ ግለትን የመሰለ ነገር የለም፤ ያ ሁሉ መታሸት ከወረደ በኋላ ቀደም እንደነገርኩህ ከጠገቡ ያለውን ፍጥረት አፍ ሽሮ ነው የራሱንም አፍ የግሽረው። ወሽ-ደመቱ፤ ግሽቱ፤ ለሳም የታየውንና ሲደገን የጥለውን ሁሉ በመጀመሪያ ያገርሳል። የገርሸው ልክታ በደረጃ ያድጋል። እንደጠባያ በህል የተቀጣ አገር የለም! የዚህች ሴትም ደብ እንትና እብደት ይህንን አይነት ህይወት ያለፈች በመሆኗ ነው፤ አግቺ ቢሆንም ከወንድሟ አብልጣ የምታየው፤ ያመለኛ ጊዜ ገደ ነበረ!

ቀትር አካባቢ የተጠነሰሰው ሸንጌ በተገኙት ሽግግሮችና በተወጣጡ ወጣቶች እኩል-ለላትን ተንተርሰ፤ ከዘን ቤቱ በጊደነ ክፍል ተጀመረ። ሌሊትን እንደከሄድ የተደረገበት ምክንያት ነበረው፤ በወትሮ ቤተእስራኤል-ነክ የቡድን ግህበራት ቀጥሮ ወደሰር የደረሰበት ጊዜ በመሆኑ፤ የግብረኛና ከመርከባር የተነሳ አብረው መቀመጥ የግድቅሉትን ሰወች የግስወገድ መሳ ነበር። ይህ በገደህ እንደሰ፤ የዚህ ድንገተኛ ስብከባ ተሳታፊዎች በመሉ ወደገድ ግህበር ያዘነበሉ ሳይሆን አብዛኞች የሀዘንተኞች አቅፋባች በመሆናቸው፤ የቀረት የተፈጠረ ግህበር ቢፈጠር የግድገዳቸውና ደልት የሀዘብ ጉዳይ ነው ከሷቸው የትም ለመገኘት የግብረኛ መሆናቸው አጋጣሚው ልዩ ነው።

ስብከባውን በቡና ከፈቱት። ወይይቱ እንደከሄድ ከቀነቀነት ጌረምባች መሀከል አንዱ ጉሮሮውን ስሎ፤ ሊዋር የግንባውን የስብከባ መስመር በራሱ የመገቢያ ቅኝት ተነተነ። ሲጀምር የንግግር ዘይቤው ለገጠረወች ብሎም ለሽግግሮች እንደረዳ ተወደቀ፤ ቃል አዘራረፉና መዘቃዊ ቅኝቱ ልክ ገጠረኛ ሲሆን ለከተማቸው በጣም ደብሮ ታየ። ጊዜ እየሸሸው ሲሄድ፤ የመሻግትም ይሁን የሰራት መነከትና የመዝጋት፤ ከዚህም ከዚያ (ከገጠረውም ሆነ ከከተሜው) የንግግር ስልት ሰብቶና ለሳጥኑ ጌራግደሉ ሆነ።

«እያችሁ! ወገን፤... ዘመዶ! የጥለብንን ንቅርክና ብጥብጥ መሰል ነገር እንደያ ወትላ ሳለን እራክ-እራክ እንለው ነበር። ብጥብጡን የግድቅነው ነፍሱያገባ ጣልታ ገብቶ ነበረ። የዚህም ብጥብጥ መነሻ የተዘባና መስተካከል የግድቅበት ነገር ኑሮ ይሆናል። ጠልቀን እከምናየው ልበለው! ወደቸግር ትንተናና ሄርሄር መግባት የገባሉው ስለሆነ የገጠን እንደደርሻየ፤... ቶይቸ የምግደተው ይሆን ይሆናል። ሳሁኑ ግን ጥቶ ላይ ይሆናል። እንደቸግራችን መስክቶ የሰው አይነቱ በዝታል። በግድ በኩል ከግደ ያመጣነው ጌንደር፤ ትግረ፤ አህ.አ.ፓ፤ ተህ.ት፤ ደርግ በግለት፤ ከዚያ አልፎ የሸዋ ፈላሽና የጌንደር ፈላሽ የግብረኛ በተግባራች ግድም በቅሏል። ትግረወች ሸዋም በቀሉ ከተከሰ በመለሱ ያው ትግረ ናቸው፤ በዚህ ረገድ አይታመም። በጌንደሮች በኩል ቡድነኝነት ዋና በሺታችን ሲሆን፤ ሀላተኛው ልይነት እስራኤል የጠቀለው የሰው አይነት ነው፤ ነባር፤ በሱዳን የመጣ፤ ቀጥታ በደሰ ለበባ የመጣ፤ እንገረዛለን ያለ፤ ግርዛት አይሆንም ያለ፤

የመርገም ጌጃ ከልተሰራ የግላ፣ ዘመር በል፣ የምን መርገም ጌጃ ደባል? በመባያ ቤት ልጅ ተቆጥን እንደቀሸሽ ድረቱ፣ ያወ ብረፋ ደም እንደነካ ወርቅ በረሀ እየተጣለች መከረግ ይበቃል የግላ፤ ከዚህ የናጠጠው ደግሞ "ፍየል ከመድረሷ፣ ቅጠል መበጠሷ" እንደሉ "ሙ-አ-ራ-ሀ"ና "ሊ-ኩ-ድ ፓርቲ" በግለትና በመለየት በረረንጅ የልደደት ጉዳይ ገብተው አበሻውን ሲያቋርሱት የግጣጣረት የሰው አይነቶች ናቸው። ዘሉ ረረንጅ ሊሆን ብዙል ጥልቷል። ወጋም ሁሉ፤ ሰው ሁሉ በጣም ወናና እየሆነ ተቆጥርን።

«ሁሉንም ጠልቀን ሰናወት መሆን የግራ። ከወትንሰ እንደያም አይሆን ነበር፤ ገና ሰወያታውና ለምኞት ግለቲ ነው። "የነቅኩል-ቸኩል ቤት ገደገደው ሰንበሊጥ እንደሉት ይህ የረጫ "ፓርቲ" ነክሳ ከጥቃት ሳይ ተቆ ይጥላል። ስለእነሱ-አል አምላክ ብለን ወትታዊ ካልሆነ ተግባር እየተደረገሰን ይህን ምስኪን የገጠር ሀዘብ ከተወሰነበት ችግር አናስገባው ብጥብጥ የጠዘው በምሁር እካባቢ ነውና። ለግጉዳን ሁሉ ተመኝነው፤ ባንድ ከመሆን ተከፋፍለን ጠላትን ሁሉ ባንድ ገጥ አሰለፍነው። "በመጀመሪያ መቶመጫየን" ብሏል ዝንጅር ለሰው የትምህርት ተረት ሲያወጣ፤ የግበዛው ነገር የለም፤ የግላ ልዩነታችንን ለጊዜው በየካላችን ሽጉጠን አሁን "ድር ቢያብር፤ እንበሳ ያሰር፤ እንድነት ሀይል፤ መከፋፈል ግን ድክመት" ብለን ይህን ስብከት የግራውና የግራውከግብ ይመረጥ። እንደ ከላላው በግደበጅና በነወር ጌዳና መጉነታተልና መነካካት ሳይዋር መቼም "አግረኛ እንደበጅሽ ቅበጃለሽ" እንደለው የታዘበ ሰው፤ አግረኛን ባንድና በበጌ ካላዩት ከመቶ መዋደቂያ ያደርሳልና ሰግሞ ሳይዘርበት፤ በክፉም ቢታየው በበጌ ገጠ እያየ፤ ተናጋሪም ሳይዘወር ተመቻችተን ግን ያወቃል? ከውብ ግበሪያ እንደርሰ ይሆናል። አበቃሁ፤ አመሰግናለሁ፤ ብሉ ሀላችንም ባይኑ ፈቀደን። ንግግረ እያ ገዛኸንን ስለከለከለ ሊናገረ ተኩት። «ከፍትፍት ረቱ የተባለው ወዋታ በልክ የተሰራ ነው። በጣም ብርሀን ልጅ ነህ። ወዋታን ስቶ ወደከት መደረሻ አይጠፋውም። ያግረ ወወት! ወብኛ ጀምረህል፤ በዚያው ልክ የምታሰክደው ይመስለኛል፤ ከምኞትህ ተረዳሁት። ተግራ ከቀለም የተነካካ፤ ነገር አይጠፋውም። በል! እኔን የግታየኝ እንተ ስትመራው ነው፤ ሌላው የግንቅረኝ ከሆነም ግልጥ ወዋታ ነው የተያዘው፤ እንሰግጥ! ሲሉ አስተናግረው ተደናገጠ ረቱ ተሸበረ፤ የግንባረ ደም ሀዋሳት ተወጣጥረው፤ እያ ገዛኸንን ነገር አመጡ! የግልቸሉው ቀንበር ጣሉብኝሳ በሞቲ? ድርሻየን የፈፀምኩ

መስሉኝ፤ መሰብሰብና መንደርደሪያ መስጠት ያንድ ሰው ስራ፤ ስብከባውን መምራት የለሳ ነው። ልምድም የለኝም፤ ባብዮቱ (እቅድ) ወይይት በደርግም፤ በአህ.አ.ፓም የነበረ ይምረት፤ በነሱ ያምራል። እኔ አገር የተወከ ባፄ ሀይለስላሴ ነው። ይቅርታ አድርገልኝ፤ አላወቅም ግለት ነወር የለበትም!»

እያ ተበጁ፤ በእውነት ተረብ ግወጣት፤ እንደንደም የገራገር ወዋታቸው ነገር የግራውና አቃታሪ ንግግር መፍጠር የታወቀቸው አመል ነው። ከራሳቸው የመነወ፤ ሽርክትና የተቃረነ ሀሳብ ተተባይነት ሲያጣባቸው ግላበሻና ግሽላላኪያ አወጥተው እንደጥላቸው በግድረግም አውራ ናቸው። ከዚህ የተነሳ ይመስላል፤ ሌላውም እንደሰባቸው ታላት አቃጥቶ፤ አላገቱና ሸወዶ ግለፍ የግራ ይመስላቸዋል። ሰውየውን እንደያ ገዛኸን ሲያጥኩት አልጥክረም። «ምን አይነት ወዋታ አመጣህ ተግ? ልዩነት ዝርዝራ ያመጣህ አንተ፤ የግብጽ አይደለም ያልከው አንተ፤ ተመልህ በዚያና በዚህ የነበረና ያልነበረ ግለታህ ወዋታችን በእውነትም ባንድ እንደግደዘልቅ ስትነግረኝ ነው። የደርግና የአህ.አ.ፓ ወዋታ አይነት የመጣው በረረንጅ አገር አይደል? አንተም በዚህ አገር ብዙ ዘመን ስትዋር በገዢዋውም፤ ዐምኑም የለመድከው ነገር ሳይሆን ይቀራል? ፈራህ! ሆዴን ባርባር አለኝ!» አሉ። ሁሉንም አስደንገጠው ከዚህም የላቸው ድንጋጤ ተፈጠረ። ወደያው መልሰው ፈር ሲያሰሁ ከፊታቸው ሳይ ፈገግታ ደፈበት፤ «ወላጅ ተግራ፤ ልታሸልክ ስትል አላገባኸሁ! ይልቅ ገፋግ፤ በል! ምርጥናውን እኔም ፈቅጃለሁ!»

ተወንቶ የነበረው ረቱ ተፈታ። ተግራወችን ሳቅ በረንታው ረታን። የልኩን ነገረውታልና እሱም መልሶ አልጥገታቸውም። ሁሉም ተሰጥሞተበት አበባው ራሱ በሊቀመንበርነት፤ እኔ በወረረነት እያ ተበጁ የጥሉብኝ ወለት ነበርና ተሸምን። ተነፋራ ሁኔታና ወትት በመሆኑ ከመናገር ወረረነትን የመረጥኩት በደህንም፤ የወሰጥ ደስታ የጠኝ፤ የተፈራራ ምሽት ነበረና በቀተኛ የታች ምልሰ ወሰጥ ከመግባት የደንኩ መሰለኝ። ከወረረነት የግራውከግብ መዘዝ እንደለ ግን ሰልጣምር ነው።

የመጀመሪያው ስም ግስተዋወት ነበረና፤ የአብ፤ አ የብ፤ ገዛኸን፤ አልአዛር፤ ደቢድ፤ አሳይያስ፤ ተበጁ፤ ጋደ፤ ጋደ፤ ይሁዲ. የግራ በከፈለ ለሀበሻ ያልተለመደ ስሞች ሲቀላቀላቸው ለሽግግራቸው በጣም እንገዳ ሆነ። የግን ዘር ነህ! ግለት በአባ ይሰህት ይጠናልና በመገረም የሰው ትውውቅን ንባብ ትረጡት፤ «ይቅርታ አድርገልኝ፤ ያንደንደች ስም ግራ ሆኖ አልተያዘኝም፤ የጥንት አባቶቻችን (ነገደ ይሁዲ) ስም እንደገና ለግወሳት

የተሰማችሁት ዘይቤ እንደሆነ አልጠፋችም። ገና በለመድነውና በኛም በኩል ያበት አድር ብለን ያደገንበት አለና፤ ያበት ስማችሁን እያከላችሁ ልጅ ያበት ስም-ግንኝ ነው፤ ከነግን ዘር ጋር እንደተቀመጥንም እንወቀው፤ ቀደም የመጣና ያላገኘሁት ይዋራልና ከሰጋ ጋር መተዋወት የደንብ ነው፤ ወዋታ ከልወጣልኝ ደግሞ ይኸው ይቅርታ እጠይቃለሁ። አሉ።

ገና ከመገቢያው የሰጠሰባው ስነሰራት ቅጥ አልይዝ አለ። ለዚህ ወረፋ የተቀሳቀሰበትና ልመና መሰል አስተያየት ብሎም ገደጅ መልስ ለመስጠት ሁሉም ሲቸገር አያ ተባብሮ ከመቀመጫቸው ነቅነት ብለው ዘረፋ ጀመረ። «አየ ገዢዎች፤ የግይሆን ወዋታ ልቅጥድ ተነሳህ፤ አሁን እንደገና ስም መቋጠር ከጀመርን ቡና የጠጣንበትን እቅድ ስንፈጅ ነጋ ግለት ነው፤ እኔ የምለው ገን፤ ይህን የተበድሮ ስም ተወን ነው። ትርጉሙና ምሳያው አይገባንም፤ ስም ግለት ቋንቋ ነው። የጦቢያ ልጅ... እናትና አባት ስም ሲያወጡ በምልኪት ነው። የሰውን ስም ተወት፤ ወሻውን ሲጠረጠሩ አይነትና አግረኛ አለው። ቀን-አልፎ፤ ቀጠሮ፤ ግዝንጊያ፤ ቀለበት፤ ቀን-አይባስ፤ ተመክሮ፤ ዘመድ-አየሁ... ሸረ በሰንት ያስገኛል። ይህ ሁሉ ታዲያ ከምልኪትና ከትርጉም ይመነጻል። የሰው ልጅ ሲሆን የሰያሚው ምልኪት ስፍር አይገኝለትም። ስለ-ቸረ እግዚአብሔር፤ ስን-በ-ት ያቀጥጥ። ሁ፤ ብሎ የለመነ- የኒቢጤ፤ የቅሎ ተግራም ይሆናል፤ የግጥላለትን ቀራሽም ሆነ ድርጌ ጥሪ፤ የታል ኪዳንን ጥለውለት ሲሰናበት- ሲሰያችሁ ይለምልም፤ ዘራችሁን ያስፋው፤ ብርሀን አይንሳችሁ፤ ምንጊሁም ሰጡ፤ የጥለባችሁ አይጠቀም፤ ከፋሲካ አይለያችሁ... ለላም ብዙ ብዙ ጥረና ደስ የሚያስኝ ነገር ይላል- ለተሰጠው ቀራሽ መልስ። ታዲያ ተግራም ሆነ የኒቢጤው የግለው ነገር ሁሉ ስም ነው። እንደያ ሲሆን እንደ ሴት በዚያ ቀራሽ በተሰመነበት ገደም ልታበርክ (ምጥ) የተጣደች ኑራ ይሆናልና ተግራም ከዘረፈው ምርታን፤ የታያትንና ደስ ያላትን እንስታ የወንድን በገጠ፤ የሴትንም በገጠ ስም ትላጭጣች። መቼም የሰው ምልኪት ብዙ ነው፤ በህልም፤ በተክል፤ በዘመን አመጣሽ ነገር፤ በተዘዋዋሪ ሹም- ይሰየማል- በሲሳይ ምኞት በኩል ስያሟው ሀብታሙ ሲል፤ በሞት በኩል የተጠቃው ደግሞ በታሰብ፤ ተረፈ፤ ቢራራ ብሎ የሞላለትና በምቸት የተጠቀመ ደግሞ ተመሰገን ይልና ጠሎትን በዚህ ፈጅቶ ከመስጊድ ደጃና ዘወር የግይል ሞልቷል። ምላሳውን ልጁን በጠራ ቁጥር የተወጣው እየመሰለው። መስጊድ የሰለቸውም እንደምክንያት ይጠቀምበታል። «ወህ ሲወስድ አሳሰቶ ነው» ይባላልና ሀይማኖት ሲቀርና

ሲለመድም ምክንያት እየተፈለገ አይደለ? ነው... አሁን እነዚህ ቤት ሰንት በው ይገኛል፤ መስጊድ ደጅ ብት የግይል ተግራ። ለዚያም የሰው ንግድ ጠፈ፤ በለመድነው ቢነገድእንኳ ትርጉሙ ይገባንና አገር መስግጥትና አለመስግጥት ይታወቅ ነበር። አንድ ሰው ሲለየም የተፈጠረው ላንድ ስም ነው። ስም የሚቀርበት ንደና የለም ግለቲ አይደለም። አመል ያወጣ ሊባ፤ ሰው በግፍ የገደለና ከገር የጠሸ፤ ከለም-በታኝ እገር ያመለጠ፤ አለም-በታኝ (ገደም) የገባና ይህን የመሰለ ስም ይቀይር ይሆናል። እነዚህ መሀል ነፍስ የገደለ አለ? በጦቢያ የገደለ እነዚህ አይደሉምና ሀሳብ አይገባው። እየረሰለም መግባታችን የምንና ነው የምትሉ ከሆነ አለግረር ነውና እንሰማችሁ። ደር ጥሎ ምንና በከተማ ይህን የብድር ስም ተወን፤ አሁን ከመሀከላችሁ አለግጥሁ ብሎ ቢጠራ ልሴ ቅድድ ይላል። ከሰው ደስታ ይገኛል። ቢገባኝና ምሳያውን የግገኘው ስለግሆን። የግይገገጠንን ነጭ ስም እያነሳችሁ ገራ ገባን ብሎ በግልጽ መናገር አይቻልም ገዢዎች? የቅድመ-አያት ስም ስየግ ከምንገባ?»

በተከፈተላቸው የጥህ በር ገብተው ቀጭታቸውን ተወጡት። ሊላ ነገራቸው ገን ከመጀመሪያ አበባውን የዘለፉትን ያህል ቤትን ከሀላት ሰነጠቀት። ስማቸውን የቀየሩት አስተያየት ለመስጠት ቢቋምጡም ከመወያያው ርእሰ እየወጣ ጭቅጭቅ እንደደረጠርና መፍትሔ እንደይዋር እንደያው ትእዛዝት ገም አሰኛቸው። ያበባውም መስመር አስጠባቂነትም ይሆና ረዳን። አያ ተባብሮ ገን የቀለለ ነገር ቀሏቸዋልና ከተዘና አትግመጣቸው ሊላ ፈታቸውን ከሀዘን ቤት ያልሰነበተ ወዘና ጠለበት።

በጣም አስቸጋሪ የሰጠሰባ መገቢያ ነው። ከተግኛው ያግረኛ ቋንቋ ወኔው በጣም ለፈሰፈሰ ነው። ከዚያ ድህነቱ በላይ፤ በዚያቸውም ጠብቶና ተፈራርቶ፤ እየለቀመ በመላ የግናገር ሲሆን፤ ጊዜ በባዶ በመክፈት እንደኛነትን ያዘ። ገጠር ቀመሰቶ በጣም ነፃና ግልፅ ናቸው። በምርጥ ታላት ፅንሰ-ሀሳብ ግድግታ ይቆላሉ፤ በዚያው ልክ ለታል ብልት በግወጣትም የላቀ ናቸው። እንጂት እርር-ድብን የሚያደርገው ገን ከመወያያ ርእሰ ዘብጦ በመወጣትና ነገር እያያያዙ ርእሰ በግስፋት፤ ከሆድ የሰነበተ ብሳት በመቅራት የወጣላቸው መላኞች መሆናቸው ነው። በጊዜ አባካኝነት ባይወነጃሉም የወይይት ባህር በግስፋት ከነሱ አይገጠም ያስኛል። ይህ ብቻም አይደለም፤ እንደመጣቸውና ያለቋት የግዘርፈት ቅናቅን አስተያየት እንደ-ን ከንዶ የሚያናክህ ሆነ። የተሰጣው ፈተን ሲከመጥ፤ ከመላጣት ነፃ ነኝ የግላው ወገን ፈተ ለመሰመ። መሳትእንኳ ችግር ነው። ገና

የወሰጥ ሰቅ የፊት ወዘና ፈጣሪ ነውና፤ ወሰጥ-ለ ወሰጥ መተራረድ ነገሰ፤ እኒያ ምቹት አጣሁ። ለሁሉም የመወረሻውን ያብጀው። ሰላሳ ደቂቃው ርእሰ በግናክት አለቀ። አንድ ሲነሳ ሲላውን እየወለደ ዝርዝር በጣም በሻ። ቢሆንም፤ ይህ ብዙ ሲባሰል የዋረ ሁኔታ ሁሉ በመሰንዘብ፤ የሰበሰበውን አባላት ለግናታት ከመባታት ለላ፤ ጉጉትና እንደነት ሲፈጥር የግሹል አገጣግ ይታይ ጀመር። ጊዜው ወጣት ሆኖ ብዙ ባያስደመድም፤ የእነዚህ እኔ ቀደም እንደፈራሁት አልሆነም። መሪው አጅንደውን አስመመተኝና አቢይ የመነጋገሪያ ርእሱን እዝረዝረኝ፤

-የግሹ የመተበሪያ በታ ውዝግብና ግርዛት፤

-ኢትዮጵያ ወሰጥና ሱዳን ስለቀረው ህዝብ አመጣጥ፤

-የኢትዮጵያ ይሁደወችን ታሪክና የዘር ግንድ አውራረድ መተንተን፤ በዚህ በኩል የተፈጠረውን የፀሀፊወች ግምት መምታት። የመወረሻውን ነጥብ ስወረወር፤ እያ ተበጽኖ እኔ በጣም ተያያዝ። በሰውየው ሞት የተቋረጠውና ለምናሄም ቢገን ሊያስገቡ የተነሱበት ግመልክቻ ይዘት መጀመሪያ ይኸ ነበርና። የሁለታችንም አእምሮ ተዋህደ፤ አይን ከመለዋወጥና ከፈገገታ በቀር ቃል አልወጣንም። የቀረት ሌሎች ችግሮች የወረ ግደበሪያ፤ መትኛና ግጣረጌ ሆነው መሪው መንደርደሪያውን አቀነቀነ። የንሐስ ርእሶችን ተራ አገላብጠናቸዋልና ትንተና በታሪክ በኩል ሆኖ ወደተሰጠኝ መዝገብና ብርሕ እንገቱ ተደፋ። አበባውም ጀግሪ አታች ሆነ፤ «ከምናየውና ከምንሰማው ታሪካችን በብዙ ተከናሏል። አቋም መወሰድን ለሂሳ ትቸ፤ ከግባሰው ጥቂት ሳስቀደችሁ። አታውቁም የግለት ሳይሆን የወይይቱ ባህሪ የግጥሙቀው ጉደታ ይመስለኛል። ከልተናገርን ተወባጭ ወል አይዋርም። የመጀመሪያው የሰሌዋን ዘርች ናቸው የግለን ወገን ጉዳይ ነው። እኛም ይሁዳዊ የሆነ ሁሉ የሰሌዋን ዘር መሆኑን እናውቃለን። ግና፤ እኛን እንዴት ለዚህ እንደሰጠን እንየው፤ በሁለት ይከፈላል፤

«ንግስተሳባ ከሰሌዋን የወሰደችው ምኒልክ ረብዙ ይኸው ቤተእስራኤልን አረባ የግለው ሲሆን በገረጌ በኩል የሆነውን ግን ገና አልተወራም። ሰሌዋን ገረጌን በተራ አድርጌ የል? ለነገረ የግርድና ምልክት ለሳባ የተከሰተ ይሁን እንጂ ለሰሌዋንን እንገደያ ሁለተም ያበሻ ሴቶች ነበረ። እዚህ ሳይ ታደያ ገባኤው ልብ ግለት ያለበት፤ ምኒልክ በአባቱ እንጂ በናቱ ከደላ (በወሰጥ ወዋታ እንደቀለድና ግዝናኛ እየሆነ ባንዳንድ ሰወች የግጥቀስ ቃል ነውና አበባውንም ለምደበታል) አይደለም። እዚህ ሳይ ንግስተሳባ የሀበሻ ንግስት ናት የግለውን

ገጥ በእምነት ይዠ ነው። ሳባን የኛ ናት የግሊት ብዙ ናቸው። ይህን ታሪክ እውነት ለግስመሰል ወላታ (ጌንደር ወሰጥ የቤተእስራኤል መንደር) በተቋቋመው ያሸንገላት የጅ ሰራ የሰሌዋንን ትንዝርና የግሊትነትን የክርስቲያኖች ድርሰት በመጠቀም የጭታ ሰጥን እየሰራ የሁለቱን አብሮ መተኛት ታሪክ ለኛ ታሪክ ሰርተውታል። በቅላው ገደም (ጠገደና ወገራ፤ ወልታይትና አርግጭሆን) የመጣችሁ ይህን ሰራ ጭራሹን አልሰግችሁም ይሆናል። ግና ጌንደርም ይሰራው ትገረ፤... ጸረእንደያውም ትግሮች በዚህ አይታዩም! ብቻ ግን፤ በራሳችን፤ በፈላሻ ስለተሰራ የኛ ታሪክ ሆኖ ከወዋታ ገብቷል። ይህን እንድ ያልጠራ ትረካ ብላችሁ ያዙ።

«ሁለተኛው የሰሌዋን ጠንቅ ደግሞ የኢትዮጵያ ይሁደወች አመጣጥ ከምኒልክ ሳይሆን፤ እናቱን እንደያጅቡ ከተላኩት አሽከሮች የመጣ ህዝብ ነው የግለው ግጥም ታሪክ ነው። ሁለተኛ ልብ በሌ! ያ የሆነው ያናራክ የባሪያ ንግድ ከመጀመሪያ ብዙ ዘመን በፊት የሆነ ነው። ቤተእስራኤል መሉ በመሉ እንዴት ጥቁር ሆነ? ከጊዜ ብዛት እየሮ ለወጠው? ምንው ግብጥ አልጠቀረ? የግረው ከተንቀሳቀሰ ጠህይና በረሀ መሀል ነው። እንደግብጥ በረሀ ያለበት አገር ብዙም የለም። አንድ አባይ ብቻ ነው ወንዝቸው፤ ፈፋ የግባል ነገር አያውቁም። በመሆኑም ግብጥ አልጠቀረም፤ ፈት እንደነበረው... ኢትዮጵያዊ ከቅላት በጣም ያነሳ ልጅ ሲወልድ ከግብጥ የተሰረተ የግጥሰል ልጅ ወልደሀል ይባላል። ቅላታቸው የዋረ፤ አሁንም እንደነበረው ያለ ነው። ይህን ሁለተኛ ልብ በሌ፤

«ሊላው ገጠ-ታሪክ፤ በመጀመሪያው አሊያም በሁለተኛው የየረሳለም መቅደስ ኖርሻ በግብጥ በኩል ተሰደን፤ ሊላ ሊላው በያድግሉ ሲበተን፤ በየመንና በሱዳን ገደም ስንልክስክስ ትይተን መርጊያችን ኢትዮጵያ ሆነ የግለው አንጣር ነው። የዚህ መረጃ አቅራቢወች ደግሞ፤ ቤተእስራኤል ወደኢትዮጵያ የገባበት ምልክት አለው፤ ለምሳሌም ቋራ፤ በብራይስጡ የሆነ ዘፍ ስም ነው... ምናልባት የከሰ ዘፍ እንደይሆንም ፈራሁ። ታዲያ ተራኪወች፤ ይህ በበገምድር በኩል የተገኘ ምልክት ነው ሲሉ፤ በትግራይ በኩል የጌጡ ስም ሁሉ የተሰየመው የቤተእስራኤል የቡድን አወራ ባረፈበት ሁሉ እየተጠራ ነው። ያእቶብ፤ ጌደው፤ ዳዊት እያለ መቸም አስራ ሁለት ይደርሳል ይሉታል፤ እንደህ ብዙ በታ ተሰይጧል፤ በዚያ ገደም የነበራችሁ ታውቁታላችሁ። እኔ ወደቅገሪ ተሻገሪ አላወቅም።... ብሉ ሲቀጥል፤ እያ ተበጸን በነጣቸው፤ ከጠየቀው የሰም መጥራት እርዳታ ሊገቡ መሰሉኝ ባለ፤

«መሰረት የያዘክ አሸከር! ውብኛ እያጣደህና እያበጠርክ ይዘኸዋል። የጣልካው ሰው በቂ ነው። በልግ ይልቅ የቀረውን ወወትህን ገፋልኝ» ብለው ጉልበት ሰጡት። ሊቀጥል ሲያቅግግ መልሰው ተደረጉበት፤ «ወይ ጠባይ! ዙሪያው የታጠረ ነገር፤ ያልሰግሁት፤ ስር ያለው መተት ሁሉ ብቅ አለ። አብራራው የሆነክ አሸከር! በል! ወደመዳፊያ እየተያየህ ገፋ! ግሰሪያንና መሸከሪያን የመሰለ የለም» አሉት።

«አያ ተብሯ፤ እርጋ ይበሉግ፤ ገና ሰበት አይነት ትረካ ይቀረኛል፤ ከመጀመሪያ የጠቀሱት ነው፤ ሁሉንም ልመላው፤ ሂሳ ለመበለት የሚያመች ይመስለኛል!» አለ አበባው፤ እሱንም የወሰጥ መታመስ እንደሰቸው ጫን-ጫን እያስተነረሰው።

«እንዲያ ብለህ ልቤን እረፍት ስጠው፤ ዙሪያውን አጥረህ እንበለ-ውል ስትተወው መዳረሻ አጥተን የቀረን መስሎኝ ነበር፤ ሰበት ካለህ ለንዴ የኛ ታሪክ ይሆን ይሆናል፤ በጣም ጣፋጭ የሆነክ አሸከር፤ እንዲህ ውዋታ የምታወቅ መሆንህን እስከዛሬ አልሰግሁም ነበር፤ ሸረገና! ወይ ስት መሆን?» ብለው እኩሊታውን ተሰብዞ አሳቁት። እኔንም የሆነ ነገር አካላቲን ሁሉ ወረረው፤ እንደግሳብም ቃጣኝ፤ የነገር ሰብኛና ቀሳዋጭ ናቸውና አደስ ግመላክቻ ፀሀፊ እንደገኙ ጠረጠርኩ። የሚያሰርፈኝ ቢሆን ብየ የብልጠት ደስታ አካላቲን ወረረው። አበባው የቀረውን ሰበት ለክላ ከተደናቀረበት ጅምር ቀጠለ፤ «ለላው የታሪክ ረገድ ደግሞ፤ ራባኑት (የእራሱ አል ይሁዳዊ የሀይማኖት መሪወች) ያቀረቡት የመላ ታሪክ ነው። የሰረብን ብለው የቀለለ ይሆናል። የኢትዮጵያ ይሁዳዊት የተመዘገበ ታሪክ የላቸውም፤ በሀይማኖታዊ ልምድዳቸው ብዙ ነገር ስተዋል። እንደገና በጌና ጠንካራ ጌን ቢዋራቸውም፤ "ሀላኸ" (ቃለ-ሀግ) የላቸውም፤ በተወግሪ እንደገና በይሁዳዊ ሀይማኖት የሌለ ባእድ ተመክሮ ወምረው ተገኝተዋል፤ በየጊዜው የታሪኩን ደግሞ አላረመም፤ ይህ የሆነው ለብዙ መቶ ዘመን በግምት ዘጠኝ መቶ አመት ይሆናል፤ ከዋናው ይሁዳዊ ምንጩ ሀዘብ (ሚይን ስቅሪም) ተነጥለው ያለምንም ግንኙነት በመዋራቸው ነው። የተሻሻለውን ህግ አላገኙትም። ስለሆነም የይሁዳ ዘር መሆናቸው ሳያጠራጥር፤ የተጣፈ የታሪክ መዝገብ ይዘው ባለመገኘታቸው ከጠፉት አሰራ ሁለት የይሁዳ ነገዶች ምልክቱ ጠፍቶ የቀረ ደን የተባለው ዘር ነው። ስለሆነም ደዋች መሆናቸው የሚመስል ነገር ነው፤ የሚሉት የራባኑት ወገን ናቸው። ይህ ቅልጥ ያለ ስድብ ነው፤ እንዴት ግለት የደን ዘር ከታሪኩ አንፃር፤ ዛሬ ለኛ ማራጊያ ሲባል ሊያለባብሱት ቢሞክረው በጣም የተናቀ ነገድ ነው፤

ሊነግሩን ፈርተው ካልሆነ በመገት አንጣር ከሆነ፤ ሰሎሞን ከግሰት ሳባ ገረድ ወልዶ ያረባቸው ቢሉን የለየለት ነገር ይሆንና ብዙም የምናጥበት አይሆንም ነበር። ልክላ እንድ ቀርተዋል፤ አገር ጫብል!

«የመጨረሻው ባለ መንቀጥ ታሪክ ነው፤ በመንታ ያለትን ሰወች! የኢትዮጵያ ይሁዳዊት በመልክ፤ በገጽታ፤ በቀለምና በሌላም ስራቸው ከሌላው የሚገኝ ኢትዮጵያ ሀዘብ የሚለዩ አይደለም። እንዲያውም መሰረታቸው አገሩ ነው። በመሆኑም ከአረቢያ አሊያም ከሆነ አቅራባዊ ነበብ የዘመተ ይሁዳዊ የሀይማኖት ግዛት አስፋፈ የተራቀቀው መሆን አለባቸው። ከአረቢያ የመጣ ሰባኪ ቢባል ያምራል፤ የኢትዮጵያ ጥንታዊ የንግድ ግንኙነት በዚያ በኩል የጠና ነበረና። ያሁኑ ሰሚናዊና መሀል አገር ሰውም ከአረቢያ የፈለሰ ነው ይባላል። በመሆኑም ሀይማኖታቸው እንጂ ደግሞውና አጥንታቸው ይሁዳዊ አይደለም፤ ፍፁም ኢትዮጵያዊ ነው። የተሸከሙት ወኔም ይሁን ብሄራዊነት ሀበሻዊ ነው። ይህን እንደገና የኢትዮጵያ የግሳ ጠባቢን የተሻሻለ ትዳይ ነው። እስራኤሎችም ይህችን ለግጣራት ከብዙ ኢትዮጵያዊ "ግርፈሰር" ደጅ ታይተዋል። የሀበሻው ጠቢብ ጃጥ የጠጠረ እኔን ደፋ! በጠባቢን የተሰጠብን ትችት፤ ጥቆማ ብለው የለየለት ይሆናል፤ እባክ ያለ የጊዳ ጠቋሚ! እንግዲያ ባደባባይ ወጥቶ ትረካውን ባልሰግንለት? ፈላሽን እስራኤላዊ ግድረግ የሚቻለው ሀበሻዊ ወኔውን በመገደልና ወደእስራኤላዊ ወኔ እንደተየር በግድረግ ብቻ ነው ብለው ልናል ለባ "ግርፈሰርች"። ግና፤ የምንወጠውንና የምንተፋውን የወኔ ቅመም መቅጃ ምኒልኩን (መላኪያ) ግን አልተናገረም። ግን ያወቃል? ይህ ያልሰግነው ይሆናል። በርግጥ ይህ የተያዘብን ጌዳይ ነው። በያንዳንዳችን ላይ የሚያዘረትን አገሞ የተረዳ እስካሁን እንደም አላየሁም። ከርቅ የሚወድቁት እንደትሉኝ፤ ከምንም ወኔ የሌሉ ናቸው። ወደበሻ የሚጠጋ ሀጥት ይባል ይሆን? እንጂ፤ አገር እንተ ታወቅ። በኔ በኩል ግን "ይወጋህ ብሎ ይግርህ" ለግረኛ ነው። ሽለታ መንግስቱም ቢሆኑ ሀዘቢን ተሰረትሁ ሲሉ የጠባቢት አይነታ ወወታ ይችላል፤ ያልተለወጠች ፈላሻ ሁሉ፤ ደው ኢትዮጵያዊ፤ እምነት ግን እንደገና የግል ነገር ነው ያሉት። ለላግ እንደደመረ የሚኒሰት ነገር፤ የሀይማኖት ነገር ግዛት ከርዕዩ የተ አለም ጥራታቸው ጋር የሚያጣባቸው ይሆናል። ቢሆንም ገጥ የያዘና የተሸከፈ ንግግር ነውና ከራባኑት ግርዛት አንጣር የግያዘግው የመንጌ ሀተታ እንድደ የሚገለጽ አይሆንም። በሌላው ከተካደንና የምርጫ ነገር ከተነሳ ግለቲ ነው።

«የዚህ ሀላቲኛ ዘርፍ ከየመን ይሁደውያን የረገፉ ነቀው የሚለው ወገን ነው። ይህን ገጥ ሲያትተት፤ ከአትዮጵያውያን ጋር በመጋባት ገፅታቸው ተለወጠ ነው። የፀገራቸው መከርደድ ዋና ምስክር ነው። የመናውያን በብራይስጥ ቋንቋ አሪታቸውን ይዘው ተገኝተዋል። አትዮጵያውያን ግን ለምልክት የተገኘላቸው የመሀል ነገር የለም። ይህ ከተለያየ ምክንያት ሊሆን ይችላል። እንደም በድንገት ወጥተው በዚያው ቀርተው፤ በገላ ጠቢ እንደንገድ ባለ ነገር የሀይማኖት ጊዝ ሳይዙ እንደወጡ በዚያው ተመቻቷቸው ድንኳን ጥለው ለምደው አሊያም ያልተጠራና ባንደንደቻችን (ቤተ-እስራኤል) እንደሚባለው ከክርስቲያኖች ጋር በተዋጉ ጊዜ መሀራቸውን ተቀምተው ይሆናል። ገራም ነፈሰ ተኝ፤ ደግሞ የጠራ አይደለም ብለው ለግርዛት የደረጉን የተንታኞች አረታሪክ ነው። ሁሉንም ባንድ የሚያያይዘቸው ደግሞ የመጠሪያ ሰግችን መብዛት ነው። ከደላ፤ ቤተእስራኤል፤ ጠይብ፤ ቡዳ፤ ፈላሽ፤ ትግረ፤ ጌንደሪ ይህም ለብዙ ምርምር ደርጌናል። በኔ በኩል አምስት አደረሁ። ከያንደንዳችሁ ደግሞ ምን ያህል እንደሚወጣ ምን ይታወቃል? ግና እንድ ጊዜ ፋታ ሰጡኝ፤ እሁ! ተቃጠልኩ፤ ብሎ ወህወን ገዢ ሊመጣ ሂደ። «እንጂራ ይወጣለት፤ ወዋታውን እንቀልቅሉት ልሳኑም በወህ ጥም ተንቀለቀለ፤ እሁ! ያስጠጣል። ጎሳግ በቀምህ፤ ሰንበት ታቁምህ ለኔም አምጣልኝ፤ እሱ ተቃጥሎ እኔንም አቃጠለኝ።» ብለው፤ ተበጁም ወህ ጠየቁ፤

እያ ተበጁ እንደተነበዩት፤ እያንዳንዱን ነጥብ እየነካካና እየወዘፈ በበጌ ሰጣል። የብዙዎቻችንን አእምሮ በወዘው። በሌላ በኩል ግን ይህን የዋሪ የታሪክ ውሃምብር የመወረሻ ለማየት የመጓጓዣ ሁኔታ በወጣቱ አካባቢ የተተነተነ ቢተነተን ወህ ቢወቅጡት እምብጭ አይነት ቢሆንም፤ በሽማግሌዎች ግን ይህ ስብስባ የተሰፋ ጭሳንጭል የሚሰጥ መሰሉ መታየት ከፈታቸው መዘናት፤ ከመንደርደሪያው አቀራረብ የገዙትን ሀይል በመገምገም የተነበይሀባቸው ሁኔታ ነበር። አበባው የሱን ጠጥቶ ያያ ተበጁን ወህ ይዞ ተመለሰ፤ «ጌብዝ፤ በሉ! በሰለት ከመቋቋት እንድንደርስ ሽማግሌች በትንተና እየተራደቁሁ፤ ይህ ልክ ነው በዚህ ምክንያት፤ ያኛው ልክ አይደለም? በሌላ ምክንያት በማለት፤ በተወሃሪም ያልተነካ ግብራሪያና ታሪክ ካለ በግወጣት ለፀሀፈው ደግሞ እንደመቸው ከሁላችንም ችግር የሚዋርበት እሱ ነው። ይህን አውቀን በሀሳብ አሸካክፍ የሚራደው የያንዳንዳችን ከንፈር በመሆኑ፤ ከንፈር አለታቀም የተናጋሪዎች ይሆናል። አደራችሁን፤ መዝረክረክ እንዲታበዙና

የስብስባ መሪነቱን እንዲታችሁ፤ የስብስባ ስነስራትን የሚያስከብረው ተሳታፊው ነው። እያንዳንዱ ከርእሰ ውጭ እየወጣህ ብታተሙትና የምስደህ እይሆንምና ባለስልጣን እንዲታግርረ፤ ነገረሰ፤ ተይዞ ያለው ወዋታ ባለስልጣንና ባለጊዜን የማግረር ነገር ነው። ብሉ፤ አበባው ቀልደኛ ቢጤ ነውና ተሰብስቢውን አዛናው።

ተከሱት ቀጣይ ባለተራ ሆነ። «የተዘረዘረው አጃንዲ። እንደኔ ከሆነ ስንከታር ቢሆንም እንድ ነው። ሰንቲም ሀላት ገጥ ቢዋረወጥ ዘርዘር እንድ ባህረ፤ እንድ አካል ነው። ልዩነቱ የገጥ ጥሁፍና ሰሌል ብቻ ነው፤ ሰንቲው የተሰራው ከብር ከሆነ ሁሉም ብር፤ መደብም ከሆነ ሁሉም መደብ፤ ቅይጥም ቅይጥ ነው። ግርዛትም መጣ፤ የመታብር በታ ተነሳን፤ መጽመሪያ ይሁደወች ነን ወይስ አይደለንም? የሚለው ግልፅ መልስ ከገኘ ነገር ተጠቅልሎ ተከወነ ግለት ነው። እንዲያ ሲሆን ግን ብር፤ ግን ነህስ እንደሆነ ይታወቃል። ከዚያ መልስ ለመድረስ ደግሞ ነጭን ባንድ በኩል፤ ፈላሽን በሌላ በኩል ገራሹና ተገራሹን በየገጡ መጽመሪያ እንጥር ግየትና የየራሱን ጉድ ግወጣት ፍተን መድሀኒት ነው። ሳይ ለሳይ መላወት ግን ዙር መላወትን ያስከትላል። የፍልሚያ ነገር የሚወጣው ከዚያ በኋላ ነው፤ ፍልሚያ በመወረሻ ይታያል።» ሲል፤ ያያ ገዛሽኝ ፈት ልወጥ፤ አይኖቸው ፍጥ እንዳለ አቋረጡት።

«በወብ አይነት ሲተረክ ውሎ ያሁኑ አይነት ወዋታ ግን ጌዳና የሚያስብረን ሳይሆን አልተረም፤ የግርዛት ዜና በገጡ ሲነበብ መሰሉኝ ወደሌላ ሁሉ መድረስ የሚችለው፤ ሲሉ አለበል እየጣቀና መድረክ መሪውን እየተመለከተ እጁን አወጣ። ገርምርምታው ስለበዛ ፈቃድ ሲሰጠው ጊዜ ፈጅበት። «እኔ በግርዛት በኩል ያለ ነገር ቀድሞ ለግናበብ አለሁ።» አለ ከተከሱት ጋር በጣም የሚዋደዱ መንታወች ነው የሚመለከትና የጽመረውን አቋርጦ በዚያው ሳይ ከንፈረን እያሸራመጠና ሊባ ሳቅ እየጣቀ ትንሽ ሊያበሸቀው ሻተ። ሌሎቻችን ባለምነው ጌዳና የመናገር እድል ከተከሱት እፍ ወደአለበል ተሻገረ። ተከሱትም ገም አለ። አለበል የገዛሽኝን ትእዛዝት ግጣትና ፍርሃት ተጠቅሞ ገና ለገና ከመንደርደሪያው ሳይ እንዳለ አስቀረበት።

አለበል፤ የድምፅ ቅኝቱና ታል አጣጣሉ አድግጭ ይሰብስታል፤ የትንተና ዘይቤው፤ ነገር ግታረንና ባንድ መሀል ሌላ የተጣደበትን ትኩስ ነገር በመደርገስ ከያ ተበጁ ይልቃል። የሚያታርነውን ሁኔታ የሚያለብሰው በሚሰራው ቀልድና

ከፍትራዊ ስድብ ጋር በግጥም ነው። በዚህ ስጦታው ስግን ከግሉት ይልቅ እንሰጥው የግሉ ያይላሉ። የወንድወንድነት ወኔ ጥልቀናል የግሉት ገን አይወዱትም፤ በለከፋቸው ቁጥር ሴት አጫጭች የግሉ ትልል ስም አልፏል። ከግሉት ተለዩ ተለዩ ለመደን የግሉት መብት ግሰፈራሪ ነው። ገን በጠና ባላንጣነት የግሉት ጥቂት ናቸው፤ በተደግግኑት ብዙ ሊያቸዝቸው እንደግሉ ያወቃሉና። ይህን ባህሪ ወን ለዚህ ጊዜ የተመኘሁት አልነበረም። ቧልቱን የመፍራት ሳይሆን፤ እንደበተቃሉ ለሰጣ በመሆኑ በሰወች ላይ እንቅልፍ እንደሰደባቸው በመፍራት እንጂ። ቧህንም ተራውን የሰጠው ሊቀመንበረ ነውና የያዘውን ያንገት ላይ መሠረብ (ሰክርፍ) ከፍንጅ ላይ እየጠግጠመና እየፈታ ተጫወተበት፤ አፋን አጣጥሞ አይኑ ወደሰግይ ተከፍቶ፤ «ያላሉኝን የሰው ተራ ተሸምቸ፤ ልናገረው ያሰብኩት በነነብኝ፤ ባንድ ጅምረ እየቶ የደረሰልኝ እንደሁ ልሞክረው፤ እንደ ገብቸ የል፤ መውጫ የለኝም፤ መልካም፤ በመጀመሪያ በጥያቄ እንየው፤ እነዚህ ከላነው፤ ብልት ለምሳጭ ያልሰጠ ስንት ይሆናል?» ብሎ፤ እንገቱን ደፋ አድርጎ በዚያው በመሠረቡ በተጠነጠነው ክንድ ጫፍ የታሰረውን ሊባና መሀል ጣቱን አጫፍሮ ከፀጉረ ስጦ እንደግሉ ተጠቀመበት። እንደገና ቀና እንደግሉት ብሎ አከሸግሏል፤ ገረድ ታየውን አይነት ወደተበጀ አትኩሮ ፈቀደቸው። ዝግ አድርጎ መልሰ፤ «አየዎ ተበጁ በናንተ ገደም ሰው ሁሉ ከግርዛት በደህና አምልጧል?» ቢል ተበጁ በተደናከረ ፈታቸው፤ «እንተ ይህ ድምጽ ገናም፤ ይህ ግንጣ ምን ይላል? እንደሱ እየተጋተኩት የገባሁ መሰለው? ይህ አይነት ጥያቄ በኔ እንዴት ተነሳ፤ «አላዋቂ ሳግ ንፍጥ ይለቀልቃል» ይላል ፊቱ የተበላሸበት ሰው። እንተ። እንተ ልጅ ሀሳብ የግሉ ድቅልህ አልመሰለኝም፤ በጣም ተቸግረዋል።» አሉ። ዘመደቸው ነውና ከልክ ያለፈ ዘለፉት፤ እሱም የበላገውና የተከናወነው አይቶ ይሆናልና እንዴት ሊጠቀምባቸው እንደከጀለ እንቅጥልሽ ሆነብን። ንግግራቸውን በፈገግታ ከሰከላ በሂሳ ቀልደኛ ፊቱን ልመጥ፤ እንደገና መልሰ ዘና አደረገውና የሞተውን ድምፁን የበለጠ ገደለው፤

«አየዎ! ከልተገረዝክ መፈክርህ በጣም የተገባ ነው። የድልእንጂ የጥቃት ፈክራ አላደረክም። የጥቃት ፈክራን ለመጣናት የግሉ ድርጉ ቢቀረም ሲያምርባቸው አላየንም። በኔ በኩል ደግሞ መጠየቂያ የልክ ነው። ነገር ይብራራ ተብሎ ነውና የተቀመጠ ነው፤ መብራራት ከጥያቄም ይመጣል። እንተን ለጥያቄ ግስቀደግረ ደግሞ ስለምገናብህ ነው። የግርዛት ጥያቄ መልስ ከዚህ ቤት ይገኛል። እያንዳንድህ የተገረዝኩ በምን አይነት መንገድ

ነው? ብዙህ ብትጠይቅና ጠልቀህ ብታይ የምታገኘው መልስ ጠጌ መደረሻ የለውም። እናም የዚህ ጥያቄ መልስ በቅርብ ከተገኘ ይህ ነገር ሊሊት ሳይልቅ እንተኖረ፤ አላዚያ ገን ተቀምጠው፤ ወለግ እንደለበሰክ፤ ወለግ ወን እንተ ሳትከላው እሱ ከልቱህ በመሠይ ጊዜ ሊላ ወለግ ትገባለህ በመሠይ ከተጽ ምንጊህም (ወለግ ነው። ከዚህ በተረፈ ገን ከንግግሪ የተነሳ የተከፋ ቢባር ይኸው ይቅርታ፤ እጅ አነሳሁ!

«የግርዛት ታሪክ የጀመረው ጥንት ነው፤ ገና ለገና ፈላሽ ወደሰራ አል ሊባብ ልጋም ሲበጅ፤ ነገር መባካት ሲጀምር፤ ገና ከገባታው ላይ እንዳለና ከሸንኩራው ላይ ሳይወድቅ ነበር የመብጫ ምሳጭ የተሰለብን። ክርግ እንግዲያ ከምኑ ላይ ሊያውሉብን? ጥንት፤ ገና በሰውን ተን የተቆመጠ ብልቅ፤ መሰለንኪ እስክርባ አመቱ ያላደረገው ነገር! መብጣትን የተሰማመን፤ ጋንጂ እንደያዘው በረ እኛእንኪ የታመመ ደም ያለብን አይመለከትም፤ እንዳሉት መጥቅር የደም መባላሸት ካልሆነ። የደም ግብረን የተፈራረመልን የራሳችን የገለቱክ ሰወች ናቸው። በሀበሽ ታሪክ የመጀመሪያ አድርባቸዋል፤ ሀዘብ በጀምላ ለግጥረድ የደም ግብር ያዘጋጅልን ወንድሞቻችን! በቋንቋ ታጠፍኜ እንዳይሉ የጥልገንን የቋንቋ ገመድ ውጫ ላይ የጠደሰ አገር ላይ ነው የተወሰደን። ምን ያደርጋል! ሲባላሹ ደግሞ ገጥ የያዘ መባላሸት ውብ ነው። የነዚህ ምሁራን ገን በግልጥ ለወጠጣ እጅ የሰጠና ያወቀህ ግዝው ስምንት ፊርግ ነው። እንዲያው ፈረንጅ አገር ሲባል ብርቅ የመሰላቸውና ለመምጣት የቋመው። የፈላሽ ወደየረባሊም መምጣትን እንግዲያ በሰውምነት ሳይሆን በፈቃድ፤ በሰው ፍላጌት ሳይሆን የአገዛዜ ቃል ሲደርስ እንደግሉን አወቀነው የዋርነው ጉዳይ ነው። የኛ ሰወች ገን ከዚህ ወረድ። በትንቢት በኩል፤ ጊዜው ባለመድረሱ፤ የሱዳንና የግብጥ በረሀ ገርግሯቸው የተመለሱ ለባተቻችን ብዙ ናቸው። እነዚያ ታዲያ የደም ግብር ለመክፈል የተሰማሙትን ወል አልሰግንም። ወደመቢያ መልስ ያደረጉት የመጥራት ቅእንቢት ባለመድረሱ እንደሆነ ሁሉም ያወቃል። ሀሰት ብትሉ ነገር ጠቅልሎ ይበላሸል።

«የምናገረው ነገር ሁሉ የፈጠራ አይደለም። ዘመድ የግንካብህ ሁሉ አፍጠህ እንደታየኝ። የነጭ ሁሉ ነገረ በመዝገብ ነውና፤ አሁን የመጣው ሰው ሁለተኛ ግርዛት ለምን ተብሎ! ቢል በመልስ የቀረበለት ታምር የመጣኸው ተገርዞህ ልትገባ ነው፤ ሹምቸህ የፈረመበት ወረቀት አለን ብለው ጉድ አየ። እክሉ ብየ ስም መጥራት አሁን ትንሽ ይግልጻል፤ ነገር ሲከር፤ የተፈራረመና

የግናወቀው ሹም ተብሎ ሽወኪያ ተወዋች ሁሉ መጋለጡ የግይቶር ነው። ይመጣል።... እንደሌለ፤ እያ ተባለ ነገር ግጥምጥሰ ይወደሱና፤ ሌላው የግናገረውን ያዝ በለው ግለት በሰቸው ሳይም መዘዝ እንደግጥመ ግዮት ዘበታቸው ነው።

«የሆነ ነገር ከሌ... ብቻ ያልሆነ አትናገር እንደ፤ የሆነውንም አረንዳል፤ ነገር ሲበላሽ ም ብለህ ታይ እንደ፤ እዚህ የተቀመጠው ነገርን በጥልቀት አይተን ከሆነ ግሰሪያ ልንደርስ መስሎኝ?»

«ቆይግ እየዋ፤ መቼም በታየኝ ሁሉ እየመጣሁ ነው። ከላይ በጠቀስኩት ታሪክ መሰረት የሰራሊል የህይወግዓት አመራር በሁለት ተከረለ። ግንሽ መንግስት እነሱ ናቸው። የእገሽናዚው ዲኛ፤ የለም፤ ቢገረዙም ከመሰረታቸው ጥቁሮች ናቸው፤ ስለዚህም የጥቁር ይሁደ ተሰምቶም ሆነ ታይቶ አይታወቅም፤ በግለት አንድ ገጥ ሲይዝበን፤ የሰራሊል ሰወችና የህይወግዓት መሪወች ደግሞ፤ «ረሳሽወች፤ ከሰራመሰረት ይሁደወች መሆናቸው በመፅህፍ ቅዱስ ሳይ ተጠቅሷል። መፅሀፈ-አሪት ሳይ "ጠቢያ" በግሌ የበታ ስም የግጥምታቸው እነሱን ነው በግሌ ከኛ ጌን ሁነው በግልጥ ደገፈውናል። የህቅ ነው፤ የኛ ሰው "ጠ"ን እንደ"ጠ" አንብቢ "ጠቢያ" ብሎት ነው። ሰራራደወች ታደያ በዚህ መግታቸው ገፍተው በግዜ ታልና በምደባው፤ ጠቢያ ከገር ሁሉ በዘጠነኛ መጠቀሷ በቂ ምስክር ነው። ይህም ይሁደወያን በምስራቅ አፍሪካም መዘራታቸውን ይጠቁግል። እኛም እናምንሳቸዋለን አሉ። ይህ የሰራራደወች የድጋፍና የፍትር መግለጫ ነው። ግና ይህ እግዚር ግለት ይገርመኛል፤ ይሁደወያንን የፈጠረ እግዚር ሌላውን ፍጥረት ሁሉ የፈጠረው አይደለም ይህን? በጣም ነው የግገርመኝ፤ ይሁደዊ የሌለበት አገር በመጥህፍ የግይጠቀስ ይሆን ?... ግና ደገፈውናልና እግዚር ይባርሳቸው። ከሌላው አተሳ ቀቢያችንና ከግግጋጅን እጅግ ይሻላሉ። ይህ የመጥህፍ ጥቅስ በሰራራደወች ልብ ባይባል ኩስ እንደነካ እንወት እንታይ ነበር።

«ኩስ እንደረፈ ነው፤ ሀበሽች መፅህፍ ቅዱስ በእብራይስጥ ይዘው አልተገኙም፤ ስጋና ወተት አቀላቅለው ይበላሉ፤ ገራዝቻቸው ሴቶች ናቸውና ሌላም ተጠቅሰብናል። እዚህ ሳይ ብዙ የግጥምታቸው ነገር አለ። ስንቶች ናቸው እብራይስጥ ሲናገሩ የዋራት? በደንብ ሊጠቀሱ የግጥሙ የመናወያን ብቻ ናቸው። የመናወያንም በገብብት ጊዜ የተገላበጠሽ "አመድ በደቂት ይሰቃል" እንደሉ ይሁደ አይደላችሁም ተብለው ነበር። ጥቁር ሁነው በመገኘታቸው! የመናወያንን ስቃይ ህንዶች ተኩ፤ የህንዶችን እኛ ተከን። ይህን ጅል ነገር ተሸክመው፤ በቻይና፤ በኪንያ፤ ናይጄሪያ...

እዚህም ይሁደወያን አለን ባለለው ሁሉ... አረንደያውም ከአስኪጥጥች ሰፈርም... ያንን፤ ያንን አገር በተራው ገፈፍተውና ከቤታቸው ምን አይነት የዘረኝነት ጊዝ እንደግጥመበት ሳይነግሩ፤ እየጌተቱ ፤ አርፎ የተቀመጠውን ሁሉ እደና ጭንቀት ይከተታል። አለም ብልጥ ቢሆን ከኛ ተምሮ በደነ። እንግዲያ ለራሱ የግሰብ ነገር ብታነሱ የግጥሰረገን አደስ ነገድ ቢገኝ ለኛ እርዳታ ነበር፤ ሌሎች በኛ እንደረፉት።

«ስጋና ወተት አቀላቅለው ይበላሉ መባላችን የጌድ ነው። ሀበሽ ቢታግ በእስር ወህና በጥንጫ አወባበጠ ነው። እኛ ስናወቅ በወተት የግጋግ ድመት ነው።... አቀላቅለንም እንብሳ፤ ይሁን፤ ከጊዛና ብቅል ጋር ነውና የምንግረው የግጋግብጠንን የላም -ልጅ ዘር አሰርወህው አመድ ያደርገዋል፤ ሆድ አይጌጥም። ብቅልና ጊዛ ስጋና ወተትን ግበራየት ይቅርና የብረትና የግል ሽንኩራ ሸህላ ሁፃ ይበላል። የስጋና ወተትን መሳያየት ከሆድ ባህር ሳይ ስለግይጣጣም አይደል? ስጋ በልቶ አንድ ሰላት መጠበቅና ወተት ግሽተል! ሌላ ምን ትርጉም አለው? በሴት ይገረዛሉ መባላችንም የድድብና ነው፤ በጠቢያ ከወንድ ልብ የሴት ልብ ይራራል። በብልህትና በምላጭ አያያዝ፤ ከልጅ በመታረብ ሴቶችን ያግደደደር ፍጥረት አይገኝም። ቢካፈም ከልክ ያለፈ ችለውና ሲመራቸው ነው። ይህ እንደተወሰነው የግል ተመክሯችን መታየት አለበት፤ ወንድ ወከኝ ነው ብለህል ተብሎ እንደላከሰሰ፤ አያወቅበትም፤ የበሰውን አጋገል በታ ሳይ ይሸነትፈውና ለጥት ስለግጥታ ይመስላል! በራኬውን ቂስ ቁሞ ይሰጣል፤ ሴት ምላጭ ትጥላለች፤ ይህ ታደያ ምን ሴተት ሁፃ ሊታይ ይችላል? እዚህ ወሰጥ ከተቀመጣችሁት ስንት ሰው ነው ወከፃ ምላጭ ከብልት ሳይ መጣል የግጥሙ? አገር ይህን የመከራከሪያ ነጥብ እንድ ብለህ ሰግ።

«ሌላው የመግት አይነት በየዘመኑ የተነሳ ቂሳቸው ሁሉ ያነሳው የታላህን ተብሎ ነገር አይገባኝም። በርግጥ እንደህ ያለ ታላህን የግባል የለንም ብንል ምን ይመጣል! ወደፊትም ከነሱ ጋር ስምምነት ብንደርስ አይጥመንም። የኛው ቂስ በሰከረና ሞቅታ በዘረ ጊዜ ሁሉ የአሪትን መሪና ነባር ህግ ሳያበላሽው ስለቀረ ነው ? ባይነታው እንደነበረ ይዘን በመገኘታችን ነው? ተበላሽተው ያገኘናቸው እነሱን! ይህን መባላሽት ለመሸፈን ያለ የሌለ ገልበታቸውን ተጠቅመዋለን። ይህን-ይህን እከልካቸው በደንብ መንገር ያስፈልጋል። ራደ የኑ፤ ተለቢኹኑ፤ ጋዜጣው የነሱ በመሆኑ አላገዝን ብሏልና በደንብ ትግል መደረግ አለበት።

«ሌላ የግጋግታችን ነጥብ ደግሞ ጥቁር ናችሁ የግሌው ጌደይ

ነው። ይህ ከቀለም-ቀለም ገዢ፤ ለዘና ወበት ያልፈጠረበት ሸላ-
ተግሰል ገላ ሁሉ አስቆላ። ንገረኝ! የትኛው ሀበሻ ነው በየቀኑ
እገዛ እየጠቀለለ ከሚጠበቅ አሸዋ ሳይ ከጠሃይ ሳይ ሲቀቀል
የሚወል? እኛ ነን ወትያዋስ ደርቻ ሳይ እርቃነሳችን ስንቀቀል
የምንወል? የጫት አይነት ከሆነ፤ የሰው ገላ እንደያ ከመጥህና
በሌላ ቅጥ ሲያራክስና ሲያሰመርት የሚወል ሀበሻ ነው? እንደያ
ባለመሆናችን ስድብ በገዢብን እራቁትን ለመታየት የቤቲ ልጆች
በልምምድና ወርቅ በመቀየር መከራ በልተዋል። በየደቂቃው
ወንድም አለም ና እሱቲ እየኝ፤ እንዴት እመሳለሁ በመባል
ስታመሰ ነው የምወል። ከጠሃዩ ጠበቅ ሲመለሱ የጠነዘና ድመት
ከርቱ የተወደደ የሞተ-በፈቃድ ገብት ነው የሚመለሱት። የሰው
ልጅ ገላ እንደያ በጤና ጊዜ ሲቀረፋ ግየት ይገርማል።
ባለመጥቆራቸውና የበታችነት ስሜታቸውን አገር እንደደበሳባቸው
አስቀድሞ በር የመዘገት ነው። ፈረንጆች በመሳና በዘዴ ነው
የሚዋረት፤ የሚፈታተናቸውን ነገር ዘወር ባለ መንገድ ሲያደርጉ
ተወዳዳሪ የላቸውም። ጠላነው የሚሉት ነገር በጣም
የሚወድቅም ነው። ጠላን ግለታቸው ሌላው ከራት
እንደደሰግወው ግቻቸው ነው። በተፈጥሮው እንደኔ የተቀበውን
መጥላት፤ መልስ ቀለሜን ለማንሳት በሳተ-ገሞራ ጠሃይ መቀቀል
ባያውቁት ነው እንጂ ከጠሃይ ይልቅ ነፋስ ያጠቁራል። ጠሃይ፤
የወሳዥ እሸትን ግወጫ መሆኑን ሲቀቀሉ ወላው ሲመለሱ
ከሚገፈፈው ገላቸው የምረዳው እኔ ነኝ። እባብም ገላውን
የሚያወልቀው በበጋእንጂ በከረምት አይደለም። ያጠቅረን
ነፋሳንጂ ጠሃይ አይደለም። እንዴት ግዢ በበረሃ ብርታት
አልጠቅረም። ታዲያ በወቅቱሱ፤ በሚደወም ሁሉ የዚህ ልዩነት
ነገር ሲታየኝ ቶዳ ቀለሜን ትክ ብየ አየውና የጠቢያ ንፋስ
ወላህ ግባ፤ ተመሰገን ብየ ሳም-ሳም ነው የማደርገው፤ ከራሴ
ቀለም ሳይ ያቅራራ ፍቅር ተሳፍሮብኝ ያርፋል፤ ፍቅረንም
የሚያሰዟኝ እነሱ ናቸው! በሞቲ፤ እንደኔ ያለ እብደት እናንተንም
ይሰርቃችኋል ይሆን? እያሰያችሁ ሳመት፤ ብዙ ሰው ታናድዳላችሁ።
“ገፋ፤ ቀጥል! ከላችሁ “መታፈር በከንፈር” ይሏልና ሌላውን
አለግክበር ራሱም አለመከበር ነው። የመበላላጥ፤ አንደኛውን
አንደኛው የሚያጠጥለው፤ ነጭ ጥቁርን ይሁዳዊ አይደለም
የሚለው ከሆነ፤ ሰላቱን አምበሳብሽ በመመልከት እናቲን
የሚያክል የሰው ዘር የለም። ስለሆነም አደባባይ ይዣት እወጣና
ተያይዘን ገደል እንገባለን። እራሱም እራሱም አትሆንም።
ወኔና ወንድነት ከሆነ ደግሞ አብሮን የሚዋር፤ እራሳቸው
ያሰለጠኑን ነገር ነውና የሚወንቀን አይደለም። በመወረሻ ግን

ሀጥትና “እታ” እንደገጠለጠለ ይታያል። አለምን ገዛሁ ያለ ነጭ
ሁሉ ይታዘበው፤ መዋደቂያው ሳይታወቅና ሳይነገርለት ያምራ ራት
ሁዋ የቀረው በላት ዘመድ ሁሉ ያወቀዋል። የነጭ መከራራትን
አሁንስ መቸ አለቀና! ደቡብ አፍሪቃ ሳይ የሚሆነውን ግየት
ይበቃ የል! ትላታቸውና ከብትነታቸው ያለ ነውና የመወረሻ
ወርደት የሚቀበሉት እዚያ ይሆናል። እንደንድ ንዴቲን
አትፍረደበት፤ ምነው ግለት እያቲንና ወንድሙን ባንድ ቀን
እንበሉ-ቀባሪ ያስቀራቸው ጥልታን ነው።
የሆነ ሁዋ የመከራራት ነገር ሲነሳ በጣም ይመጣብኛል፤
የትኛውን የሀይማኖት ምግባረኛ ሊጠራልኝ ነው፤ እነሱ ሰለሞዎች
እኛ መደረሻችን ሳይታወቅ የቀረ የተባልነው? ዘጠና ታሪክ
ይወጣልን የተገባው? ሰለሞን? ወይስ ዳዊት? የትኛቸው ናቸው
በሀይማኖት ምግባር የሚጠቀሱት? ከንግስት ሰባና ከገረጌ ሳይ
የደረሰው በደል በዘረው ህገ-መንግስት አይነት ቢሆን ያለውድ
በመገሰስና በባላጊነት ያስቅል ነበር። ሲተኝ በግድዘደን አይኑ
አጭበርብሮ አይደልእንዴ አይኑን ሲዘጋ ተኝቷል ብላ ተጠንቅቃ
ወላ በውድቅት የተጫወተባት! ይህ ያለውድ ድፍረት አይደለም?
አገር ምን ትላለህ? ንጉሰ ዳዊትን በምግባር እንወስዳለን
እንደሉ፤ እንደሉ የቆመበት ሰው በታሪክ አልሰግሁም፤
ትንገረኝነት ወደፋሽሽትነት የለወጠው እሱን ብኝ ነው። የሰው
ሚስት ተኝተው ሰው ከሰገደሉት በታሪክ የተመዘገበ የመጀመሪያ
እሱ ነው። አቅም ቢያጥረው፤ እግዚርን ና! ወረድና ሰው
በቅንወራ ገደላ እርዳኝ ብሎ በገና የደረደረ፤ ብሎም ያለቀሰ
ዳዊት። መፅሀፍ እንደያዘው እንፋረድ ከተባለ በመወረሻ
የተገደደማት ሴት ፍቅር ልሱን ሲያበዝተውና እንደገቢያ ቅቤ
ሲያቀልጠው፤ ባሏን፤ ታግኝ ወታደረንና ግዛት አስጠባቂውን
የታወቀ ጦረኛ አናትን አስጠሎ አስገደለ... ደሞ ለወዋታ!
“በመሰማግት ረገድ የሆነ እንደሆነ ግን ሰው አይሰግግ!
ይሁደወች ስንባል እልም ያልንና የወጣልን አመንገራዊች ነን፤
የሀይማኖትን ምግባር በፍተውሰጋ በኩል አታንሱብን ብለን
እንደምሳሌው ቂህም ገም፤ መጥህናም ገም ብሎ ቁጭ ግለት
ይሆናል። አለዚያ ግን የሚያራክሰኝን እኔም እኩል አራክሰውና
በደልም እኩል ይሆናል። እንደተጣፈው እግዚር ለዳዊት ሀይልን፤
ለሰለሞን ጥበብን መስጠት ልክ ከሆነ፤ በአራት የተፃፈው
የአመንገራነት ግገኝ ወሸት ነው፤ በእግዚር ያልተጣፈለ ለተራው
ሰው አታመንገር፤ ለንጉሱንጉሱ ግን እንደሸው፤ ከእግዚር በታች
በምድር የሆነ ሴት ሁሉ የሱ ይሁን ግለት ነዋ። በጠቢያ ሲሆን
እኩሉን በደልልን ብለን ከመፀለይ ይልቅ የበረታብንን፤ ባልሆነ

ነገር የሚተያየንና ምቀኛችን ከቤት አወሰደ፤ አብርደው፤ ልብ ስጠው እንጂ ገደለው፤ አጥፋልን አገልግ። እኔ ወዋታየን ይኸው ፈጅታለሁ፤ እናንተ ስትረዱኝና ያልታየኝ ደግሞ ሲታየኝ ባንድ አጠራትሜ ወደመጨረሻው ሳት አነሳ ይሆናል። መጀመሪያ ግን እያንዳንዱ የተያዘ-የተያዘ ወን ይጣል። ብሉ ስከርፈን እንደገና ነካካው። ከሽግግራዊች አካባቢ ጭንቀትና የፊት መታመስ ይታይ ጀመር። እርከታ እያ ተበጀን ብቻ አጠቃ። ሴት በግብዝት አጭር ቢደበድባቸውም የሰባቸውን የሴት ዘራፊነት በፍፁም የነካ አባሰመሰሉትም። ያለበል ዘረፋ የቀረትን ሽግግራዊች የጠጠበጠበት ምክንያት ለዘመናት ሲወርድ-ሲዋረድ ታሪክ በትድስናቸው የሚረገገላቸውን፤ ለማቸው የበዙ ህፃናት መጠሪያ የሆኑትንና ቅኔ ከዚህ የተደረደላቸው ሰወች መጉንተልና መራከስ ገራ ስላጋባቸው ሳይሆን ይቀራል? አበባው ሁኔታው ፈር እየሰቀተ መሄዱን ቢረዳም፤ በዚህ ሁኔታ አለበልን ሲደፈረው አልፈለገም። ገምገሞ እያ ተበጀን ምችት ነሳቸው፤ የጀመረው ወዋታ እንደደሰናከል ስለሰጉ በፈቃዳቸው ትችት ጀመረ።

«ወይይት አላችሁት? ፍልስፍና፤ እውቀት፤... በግልጽ የቶሎ ተማሪ ከተንጠለለ የጠረህ ገንት ሳይ፤ ከለመሰመሰ ያትክልት ስር መልካም ነፋሱን እየግገ ያወረደው የምርምር ዘረፋ ነው። የፈተኛውን ተናጋሪ ከሂለኛው ግመዝዘን አቃተኝ። አለበል ፈዘኛ ይመስለኝ ነበር። አሁን ይዘት ያለው ግጥናትና ዘይቤ አቅሊን በጣም ነካው፤ ወዋታውን አትቆልመሙት። በወረቀት የሚቀርብ መግት ነው። ጥንትም የጣቢያ ልጅ በተፈጥሮው አዋቂና ነገር በላች ነበረ፤ ነክተውት ቀርቶ እንደያው ያወርዳል፤ ያን የነበረ ባህሪ ከዚህ ቤት አገኘሁት፤ የታየውን እስኪወርስ ጊዜ ስጠው፤ ሲሉ አለበል ይህን ቀደዳ ተጠቀመበት። «የሟቸን ሰው ያቀባበር መግት ያመጣው አለመገረዛቸው ነው። እንደቀበረ የተሰማመበት ሲራ መገለጥ አለበት። ባለም የተነገረላቸውንና የተነገረላቸውን የዘረኝነት ተቃውሞ ያገነዋል ከግሏ የተነደፈ መሆኑን አላጠቃም። በተወግሮ፤ ፈላሽ አለመቅበረ መዝገፍ አመፅ ይፈጥራል፤ የቀረንና ያልገረዝነው የፈላሽ ቁጥር በጣም አነሱተኝ ነው፤ ቢንጫጫ ቂጫ አይከፍትም፤ ሁሉም እንደተገረዙ ቁጥር የግለት ተንክልም ነው። ይህን እኛም ጠርጥረናል። ያቀባበር ወሳኔ ለኔ ላለበል ቢሰጥ የሟቸ ሰው እስከረን ከዚያ የነጭ እፅም ጋር አይታገርም ነበር።»

ሲጀመር ጀምሮ አለበል ላያ ተባባል የተመቻቸው ተቆ አይደለም። በመንደርደሪያ የሚሰጠው የነገር ገርፈያ የወደፊት ንግግር ጭግቂ በመሆኑ እያስወረፈ አስቸገራቸው፤ ስለሆነም፤ ከንደንድ ጊዜ በተር በግያስከሱት ተሸሽጊ ባህሪያቸው ታጅበው አለበልን ግየት አቃታታቸው፤ የሽክረና የጌረና ድምፅ ረታቸው፤ ሲያለበልሱ ቢያስሰሉም እሽ አላላቸውም። በዚያው የሽክረ ድምፃቸው፤ «ልጅ አለበል አንድን ስትሸፍን በሊባ በኩል የጥቅት ቀደዳ እያወጣህ ተቸገርን። እኛም ብንሆን "ጌይ" ከመታብራችን አናስገባም። ሟቹ እዚያ መቀበራቸው ተገቢ ነው። የኛም ደንብ ስለሆነ እስራኤል (ይሁዲ) ያልሆነ አንቀብርም ግለታቸውስ የንፅህናና ወደመታብር ወራጆችን የግጣዳት ነገር ነው። በታውን የግሽበር። ታዲያ ያሁኑ ወዋታህ ወደደጅ አይወጣ። አለዚያ ነጮች ተተብሰው ይቆሰሙሙትና ሂሳ ለማታናት ትግሉ በጣም ሀያል ይሆናል፤ ሲሉ፤ እድምዳቸው ብሉም ትጥ-ያጣ ፈገግታ ከለተመን በሂሳ ተጠለ፤

«የሀበሽ ብቻ መታብር ተከልሎና ተበጀቶ፤ እኛም ከመታብራችን ሰላተ አናስገባም ብንል ንፅህናው የጠለጠ አይሆንም ያለውት ግን አለ? በገዢ ፈቃድ የጥተን ግንኛውንም ሰው ፀሉት አድርስን በመታብር መኪያችን አስጠግተን መቅበር፤ ፈላሽ ባለመሆኑ የግጥላላትና መታብር እንደያራክስ የግሰብ ሳይሆን ሊላ የታረመ ምርምር የያዘ ጆርባ አለው። ያ ግለት በቁጡ ሳለ ያመነበትን ለመጠበቅና በድኑን እንደፈለሰ (ፈላሽ እንደሆነ) ሳለግድረን ነው። እኛ ግን ከዘር እስከዘረዘርታችን ይሁዲወች ነን እያልን ዓረንጓዝ ነው ነጭ እየረሰለም ሳይ መታብር ያቸሽሉ ያለን። እያ ተባባል ወዋታየን በደንብ አላቶም፤ የጣቢያን የታብር ትድረትም የታሪክ ጆርባ ስተው አይተውታል።... እያ ተባባል አይፍረ፤ ህጅን ተናግሮ ከመሸበት ግድር እያስነወርም።» ሲል ተባባል ለግብራሪያቸው ተተኩ። «እንደያ ስትልግ ልዩነት ተጠለ፤ ባበሸች በኩል በረታ ግለት አይደል? ልዩነት ይጥፋ ከግሏ ወዋታ ሳይ መስሉኝ የተቀመጠኝ ወ፤ ምን ትላለህ ልጅ አለበል? ሲሉ ልሳናቸው የተጠራጠረ መስሉ በጣም ተላሳለሰ።

«ሰጦ፤ እያ ተባባል! በዚህ እገር ስላንድነት ከሰበክ ይልቅ ስለልዩነት የጠበከና ልዩ መሆንን የወደደ ሰው እንድንትን ይፈጥራል ተብሎ ይገመታል። ልዩ መሆን የያንዳንዱ ሰው ህልም ነው። ከፈረንጆች ጋር ባንድላይ መኖር ከተፈለገ ወገድ፤ እምቢ፤ አትቅረቡን ግለት እንደቀርቡን ያደርጋል። እባካችሁ ግለትን አይወዱትም። ይህ በግንኛውም ወትት የታየባቸው ህመም ነው፤ ተሳል ምሳሌ ቢፈልጉ፤ በየቦርድ ሂደው አይተው ከሆነ፤

ከሰውነትና ከተሰማመ ይልቅ የጮኹ፤ ጠረ፣ ወን ከጉዳይ ፈጣጭ ሰራተኛ ላይ የገለበጠና የተሳደበ የሰውን አድርሶ ቤቱን ይገባል። እንደያ ያለው ተጋራ ትልቅ ምስጋና ከጆርባው ይነገርለታል፤ ይከበራልም። የተመታችው ባለጫያ ሰራተኛ ጠረጴዛውን በገለበጠ በሰምንቱ ሲሄድ አምባሳው እንኳን ደህና መጣህ! ብላ ብዙ እዳ የሚከላ ጉልበታም የገንዘብ ቀሊድን (ቸክ) ነው አኩርታ የምትሰጠው። ከዚህ አገር መፃር የፈለገ ወንድ፡ ገብዝ መባል አለበት። ጉልበትና ተጋራነት ትልቅ መመሪያ ነው። ከትሁትነት ይልቅ ሀይል በጅላም ይኑር! በጅ የሚለምት ከሆነ ይሞክረ፤ እውነቱን ካልሆነ አለበል ምን ብሎኝ ነበር ብለው በደባባይ ይጫኝ፤ እፍረ ከቤት አልወልም።

«በተሰራው አለም ነጭ የፈለገውን ወንጀል እንደሰራ፤ ጥቁር ግን ነጭ ሌላውን ለመገደድ የሰራው ትእዛዝትና ምግባር የመግሪያ ት/ቤት እንደሆነ እግዚር መደበታል ያለዎት አለ እንደ አያ ተባባል? ያም ሆኖ የሰረትን ምግባር የሚያከብሩት ቢሆን እንታግ ነበር፤ ምግባሩን ያስከብረታል እንጂ አያከብረትም። እነሱ በፈጠረት ዝባዝንኬ እኛ እየተተራመስን ለራሱ መመለሳና ያለድሜያችን መሸበቻ እየሆነ ደየነን፤ አስቡት፤ ከዚህ አገር ከደረሳችሁ ስንት እንደነጣችሁ፤ ሽቦት በሽቦት። ይልቅ የታየኝን ልወርስ፤ በተራችሁ ስትናገሩ እኔም ዝም እላለሁ! አታደናቅፉኝ።

«የጣሊያና (አለበል "ጣሊያ" የሚለው እንደንደ እንደቀልድ፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ ከገጠረወች ጋር ለመመሳሰል ካልሆነ "አ"ንና "ፒ"ን የማናበብ ችግር የለብትም) የሌላ ሌላው አገር ይሁደ ልዩነት እንደህ እንደጀመርነው ተፈጠረ ተባለ። ሸረ ለመሆኑ እኛስ ጥቁር ሆን፤ አሽከናዚው፤ ሰፋራደው፤ ሞርኮ-አልጆሪያው፤ ፈረንሳይ-ጣልያኑ፤ አሜሪካ-ካናዳው፤ ግብጡ-ቲርኩ፤ ሌላ ሌላውን ሁሉ ይሁደ የሚያሰኘው ምልክት ምንድን ነው? የተገተረ አፍንጫቸው ነው ትሉኝ ይሆን? በዚህ በኩልስ ቀትራራ አፍንጫ ይሁደደ ነው ከተባለ ስንት ይሆናል ቀትራራ ተብየው? ስንት ጌማዳ አፍንጫ ነው የምናየው። እዚህ ላይ፤ አፍንጫ እንሰናል የምትሉ ካላችሁ መስደቤ እንዳልሆነ ይታወቅ። ሸክም የሚወድ ይፃር ይሆን? ነፋስ በየቦታው ሞልቷል፤ ከርቀት የሚያሰክድ ነገር የለም። ደግሞም የግላሰቲክ ቀዶ ጥገና የሚባል ዘመን ለመጣሽ ሰራ ተጀምረል፤ አፍንጫችሁ ቢረዝም ያገር ሀኪም አክባቢ ነው የምትሆኑ አይጣል!» ብሎ ሲዘባት ተከስተ የትችት ተራው በአለበል ያላገባብ ማምታታት ተቀምቶ በሽቶ ነበረና እዚህ ላይ ሌላ ክፈው ያለ ሌላቀመንበረ ፈቃድ ተዘለለበት።

«ገምቦ እፍ! እዚህ ላይ ዉዋታ አልወጣልም፤ ድፍጥ አፍንጫወች ናቸው ሲሰለክኩ ያየናቸው፤ ማይክል ጃክን ረጅም አፍንጫ አልነበረውም፤ ከሰላላ ላይ ማየት ነው!» አለው ሁለቱን ክንዶችን ከተራጠጡት ጉልበቶች ላይ አስደግፎና ጆሮወችን በመደርቹ ደግሮ ተመልካችን በሚያዝና ሁኔታ ተሰሎ። አለበል በመልስ፤ «እንተ ያልከውም ይሆናል፤ ብዙ የረዘመም አጥረል፤ ውብ አድርገህ እንብዘ! ውራንታ አፍ! ቢጠግኑስ ያንተን እፍ የሚጠግኑበት መሳ በሰረ፤ ሁሉ ሲያደምጠኝ ያንተው ዘሉ መግባት የምን ነው? እሁን ያለሁበት ተጣፋኝ።» ብሎ ቤቱን አስቶ ቢወጣለት ወደዉዋታው ተመለሰ።

«እኔ ሰውቅ በተራ» አምናለሁ ያለ ሁሉ ይሁደደ ነው። ከዚህ ውጭ ግን የቀለም አቀባብ ሀይማኖት ከሆነ መሳው አፍሪካ በሙሉ ተበድሏል መቸም ሀይማኖት በመባደር የተባደለ ህዝብ ነውና። የደቡብ አፍሪካው ደዝሞስ ተቱ ከፈረንጅ የተቀበሉትን ነጭ ማቅ አውልቀው ልጣቸውን ለብዘው ብረት ቢታጠቁ ኑረቸው በጣም የቀና ይሆን ነበር፤ እንደኔ ቢሆን ማለቲ ነው፤ እሳቸውን እንግዲያ አንድ እንደቀና የትይስት ፈረስ ተይዘዋል። ትክክል ሀይማኖት ማለት ማወላቅ ብቻ ነበረ የእኔ ምርጫ። ምንዉ ማለት፤ ከቅድመ-አያት ይቅርና ከያታቸው ያልደረሰ ቅርስና ብሉም ያላወቁት እግዚህር አይከንናቸውም ብየ በማሰብ አይነት አግረኛ ነው። ተሳስተህል የሚል እግዚህር ከመጣ ደግሞ፤ የቀለምን ነገር አስወግድ፤ ይህ ሀሳብ የማይባድ ከሆነ ደግሞ ቀስተ-ደመናውን ከሰራህበት ቀለም ሁሉ እንሰተህ አረንጓዴ ሰው፤ ሰማያዊ ሰው፤ አክላን ተብሎ ይጠየቅ ነበር፤ በዚህ ካልተሰማ ደግሞ ሌላ ድርድር ይሆንና አለም እኩል ሆነች ማለት ነበር ደቡብ አፍሪካ ላይ ያለም አንድነት ተመስርታ ቁጭ እግዚር ቢወርድ።»

«አረንጓዴና ሰማያዊ ሰው ቢታከል ዘረኝነት ይጠፋል ያለህ አለ እንደ? ዉዋታ ዘዋሪ ባትላኝ፤ እዚህም ላይ ዉዋታ ተበላሽብህ፤ የምንሰግህ አይነትም አልሆንክ አለው፤ የፈላሽን ታሪክ ብታውራ ይሻልህል፤ ይኼ ከውጭ የምትሰጠው ዝባዝንኬ ቅራኔ ውስጥ የሚከትህ ነው።» አለ ተከስተ፤ እሁንም ከስነ-ስርአት ውጭ በመሆን አለበልን ሲያገባው።

«ዉዋታ አልወጣልም? እኔን ደፋ፤ ስማ፤ እግዚር የሁሉን ነገር ባህሪ ሲያበዛ የቀረው ነገር ቢፃር የሰውን የመልክ ቀለም ሲያድል እጁን ማጠጡ ብቻ ነው። ለፅጌረዳ ከሰጠው ያበባ ቀለም አይነትና ብዛት ሰውን ግን በሁለት ቀለም ብቻ ይደይነዋል። የደጋውን የፅጌረዳ ቀለም ከቆላው ይቅርና ከወይና-

ደጋው ላይ አታገኘውም። ከሀይማኖት ብዛት የሚገኘውን ሰላም አትመለከተውም? ሀላቱ የሀይማኖት አይነት ቢታታር ከሌላኛው ጋር ሰላም ትባባላለሁ። የቶዲ ቀለም ግን ጠቁር መገጣት አሊያም ነጥቱ መጥቶር ብቻ ነው። የምታየው ነው፤ እንተ ነውን ቶሚን ስትሰው እሱ "ኩሹ" ይልሃል። በጥቁርና ነጭ መሀል ብሜ ሰው አለ የምትል ከሆነ ደግሞ በሀላቱም የሚደየን ህይወት ነው፤ እንደ "ድቅል" ሲለው ሲላው "ንፍጥ" ይለዋል። የብሜውም የራሱ የሆነ ኩራት ይዋረው ይሆናል። ከንደ ቤት ሲለቀስ ከሌላውም ይለቀሳልና። መቸስ በየቤቱ የማይታገ የሰው አይነት የለም። እኔ እንደያ ነው የሚታየኝ፤ ቢገባህ ይገባህ፤ በይገባህ ደግሞ እንደሻህ፤ እኔ ግን አረንጓዴ አሊያም ሰማያዊ ሰው ቢሰራና ባለው ላይ ቢታክል ብዙ የጠመንጃ ትግል ያስቀር ነበር። ይልቅ ውዋታየን ልወርስበት አታደናቅፈኝ።

«እምቢ፤ የሰው ዘር ግለት እኛ፤ ምንገህም ነጭ ብቻ ነው፤ ጥቁር፤ መገዢ ሆኖ ነው የተፈጠረ ከሱ ከሀበሽ ጋር አልተደረገም ግለት ነው። መነካካት ሲመጣ የኔም አመል ይሸምብኛል። ደግሞም ከሚደ ተነስቶ አይደለም። "ለሳ ጌርጌሪ ዘንዶ ያወጣል" ይባላል። የዚህን ጌድጌድ ነገር ያነሳነውም ሆነ የቶፈርናው እኛ አይደለንም። የሱሲን ታሪክ ልንገራቸው። "ሱሲ" ስለ ግራ አይገባቸው፤ በጣም ያሸገረፈች፤ ያንድ ዘመን ጣቢያዊት ሴት ናት። ዝንጆር ነክነትም አላት ይላሉ። ዝንጆር መቸሲ ሰው በደር፤ በገደል ሰለ ያው ዝንጆር አይደል የነበረ ታዲያ "ሱሲ" ያልም ስም ነው፤ የሰው እጥንት። በሳይንስ የሰው ህይወት ተመራግሪ መሪት ቶፈሪወችና የዋሪ አልም ፈላጊወች ነጮች! የሰው መፈጠሪያ መጀመሪያ በታ አፍሪካ ብሉም ጣቢያ፤ በኬንያም ገደም ነው ግለት ጀምረዋል። ነገ ሲቆጫቸው የሚለውጠት ካልሆነ። የወሸት ነገርም አይደል፤ እነካሁን ድረስ፤ በሌላው አለም ከተገኘው የወደቀ አልም ሁሉ የጠለጠ እድሜ የዋሪ፤ ያንደት ሀበሽ ሴት ትራተ-እካል ነው። ከዚያ ያረጃ ግን ገና አልተደረሰበትም። በዚያው ገደም ይገኝ ይሆናል። የሚገርመው ግን.. ቶፈሪዋ ነጭ ናት ብያችኋለሁ። በመሆኗም፤ የተዋረድ የወልድ ቶሲና የዋሪ አልም ወታቢ አናገረት እንደሆንም አልታወቀ፤ ያወጣችውን እጥንት ወይዘር.. አሊያም ድንግል ሁና መታ ከነበረችም ወይዘሪት አልም፤ በቀጥታው አነጋገር ሲሆን ደግሞ እመት ጣቢያ ግለቷ ቀርቶ፤ የቶፈሪዋ እናት ይሁን ያያቷ ስም እንደሆነ አልታወቀም። መቸም "ሱሲ" ብላው አረፈች አልመን። ሀበሽ እኩር፤ "ሱሲን" ጥሉ ድንቅነሽ ግለት ሲጀምር ወደሌላ ዜግ ልትሰውጠው ሞክራ ሳይዋጥላት ቀረ። ግን ዙር-ዙር

ያው ከሱሲነት አልወጣም። ይህ ግለት እንደህ አይነት ነኝ የግለት ነገር ከተነሳ ግለቱ ነው። በኩሊታም ይሁንበት፤ የልፋቷ የጋ ይሁንና እንደያ ብላ ትሰይመው። ምንው? ግለት፤ እኔን ደስ አስኝታኛለች፤ እሷ በታወጣው ኑሮ ሀበሽን አልም አወጣ ብትሰው ይትሰፍህ፤ ሲያስተስፈኝ ነው አልም አወጣ የሚለኝ? ብሉህ ነበር የሚያርፈው፤ ሀበሽ የፈጠጠ አልም ሲያይ መርጥ አሊያም መትበር እንጂ፤ የተተበረ አልም ግወጣት ትስፈት ነው።

«ታዲያ፤ እየረሳለም በነዚህ አበጣሪወችን ግምት ሰው የተፈጠረው፤ ሰማይና መሪት መዘርጊያው ታል የወጣው እዚህ ነው ይላሉ። እነሆ! የሰለጥን ቤተ-መንግስት እየተባለ፤ የተገተረ ሀንዓ፤ እልቶ መሳፍርት ዘመን የዋሪ ታሪክ፤ «የእነክሌ መንደር እየተባለ በአሁኑ ሀላቱ የይሁዳ ነገድ የሚጠራው ነገር ሁሉ እንድ አልም ያወጣልኝ። የመባለጥ ነገር ከተነሳ ጣቢያ የሁሉም ፍጥረት እምብርት አገር ናት ብየ የምጮህና አገርን ወገድ፤ መንጋ ተዋረድ ሁሉ ብየው ነው የግርፍ። ያልታሰበ ነገርም ገና የሚታሰብ ይሆናል። የመከባበር ሲሆን ግን መከራራት ደግሞ ብልገናችን ነው እንወደወው።» ብሎ ላበቱ መንቸርፈኛ ሲጀምር እያ ተባባል አለቶቶችም፤ ይኸኔ ዘለው አልገቡም፤ ጣታቸውን በፈራተባ አወጥተውና ፈታድ ከሊቀ መንበረ ተተብላው ነበር ካለበል የመገት መልስ የገቡት፤

«እንተ አሸከር፤ ከሁሉም የጠረታህ ሆንክ፤ "የተቀመጠበትን መንበር እር አይለቀልቶም ይላል የተለበመ ሰው፤ በኔ በኩል ሁሉንም ነገር የምታጠፋው ነው የመላለኝ። ነገርህ፤ ወደትንክሳ እንጂ ወደመፍትሄ የሚያመራ አይመስለም። ገና ለገና ከንደንድ ነጭ ዘንድ ነቀፈታ ደረሰብኝ ብለህ፤ ከተወጧል የጥቁርና ነጭ የቀለም ጦርነት ወስጥ የምታስገባን ነህ። እንደያ ያለ ሁኔታ ቢፈጠር ቀድሞ ላንተ ጠብ-መንጃ የሚሰጥ ሰው የታመመ ነው። ከእንደያ ያለው ሁኔታ እግዚር አይገጠምህ። የነቀፍከው ነገር ሁሉ የኛን ታሪክ ነው። ጣቢያ ላንተ ምንህ ነው? የሰው መፈጠሪያው፤ አይነታው የአራት ታል የወረደው እየረሳለም አይደለም ትላኝ? ይሰብክል። በል? ጣቢያ በየትኛው አምባ ላይ የፍጥረት ነገር ተወራ? የትኛው የአራት ታል ወደቀ? በልክ! መሴ የሰበከበትን ተራራ ጥራው! ይህ አገል መገት።»

«እያ ተባባል፤ አልገባዎትም። እግዚር ፍጥረትን ለመጣል ምን ከመሪት አስወረደውና? መሪትን ለመፍጠር ከሌላ ነገር ላይ መሆን አለበት፤ ያንን ነገር ደግሞ ገና በጥናት አልደረሰንበትም፤ የማወራወት የጥናት ነገር ነው። ጤፍ ሲዘራ ከላይ፤ ከክንድያ

እጠነነ ለልነበር፤ የጌታዮች እንደያ ነው፤ ደግሞም አሉ በግል ነገር ተነስቶ ሳይሆን በጌታይና በሆነ ተመርኩኝ ነው። በጦግት እንጠር ይዩት፤ ተራርቀን ተያየን መሰል ጋሽ ተባባል። ነውር ለይደል፤ የተጠራና የባለቀግሥቱ ቂስ ልጅ እኩ ነኝ። ባልጌ ታየሁም እንደጌ? ብሎ በጣም ሸለጋቸው። ቢሆንም ይህ አይነት መቋቋም ይመጣብኛል ብሎ የገመተ አልመለሰምና፤ በጣም ነበር የተደናበረው። በሁለት መሀከል ለያ ተበጽ ተተኩ።

«ተባባል! ለምን ትቸኩላለህ? የምናጠራውን ሂሳ እናጠራለን፤ የተናገርን ውሁ ከወረቀት ላይ ይወድቃል ግለት ለይደለም»

«በሱ አእምሮ ካደረ፤ ከወረቀት ላይ ባይወድቅ ቂም ግለት ይህ ለይደለም እንደ ተበጸው?»

«እንተ ገዛኸኝ ተወእክ ነው የምልህ፤ ውዋታ በጣም ለከረርክ፤ በዚህ አገር፤ ሰው የታየውን መናገር ይቸሳል፤ በዚህን ለይቀየሙትም፤ እንደያውም ግናገር በጣም ይወዳሉ። ይልቅ ይህ ተግሪ ሁሉ የጌታንበለብሁን ታሪክና ጦግት ነገ ለኔ ብለህ አትሰግም? ነገር የጌባላሽ ከሆነ ግወቅህ ውብ ይሆናል፤ ትጠቀምባቸዋለህ፤ ሰላም ከወረደ ደግሞ ገም እንደልክ ካንተ ጋር ታስቀረዋለህ፤ እምነትና አምልኮ የግል ነው ሲሉ አልሰግሙ? አለበል ያመነውን ቢያምን ምን ገደደህ፤ ኩነኔ የሱ ይሆናል። የጦግት ነገርን ገም ብለህ እንደኔ አትቃርምም ይልቅ? አደባባይ ላይ ብዙ ጠሃይ ያልተመታህበትና ለከግሪ የብርሌ ጠላ ያህል ያልከረለክበት የጦግት ችሎትና የወቀት ነገር ስታገኝ ገም ብለህ መሸመት ነው።»

«ጋሽ ተበጸ ምን ይሆናል እያወቁ። ፤እምነት የግል ለይደለም፤ እኛን የግድ መምሰል አለባችሁ» ከመባላችን የመጣ ብዙብጥ መሰሉኝ እንደህ ያስቀመጠን! መንጋ-መንጋ ልጅ አምጥተንና ከዚህ በትነን፤ ገጭታ የጌታንበቅል ነገር በኛ ሲበረታ ከጅል ነገር ይደርሳል ብዙ ነው። ቀደም በተደረገው ውዋታ ነጮች እየቀደሙ ጉድብ በግብጽት ወደር የላቸውም መባሉ ከልቤ በጣም ተጥሏል። ውዋታውን እንግዲያ፤ የዘና መሆኑንም አላጠሁትም።»

«ለልጅ ውጫዊ አታስብ፤ በንግርት የመጣ ነውና ያመጣው አምላክ ለይጥለውም።» ብለው ተበጸ ለተባባል መልስ ሰጡ። ያለበል አስተያየት በዚህ ለልቅ፤ የግደሽ ቡናና ሽሂ ሲባል፤ የመፀደጃ ቤተም ተራ ተወግሪ ትእይንት ፈጠረ። የወጣት አጫሾች ጠላ ከበረንዳው ወደቤቱ ተትጉለጉለ። ቡና እደላው ትንሽ ለላጋንና ለመቀጠል ተንወጠዉ።

የመሸጋገሪያው ትንተና ሰጭ አሁንም አበባው ሆነ። «ጃግና ሰው፤ ለያችሁ ወገን፤ ባለግደ ህይወት የተከበረ፤ የተጠራና መታረፊያ ነው። ሲሞት ለቀሪው ትወልድ ትርስ ጥሎ ነው የግሂደው። ሞት ተመኘህ አትበሉኝና። የሆነ ነው። ይህ ያየዋ እምረ (ተስተት እንጂ ሰውየው ታምረ ነው ይባሉ የነበረት) ግለፍ ከቀም ነገር የግሂደርሰን ይመስላል። መወረሻውን ያብጃልንና በጣም እያነቃቃን ነው። ላየዋም ቢሆን (ግሂቶ ሰው) ። ከመልካም ሽቱ፤ መልካም ስም ይሏልና፤ ጥሪ ህወልት ተከሉ ግለት ነው። ዘመድ አዝግድ፤ ወገን በመሉ የግግሪብት እርምጃ ይሆናል። ከንጩት የተጠረበ ህወልት ሳይሆን ካለት ተመልሞሉ የወጣ ጥርብ ነው። አለም ካልጠፋ ለይጠፋም፤ የረሀውን ጥርብ ላለባላ ብሎ ገም ነው።

«አሁን ታዲያ ሰውን ሁሉ የምጠይቀው ጉዳይ፤ ችግር ግንባት ብቻ ሳይሆን የዘርፍ መቋቋሚያ ግብጽት እንደላብን ነው። አለያ ከፈትከፈት አዝግተን የሸመነው እየተበተነ ሁሉ ነገራችን እንደደልክሰክስ። ወደመከርከጌ እንድረስ። ደክማችሁ መሰል?» ብሎ እንደወረሰ ለያ ዘላለም ባለተራ ሁኔዳ ትንቀናውን ተቀበሉ። ያለበል የወዋታ ግራትና ለለመጠቅለል እንደተባባል ገና እንደከነከናቸው መሰሉው ታዩን፤ በቡናና ሽሂው ወትት በጣም ተረብና ቀልድ የተቀላቀለበት የቃል ልውውጥ ያደረጉት ከሱ ጋር ነበረና ከመተግመን ይልቅ ለለመዋጥ አይሉባቸዋል።

«ለምን ደክማችሁ? ያስኝህል! ጊዜ የቅረጠው የመዋት (ጠበል) መንገደኛ የተወወደና ከተመደበ ለገልግሎት ወጥቶ የተጠለ የቅል ሸንከራ ይመስል ከዙሪያ ግንብ ስር ተቀምጦ የፈረንጅ ራስ በቶጥር ሰውልም አልደከመኝ። ያገሪ ልጅ ውዋታ ሁሉ በጣም ርቶኝ ከርሞ። ሊደከመኝ ይቅርና ብርት ሆነብኝ። የተያዘው ውዋታ በጣም ታምር ነው። ከቃል የግዚረፍም አልመሰለኝ፤ እንደያው ከመጣፍ የግንበብ እንጂ! ገባይ። በገጤ፤ በኔ በኩል ነገር እየበራ፤ ገልጥ እየሆነ ሂዷል። የገበሪ ነገር ከንግግር ያዝ ያደርገኛል፤ የምትሉትን ለመደገፍ ግን እንድ ምላስ እሆናለሁና ውወት በናንተ ያምራል። ተባረኩ!» ብለው ሀተታቸው ቀምጦ ለለ። ብዙ ሀተታ የግሊጤ ነበር የመሰለን፤ ግና እሳቸው ድጋፋቸውን ሰጥተው ለባ ሰግኸኝ ሊናገሩ ተተኩ።

«እንዲሁም ያለ የለ! ሆኖም ለያወቅ! ሰው ሁሉ በወዋታ ትንታኔ ከኔ ምን ያህል ርቶ እንደሂደ ያየሁት ዘረ ብቻ ነው፤ እግር ከጥረ ገድ ላይ ነው የጠለኝ። ይልቅ፤ እነዚህን ያደርጋበት መዝገብ ይነበብ የቀደሙን በደንብ ቀርፅን የቀረውን እንድንወምር ከዚያ ወደፊት ይገፋል። በጣም ብዙ ቀም ነገር ወደቀና፤ ከላይ

ከላይ በተሸመዘኝ ከራሴ ወስጥ የያዘኩት ትጦ ተጣፋለኝ፤ ብዙ ነገር እንደገባ ግን ሲተራመስ ይሰማል።፤ ብዙ ወ የሰቸው ከዘላለሙ ያጠረ ሆነ። ይኸኔ፤ አይኔ-ፈጠጠ። በንደህ ያለ መንገድ ይመጣለኝል ብዬ ያስብኩት ሰው አልነበረም። የፈጠጠ አይኔ ቢፈጥም የምለቀቅ አለመሆኑን በደንብ ነበር የተረዳሁት፤ ሁሉም በጉጉት አየኝ። የወሽጋገርኩትን አንብቤ ሰወርስ እያ ተበጽ አይናቸውን እንደጣሱለኝ ቀረ። የያዘኩትን ግን አንብቤ ወርሽለሁ። ሌላ ሰው ሳይቀድመኝ፤

«ተቤ፤ የጤና! የተበለሸሸ ነገር ተገኘህኝ እንዴ?»

«በታ፤ ያደርጋበት ይኸው ብቻ ሆነ?»

«ምን ቀረብክ?»

«ምን ቀረ? ይለኛል? ምን ይቀርብኛል ብየህለሁ? ሰራም አልሰራሁ! ከልብህ ከሆነ የምትጫወት፤ አይነታ ታሪክ አልተመዘገበም። የነሰሉሞን፤ የነደግ፤ ግን አላችሁት ያችን አፅም? የሲን ትንተና ሁሉ ከመዝገብ ላይ አልጣልኩም። ይኸ ነገር አልሆነም። ከንድ ቢስት ሌላው ነው። ከልሆነ ረዳት ይወርሳለች።፤ አሉ። በርግጥ ይሸር ግለት ከብደቸውና እኔን የሚያርቅባቸው ሁዋእንጅ በጣም አናድጃቸዋለሁ። «ዋና ከታቢ ብዬ መርወ፤ በወቃታ ልሱ ያልተነካ ሰው አሳልፈ ጉድ ተሰራሁ!» አሉ፤ የገሰሙኝን ግላሊያ ሰቅ የተቀላቀለበት አስተያየት ወምረው። የሰቸው የዘልግድ መላ ተወምር፤ ሊቀመንበረ የበለጠ መሸፈኛም ሰጠኝ፤

«ከንድ ሁሉን ነጥብ ጠቅልሎ ይዘታል፤ የተባለው ሁሉ የሚገባው ሲረቀቅ ነው። ከንድ መዝጋቢንጂ አርቃቂ አይደለም። ያኔ ብዙ ሰው ይታዘልበታል።፤ አላቸውና ብዙውን ተግሪ ፈገግታ ወረረው። እሳቸውን ግን የመሪው ሽንገላ ባያረክቸውም መልሰው መናገራቸው እኔን በጣም ሊቀነጥባቸው ስለሚችል ዝም አሉ።

የትንተና ፈንታ ደግሚያ ለተካ ሆነ። ነገር መሸብለል ያወቃል፤ አቅጣጫ ለማሰያዝ ሆነ ተብሎ የተሰጠው ነበር ግለት ይቻላል - «ያላለቀ ትንተና ሁሉ ወደረት ይጠቃለላል። የምንደረደረው ወደሚታየኝ መፍትሄና አቋም ይሆናል። አሁን እንደያ ነው አቋም!

«ታሪክን በሚመለከት፤ በበኩሉ የቤተእስራኤል መሰረተ ሰደት ነው። ለዚህ አባባል ምስክር መረጃ ማቅረብ ይቻላል። በአራት ከተፃፈው ትንቢት በመነሳት፤ የየረሳለም በተደጋጋሚ መፍረስ የተነገረ ብሎም የሆነ፤ ሌላ ሰስተኛ ፍርሸም ይዋራል የሚሉ አሉ። በኔ በኩል መፍረስ አብቅቷል። የቀረው ያለም

ግብቂያና መጠቀላያና ነው፤ ይህም ፍርሸ እደባለም፤ መሰብሰቢያና መሸከረያ እንጂ። በትንቢት መሰረት መሆን የሚዋርበት አብዛኛው ተፈፃሚ። የሰራኤል ልጅ፤ በያለሙ ይበተናል፤ ይገዛል፤ ይሰቃያል፤ በመወረሻም ወደቃልኪደኑ አገር እመልሰዋለሁ፤ በለሱም ያለቅጥ ትላመልግለች (እየረሳለም) ከዚያ በኋላ የሰራኤል ልጅ በሙሉ ዘላለም ነጣ ሆኖ ይዋራል ተብሏል። ያው መጠቀላያው ቀን እስኪደርስ። በዚህም መሰረት አገርም ይኸው ተሰርታለች፤ የተሰቃየው ሰውም ሁሉ ተሰብዟል። ጠገብ ስንት እሪታ እየታየ ነው፤ ይህን ቀበሌ እያንዳንዱን ፖለቲከኒያዊ ብትጠይቁት የጥገባቸውን ከንፈር ግጣት ይነግራችኋል።፤ ይህንእንኳ ብንነግራቸው ያንገሸገሸቸዋል፤ ወደዋናው ወቃታችን ስንመለስ ግን፤ የኛም ስደት ምልክት አባቶቻችን ወደዚህ ለመምጣት ጥክረው ጥክረው አልሆነም፤ የነቢዩ ትንቢት ስጣደረሰ መንገድ ድፍን ሆነባቸው። ታዲያ ግን ስደተኛ ያልሆነ ምን ብሎ በግብጥ በረሀ ላይ አገረን አገባኝ ብሎ ሲገህ ይሞታል? ይህ አንድ ፍንጭ ነው። ተሰደን ነው የዋርነው። ከዚህ ጋር የሚሄደው ዋና ነጥብ ደግሞ ፈላሽ የሚለው ስም ነው። ፈለሰ ግለት ተነቀለ ግለት አይደለ? መነቀልም መሰደድ ነው። አትዩልያ ወስጥ በዋርነበት ዘመን ሁሉ እንግዲሞች ነበርን። የውጭና የፈረንጅ ሀይማኖት ትላንት ተኹጌድጌዶ አትዩልያ ወስጥ ገብቶ፤ ሌላው አማኝ ሁሉ ፈላሽ አልተባለም። በመሰንበት ከሆነ ከእስልምናም ሆነ ከሌላው አትዩልያዊ የሆነ ብዙ የሀይማኖት አይነት የኛው በጣም ያረጃል። በመሆኑም ተሰውጠው ነው የሚለውን የለፍላሬ «ቲዮሪ» ሁሉ ልክ ባለመሆኑ እንቃወማለን። ወደሌላ ሀይማኖት የተለወጠው ሰው ሁሉ ከእርስት ተነቅሎ የፈለሰ አልተባለም። እኛን ለማበላሸት የተወጠነ ነውና አሊ! የግድ ነው። የቤተእስራኤል መሰረተ እስራኤል ነው።

«ደም አቀላቅለዋል የሚባል ነገር አለ። ይህን በሚመለከት የሰው አይነት ብዙ ነው። እመልም የቅል ነው። ሌላው ይቅር፤ አንድ ግህፃን ስንት አይነት ባህሪና እመል ይወልዳል? ይህን የተለበመው ያገረ ሰው ግህፃን ኹንገርገራ ይለዋል። ታዲያ፤ ብንጋባ ሌላው ሀይማኖቱን እንደሚያስፋው። እኛን ለመሰል የፈለገውን አጥምቀን፤ በጠሎትና በጥሪ ባቂላ ቁርጠማ ሰባት ቀን በበረዶ ውሀ ነክረን እፅድቀን ለውጠነዋል። እንደያወም መክሰስ የነበረብን ብዙ ሰው ባለመቀየራችንና የኛን ለሌላው በመስጠታችን ነው። ከኛ ወደሌላው ጠቅልሎ የገባው ሰው ሁሉ ወደዚህ ልምጣ አላለም። እጤ ቴድሮስ በክርስትና አጥማቂነት ተነስቶ ስንቱን ፈላሽ በመስቀል አስባረከው! በግድ የተቀየረ ስንት

ነገሩ ደግሞ ይመስላል፤ ያሁኑ የጠና ደር ክርስቲያን.. መደግፍትንና ትግንቶችን ሳይጨምር ረባሽ ነበር። ጎረቤቶችን ጠብቅን ትይዩን የመካከልን ምክንያት በጥንቃቄ ከታች ተተመጡ፤ ደም እየገበረችሁ ገቡ መባላችን የጠብ ነጭ ትግል ግድረግ ይገደዳል።

«ቀንታችንን በግራሰክት ለቤተአሰራላ ህዝብ አገልግሎታቸው ይከበር። ለዘመናት አደግድግና ታጥቆ አራታችንን ያቆየው የክህነት ክፍላችን ነው። ከግዢ በታች የነሱ አለታና አዛዥ አባቶች። ከቀንታችን መሀል ከፍለው ለሽግግር ትምህርት ስልጠና የገቡትንም ይጨምሩ። በመስግግት ረገድ፤ በመከባበር በክል ከመጡ ግን የግራ ከተኛ ነጭ ነጭቶችን አላረጉ፤ እነሱም ነጭቶችን ዘለው መሆን አለበት። በእስልምና ለኛን ጥላት በመተባበር አይነት ከሆነ እንደረባሽ የመነሳ፤ ለግዢ የተገዛ የለም። ጥያቄያቸው ለግዢ የመገዛት ከሆነ። ግን ይህ የጨነታቸው አልመሰላችም። እንደ ተን ወህ ሰትጠጣ ጥል ቢሉት ያለም መጨረሻው መሰሉ የግታቸው ረባኝነት ሁሉ እንገርዛቸው ሲል መልሱ እምቢ ነው። ከግዢ ደጅ በመገኘት ለወደገደቸው ብሉ ከራታችን የግታቸው የረደደበት ነው፤ አይቻለንም።

«ለላጌ፤ የግታቸውን ግጥም፤ የግታቸውን ግጥምና መመሳሰል መታችን ነው። የተፈጠረ ቢፈጠር የዘላቂ አገር መመስረት፤ ለተገቢ፤ ለተሰደሉ፤ ብሉም ከጆረውን አልቂት ለደኑት ይሁደውያውያን መደረሻ ነው። ለላጌ ደንቅር ሲያጠባሽ እኛም መደመር የለብንም። ለጥናቷና ለዘለቂታዋ ከግታቸው ጋር መት መሰለፍ የግን ነው። እየረሰብን ለዘመናት ስንገለልላት ብሉም ስንመኛት የፃርነው ነጭ ለፅዮን ጠልዩ ብሉን አልነበረም። ይህ ከታመነ.. ወገድ፤ የየረሰብን አይደላችሁም የግሉን ትላታምና ነገረኛ ነጭና እኩል ግፋጠጥ የሁላችንም ይሁን። አለዚያ የልጅ ልጅህን ሁሉ ጉድጓድ ምስህስት ትገድና ወደ እንደላ ይፃርሳህ። ለላጌን በላተራ ያሳድገው። አበቃሁ።» ብሉ ጆርባውን ወደወንበር መደገፈያው አዘገመው።

አዋ ገዛሽኝ ወልታደሪ ናቸው። እጃቸውን እንደመዘርጋት፤ እንደግጠፍ ሲያደርጉ ጠቶቻቸው የከራር ጅግት የግንካኩ መሰሉ። የተራ ፈቃድ ለመቀበል ርቶት ለሊቀመንበረ የመስጠት መሳ ነበርና በላተራ ሆኑ።

«የእድሜ መገራት፤ አደላና ያላደገበት ነገር ሲታከልበት ወጆች ያደርጋል። ይህ ሁሉ የምስግዓው የተላከሰከሰ ነገር አይገባንም። የምስግዓው ሁሉ ትንግርት ነው። የምጠብቀው ጥት

ነገሩ፤ ብሉም ሁሉም ነገር የግሉን እምሳክ በፈተደው ጊዜ ነጭና እንደሻው እንደሆነ፤ ግና፤ መጭው በጊም ሆነ ከፉ ለናንተ ለወጣቶች ነው። በኔ የወጣትነት ዘመን የተፈጠመ ግንኙወም ጥታትና በደል ያናደደ የኔን እድሜ ሰው ሲሆን፤ የተገኘ ደስታም ያንኑ ያህል እንዲያ ነበር፤ አሁን ታዲያ በላተራ እየገባበት ነው፤ እኛ ስንጥት የምትቀረት እናንተ ናችሁ። ነገር መፈጸት ያለበት በናንተ ነው። እንደጆመራችሁትና እኛ ከባቶቻችን እንደተቀበልነው እናንተን ተክተናል። ከዚያ አልፎ በፍ ብቻ የነበረው ወደግዢ ተሰወጦ ሌሎች ለፍተውና በምጥት እንደተጠመ ያልደረሰባችን ትድስት አገር በግራችን ለመርገጥ በትተናል። ታዲያ፤ ቀደም ጠየቃለሁ። የሸግግሉ ነገር ሲላው የተናገረው ልብ የግንካኩ ወጥታ ከራሴ የመነጨ እየመሰለኝ፤ እንደላደግግችሁና ጊዜ እንደደባክን ፈር ስለትና ነገር ስለላለ ያኩኝ፤ ጆል በረ የግታቸው ፈር ካወቀ በረ ጋር ተጠምዶ ነው።

«እየረሰብን.. አገራት፤ በጆችንም አልበጁትን በጠም ውብ አገር ናት። የጠደለን ሰው እንጂ አፈረ አይደለም። አፈርን አታራክሱ፤ የትም ይሁን የት በፈር ላይ ነው የምንፃር፤ በዚህ በክል መንተርተር ያለበት ነገር አለ። ይመስለኛል። የጠወም ቢሆን ከፉና በጌ አይነት አለበት። እንዲያ፤ ከፉ ከበጌ ሁኔታ ነው የምንፃረው፤ እነዚህ ሁለቱ የሌላበት አገር የትም አይገኝም። የግደግፈንን ሁሉ ከግሉናድደን ጋር እየወመረ ግበራየት አይገባም። ሁሉም ፈረንጅ ቢሆንም፤ እንደተለመደ አንድ መሆን፤ አመሉ የትል ነው። አስተዋይና የግደግድ ሰው ጥልቷል። "በደረት አበሳ፤ እርጥብ ንድፍ" እንደግለጸው የግይነደውን ሁሉ አትቆስቱት። ከዚህ ለመድረስ የረዱን ነጮች መሆናቸውን አትርሱ። ለኛ ሲሉ መተዋል። የሰግሁት ጭጭጭታ ነው። ስለሆነም የግሉንም ከመደድ የወጣ አያረገም።

«በሌላ አንጣር ደግ አለመመቸት እጣ ነው። የያንዳንዱ ግምባርና ክፍለ-ወህ አለው፤ ወህ የግሉን ላትና የግሉን ላት አለ። በጦቢያ ሳለን አፈርና ወህ የከፈለውና ያልከፈለው ስንት ነው! የወህ ክፍልን መፈለግ የግል ጉዳይ ነው። ከከፈለው መሀል ያልከፈለው ሲገባ የከፈለውን ውምሮ ይደይነዋል። በክፍልና፤ በእህል-ወህ መምታታት አትፍጠሩ። ካደር-አደር የግሉን ላት ይፃራል። በትግላችሁ ላይ ትግስትንም ውምሩ።

«የነጮች እኛን መታወግ የመጣው ጠልቶ ከለግገቶ፤ እኛን በግራሰክት የጠና ትምህርት በለግገኛቸው ነው እባሁ። እነሱ ነገር ግብላት ያንሳቸዋልና። አሁን እኛ፤ በንድ ምሽት ስንት

ነገር ነው የነካነው! የኛን ልብ-አለትነት በሀይማኖት መጥናት ላንድ ፋታ ምን ይመስላል? ብዙው አልጠየቅምና አላቶታም። እሱም አል (ይሁዲዊ) ባልሆነ፤ ከያት ቅዱሱ አያቱ የወረደ የታል ኪዳን ስጠኩት ባይዋረኝ፤ በሰባ አመቱ ምን ብዮ መንገድ ወደእየረሳለም እገባ ነበር! መጣትን ይመት ሀጊት ያለ ነገር ነው። ብዙ የጊዮክኤድ ሀጊት ሊዋር ይችላል። የሽግግሮችና የጣልቲቶችን ድክመት በፍፁም ትርጉም አልሰጡትም። እሁል ወሀ አልጉደለኝም ነበር፤ የጉደለኝ ያጣቱ አደራና ታል ኪዳን እንዲሉት ደግሞ የነብዩ አልያስ ትንቢት ፍንጭ ሲታይ ለዚህ የተቀደሰ ጊዜ ስብታ በግለት ነበረ መሊት ቤትን ጠብ እርጉፍ አድርጌ ትቶ እየረሳለም በየት ነኝ? ብዮ በወለግ መንጉድ የገባሁት። ሱራ አጣንሳችሁ ግለት የወገ ይሁን፤ ሀይማኖት ጠባቂችንን ግን ግናናት፤ አጥንታችንን ሰብሮ ከንከዋናል። የታየህን ከልጠህ ተናገር ከላችሁኝ፤ ነጮች በዚህ በኩል ድንቁር ብለዋልና ትምህርት ይሰጣቸው እሳለሁ። ከልተግረት እንድ ረገድ የጣህል ጉዳይ ነው። በዚህ በኩል የግድግባንን፤ ያልሰመድነውንና እንደ ፀያፍ የምናየውን ሁሉ ለልጆቻችን እያስተማረ ከንደንድ የግደሰግን ባለጌ ልጅም ደርሰን ይኸው በነጋ-ጠባ መታየት ጆምረል። ሲወል ሲያድርም አያሌ ጉድ የጊሆን ይመስላል። የልጆች ብልገና እኛን አልሰግ ግለታቸው ሲሆን አድራጊታቸው ግን በመገደድም እንደሆነ ደርሰንበታል፤ እንደነጮች ለመሆን። አምላካችሁ ያወቃል። አሁን፤ ጌታ በጥበቡ፤ ባለቤቱ የተወሰነበትን ውብ ቀለም፤ ውብ ገላ፤ ባልሆነ “ፋብሪካ” ግበላሸት ምን ይባላል? የኔይቱን ልጅ ማ መቸም እንደሰራው ይሰራት ጆምረል። ረቷን የምትጠብክበት እንደወርቅ መተክሸና ግድረቂያ የታጣው በያይነቱ ገዝታለች፤ አላት። ይህ ለነጮች ይሁን፤ እንደ ተበድለዋል፤ ደግሞ ልግዳቸው ነው። ከጥቁር ከንፈር ላይ ቀይ አምባር ጭታ፤ ሰይጣን መስሎ ግረፍ ነው። እንደንደ በድንገት በወንዙ ዳር ያንን መናጠ ጥል-ያስሰ ሲገጥመን ቅጣትጤ፤ የከንፈሩ ከባቢ እንደያ ይመስላል፤ የሰእንኪ የመቀበት ሰይሆን የፍጥረት መለያ ይሆንም ይሆናል። ታዲያ እሱን መስክ ወት ግረፍ። ሸግ ነጭና ቀይ ግን እንጂ ጥቁርና ቀይ ግን ሆኖ ሸግ ሲሆን አላየንም፤ የታመመ ሰው ከልሆነ። እንደያም ሲጣል አይተን አናወቅም። ለባሸም አልታየም። ምንው ግለት አለመገመን ጠልቶ የግየትና ይከፋብኝን የግወት ነው። ላይን ጥረ ባህሪ አያመጣም። ጠቶር ያለ፤ ቡና ትንብር ቀለም ቢሆን አያናገርም። እንደንድ ወብትና ግግር ከሀሊናው የተሰወረበት ከለ ግለቱ ነው፤ ይህን ምርጫ መጠቶጊ።

«ሀላትኝ፤ በመገባት ጣጣ ብዙ ፈት መመታት የነበር ነው። የወንድ ወገን፤ የሴት ወገን፤ አጋቢ-ዳኛ መቸም ብዙ አይነት... ነጭ ነጭና ብዙ መቸመጥና መነሳት ይዋራል። ብዙ የፍንጥር ነገር ለዝናና ለፍትር መቅረጫ፤ አመል-ከመል ለመደሰሽ፤ ግቢ ከግደታወት ሰው ጋር አይደል፤ ተቀግጦንም ለግሰመቶት መስተንገዶች ው፤ ጉብጉብ ወዋታ ነበረው። መፋታት ግን በጣም የተሰየ ጠባይ አለው። ከቀጠሮው ብዛት ሱራ መፍታት፤ ከመድከሙ የመኪና መጓጓዣው ወጭ ሲሳይ አለጠርሰ ሌሊትን ያስኬዳል። ከነገረ ቀደም ፈራጃቸው ቲስ ነው። በትድረታችን ቲስ ግፈራረም፤ ወዋጭ (ያልተሰሰ) የፈረደውን ወልና የሆምነት ወረቀት አይቶ ለጋቢያ ያፈራረመበትን ወረቀት ከግህደር አውጥቶ፤ ግራ ተኛችሁን በእድል-በእድላችሁ ይጠላችሁ፤ ደግግችሁ የምትገናኙ ከሆነም እስከዛሬ ያደረጋችሁት ነጭና ከእርታችሁ ያጣገን ብሎ ወልን ይቀዳል። ለዚህ ተግባሩ የተከፈለበትን ገንብ እንግልጦ፤ በልቡ ነገ ደግሞ እሁል ወሀው ያለቀ ፍቅ አወርድ ብሎ፤ ይትባረክ እግርን እየደገመ ቤትን ይጠረጋል። ልቡ ገራገር ነጭና በነጋው ለላ ሸንከራ እዘግባይ ያወርድለታል። እንደመሆኑ ቲስ በታል ኪዳንና በምለላ የጊዋር አይገኝም። ያው ከግቢና ፍቅ፤ ከተገዢና ከጥቅ የጊመጣ ህክረ-ነገር እንድ አይጠፋለትም።

«ታዲያ፤ የጣሊያ ቲስ ሲሆን፤ በራኪ በጊሰጥበት በራኪ መስጠት፤ ፍርድ እንደይገደል ጠሉት ግድረግና ሰው ሁሉ በትክክል እንደረደድ መገሰፅ ከልሆነ ለመፍረድ አይገባም። በንደ ተቸም፤ ፈራጅም መሆን ያደግታል። ይህ የልትና ጥልቀት ነው። በመንፈሳዊነት ለጊመጣ ሰው። በሽምግልናና በግንባላ ረገድ ግን ቲስ ከደኛ ቀደም ይገኛል። ፍርድ ቤት ነገር የግጣጫና የግጥም በረት ነው፤ ከሀላት ቋጊ እንደ ይከፋል፤ ቲስም የጊሰጥኩል እንድ ትድስናን ብቻ በመሆኑ ይህን የመገደደያ አደባባይ፤ አወቶ ይርታል። ትስናን ሳወቀው እንደህ ነው። የጣሊያ ቲስ በልቡ «ተገዢ ይወረድ!» ይል እንደሀእንጂ አደባባይ ላይ ከፋትን በተመረክዘ ነገር አፉ ዝንፍ አይልም። እዚህ አገር ፈራጁ ቲስ ያወም እንድ ብቻ፤ ፍርድ ሲጠም ይገባኝ የለም። ልጅ በዚህ ጉዳና ገብቶ አወታታ ሁኖ ሊቀርብኝ ነው። ያጠሸችን ፍቅና ግቢ ላበሸች ተወልን፤ እንደትድረታችን እኛውበኛ እንወርሰዋለን ግለት በጣም የጊዝባን ወዋታ ነው። ስንት ጉዳይ ተናገርኩ?» አሉ ገዝኸኝ ከትንተናቸው ብዛት ከመጣ መዘናገት ነው መሰል።

«በትስና በኩል ያለውን የኛም ቲስ እንደይሰግዳት። ቅጣትጣን ሳየው ግን ጠቅልለው ሀላት ባህል-ነክ ነኩተዋል፤

ለሌሎች ጥያቄ ፍትሕ እሱ እያ ተበጀ፤ ቀልጠፍ ብለው፤ ፈገገታ እነሱ ወበትና አይናቸው ከገዛኸኝ አይን ላይ እየተንቀሳቀሰና ታነቀረባቸው ተቀምጠው። የተበጀ ትችት መሰል ዘለፋ ከፋታ ዝምታ አወረደባቸው። ትንሽ እዋጭጠው፤ «ሁለትኛ ነገር» ሲሉ ተበጀ መሰለው አቋረጧቸው፤

«ሁለትኛ፤ እየነገርኩም! ቀድሞ ነው ያሉት፤ ሰባትኛ ነገር ብለው ይቀጥሉ፤ ገዜ ከዚያው እዚያው ረገጠብ!»

«ያው ነው። ሀሳቤ ከሰሰት ነው፤ አሁን መደገሚ ግን በነገር የመጀመሪያ ነው። ነውርም የለበትም፤ ከልምድ የመጣ መንተባተብ ይሆናል። ተቤ፤ ቢተወኝ ምናል? እኔና እስካሁን ጌን ለጌን ያስቀመጠ ቶሌ እንዴት ያልታየው መሰለውት! በወዋታ የመሀል ሁልጊዜ እንደገቡና እንደቆረፈዱ እንደተረሳላቸው!» አሉ። ተበጀን ትክ ብለው ተመለከቷቸውና የግዝፍ ፈገገታ ሲለቅሟቸው፤ የተበጀ ፊት በፈንታው የምሳሽ ፍትር ዘፈነ። በዚህ ላይ ከመቀመጫቸው ነትነት ብለው ከንፈራቸው ለመናገር በራሱ ተጋበዘ፤

«ገዜ፤ ወትሮም ቢሆን ያዘውንት መተራረብ የነበረና ያበት አደር ነው። ፍትር የግብጽት ጥበብ ነው። በጽ! በሉ እንደተጀመረው እንገፋ። የኔዋ ትንሽ ተረብ የሰዎን መርግ ስድብ ለመፍጠር ካልሆነ ከዚያ አያልፍም፤ እንደያው እየተሳተኝ ነው እስከግገኝ ድረስ። ሳገኘኝ የቀናኝን! ይበሉ እስከ ለግመጠላኝ መጠበቂያ ይሆናል። ያኔ እንድባንድ ብለን ሰላም ይወርዳል እኔን እስከ ከገኛኝ። እስከዚያ ግን አቢይ ጫወታዎን ብቻ ያስቡ፤ ከቀጭት ግን አይገቡ። ይግፉ!»

«ወይ ስንት የወዋታ አይነት አለ! ሞጭዉው አላናገረኝ አሉ።... ከልቤ የተጣደ ሌላ ነገር፤ የግጥተውን ሰው በግመጠክት ነው። ሞት ሲመጣ ምክንያት አለው። እያንዳንዱ ሰው ቀኑ የተቆረጠችና በጥንሰሱ (ፅንሰ) ጆምሮ እድሜው የተቋቋች ናት። ነሆችን ይህ አልገባቸውም። ለዚህ የተመጠነ እድሜ፤ ለልጅ ጠንክ ለግስቀረትና በነገር እንደባላ ለግድረግ ስህተት እየሰራ ናቸው። ነገር ጠልቀው ግየት አይሆንላቸውም፤ በችግር፤ በመደናገር፤ ብሉም መጥፈያው እየሆነ እንደንድ ሀበሻ ከፎቅ በመወደቁ ራሱን መግደል የሀበሻ ነው ብለው አራክሱን። ያላጠነበት ሆኖ እንጂ በራሱ የጠፋውን ቀርቶ ሳያስበው በዘሉ ደራሽና በጠራራ መሀይ ከረቅ አገር የተነሳ የወሀ መላት የገደለውን፤ ከዛፍና ከገደል ጫፍ ላይ ሲንጠላጠል ተንከባሉ የወደቀን ሰው እንኳ በወግ ፈትተን አንቀበረውም። ሞተበፈቃዱ ተብሎ እንደሆነ ስጋ ፍታት አይደረግለትም። ልዩነቱ፤ የሰው

እስከረን አፈር መልበሱ፤ ያህያው በድን በድብ እንደነሳ ግደ መዘርጋት ነው። እንደሰላቶ ያለ እስገዳጅ ገደይ ካልመጣት በቲድሮስም የታየ፤ እንደህ ካለው አጋጣሚ በቀር እንደሰሻ አምሳልን በራሱ ግጥተት አጥቦት የግታውም አይገኝም።

«እኛ ስናወቅ፤ በዚህ አገር በየቀኑ በክረንቲ፤ በገመድና በሽብ ራሱን የግድርሰው ብዙ ነው። እንደያ ያሉት ነሆች ከይሁዲዊነት አልተፋቱም። ገና፤ ጋዜጣው ሁሉ በራሱ መጥ ተህባሽ ብቻ እንደሆነ አድርጎ ግስታገባት ትዘቦት ሆኖ ታይቶኛል። ሰጥኑን እሪ የግሉት ጣንክ ጥና ግምጃ ቢታፍ የጥተው በራሱ ነው። አብዶ ነው እንደደባል፤ እኛም በበኩላችን እብድ እንዴት ይጥፋብን? የግንል ይሆናል፤ መለኮታዊ ሀይል የለን፤ እንደነሱ ሰወች ነን።

«ነሆች ይግረ ስል፤ የግታዮች ሌላ ነገር አለ። የኛ ድንቀርና። ህዝባችን ከሁለትና ከሶስት ተክፍሉ፤ በዚህ መሀል አስር ግዛር አመጣ። ገርቲ ግብጽት ይነቀሳል። ሁሉም በንድ ላይ ሆኖ ያልመጣው ፈላሻ ይምጣ፤ የግጥተው ፈላሻ ሳይሳጣ በወገና በደንብ ይቀበር። መድልዎና ልዩነት ከነዘረ ይጥፋ። ሺንፍላም የጣልን በሰውን ተናችን ነውና ገራሄ ብልታችን መወሰወን ያቀም ግለት የደንብ ሰራ ነው። ከግርዛት የተሳተ ቢገኝ ባለመያ ቆራጭ በቅርብ ሳያገኝ ቀርቶ ነውና። መቸስ በየስፍራው ተበትኖ የመቢያን ካራክግጥድ፤ መጥረቢያክግረሺያ ሲሰል የዋረ ጥልቷልና የተሳተው ከኩነኔ አያስጠባግም። ከችግር የመጣ ነው። ጥድቀትና ኩነኔም የግል ነው። ሌላም ብዙ ያመኝ፤ ገራ ተናችንን የጌደለ ትምህርት ነክ ነገር ቀርቷል። ገና ሁሉም ወጥታ በኔ ደለት አልላም፤ አገር ደግሞ የታየን ወምር፤ ተባረከ!»

ወደ አመልግል።

«የዚህን ሸንጌ ተሰብስቦች ያመጣ ጆርባ ገራግደሉ ከግሉት በጣም ዝብርቅርት ቢሉት ያመቻል። አባ ገዛኸኝን የተከታው ወደ ነበር። ከሁኑ ንግግር በፊት ግን መጀመሪያ ስለሱ አለመናገሩ ያስከንናል። እጅጅን በእንሰላ ገራረፋና ቀግ፤ ብዙም ከጋለ ዘፈን መሀል ዘላ ልትገባ ጣተች፤ ግን እፍረት የገታትና ጉበጊቢና ጉታች ፍለጋ የጥታታባዝ ልጃገረድ ይመስል፤ ሰውነት ተወኝተና የጆቹን መደፍ አስቀድሞ አሸሽቸው። ፈትን

ሀፍረት የተበተነበት ፈገገታ ረጨው። እም! ስለውዱ ትንሽ ሳይናገሩ እሱ የሚናገረውን ለመተረክ አስቸጋሪ ነው፤ በጣም የወጣለት ዘፋኝ ነው!

በከበር መድራት፤ በቃል ውጣውረድ ተጊብጊብው እንከ የጌደለን ነገር አለ የሚሉ ዘፋኞች ጥቂት አይደሉም። በሀበሾች አንፃር ግለቲእንጂ በሌላ አንዳንድ ቦታ ደግሞ ከሰር-ውሀ አልፎ አዋቂ ደብተራ ባልቀመመው አብሻ መጠመቅ ያሻቸዋል፤ እነዚያ በድናቸውን የቶሙ ነው የሚመለከቸው። እንዲያም ሆኖ የማይክል ጃክሰን አሊያም የሳይኦኔላ ሪች አሰር "ብረክ ዲንሰ" ባንድ ቢጨረሱት ያንድ ለጋ ዘር (ያልተገራውን) የጌራ ውዝዋዜውን ያህል ቅኝት አይወጣውም። ተመሳገነም-አልተመሰገንን፤ ባብዛኛው ሀበሻ "ዘፈንን አብዶ አንድም ጠላ ሸምድዶ" የሚል ፍልስፍና ያለ ሲያስመስሉ ወ፤ ባንፃረ፤ በምእራቡ አለም ደግሞ ቅመምና ጥበብ መልካም ዘፈንን ይፈጥረዋል የሚለው ሳይንሲ-ጠቀስ አባባል እየገዛ መሄዱን ከታዘብነው ቶይቲል።

ውዱ አመልግል ሌሎች በባቱ ቢጠረቅም እሱ ግን በመሀሳም ሆነ በሌላ ዝና የናቱን ስም ያስቀድማል። አባቱ ቀድመው ስለሞተም እንደሆነና በመቶ መግል የማይሻ እንደሁም አይታወቅም። በናቱ መጠራት በጣም ይወዳል። ውዱ ታዲያ በዘፈንም ከሳይኞቹ በፍፁም ይለያል። የተከሻው መጋጠሚያ ሳይለው ይዘርለታል፤ እንበለ-አጥንት የተሰራ የሚመስል መጋጠሚያ። በዘር ውዝዋዜ ሳይ የጠራ አቋም በይዋረውም ጠጥተው የሚዘፍኑትን ሰወች፤ ዘፋኞች ሳይሆን ሰከራሞች ነው የሚላቸው፤ «የተፈጠረ ያለም ዘፋኝ ቢፈጠር ያመልግሏን (እናት) ያህል አገርቶ በነጋው ቁሞ የሚሄድ ምድራዊ ፍጠር የለም» ብሎና ደምድሞ የሚናገር ሰው ነው። «መዝፈንን ከባለትደሰቷ እናቲ የተመፀወትኪት ናት» የሚለው ውዱ፤ ለዘፈኑ መነሻ-እንግርጉር፤ ፈጣት፤ እስከነታና ዲንኪራ መውረጃ እንዲያም ሰልና ሲጠናበት ጃሌ ይሳል። ለዚህ ሁሉ ቶስ መቀበቱን ትንሽ ደስታ አሊያም ትንሽ ብዛት ብቻ ይበቃዋል።

ደስታ ሲያገኝ የበለጠ ለመጀንጀን፤ ሲከፋው ደግሞ ብዛት ለማብረጃ - ዘፈንን እንደውዱ የሚጠቀምበት የለም። ይዘት ከሚዘረው ሽቶ የያዘ ብልቃጥ፤ ከረቦች ርካሽ ገበያ (ይሁዳና ሸምርን) ከሚያመጣው የሀበሾችን ቀሚሉቅድ የሚግለልና የናይለን ዝርያ ወርቅ፤ አሊያም ቡልኮም ሆነ አንሰሳ፤ ፎጢ ከዚህ ሁሉ አንዱ፤ እሱ በጠራው ዋጋ ወዲያው ከተሸጠ፤ ደንበኞቹ ከወንዶች ይልቅ ሴቶች ይበዛሉ፤

«እግዚእ፤ ያመልግል ጌታ ያለህ! አይገጥመኝ የሰው ዘር

የለም። ግግሽ ሰለት፤ ወረድ-አትወረድ፤ ትንሽ እጅ ፍታ ከሚሉት ነገሩ የሴት መንጋ መሀል አንዳንድ የተግረች፤ ገንዘብ ያየችና ሰራዊት የማታከብር ሲያወርድልኝ፤ መቶመሪያ ሰፈድ ያክላል፤ እንዲህ ውራንታ እንደመሆን፤ ልቤ ዝም ብላ ሳይሷት የምትቀልጥ የገቢያ ትቢ... በደስታ እንደመንደድ... አህ!» ብሎ ከቆመበት በራሱ የእንግርጉር ድንፋት እየተረዳ፤ በእስክሳታው ይንቀጠቀጣል። ሰው ሁሉ ሲመለከተው በቀር የሚያዝው አይገኝም። ከሳይ ሰውነቱን አንቀጥቶ፤ ከታች መራቱን በእግሩ ሲወግረው፤ የቻይናዊች የወሀ ልግት ተጫራች መዘወር ያህል-ጌንደር መሪት ወግሮ የጣናን ወሀ ገነት ተራራ ሳይ ወጣና እንደገና ቁልቁል ፈሰህ ረባዳው ሳይ የበቀለውን ጃንተክል ጥርካ አጠጣው የሚል ነው የሚመለከት። ጫግው ጠፍጣፋ መሆኑ በጆሙ እንጂ፤ አንድ ቀን ከመሪት ተቸክሎ የከበበ ተመልካቹን ዙፊያ ከፈፍ የሚያስምስ ሳይሆን ይቀር ነበር? ግና የሰው ሁሉ የእግር ጫግ መጅ-መሰል መሆኑ ድንቅ ነገር የግመል እግር! ወረድ-አቶቸክ! ብላ ከልክረክረችው ሴት ሳይ ገንዘቡን ይረክብና፤ የፈታውን የኪሻ ግሰሪያ መልሰ ከበለው በሂሳ፤ ሰው ወዳድነቱን ብሎም ታግኝነቱን ግስመክሪያ ጥበብ አለው።

«ይኸ ገንዚብኸ ነው፤ ያገረ ገበያተኛ ሳይክረክር የገዛው ያዋል ስባሪ ወው በሚለው ገር እንደተገዛ ይቆጠራል። ከፉ በተባለው ዘመንእንኳ፤ ከአስመራ ጌጃም የወረደ ብጣሽ አሞሌ ወው በመቶ ብር አልተሸጠም፤ ከአፋርና አሳ አለት ከተሰበረውና ጌጃም ሳይ ከተሸጠው አሞሌና የቢያ ጠቀስ ወዋታ ሰንገባ ግለቲ ነው። ነዶ ወርቅ ሲሆን መክንጃህን ትንሽ አርዝመው፤ ጣትህን ትንሽ ለምሳጭ መጣያ ለቀቅ አርገው፤ ብትን እህል-እንደአሻበ፤ ቡሞ ይሁን በቂላ ሲሆን ደግሞ ቶንጥረህ ጣልበት የበረ ገልበትህን መረቂያ፤ የማይገመስ ነገር ሲሆን... እንደልኩሽ ከሳንቲሙ ወረድ የግለት ጭቅጭቅ ከልክ ያለፈ ነው። ከዚህ በመጣ ደግሞ የኒቢጤው ድህ ቸርቻሪ ነጋዴ ይህን ስላሚያውቅ የሃሳ ግታሰያው መንገድና መላ ብዙ ነው። የሚቶነጠር ሲሆን፤ እንደ ደህና አድርጎ አፍሶ ከመጣ ይልቅ፤ አሰር ጊዜ ቀንጥር-ጣል! ቀንጥር ጣል ሲያደርግ ብዙ የሰጠ ያስመስለዋል። የተቆረጠ ዋጋ ሲሆን ከገንዘቡ ተረገጦ ይጠራል። ይህ ሁሉ ሚዛንን ልክ የማምጣት ምተራ ነው። እንጠራ ሀብቱ እንደይሄደበት የማይሻ፤ በሸቀጡ ሰርቶ ለመፃር ደንበኛ የማይዘነቅም ሽፈጣ ነው። በመጨረሻ ሸግችም ያትግዳ ጠፍረን ሲያዝር፤ ቸርቻሪም የበረታበትን ጃንደ ሲያራገፍና ሲያጥፍ አትርፎ የሚወስድም ሆነ የሚሰጥ አይገኝም። ነገር እንደተመዘነች ሁሉም አቻ ይለያያል።

«አንች ፖ በጣም የተባረከሽ ነሽ፤ ያውራሁሽ አይነት ሸግች አመልና ምቹት አልለመደሽም፤ ከናይክረከረ ቤት የተወለድሽ ሁነሽ ይህናልና፤ በጣም ውቁ አመል፤ የታረመ ይዘታ ነው። የጨርቁ ዋጋ ፖ ዐቅ ከእጅ የቀረው ወረቀት (ገንዘብ) ነው። ይኸኛው ፖ ለመከርከሪያ የተጣለ ነውና ገንዘብሽ ነው። የገዛሽው በውሀ ደለት፤ አንችም ለምትሰለቸውና ለግሰለቸ ባል ደባለሽ... ይትርታ ተረብ ለምደብሽእንጂ ልል የተነሳሁት ለግሰለቸ እድገት ደባለሽ ለግለት ነበር። ይህን መጣ፤ ገንዘብ ብወሰደው መብቱ ነበር፤ ግና፤ የሰው ገንዘብ አጥፊ የ ነው፤ ሳመልግል የገባሁት መሀላ አለብኝ፤ የሰው ገንዘብ በባታችን አጥፊያችን ነው። አንጤራ ንብረቱን ይኼ የሰው-አልአምሳክ ከሰው እጅ አትጣለኝ፤ ያመልግል ወቃቢ ያገኘሁትንና የሰፋሁባትን አበርክተልኝ ብዬ እንደለቤ ተኝቶ አድራሁ። የጨርቁን በሪ ሸግኔ ገድሎ ምናባት መቼም አይሰግም ብየለንጂ ሸግኔው ባይዋር የኔ ጉርርም ይዘጋል። በሰግም ደግሞ ምንም አይደል፤ የነጋዴና የእጃኛ ፍትር የግመነጫው ከመሰከከፍና ከመተራረብ ነው፤ ብቻ። አንችን ፖ አደሰ እንደለበሰ ያኑርሽ ተባረክ!»

«በመዝፈን በኩል ፖ ይትርታ! ወደ አመልግል አመል አለብኝ። ይኸ ወንድሳጤ ተያይቶኛል (ለመክሸም) ብላሽ ልቤን ደስታ እንደታሰመርሪው፤ ግና የሰው እቃ (ብልት) እርግ ነው። ደግሞም ቢሆን ከባልሽ ጋር እንተያይና በመንደር ዙሪና ሸቅጫ እንደለበሳ ይህናል።» ይላል ከሸግቿ ደር የቶመ ባለቤቷን ያሳየ፤ ያላወቀ አስመስሎና ብሉም ቀና ብሉ ለግየት ያፈረ እየመሰለና የከበበውን ሰው ሁሉ በተረቡ እያሳቀው።

ከዚህ በመነጫ ሁኔታ ገና ከጎድ መንደር ገቢ ሲገባ ህፃናትም ሆኑ ነፍስ ያገቡ፤ ዙሪያውን ይክቡታል። መጀመሪያ መንደር ሲገባ በር አካባቢ ፈትሰፈት የግያገኘውን ያወቀውንና ያላወቀውን ህፃን ሁሉ ሳይሰም አያልፈውም። የግሰለመውና የግሰመው ብዙ ነው። በመጀመሪያው ቀን ያልሳመው በሁለተኛው ቀን ሲመጣ ዝም ብሎ ከየው በውደ በኩል ሞኝ መሆን አለበት። «ወሻ እንኳ ወደጁን ጅራት ቶልቶ ይቀበላል» ብሎት ነው የግያር። ለውደ አመልግል በዘፈን መነሻ የሸቀጥ መነሳት ብቻ አይደለም፤ ሆኖ ሲብዛውና ሲከፋውም እንጉረጉርውን ደለወደለውና አድግውን ከሀሳብ ባህር ወሰጥ ዘፍቶት፤ ከንፈር መምጠጥና ግንፍናፍም ሲቃጣው፤ የእንጅት ግባዘቻ ጥበቡን ወደፈጫት ለውጦ ሲጨርስ፤

«ዘፈን ለደስታ ይመስለኝ ነበረ፤ ለካሰ ለተከፋ ካገር ለበረረ፤

በጣም ለጉደለው ለተቆረቆረ... ለላም ለላ ብላትናክ ግጥም ይጨግምርና ሰት በፊት ላይ እናሰባ ከንፈረን መልካም አከፋፈት ከፍተኛ ክርክም ጥርሱን ሸርምጥ አስመትቶ እንባውን እንደህፃን ልጅ በመደፉ እየሞክረገና ሊያደርት እየሞከረ፤ በትልባት ደግሞ ወሸተን እንደሆነ፤ ለላውን ሊፈትን የሰራው እንባ ለግሰመሰል፤ ለባ-ጣትን ከትንደቡ ስር ስጉ፤ አይኑ አልከፈትላት እንደላ ህፃን ለጥጦ ሰውን ሰት ወሰጥ እንደገና ሲክት የግያዩት ብዙ ሰወች «እሱ አብዶ ሰው የግያብብድ ሰው ነው» ይሉታል። ግና አብድ አይመስልም፤ ዝም ብሎ የወጣለት የኪነት ሰው እንጂ!

«እኔ ከጠየት ተላክፈ ነው። እናቲን የሰከፈ አውሊያ ከደረቷ ላይ ወተት ልመጥምጥ ለጤት ስልክፈክፍ ከሷ ደም ነስቶ ወደኔ ያጋባብኝ የደም ሽክር ነው፤ ታምጂ ነው። የመሰከፈ ብዙትና ክፋት የናቲ ቶሌ አትወጣ ሲለኝ ወጥቶ ይኸው አልቀናኝ አለ። መርጊያ አጣሁ። ከበታም-በታ፤ ከሴትም-ሴት ለኔ የግሆን አጣሁ፤ አልወጣልኝ አለ። ያመልግል አውሊያ የተዋደድኳትን ሴት ግለያያ መላ ሞልቶታል። እንግዲያ መውደድግ በጣም ተወድጄ ነበር። እንደኔ መውደድን ያቀልጠው የነበረ ሰው ባለም የግፈጠር አይመስለኝም። መውደድ ቢሏችሁም ባዶው አይምስላችሁ፤ ከጆግናውና ወኔው መድፈያ ከግይገኝለት ብሎም ከተጠራው ጋይንት ጋር ተጋብቶ ነበር። የከፋባቸው ሰው "ጋይንት አምሳ አጋንት" ያላቸውን ያህል፤ እኔ ፖ ከጎደት ጋይንት - መቶ ትንግርት ቢሏቸው ይበጅ ነበር፤ የፍትር አውድግ ሁነው ነው ያገኘሂቸው። ያው በሰና መቶ ትሁት ግለት ናትና።

«በሰና! አፈር ልብላሳትና ሳትክደኝ እኔ ከደሂት። የክደቲ መክፋት ልጄንም ሳፈር አስበላት። ከኔና ከግልድነው "ሸንት" (ዘር) ተወልደ። እንደኔ ለግይቀናውና ለግባዝነው ሰው መወለድን ለምን እንደሰጠው አይገባኝም። መሄዶን እንደልተወደው አመለኛ "ጓዝ (ሲላኝነት) አሸከመኝ። የፍጥረት ነገር አይገባኝም። እግዚር ቁሞ ሂያጅ አይመስለኝም፤ ቁሞ መሄድ ባይዋር ኑሮ ይህን ያህል በመሄድና በመክደት ወንጀል አይፈጠርም ነበር። እኔን ሲበድል የጨግጠው ጭነት ሹም በሰናየን ልጄን እንደተሸከመች ከኔ ነጠላት። በመልሳ የሱደን መሪት ግብር አደረጋቸው። የግያድነኝ ሀይማኖት ጉድ ሰራኝ። እከዘረ ድረስ ሀይማኖት በሀይወቱ ላይ መጥቶብኝ አያወቅም ነበር፤ ከሱደን ጋር ዘፍኜ፤ ስቲተሳስቲ፤ ብሉም አብረ ዘልየ የዋርኩት ሀይማኖትን በመከብረብ ሳይሆን የግገኘውን ሰው ከብክሌ፤ በምትኩ ሀይማኖትን በኔና በሌላው አትግባ፤ ወገድ ብየ

እንደሸተተና ጥላት የለበሰ ተታ ወደያ እምነግዝጌ ጥየው ነበር።
የኖቲ አወሊያ ግን መልሰ ያንን ተታ አስጠለቀኝ። የዋለብኝ
ወለት በጣም ሀያል ነው። በላዩ ላይ አመላክብኝ።

«የኖቲ አወሊያ ክፍላህ ነው ያለኝ የታወቀውን ስራም
እሳራ-አል አገር ላይ አልሄደለኝ። ሱዳን ቢሆን ኑር፤ እገዛበትና
ከበሰዩ ጋር እምረገበት። እራቱ ሆደ፤ የጄ አፈጣጠር፤
የግንኙነት ነገር አልነበረም፤ የግሳና ቅጠል ምግብ ግድረግ
ብኛ እንጂ የሚቀራት የእህል ዘር ሆኖ የግትወልበትና ግበጃት
ጠፍቷት ይህ አይገባኝም የምትለው አላየሁም። አየሁ እኔን!
ጥት በረከሰበት አገር የጠከረች በሰና ብኛ ነበረች።... መቼም
ከወከዋ ፍጥረት ነኝና፤ ወደቤቱ ከመመለስ ላይ ትንሽ ዘግየት
ያልኩ እንደሁ፤ መቀነቷን ሸብ፤ የሚያባብል ጌፈረዋን እንደያው
በባዶ እጄ ነካነካ። ግድግ እንግዲያ እያስጥለም፤ ዘግ ነው፤
ወርት ሁና አይደል የተሰራች፤ እንደግረ ነው የሚፃረው፤
በዚያው ላይ ነጠላዋን ተሳጅ አጣጣል ትላለውና ከልታግው
ወዶ ይወላል በምባልበት የአተሳ ሰፈር፤ እሷም በምትወቅብኝ
መጋቢያየ። መቼም ከሱዳንና ከጌጃሚ ጋር ነበር ስጠጣ የምገኘው፤
ታዲያ በዚያ ሰፊ መጋቢያየ ሁሉ፤ ላንድ አፍታ፤ የኔ ሸረረት
ወጋም አይደለሁ፤ ሸረረቱ ልባላት እንጂ፤ መቸስ ልቤ የተሰራው
በሷ የፍትር ድር ነውና ሁልጊዜ እንደተመረባችኋለሁ አይደል
የምዋር። ዙሪያ ገደራፍን፤ በገላባም ሳለን ዙሪያ ገላባን
ትዘረውና ሀሳቤን ረስቸ፤ እሰር ወህ ጥቲ፤ ሸህላው ወዶ ብርሌ
እንደወጣኩ፤ አፈ ባገር የታወቀ ስድ ነው፤ እሷን ግብር
ትቸ፤ የድፍን ሱዳንን ወረ ከርቀት አጣጣል ጋር ስቀረድድ ዘላ
ጎምር ስትልና ደንገዋ አይኔ ሲፈጥ፤

«ሳተናየ! አበባው ወዶ! አለህ! ወንድማለም! ጠፍተኸኝ!
ሰውነት ቆይቶአክ ነው!» ያለች ጊዜ ለግያወት የሰው ጅል፤ እሷ
ከኔ የጠለጠ በፍትር የነደደች ያስመስክታል፤ መቸስ በሁሉም ነገር
ሸፍኖች አይደል የፃረች። ግና የጠለጠ መያዜን የግወቀው እኔ
ነኝ፤ እሷንም አንድ የፍትር አውድግ ሁና ተፈጥራለች። እዚያው
ላይ እቅፍ አድርጋኝ ያለውን መወደድ የተሸከመ ትንፋሷን
እንደያዘችው፤ አንገቱ ስር ውሽት ስትል የሰው ፍጥረት ባጠገቧ
ያለ አታሰመስክላለሁ። እስትንፋሷ እኔን ገፍትሮ ቅጥ ያሰጣኝና ብዙ
ሰው የተጫነኝ ሲመስክኝ በቀር። ያኔ ታዲያ የለሁም፤ ተመልካች
የወጥ አካል ነው የሚታየውና ምንም የሆንኩ አይመስለኝም፤
የእውን ሲሆን ግን እዚያው ላይ ሰመመን ነው የሚይዝኝ-
መተኛት።

«ሆነና፤ እኔ ታዲያ በደለኝ በመሆን አበቃሁ። የተፈጠርኩት

ለዚያ ተግባር፤ ሰውን ከፋትና ገርጣረ ብሎም እለመዝናትን
ለግስተግር ነው። እንደበሰና ያለውን የጥህ በክህደት ትምህርት
ለግስልጠን።... የጠደልኩ በድያት አበባየ ወዶ! ከግለት በቀር
ለላ የምትወቀው ነገር አልነበረም። ትንሽ ስጠሳዊ ከዚያው ላይ
የምፈርስና የምፈረክክስ ነበር የሚመስለኝ። ምንድን እዚህ መጥታ
ይህን የአቤደት ሰባሊት (የግህበራዊ ኑሮ ሰራተኛ-ሴት) ዘመር
ያለ ያፍ ስለትና ደባ በቀን ስንት ጊዜ እንደሚያባብደኝ ባየች!
ምሳሪ ከፈ ነገር በግወጣት አልተገራም፤ ፍትር! ም ብሎ ፍትር
ብኛ የሚተፋ እፍ ሰጥቷታል። ያን ሁሉ ወለግ ብኛዋን
ሳንክለክለት ሌላ የወንድ ፍጥረት ያለና እጇን የሚይዝ ወ-
አይመስለኝም። ከወንዶችም ወንድ፤ ከሴቶች የጠላይ ነበረች።
እኔም ብሆን የኖቲ አወሊያ የዋለበት ድምትና የፍትር ግደጃ
ይዟትእንጂ ባጥቂነት የምከራራ የተለየሁ ፍጠር አይደለሁም።
ምንድን ግለት፤ የልቧ አመታተር ወሰን የለውም።

«የሰረጸት ጉድ ሁሉ በሰናየን (ወዶ-የን እያጠብቀውም)
ምን ያህል እንደጠቃት አላውቅም። እኔን ግን ብኔን እንደደረገኝ
ከየቀኑ ህይወቴ የግየው ጉዳይ ነው። ወደዚህ ልመጣ ልቤ
ከጆለና እንደሰው ሁሉ እሷን ግህቲ ብየ ሳስመዝግብ ስቀርብ፤
«የጌይ ሴትህን» ካልራትህ እየረሳለም ሳንተ አይገባም፤
ብንፈትድለህም የየረሳለሙ ቀሌ ጌይ ስለግደወድ ከበረ ላይ ቀጥ
የመከልከያ ቆመው ነው የሚዘርርባት። ሂዳ የሲናይ በረህ
እራት ከምትሆን እዚህ ከለመደችው ሱዳን ብትሞት ይሻላል» ሲሉ፤
... አየ! የተሰራው ሰራ ይህን የመሰለ የጥድት አገር! ለበሰናየስ
እንኳን ቀረባት፤ ግና ይህ የሚወታ ነው። እኔ ግን ስግብግብ
በመሆኔ መምጣት ቅጣቴ ሆነ። በእርግጥ በሰና ቂመኝ ሰውና
በበተል የምትምን ባይሆንም፤ እኔ ግን በጣም ተበድያለሁ።

ተለበጥኩ በግለት መኪናየን እንደያዘኩ፤ የምመለስ መስየ፤
እሷን ከወናው ከሰላ (ሱዳን) ላይ ጥያት፤ በቅሌቱ «ፈታህህ»
ካልኩት ቤቱ ብኛዋን ጌልቻት ገደራሬን ገባሁ። ለወለግ ጭነት
አለቃው ሌላ መኪና ነጂ ከመከራየት አደንኩት። ያቋቋመኝን
ሱዳናዊ የመኪና ባለቤትም ሳያስጠው እንደገቢያ ደንጋይ
ጌልቸው ተጠረገሁ።

«ከገደራፍ ከርቀም ሰው ስጭን እሷ በሌላ መኪና
እየተጫነችና፤ ያጠራቀመችውን ቀለብ ሁሉ እየመተረች እኔን ፍለጋ
ድፍን ሱዳንን በዙረት! ወዶን የተበርክ የሱዳን መረት
ከሰመርክበት አወጣው ብላ ትግል። የተሰሰተና መርጃ መላ ያጣ
መኪናው ወህ ስትሆን ያያት የተቸገረ ሰው፤ ግና እንደኔ ያለ
ወክኝ «ወዶ ጣቢያ ተመልሰ ሂዷል» ይላታል። ቤቷን እንደዘጋች

ጉንደር ትገባና አሰባ ስታጣኝ ተመልሳ ገደሪ። ገደሪፍ አየናት ሲሉኝ.. መቸስ የተሳረረሽ ተንክልና ከዚያ የመጣ ብዥታ እእምርየን አልከሰክሳ ገዛቸኝ አይደል፤ ዘልቶ ከመደበቂያ ቤት። የአውቶቡስ መወገፉን፤ ሳምንት ዘግታ ብትጠብቅ፤ መቼ ልብ የግሰጠኝ ሆነና። እንደአሊ አንገቱን ተርቅረ ገም። ፍንጭ ስታጣ፤ መቸስ እንደለች፤ እንደፈቱ እንደመነችኝ አይደል የነበረችው ውድ በጤናው ግግሽ ሰአት ከንድ በታ ከተቀመጠ ይጣምነዋል፤ ስለሆነም ገደሪፍ ከግሰል፤ እዚህ ጠባብ ከተግ መሀል ቢዋር ዋር ጌልቶ የግታይ አድባር ውድ ነበር፤ ትልና የነገራትን ሁሉ ወሸታም ሁሉ ብላ አሳፍራ ተመልሳ ወደከሰሳ ሀጭ በለው!

«እኔ ታዲያ ወረጋየን (እጣናፍስ)፤ በሰና ግን ልጄ እስከሞተችበት ቀን ድረስ ከጫንታዋ ላይ እንደከለች ያንን ሁሉ አገር እንደተንከለከለች ስትተር፤ ልጄን ለሞት ገብረ ከረላሻ ጋር እኩል ሆንኩ። ሰው ሁሉ እንደህ ያለ ዘመድ ሞተሽኝ ሲል በኔ የደረሰው የሞት አይነት አይመስለኝም። ይቻላት እናት አገር ወይም ሞት እየረሳለም ይሏችኋል ይኸ ነው። ከሁለት ያጣ ጌመን!

«የባለአወሊያ ዘር አትሁኑ! ከፊትለፊት ስትሆኑ አይክፋም ይሆናል፤ አወሊያን ሲርቁትና ሲመኝ ግን አያድርስ። ሁልጊዜ መከራ፤ የግያባራና ረሀሪህነት ያነሰው ምጣት በጀርባችሁ ላይ ያዘንባል፤ ቂያና በረድ ያርከፈከፍባችኋል። እርሮ ዙሪያ ይከባል። ሁልጊዜ የሱ ራትና ምሳ መሆን፤ ከጠራው ባዶ ግደ ላይ ጃሉ በል! አቅራቢ ገረገጠ! ደንክር! አልቅሱ አልቅሱ ብሉ መገፋፋት፤ ከጫንታ ላይ የግይታይ ነገር መንፈረረ፤ መንፈድድድ፤ የግይታይለት መጥረቢያውን ይዞ መክትክት፤ በሰላ ካራው መሸንተር፤ ሰው የግያወቀውና ለመገለጥ የግያስቸገር የግረጃ ስለት ሁሉ አለው። ገም ብሉ ቅጥ ግሳጣት! ታዲያ ከጫንታየና ከበላየ ላይ የግወርደው በጣም ቀልድ ነው፤ በጃኝም ከፋኝ ዘፍኝ ነው።

«እናቴን አወሊዋ ከሰው አያስተያያትም፤ እንደላሊበሉች እርኩስ ገም ብሉ ከመንደር ቀይዶ ቡና ቀታዩ፤ አረቂ ሸግቼና እዳይት ቅጣሪው አድርጓታል። ላሊበሉች እርኩሳቸውን ፈትተው ለግጦሽ አያሰግረም፤ ብዙወች ድወያን ናቸውና አህያው ወይም መጋዣው ርቶ ከሄደ ዙር መረላጊያዋ ጌልበት የለችም፤ ታዲያ ታስሮ መቀለቡ የበልጠት ነው፤ በናቴ ላይ የተዋለበት ወለትም እንደህ ይግሰላል። ይኸ በይሆን ደግሞ የበቅሉ አባት ትድረት ቢሉትም እናቴን ግባዉት አይሆንም፤ ታዲያ ያወሊያ ትድረት

ይገርመኛል፤ አረቂውን በሷ አፍ ሲያስወርደው፤ ከሷ የሆድ ባህር የገባ ይመስላል። ስትጠጣው የምናያት እናቴን ነው። ግና፤ የህቅ ሲሆን የጠጣችው አረቂ የግሄድበት አይታወቅም። በቀን የግያሽመድደት አረቂ አሰር ጠርመሰ ይሆናል። ያወም በመቅባል ጊዜ ከዚያ ያልፋል። ወደያው ጠጥታው ከትንፋሷ የግወጣ ያረቂ ትንፋሽ ጭራሹን የለም። ሽንኩራ እንኳ የታጠበበትን ቅጠል ቅጠል ይሸታል፤ የግጠቢያው ቅጠል ምሳና ከሆነ ምሳናን ይሸታል፤ ቅጠሉ ግራዋ ከሆነም ሽታው ግራዋ ነውና። እሷ ግን ያንን ሁሉ ጠጥታ ጠረን መመለስ ይቅርና ከወሰጧ እየታመሰ አልወጣ ብሉ ምሳሷ ሲታሰር፤ ልባናዋ ሲዛናጋና እግሩ ሲወላደፍ አየነ የግል ሰው ዘበት ነው አይገኝም። ታዲያ የሱ ሸታላይ አድርጎት ቀረ። እኔም የታሰብኩት እንደያ እንድሆን ነበር፤ በጋጣግ አልተገኘሁም። የዚያን እዳ ግን ይኸው እንደምታዩት የህይወት ግብረን ነሳኝ። በመወረሻም ደፍተኝ ድል የሱ እንደሆነ ይቀራል።

«ለሳውን ተወት፤ እንግልት፤ ቅብጠት፤ ግግንትና ግጣትም በኔ ላይ ሲፈራረቅ ስለዋረ አወቀዋለሁ። አሁን በሀበሻ ዘንድ እንደቅሌት የግታይሽኝ ሁሉ አወሊያ ያሳረረሽኝ ጌድ እንደሆነ የግረዳላኝ ከመጠብ ነው። ታዲያ ተይዥ የል፤ ጉድ የለኝም!

«አሁን በቅድስ የህንሰ ጉድም፤ ደመራ መተርክሻውን ይዞ፤ የህደር ግዝ አልፍ የግንበት ልደታ ሰሞን ከመልግል ቤት የግሰራ ታሪክ በታሪክ ያልሰግሁትና ከሌላ በታ ያላየሁት ነው። አወሊያው በሀይል የግያስደግሰው እንደያ ባለው ሰሞን ነው። ጭይ መመለሻውን ጉድም፤ ፈጣው ሲቀጠቀጥ፤ ኑጉ ሲወገር፤ የቅመም ዘር በቀልቢጥክድርጌ.. ከመጠበት የአረብ መሸብሰያ ወረቀትና የጌግ ከረጢት ይራገፍና የግሰራው የሺታ ወባት ዋናውን ጊዜ እስኪደርስ ያእምር ጉምጃት ይለታል። በያመትባሉ ሁሉ የጃዋ መቶነት ከጥልፍ ቀግረ፤ ቀጭን ከታ ከሞራነጠላ ጋር ከላወረድክልኝ መሞቲ ነው ብላ ባሏን በትይስት። የምትግጠነው አምሮተኛ ከረዳ ሁሉ እንበለውንድ ከናቴ አዳራሽ ስትሰበሰብ እኔን የመሰለ አለሌ ሁሉ ደስ የተጣለለትን ያህል ይደሰታል። እንደያ ሲሆን መቶ ጊዜ ባንድ ሌሊት ይደረጉን ይመስላል፤ ለተቀሰጠረ መቶ ድረሽም ይኖር፤ ምናለ አትም ከተገኘ። መደር አብሮ የግረጃቸውን የመሰጠት መላ አይደል! ታዲያ፤ የእህልን ዘር በጊዜ የግያሰምራት እንደህ "የታመመ" ጉብሉች ናቸው፤ በእርግጥ በሂሳም እህልና ስጋ መምተር በነሱ ይጠናል።

«ከብት ግባትን ተተርሰ፤ ሁሉም ተጀብጃቢ ለጋዝር ሁሉ ባንድ መታከብ ይጀምራል። ጌራ ያግረው ሁሉና ለዘር የተናግ ይገኝ የል። ታዲያ መቸም እንደእድል ነው። ግና፤ ዘር የገራትን

ሴት ያህል የግራተካክል አካል የለም። ባለዘር መሆን ጥሩ ነው መሠረን በነሱ ያምራል።

«በዚያ ሰናይ የተሰጠ አደራሽ ጫፍ፤ ቲጠግ፤ ከሴና ጠጅ-ሰረ ከጅብጃባው ጉዝጊዝ፤ ይጠልና የአውዛ ዝፍዝፈ፤ አረቂው፤ ጠላው በያይነት በገፍ፤ አንዳንዶች ጠጅ ይጠላል። ምርጊቱ የተከፈተ ጊዜ፤ ከባቢው የፈጠራቸው፤ ያንንም የተጠገና ጠረን የሰበሰባቸው ቢራቢሮጠቀስ ነፍሳት ገቢውን እምባሉ ይዘረታል። ታሰታቸውን የግንባታው አሊያም ሊያወጡ የግንባታው ይመስላሉ። ወደቤት ቢገቡ ደስታቸው ይሆን ነበር፤ ነገር ግን የትመጡ ግራት በደጅ እንደያንገባቸው ያደርጋቸዋል፤ የትንኝ አትም ያን ያህል ነው።

«የመጠጥ ምርጊቱ ከፈታ ለላ ታሪክ ነው፤ ከየቤቷ እየተረከረከፈች ከመጣችው አደሰኛ፤ ባለሽቱና ባለእንሰሰሳ የሴት ፍጥረት ጠረን ጋር ሲደመር፤ ከጋጥ በኩል ዘመትሁባችሁ የግራው ወጊራና ደላት የጠሰ ጊዜ፤ ያንተም አፍንጫ እንደትንኞቹና ቢራቢሮወቹ ጥሉህ ሊባር ይቀርባል፤ ከወገ ያለፈ ያስነጥሳል። ያኔ ይግርህ! የግደባባል ፍጥረት አይገኝም። ከሰው የምትተዋወቀውም ይግርህ፤ ይግርሽ! በግለትና በመልስ ያኔህ! የተባለክ ጊዜ ነው። እንተ ብቻ ያለብህ፤ ሊያነጥስ ፈት የግዝሰክስ የሰው ፍጥረት መጠበቅ፤ አንዳንዶች ደሴላቸው (ሲዘገይ) ኩታ ሆኖ ከተያየህት ልጃገረድ እጅ ወደፊት ሲገዝ ስታይ ከንፈር የግግትም ሊሆን ይችላል፤ ገና ገም ብለህ ይግርሽ! ግለትን የመሰለ ነገር የለም- መቅደም ዋና ነገር ነው። አትልፋ፤ ያኔ ልብህ ዋና መርጊያውን በታ ለቶ ከሲምባህ ስር ባስጠጋኝና አድነኝ ባይነት ተጠምዋና ተሰጌ፤ በመልስ እንተን ቀስሮ የሰምባህን በታ ሲሻግ ጭንቅጥብህ ይልህል። ታዲያ ገም ብለህ ምህረት የግደጠብህ አምባክ አድነኝ ግለት ብቻ ያወጣል። ሻረ ወደያልኝ! የታች አምናና የቀረ ነገር አንሰቸ።»

ወዋታ እንደህ እየቀራ በድንገት ዙሪያ የከበበውን ሰው ለፈታ አይኑን አፋስ ይቃኘዋል። «እኔክ ግበድ ሰጃምር አይታወቅኝም። ከዚህ መሀል ትደስት የወገው እንደይዋርና እዳ እንዳልገባላችሁ። ይህን የምታውቁ ተው በሉኝ፤ ባለትደስቱና የተያዘውን እንግዲያ ቢጤየ ነውና ግበድ አይገደውም። ለወዋታውና ነገር ለመሰለል እንጂ ተው ብትሉኝም አልተወደም፤ ለምን አትተወው? ብትሉ፤ መልሱ ሸፍኖኛል። ታዲያ ወደናቴ ቤት ባለትደስት ፍጥረት ሁሉ ጠቅልሎ ገብቶ የል! እነዚህ ድረስ እንደህ ይሆንና፤ ከደግ በደንቡ ግደግደግ ሲጃምር፤ አዝጋግው ትደስት ከገራ ባለትደስትና ዘረኛ መለየት ሲጃምር፤ አውሊዋ

እንደህ በዙሪያ እቃራ የግንባታዎቻችን የግብዝ እናት ሆኖ ተግክሳ ከመስደዋ ሳይ ገምር ያለችበት ጊዜ፤ «ያልረከሰችውን » ግርያም ትመሰግታለች፤ እኔም መድህኔለሰም ልጄን ሁፕ ቁጭ። ለባቴን እንግዲያ አውሊያው አስቀድሞ ገሎት የል!

«ይህ አገል የግደጠውና ያልተገራው ለጋዘር፤ ደም የዘር አይነት ብዙ ነው ለባ እንበሴ፤ ለባ ነብሮ፤ ለባ ዝንጅር፤ ለባ ባሮ (ነገድ)፤ ለባ ሱግል፤ ለባ ወይራ (ዘፍ)፤ ብር-አለንጋ፤ የሱ-አጋጅ፤ ጫታ፤ ጠቋር-አደሰ፤ ወንዝ-አደርት፤ አጋምጠሰ፤ መሰን-ገሬ፤ ከልክሰ፤ መቅረጭ፤ ድርጌ፤ ቀርጠትና ግግት፤ ሰይፈ-ወንገር፤ ደም-ቀለቡ... መቸም ተቆጥሮ አይዘለቅም፤ መለት ነው፤ በሰው አካል እየተወሰነ የግደግኝ የፍጥረት መንፈስ የለም። እንደቀጥረ መዘነት አመሉም እየቅል ነው፤ መለያ መከታ በሌለው አንድ አደራሽ ወስጥ ታገሮ ስታየውና የእንሰሰትን የአውን ኑሮ ስታጤኑ በእምሮህ ወስጥ ብዙ ነገር ይላወስዳል... በሞትህ፤ ነብርና ዝንጅር እንኳን በቀመናቸው አብሮ ግገራት ይቅርና ከርቀት ጌን ለጌን ይሄዳሉ? ሌላው ይቅርና የዘፍ ዘር ነገር ጭራሹን ለግመን ናሳ የን ይጠምነኛል።

«ይህ እንደህ ሆኖ የእያንዳንዱ አመል እየቅል ነው ብዬ የል ? እንደ ደልኛ በረ ከልታረደልኝ ፈረሴን እገባለሁ ሲል፤ ጫውት አስቀርቦ የደሮ ጫውት አንገት የግራጌትም የዘር አይነት ይገኛል። የዘር አመሉ እንደሰው ወርቃወርቅ ነው። የነብረን ዘር የግዝነገለው ነገር ለሌላው መሸንገያ አይሆንም። ባህሪውን ግወት የገድ ነው።

«ታዲያ ከዚህ ሁሉ መሀል የተገኘ የተቀናና ያልተቀና ዘር በራ-ክረዮ ያለ ጊዜ እናቴ የግግረዋን አክርግጆ ከወለሉ ሳይ ግስፈራሪያ ስትመስከው አይነት አለው። አክርግጆ ሲያይ የግደግራ ዘር አታገኝም፤ ራሷን የምታከብረው ስንት ቅባትና ጠስ በጠጣ የግግረ አክርግጆዋና አወባበጧ ነው። ሁሉም ዘረኛ ሲጃምር ኩታውን ከራሱ ሳይ ይጥላልና ያክርግጆውን ከወለሉ ሳይ መመሰልና መዘንደብ መንገሪያ የታልና የተቀና ዜግም ያስፈልጋል፤

- አሁህ በለው፤ በለው፤
- መጣ ሱግሊው፤
- አሁህ በለው በለው
- አሁህ መጣ ዝንጅርወ! ያለች ጊዜ መሸራዋ እናቴ፤
- ተቀባዩና አስከባሪዋ የታከበ ነፍስ በመልሰ፤
- አሁህ በለው በለው
- አሁህ ስግ ሱግሊው
- አሁህ መጣ ግግረወ! ያለላት ጊዜ ለለጋው ዘር ጥቆግ

ሆነ ግለት ነው። እንደያ ሲል፤ እነከበር፤ ግሲንትና ክራር
አባረው እንደያ ዜግ ያርከረከሩ ህይዘት ዘር ሁሉ እንደያ
ከላንን። ፍርድቱ፤ በላላ እንደያ እያንዳንዱ የሀገራችን
ትሪት ዜግ፤ ጠበቅ ፍርድራሪና ስፍራት የገደማት ይሆናል።
መቼት መከንና መራገት ይጀምራል። መቼት እንደ ህይ
አመላግሷን ለዚህ ተዝባር አሳድሷል፤ የላ፤ ጠቅላይ፤ የላ፤ ገደብ
ላላ የገባ ፍጥረት ያስገባውን ገጽ ያርከረከረ፤ ህይ ከሁሉም
የግብርና የግብርና ፍጥረት አመል ትሰርታለች። የተሰናደው
አባባ ቶሌ፤ ነገሩ ግራ ያሳሰበው ከጣም አልፎ ተለምዶ መባት
የተባለው የገባባ ቶሌ በገን፤ ከረጅት የመጣውና መቶቶ
ያልከደ፤ ገን ትዝታለች ያነሳ የግራባባው የላላባ ተስ
የግብርናው መባረል ደብ ከመሆኑ ከሰት ተመገብ ብሎም በትሙ
ተደራጅቶ ፋፍቶ ከረቷ ይኸው፤ ሙና መጣሁ ያለት ህይ
መቶደጃውን ሳንጃ ትታ መጥቢ ያሽት ይጀምራል። እገር
የግብርናውን መሳ ያመታልና የተረባውን በረከት አስተግባሪ
መደግቶደው በው ሲያቀርብ ቶሌ ተቋደሰ ይለሁል ያኔ ነው።
እሷ ያኔ የምትተምሰው ነገር የለም። ሆኖ ብላ በባዶው
መጽንጃን ነው፤

አበቤ። አበቤ።

አበቤ። ሰላግላ፤

አበቤ ሰላግላ፤ ያለችው ህይ በተተና ዜግና በሰውረ
መጥቢያ፤ ተተባብሮ ዜግ ከሰ በመልስ፤

‘ጌትየው ሰላግላ

አበቤ። ሰላግላ

አባታችን በቸር ገባ፤

ጌትየው ሰላግላ

አሁ አሁ በለው በለው፤

በቸር ገባ ጌትየው፤ ብሎ ሲመልስ እየተመለሰ ሲያተነትን፤
መለሱን በግጥብ የተሰየመው ከበር በዚያ ትኝት ሲያብድ፤
በአለም የተበተነው፤ የግሪኮችና የግሪኮች፤ እኛ ገን
የገናየውና የገንደብው ፍጥረት ሁሉ በተከራተው በር ጠቅ
ዘር፤ እነአብር አደገ፤ እኛንም ከጭራራው አገብቡን፤ ጸረ
የመገቢያ ያለህ ብሎ ለመገባት የግራጅ መስለህ ያርፋል። የአደን
አጣኑ ከላላው የመለ ትሙም ጋር እየተተገለገለ የሆኑን ደመና
ያስመለሰውንና ህው ብሎ በመለግ የተከራተውን በረፍ ትክ ብላህ
ስትመለከተው የግሪኮች አገራግራ ስላል የለም።

‘እኔ ታዲያ ያልደነከርከበት አውደ-አውት የለም። ይህችን
ላጃገረድ ሁሉ አብረ ሳከላለት፤ እያመቸችህ ሆነ ሳታመት

ውደ አመላግላ

ሳግርጣት እንደያ እምቸ፤ ውድቅት ሲጀምር ጥቅሜ ሲላ ነበር።
አይኔ ከረቀቀውና የእናቱ ወታቢ በጫንታየ ገደም ቀም የጸር
ገንደን ገደም ታክቶ ያቻታልህ ብሎ ሹክ ከለኝ ጠብደል ጠት ሳይ
ዘለየ ገምር ግለት ነው። ቀልደን ነው እንጂ፤ የናቱ ወታቢ
እንኪን ሲረዳኝ ይትርና ሳገኝም ሲጠመኝ ነው የግሪኮች።
የራሴን አመል ገን ራሴው አውቀሁ፤ ልብ ወደግመታ ጠት
ነው የምትያየው። እንደያ ያለችውን። የሰጣት ሲገኝ፤ በጣም
ነው የምወደው። የእውነት መናገር የደንብ ነው፤ ወሽት ምን
ያደርጋል፤ አረር ጠባው አባቱ ይመት፤ እንደያ ግድረግ ነው
የግብርና።

‘አሳደራየን (የግሪኮችና ግብርና ሲት) ጌትቸ ሰመጣ የእናቱን
አይን መዋያ በደንብ ጠብቂና አይቸ ነው። ከሰግቸና ከወታቸ
አገር ልታታገል ነው የምትቀርብሽ። ከባቱ ሞት የደረሰችው
ከዚህ አመል በመጣ ጠብ ነው። የሴትና የወንድ ነገር የተወቸ
በባቱ የህይወት እድሜ ልክ ነው። ሲጠላት ሰጥን፤ ገና
መንወረቷን ደም አስቆረጠት። ከዚያ እሴን ገደለው። የሲግ
የተለየው አይነት አውሊያ ነው፤ ባህታዊ የሆነ ነገር።
ወንድሜ ያቻቸሉ ነገር በጣም ይገርመኛል፤ ያባቱን ሞት ለኔ
ግብራራራራ አድርጎ እኔን መጠጠጥ አስተምረታል፤ ገና
አልያውም። ተሰብዖ ወደገለባ፤ ድርቆሽና ጭድ መስመሪያው መሳብ
ብቻ ነው። ከከብት መዋው ስትጠጋ ባንድ ገጥ የሲን ጆርባ
ለመተገን የጭድ መቶት የታወቀ ነገር ነው፤ የብዙ ብርድ ልብስ
ያሁን ነው የግሪኮችና ጆርባዋን ለጭድ ትሰጠዋለህ፤ ጋቢው
የሁለታችንን ሰግዶ ሲተገን። የጥለት መዋያ (ደረቷ) መቸስ
ወደኔ አይደል የግሪኮች እሳይ-እሳይ የግሪኮችን የግራ ቀኝ
ትንፋሽ ትዝ ሲለኝ። እየ እራቴ፤

‘ደብረ-ታብር ገቢያ ይወላል አብሽ

ከረረግ ከንፈር አረቂ ትንፋሽ

የኔ ውደ አበባ የኔ ፍንሽንሽን ትል ነበረች በሰናዩ፤
ታዲያ ከረቂና በመልካም ምጣና በትሙም ዘር ሲበጃጅ ያመሸው
እህል መለክ ጋር ከትናን በግሪኮች ግሪኮች አረቂ ታጅቦ
ትንፋሽ እፍ፤ እፍ፤ ያለ ህይ ጋቢ ግሪኮች ያስመኛል። የሲ ትንፋሽ
አልምሰል የኔውን ሞተር ያገለግላል፤ እኔን ትንፋሽ ሲነሳኝ ደግሞ
የሲ የግሪኮች ያጣል። አለም በመቶት የምታልቀው ያኔ ነው።

‘መለድ ብዩ፤ አብረ ያደርኩትን ጠት፤ ወደግብር ውህው
ገፍቶ እኔ ገን በዚያው ወንዝ ወርጃ ያደረብኝን ሳበትና ንክኪ
ሳላወርድ ከቤት አልገባም፤ አውሊያው ጥላ ይዘህ ገባህ ብሎ ነው
ገማጅ የግሪኮችና በፍትር ሲሆን እንጂ እንደንደ ሆድ

ውደ አመላግላ

መንፈትም ደግሞራል፤ ደህና ለድርጊ የመቅጣት ለይነት፤ ከታጠቡ እንኪ ም ነጩ የምንባባል። ታዲያ እኔ ያልታመምኩ ግን አሁን ይታመማል፤ ይገርግል፤ ሕባቸውን ሀላቴ ሰረትሁት። ትድም የጀመራችሁትን እንባ በመሀል ምን በሳጩ በሞቴ? ሲል ሀላፊ ከእንትልፍ ጣነነ ደመሰል ተደናግጦ ይተያይ፤

«እገር ለምስ፤ በጣም በጥብቱ ሰጩ ነህ! ነገር እንደናትህ ለወሊጅ ጫጫትና ጫጫት ታወቃለህ!» ሲሉት እሱም ትወታዊ መልስ ነጩ የግሰጠው። «እኔ የአመልግል ልጅስ ምን ወጣኝ? ትደሰት ለላቸኝእክ ነጩ ያልኩት!» ሲል፤ ሀላፊ ተሳታፊ ሆኖ ይላል።

ይህ ባህሪው እንደህ ሆኖ፤ የግሪክረውን ለመሰግት ከመጋገጥ ይሁን የፍቱ ወታቢ ያደነዘዘኝ ይሁን አባ ወትም፤ የዘረጋሁትን መዝገብ በድንገት አጠፍ ለድርጊ ወለል ሳይ ጥየ ብረእን ከሳዩ ሳይ ስጭን ተመልክቶ፤ «አወታንቴው ወደ ምን ሊገር ነው» ተብሎ ነው? ይህችን ደግሞ የታሰረች ምሳሌን ሳንቀሳቀስ ስዘጋጅ መዝገብ የግሪክረውን? ከኔ የግሪክረው ሀሳብ የለም። የፍቱ ለወሊጅ መዝገቡን እንደጠፍኩ ወ እጅህን ይጠፈው! እንደያወም እሱን መዝገብ ካልገለጥክ፤ የምናገራትን ታል ሀላ ካልጣፍክ ለልናገርም። በትናገር ምን ቸገረን የምትሉ ከሆነ ደግሞ ፍርሻ ይሆናል። እራ፤ ኡኤ! ብዩ የተኛውን ሰጩ ሀላ ለስነሳጩ ይህ ባለስልክ የነጭ ጌረቤትህ ሀላ ሀላ ብሎ ፖሊስ ይጠራና በረብሽነት ለሳፍህለሁ። ፍርድ ከሂሳ ነጩ የግሪክረው ነው። ለጊዜው ግን ሀላህንም ለስጌትህሀለሁ። በሂሳ ደግሞ ግንታት የግን እንደሆነ የፍቱ ለወሊጅ ያወቀዋል። ለሌላ ለይሁነኝ እንጂ የግርግር ህሊስ አስጠትቶኝ አያወቅም። እኔ የደወርኩ ህሊ ደስታ ነጩ የግሪክረው፤ ገልበትና ሀይልን ሀላ ከኔ ሳይ ነጩ የግሪክረው። «ግሪክረው» (ወታደር) ለረሳሽ ሲሉት፤ በሱ፤ በወጭ ዙሪያ ግንዛቤን እየተጠጋ ይገኛል። በል! አንተንእክ ነጩ! መዝገብ ገለጥ! ዘረኛ ጠህረ።» ብሎና ተስሮ ይመለከተኝ ጆመር፤ ከገኛየ በጣም ተዘታዝቶ ከበረዶ የወጣ የመሰለኝ ወህ ተንክለለ። በደብላሽሽ የመታኝን ያህልም ተጠርኩት። የፍቱ ለወሊጅ በዚህ ምሽት የተደረሰብኝን ገምደይና ትህክል ያልሆነ የሰጩ ገምገማ ሀላ ካለምሮየ ለስኪል ወሰጥ ገብቶ በግንኪያ ዝቅ ያወጣው ነበር የመሰለኝ፤ ለሳወጅኩትም እንጂ ለጋልጠኛል፤ ቢሆንም በድንጋጤ መዝገቡን ከረትኩትና ብሔረን በሀፍረት እሹየ፤

«ወደ! ባንተእንኪ ትንሽ ትንፋሽ ብወጥና ብዘናና ምን

ለለበት? ገና ታል መጣል ሳትጀምር እንደህ ወረድክሽ?» ሲል በደክመ ድም፤ ራሱን የፍቱ ረገገታ ለስወረረውና ትክ ብሎ፤ እንባ ያተረረ በመሰለኝ ለይኑ ተመለከተኝ፤

«እረ የፍቱ ለወሊጅ «ያንሳህ!» ደህና ሁነህ ተዘናና፤ ሁፃን ነጩ? መዘናት ከኔ ከወደ የምትገኝ ከሆነ? እሱየ! መዘናትን ለሀላፊ በሰጠሁትና በዚህ የራስ ምታትና ጭንጭን ረገገታ የዘናና የፍቱ ወጥታ ብናነሳ እንዴት ሸጋ ነበረ! ንግግር ግን ይህችን ከልባሽና ከሰጩ የጠለጠ የምትርገበገብ ትንሽ ልቤን ለግግሽሽና በተረቸች ትንሽ እንዳልሰነብት ለግድረግ እንደሆነ ገብቶኛል። ጥየ! ወንድ፤ ደህና «እታ» ያንጠለጠልኩ መሆኔን እወቅ፤ ለደናብረ መዝገብ ለከረትህ። እንግዲያ፤ እኔግ ምኑን ተናገረ የመንግስትን ለእምሮ የግሪክረው ንግግር ሊወጣልኝ? «ነፍስ ካለ መንቀሳቀስ ለይተርም እንዳሉት እዚህ በመገኘቱ ነጩ እንጂ። በግግራች ይቅርታ! ካለሌ ጋር፤ ያለወግ ተሰብስባችሁ ተደናችሁ» ለእ እየተነሳ። «ይቅር ግለት በናንተ ነጩ ግሪኝ!» ብሎ ቁጭ ለለ። ገዘኸኝ ይህን ተከትሎ፤ «ወብ ለገጠር ነህ፤ ለናታኸን፤ ይቅር ብዘናል! ደግሞም ቂም ለይዋርም፤ በነገር የመስከር መሆኑን ሀላፊ ይረዳል፤ በል ወደወጥታህ ግዝ፤

«እኔም እንደሰጩ ተቅጥረ፤ ልናገር እድልኝ ተሰጥቶኝ ለይደል ? ምንጩ? ግለት፤ እንደጠፍ አህያ፤ ብቻየን ያገኘ ሀሳብ ጀርባየን መቆጣታል። ከመንጋው መሀል የተለየ ያገዘን ወይረን እኔ ወደ ነኝ። «ወደ» ግለት ብዙ ይሆናል። የኔ ቢጤው ለይጠፋም። ያወም እኔስ ኑሮዋ ምን እንደሆነ የግላይላት፤ በመፅናት በኩል ሌላች እንዳልኪት የምጥር እናት ሌላችኝ። ለባቴ ይህን ጉድ ሳያይ ቀደም ተሸክሟል። ጠፈፍ ያለና የተጣደ ገብዝ ግለት እሱ ነጩ፤ ይህን የልጅን መዝረከረክ ለልተመለከተም። ዘመድ ለዝግደን ለሱዲን በረሀ ገብሮ የመጣና እንበለ-ወላጅ ያደር ትምህርት ቤት ራት የሆነ ወጣት አያሌ ነጩ። ለመሊያ ልጅ፤ ህይወት ግለት ሰጩ ከሰጩ ሲመሽለት ነበር። ለወራው ለስትቶት ከመንጋው የተነጠለ ያገዘን ወይረን ትድረት ግለት ደሞ እንደህ ሲሆን ነጩ እንደኔ ብቻውን ሲናወዝ፤

«በመጀመሪያ፤ ሴዊት መሰራት ሲጀምር፤ እንደርግጭህ፤ እንደወልታይትጠገደውና የትገረው ጣሪያ ንግድ፤ እንደሱዲን የ ከንትርባንድ» እታ በግይታይ ለተባባይ በወለግ ስንጫን ነጩ። «ኩሽ» ቢሉን ይገባል፤ ያወ ከባሪያ ቁጥር ነንና። ለተርፍ ያለ የደሮ ነጋዴ ደሰራውን ያህሉን ገፍ ተሰርተብናል። የእንገደህ ልጅኪ ሲከወን ከበረታ ለለበት፤ ከሂሳ እንደጋረረ ቢከተለም፤ ግዝ መረት ግን፤ እኩል፤ እንደነፍስ ለወዳደት ተከብሮ ነጩ። ቤተ-

መስጊድ ባይመርድና አካዋውኑ በጊሮ ገድም ቢሆንም ቀበሪው ግን ቢያንስ ሁለት ነው፤ አይነት ነበረው። ምን ጉድ አለብንና ነው፤ በግልጽ፤ ባደባበደ፤ ደርግን እንደሌለው አገር መሪ አፋጣ በመያዝ፤ የረሳሽ ጭነት በግልጽና ባደባበደ የግይሆን? የተናህና የተጠቀምክ አፍጠህ ታየኝ ይሆናል፤ እኔ የምለው ግን ቀደም የተተወንና ወደፊትም የሚያልቀውን ካሰበው ናሳየ መዘር የመነጨ መብተክተክ ነው።

«የወለግ ጭነት ከጉዳት ጥቅጥ በፍፁም አይወደደርም። በጫኝና በሹም ያልተበደለ፤ እቃው ያልተወረሰ፤ ግሪትና ልጃገረድ ልጁን የጅመንሽ ያልሰጠና፤ ከብረን ያሳስገሰሰ አይገኝም። ይገኛል ብሎ የሚቆጥርኝ ካለ፤ በጣም ታምረኝ ሰው ነው። በኔ በኩል የሱዳን ጉዳና ይዘጋ፤ ሰው ፈጅቷል። ይህን ስል ሁለት ጉዳና ይዣ ነው። መንግስቱ ሀይለግርጽም እሽ የሚሉ ከሆኑ በቀጥታ፤ ባደሰለባ በኩል፤ እምቢ የሚሉ ሲሆን ደግሞ፤ እሳቢውን ምን ያገዳታል? ከታገደ መቢያ በጣም አይቀርብም! የአራትን ጠንብ መፍጠሪያ ገበታ ደብዘውን ከግጥፋት አትታይም በረሀ ላይ የወደቀ እቃ ግንባት ይከብዳል? ያወም እንደእንተሲ መሀል ከተግ መገባት የለበትም የሸንፋ፤ የታራ፤ የመተግና የሀመራ በረሀ እንኳን የረሳሽን ህዝብ ይቅርና፤ የተራበውን የወሎ፤ የትገራ፤ የአርቅራቅ ሲላውን የሱዳን ረሀብተኛና ሰደተኛ ሁሉ፤ ቀደም በረሀብ ያለቀው ጭምር ቢነሳ ጥጥ አርጌ ሰውም አላየሁ አይልም? ገም ብሎ፤ አራዊት ብቻ የሚምበላከበት አራት እሳቢውን የሚያህል አገር ያወም የልግቱ ነገር ሲወመርግ የትና የት ይህ ደግሞ አይሆንም ይቅር ቢባል፤ ሸንፋ ገብቶ ሰው ግብተባበረ ጭነት ቢሆን፤ ስግን በየደ፤ ወዛባና ወልቃይት በዘሎቁ ለውርሃባን ጥልቅ ቢሉ ግን እንዳላቻቸውና እንዳልተከሰባቸው ነው? መንግስቱ ሀይለግርጽም ዋይ፤ ዋይ! ቢሉ "ጅብ ከሄደ ወሻ ሮኹ እንደሚሉት፤ ጠረቱ ከብት ሳይገኝ ሲቀር ነው፤ ደካ መቆጠር ብቻ። ይኸ ቆይቶ እራ ግለት በሌለው አገር በየመንና ሰሪያ ሁኗል። የተሰራ በቀል ግን አላየንም፤ ያንድ ሰጥን የራደዮ ወረ ብቻ! ይቅርታ ግለት ብቻ ይሸረጥል።

«በሌላ በኩል ጥፋት የገራ ነው። እያንዳንድህ፤ ይህን ጠፋ ጭነት እያህ እሳቢውን አለም አገር ነው እያልክ የምትጥፍ ዋልተህል። ጥንግናው ሱዳን ለኔ የሚረሳኝ አገር አይደለም፤ የሚሰሉትን አይደብቁ የጥተኝህል (ጠሰለ) መደበት እርግቸው ነው። ከደበቁ፤ የሱዳን ሲላይ ተጠቅልሎ በሌላህ የተራጭ አትግዳ የሚገባ ነው የሚመስላቸው። ሆኖቸው እንደባሽ ነገር ግንኙነት እያወቅም። ሲያታልሉም በግልጽ እያወቅኸውና እጠቅሁ፤ እነሱም እጠቅሁና እወቅዋለሁ እያለሁ ነው። የጊዳ መንጃ እያወቅም፤ ልዩ ናቸው። ገበር ከደጅ እንጂ ከቤት አይዘረገም። ካላራ-አግዳጊው ጋር አብሮ መብላት የነሱ ነው፤ መብክንክን በሰለት ከቤት ግለደ ያላደረሰውን የመረለግ ዘይቤ። ስቸው፤ ተጫወተው፤ ጠቃቸውም አይነት አለው፤ ከጉንደር እዘዘ ይሰጣል። ለ-ኹ-ኹ-ኹ-ኹ! ከት! ከት! ከት! ከት! ያሉት ጊህ ከዳር የተቀመጠና የግደሰቱ ሀበሽ ሰውነት እንደያ ይገክተክታል። - ወንድሚ ተን ሲጠም፤ ሸተጥ የሚያነሳ ሲጠፋ፤ እሳብ የለብኝ፤ አንታርሪ የጠህዩን ጥደት አይቸ፤ የተጠዳ ጽላብያን ለብኝና የጥላልኝ መስ፤ በግለድ መዘርጊያው ሰለት "ያ ዘላ" ብዩና በመልስ "አ ህ ለ ን ! ሰ ላ ም አሊክም፤ ተፈደላት ተብሮ ሆዴ የተራጭ-አትግዳ እዚህ መል ጥልቸ፤ ካገኘሁት ወደቂ ሳደር የኑሮ መወረሽ ወበት ይለህል ያ ነበር ጥንግናው ሱዳን! ዝቅግንና ወዋታውን ለኔ የሆድ ባህር ተወት፤ የተን መክፋት ምልክቱ፤ ደህና የለግጠና የሰንት ሲላይ ባህር የነበረው መተግ፤ ሀመራ፤ ከሊት፤ ጸረሰንት.. እወጣ፤ እወጣ ያለው "ወዛ አደር" ነው "ሳባደር" የምትሉት? እኛ የልግት ከተግ የምንለው ሁሉ እመድ ሆነ። ሀይለ-ሰላሴ፤ ሰው ይጥቀሙ፤ ሰውም ይጉደ አላወቅም፤ ደንቅሮ ነኝ፤ አረቂጥን ካሰር-ወህየ አንታርሪ ከመሳትና ከመጫወት በቀር የግወቀው ነገር አልነበረም። መላኪያ ከወበገኩ ሁሉም ጉዳዮች እንደጥላልኝ ነበር የምትገረው። አጋሰስ ሆዴን ከግጥላ እህል የተረፈ ነገር ከተገኘ የሚወንታኝ አልነበረም። ሀይለሰላሴ ግን ከዙፋኖቹ ሲወድቁ፤ የተከሉት ጊህ ያልሰጠ ነቀርሳ "ደጥክራሲ" የሚባል እዘዝብ ፍጥረት ተነስቶ የሰደት እራት አደረገን። በዚያ ተዘርተን የነበርነው የደረሰብን በደል ይህ ነው። ደርግ በመቶ አመት የግደመሰው የፈጠነ ልግት ተነቀልን። ሰው ሁሉ በፈቃድ የሚያደርገውን ያህል የሚያህል ነገር የለም።

«አገር ተግራን በመስደብ አገዝኝ! መቸም አንድ ነገር ሲፈልጉ ግግረር ደንብ ነው። ግና ቅጥ ሲፃረው የሚበጅ ይሆናል። ተግራ ነኝ የምትል ባለቤቢ ሁሉ፤ እንደደረሰህ

በምታነሰውና በምትከላው ወረቀትና በምትልከው በሰጣ ነገር እንደሌላው እያገገገህ የምትፀፍ፤ ሰላተ ያደነኝና የረዳኝ እየመሰለህ፤ ያልረባባ ውጥታ በየባታው የምታስገባ ጥልቀህ፤ እኔ መቼም በላገር ነኝ፤ ውጥታየ ለተግረ አይገባባ ይህን ይህናል፤ ያንድ መደደ በላገር ጥያቄ ለመደቃችሁ በመሆኔ፤ እንደ ቡዳ፤ እንደ ከደላ፤ ሌላ ጊዜ ደርግ ውትደርሱ ወስዶ ለወርሰን ነው፤ ሌላ ጊዜ አይሁድ ተባለን ስትል ነበር። "አተርፍ ባይ እጉዳይ" እንደተባለው የዘሠ ሁሉ ግልባጭ በመሰራት፤ አይሁድ አይደለችሁም ሲባልና ውትደርሱም ከመሆኔ ልቶ ሲገኝ እንደት ታየ ? ተግርቻ የምትለፈፈት ግለቂያ የለውምና ንገረኝ እስከ፤ አሁንስ ለግን ትመሁ? ትምህርት መቼም ነገር ግወት ነውና! በላገርቹ ጊዜና ነገርን የምናሰላፈው ስትን፤ እናንተ ግን ለመጠባቸሁ ነገር ግፍረሽ ነገር ስርታችሁ ነውና እስከ የዘሠ ግፍረሽ አስረድኝ። እኔ የምለው "በሰጣ" ብዙ ነገር አግግምቷል ነው። የዘረን አይሁንና የግግግግት ነገር ሲነሳግ እንገደግ ፍጥረትን በግግግግት ከፈላሽ የሚደርስ ባለም አይገኝም ነበር፤ ምንድን ግለት፤ "ጌይ" ብለህ እንደን ስትጠራው ኩስ የነካ እንወት ግለት እንደሆነ እያንዳንድህ ታውቀዋለሁ። ይህን ሀሰት የምትል ከሆነ ገቢያ ወለህ ስትመለስ በነካሽው መጫኛና አትግዳል ከወህም ወህ እየመረጥክ እንደተነክርክ ነበር የምትወለው፤ ያ ይነገርሃል። "በሰረታት ቁና መሰረር አይቀርም"፤ ዛሬግ እንገደግ አለም፤ መታጠብ የለች፤ ግንን ልትነካ? ግንስ ሊነካህ?"

ሽግግራዊችን በጣም አርክቷቸዋል። ገና፤ ይህ ተግሪን አራካሽ ዘለፋው እንደሰ ሆኖ እንደንድ ጌንጭ-አልፋ ንግረን የግደዘሉት ሰወች አሉ። በእርግጥ ያገኘውን ወደጅ ነውና፤ እንደንድ ሰወች እንደግል መከበሪያ የሚደርሱትን ድርሰት እንከን ቢፈጠርበትና ተቃዋሚ ቢነሳበት አውቀው ያሽብደትና እንደመለያ ሊያሸብሩት ይከራከራሉታል። ውድ ግን ከንደህ አይነቱ ሰው ያለ አይመስልም። ቀድሞ ትዝ የሚለው ነገር ቢኖር በክፉም ሆነ በደጉ ከሆነ ሰው ጋር ያሰለፈው ጊዜ ነው። ከዚህ ባህሪ ው የተነሳ ሌሎች መሰሎች እንደግፈሪያ የሚያቀርቡትን በታና ሰው ሳይመርጥ ሲዘረገጥ፤ በተለይ ፈላሽን የሚነካና የሚያቅሽ ነገር መሰሉ የታየ ሲያቀርብ፤ «ከጌይ ሚስት በላበት የተጋባበት በሽታና አግቾች አጌይተውት ነው።» ብለው ያመታሉ። ከፊት ላይ ግን እንደህ ስለግደቶሉት አይደፍሩትም። እንደንድ ሰው ሳለመጣት አውቶ የሚያልፈውን ወሰን አይዘልም። ለመገባባት የሚደረደረውን ለብላቢና ባዶ ንግግር አይከተልም፤ ታል አይመርጥም። ታዲያ የሚደፈር ጥቂት ነው፤

እንድ ሰው በጊዳ ሲገጠረጠር፤ «ውድ እብድ ለሰላፈው ምን ብለህ ነው የምትባላት?» ግለት የብዙወች የመፅኖ መላ ነው። የሳይኛው አቀራረቡ እንደንድ ስብከባው ላይ ያሉ ሰወችን ፊት ቢያከግግሙ ንግረን እንደጀመረ እስኪወርስ ሲቀመጥበረ አልገታውም።

«ወንድሜ እንድ የትግረ ልጅ ከደላው ውድ ብሉ ቢጠራኝ፤ በመልስ ኩንቲ ለቃሚ ብየው፤ ተሳባቢን፤ አብረን በልተን፤ አብረን ጠጥተንና ተዘገዝን፤ ሀመራ ላይ ጊንጥ ሲነድፈኝ እየጠጣና ደሜን እያበሰ ከሞት ያወጣኝ ትግሪና ጌጂሜ ነው፤ ጌይ ከፈላሽ (ጌንደሪ) እንድም ጊደኛ አላየሁም። ሱዳን ቢሆን ደግሞ ሌላ፤ ከሸሞም ቢመጣ እንደያ፤ የጌጂሜም በበኩሉ የሚወሰበት አመል አይጠፋውም። እንደያ ተቀላልደን በፍትር የኖርነው። የዘረ ጊዜ ተግሪ ግን የለለ ነገር መቅራት! አሁን። የሚገርመኝ ነገር፤... መሀል በጌምድር የተቀመጠውን፤ ሀብትና ሲሳይ የተረፈውን፤ ትኩሳ የጤፍ እንጅራ ከትኩሳ ሙግ። ከቤተ ያረደውን፤ ትኩሳ ገንብ መላ በየትኑ የሚያወርደውን አውግቶ ሁሉ በበሰጣና በሰልክ እየሰበከችሁ እዚህ አምጥታችሁ፤ ያላባቱ የመኪና ጥርጊያ ጠራጊ የምታደርጉት ለምን ይሆን? ምርጫ አጥቶ መሸጥና መገረድ ሌላ ነገር፤ በነፃ እጅ የሰጠ ባርነት ግን ግራ አጋብቶኛል።»

«የመሆኔ ነገር ይገርመኛል። አደስአባ ስመላለስ ነበር የምኖረው፤ በዚያ በፊት ከመሆኔ ተሸጠው በውጭ አገር ሲገዙ የነበረ ሰወች ባጤ ሀይለማርያም ነጣ አውጭነት ተመልሰው ሸሸመኔ ከሚባል አገር ሲሰፍሩ አይቻ ነበር። (ስለጃማይካወች እንደሚያወራ ነው የተረዳሁት)። የሚገርመው ነገር አርግመሆና ወልቃይት ጠገዶ ገበያ ላይ የሚወለውን የሰው ልጅ ሽያጭ ሳያቶሙ ሌላ አገር ነጣ ሳውጣ ብሉ ረጫ! ደርግም ያልደረሰበት የተደየነ አገር ያ ነው! የሸሸመኔውን ሰፈራ የጥልቀት ወውትን ግን የደንቅር ነገር፤ አልጠያየኩም። የሰረነገረን ጭርጋሬ ግን መቼም አላጣሁትም። እነዚያ በሀበሽነታቸውና በመጥቀራቸው "ባርነት ደህና ሰንብቶ" ብለው ሲመለሱ ግየትና ፈላሽ ነጭን አምዋ ተቀበሉኝ ብሉ ሰላተ አገር ሲገባ ግየትና ሰላ የሚያስጣምን ነገር ሁኖ ነው ያገኘሁት። የዘሠ መወረሽ ሳያሳይ የናቱ ወቃቢ አፈር አያልጠኝ። መቀበረንግ እንገደግ ጥቅ እስኪሆን፤ ጌድጊድም አልተበለኝ እስኪል ድረስ እያየሁት ነው።

«እዚህ መምጣት መሰልጠን ነው ትሉ ይህናል፤ የሚሰለጥን አይኖርም አልልም። ገና የመሆኔ ስልጣኔና የዘሠ አገር ስልጣኔ አግረኛው የተሰያየ ነው። እንደኔ ሳለው አይገጥም፤

ወደታው፡ ለቅሰው፡ የሰቅ ትኝተ፡ መከባበረ፡ አብሮ መብላት
 መጠጣት፤ መተዘዘኑና የህይወት ወብተ ሁሉ በጣም ልዩነት
 አለው። መሰላጠንም መወረዝው ጾታ ቢረጥር መሰለኝ
 የግድደደው። ያገሪ ልጃገረድ ብትባደጅ ውህ-ውህ ሸታ፡
 ብትቀባ ደግሞ አደሱና ቅቤው ለመደህኒትነት ተርድ ነው፤
 ቅቤው ቶዶ ሰርሰሮ የወሰጥ ስልባበት ያስተፋል፤ ኩሉ ያይን ጥራት
 መፍጠሪያውና ትምጥ መገፈፈያው ነው። መብላት የእለት መርጦ
 ነበር። ከዚህ ግን ከቀርፋፋ ህንፃ ላይ ተገጠልጥሎ፤ ከርቀት
 የጣቢያ ህይወት ውልብሉ ሲታየው የግጥራው ሞት ብቻ ሆነ።
 እድል ሰጥቶት ደህና የሸቀለ ደግሞ ተመልሶ ለደ ነው፤ ፍሪዲ
 ጥሉ እጣ ከመቀረጥ ይልቅ፤ በልቶ የግጥብ ወን ቶዶ እንደከረምት
 አትግደ ውህ በተነከረ ቁጥር መከራ ግሰያው፤ ያውም የረፋድ
 ወበት ለማይሰራውና እርት ለማይቶይ ትባት መሸመቻ፤
 አትግደው ማ መቸም እንደለፋ የተከጀለ ነውና እንደያ
 እንደያልት የተረፈደበት ነው። የሴት የጥን የጥፍር ቀለም፤
 የክንፈር፤ የምትርከረከረውን ቪቶ፤ የጠገር ትባቱ ያውም
 ክርፋታምና ለዛ የግያነሳ፤ ከሰውነት ጠረን ጋር ሲደበል ሁከት
 የግረጥርና ትወክት ትወክት የግያነሳ፤ በሞተር የተደየና ለዛ
 ያጣ። ከግብላውና ከግጠጣው ጆምሮ የፍጥረት በጥቅላሉ መቸሸሽ
 የተነሳ "ሸንጌ" ቢወጡ ደንጋይና ቅጠል የማይነሳበት አገር ሆነ።
 ያህያ ክንታሮቱ ተረራ፤ እኛ ስናወት ያህያ ክንታሮት የግንሳው
 ከጋለ ድንጋይና ከንደንድ የቅጠል አይነት ብቻ ነበረ። እዚህ ግን
 የማይነሳበት ምክንያት የለምን ነው የምንሰማ፤ ይመስላል፤
 ወሰጡ ከውጭ የተመረከ አገር። ከወህ ሳይነከረ አንድ ቀን
 የማይታደርበት አገር፤ ከ"እደራ-ቤቱ" ውህ ጆምሮ እስከመቀመጫው
 ሳይከፈለበት የማይሆን፤ ሁልጊዜ ሳንቲም ተወብጦ። በሰንት ነገር
 ነጣ የነበርንበትን አገር ሳብታወሰው እዚህ ግሊ ጥን ገንዘብ
 የግረጥበት ሆነ። የእደራ-መውጫ፤ የወህ ግብር፤ መጥረጊያው
 ወረቀት። ሸረ ስንቱ፤ ለዚህ ሁሉ ሂሳብ ብሉ በጣቢያ ሳንቲም
 የጠረጠረ (የቶጠረ) ከመሀከላችሁ ይገኛል? አዎ የግሊ ይፃር
 ይሆናል- የከተማ ሰው፤ አለማፈር፤ ከፍጥረት ጋር እንደልዩርን፤
 ከፍጥረት ጋር መነከካት ከተረራበት አገር ገባን! ይህ ሁሉ ወወቲ
 የመጣው፤ የሌለውን ገነት እንደሰ እየቶጠረ፤ እየቀመረና እየሞሸ
 በደብዳቤ ሰው ያበላሸ ሞልቷልና ይወቅበት በግለት ነው፤
 ቀስቅሰህ ታመጣና እዚህ ሲደርስ ከእንጅራው ላይ ለሰምንት ውወ
 የምትወምር አትገኝም።

«ሁለተኛ ገጥ፤ ሜጽ የፈረንጅ መንጋ ሁኔታ ነው፤ "ከተኛ
 አይቀር- ይንጋለሉ፤ ከወደዱ እስከ ንፍጡና ልጋጌ ጭምር ነው"

ይላል ሴት የተከረተረተችበት ወንድ። እንኳን የጌደለ ነገር
 የሌለብንና ንጣህ ሰወች መሆናችንን እያወቅነው፤ ቢጌደልብንም፤
 ይሁደወች ናችሁ ያሉን- ነጮች፤ የግጥኑን- ነጮች፤ መልሰው
 ከዚህ ከደረሰን በሂሳ ለብልት ቀበኛ የግደርጌን- ነጮች፤
 እንገረገገም ስንል የኪሳ መቶነኑን በግቶም የደም መቶነን
 መጀመሪያ ከረሉ የግሊን- ነጮች፤ በረሀብም የግቶጠን- ነጮች
 ናቸው። ከርት የግድደቀውና የግጥተው የጠዘው በዚህና
 ከ«ሰሸል» ሰራተኛው ሁሉ ከግጠጣው የግያናድድ መድልዎ
 ነው። አይደለም የግሊኝ ቢገኝ ደግሞ የግሊውን መሰጥት
 ይፃርብኛል። የጣቢያ ሰው በጣም ወኒያም ነው፤ ወገኛ! ሲበዛ
 ተወናቂና ባምልክት በጣም የተነከ። ግርዛት ወርደት ነው ሲሉት
 ጃግንነቱን በሞት የተወጣው እየመሰለው ወደቶ ከግይደበት
 ገብን (ሰማይ-ጠቀስ ፎት) ላይ እየወጣና እየዘለለ ይፈርጥ ጀመር።

«ያመጡ- ለሸቅል፤ ለማይወዱት ስራ መመያ፤ ለውትድርና
 የገልበት ስራ መሸፈኛ ከሆነ፤ በዚህ አገር የወታደር ተግባር
 የደንበር አጥር ግጠርና አፍርስ ሲባል መደሰና መልሶ መከብብ
 ነው፤ ደንበር በመገፋት አይን-አውጣወች! ነገ የግረጥበውና
 የግሰራው አጥር አይታወቅም። ለዚህ-ለዚህ ከሆነ የተከጀለው፤
 የሰርቶቱን የፈላሽ ገፈፋ ባዋጅ ሽረው፤ ይህን ባፍሪካ የየቶኑ
 መንግስት ግልበጣ ያስመረረውና ደርሰደር የግንክራተት መሉ
 መሉ ጥቁር ሁሉ ና! ቢሉት ግሊ ጥን ሸቃላይ ያገኛሉ፤ ታሰባ ያለው
 ሸቃላይ መፈለግ ከሆነ ግለቲ ነው። በሌላ በሌላው አገር፤
 በእንግሊዝ፤ በግሪክ፤ በጃርመን አገር ወኪል ደጅ ሲግጠን
 ያየነው ስንት ግሊ ጥን ይሆናል? የህይወጥት ሰባኪው ሁሉ
 መሰመኑ ቀርቶ ሲለመን አላያችሁም?

«ተግሮች ያልደረሰችሁበት የነጭ በር አይገኝም።
 ሽግግሎችን ግን አላግም። እንግዲያ እኔግ ሳወቀው የነጭ
 የህይወጥት ሰባኪ ገንዘብ ይዞ ሰው ለግጥመት ሲለምን እንጂ
 ሀበሽ ሊጠመት ሲለምን አላየሁም። አንደንድ ብልጣብልጥና
 የጠሰበት ቢገኝ ደግሞ ገንዘብ ቢቀበልም በመጠመቂያው ሰሞን
 አይቀርብም። አሁን በተራ የግሰለፈው ከርቱምና ገደሪፍ
 በየቶኑ እናየው የነበረው ሉጋ-ሉጋ የጣቢያ "ጌደ" ጠውልጌ፤
 ጠውልጌ፤ ጠውልጌ! "ሳጅን" ቢሮ ከቀን ቀን የግጠጣ ባለተራ
 እንሸና ገፈፈ ቢገኝ በግለት የግሊፈው እስከዛሬም የግያብራ
 አይመስለኝም! ሸረወደያልኝ፤ ይህ የእርሮ ወደታ፤ ብሉ በጣም
 ተነፈሰ። ዘር አለና ምንጊህም ከጌኑ የግደለየውን ሸቀጡ
 የተጠቀለለበትን የጌግ ኪሻ ነካካው። «የአረብ የህመስ ገበያ
 በየባታው ይነር፤ አለዚያግ የመኪናው ኪራይ ከትርፉ እየጌደበ

የምሰላውን ያሰማኝ ነበር። ወደይሁዲና ሸምሮን ስንከለክል፤ እነዚህ አረቦች እንድ ተን ለነጭ ያመድሩት በንብ አብሮ ያነሳኝና እናቲን ሰላያት ሙቸ አርፈዋለሁ። ሂጆ አያታለሁ ያልኩት ውድ ስሞት መተያየት በሰማይ እንጂ በመረትግ ሳም አለኝ በሰማይ፤ ወተቷን ግን አላይ እንደተባለው ነው።

«አመልግልንግ የያዘ የሀበሽ ገብህ አወላጋ ወንህ አትሸገሪም ብሎ የግለታት አልሆነም፤ አገርሽ ሙሊያ፤ ህይወትሽ ሙሊያ፤ ጥቅሼም ቢሆን ሙሊያ ነው ብሏታል። ግና በግብር ግብተ ደህና ይዟታል፤ በኑሮ በኩል ከኔ ከክልታግው ልጄ በጠም ትሸላለች፤ ግስጠንቶቻው፤ ገና ለገና የመገለጃውና ዛር ግብባቻው ሳንድ ነፍሷ ይቅርና ለኔም ይተርፈኝ ነበር። የምትበላው ሙግ፤ ትቢና ግር ነው፤ እንደያ እጠላችሁ ሙቸም ሁሉም ነገር ሰልቶ አይገኝም፤ እንደን ሲሰጥ፤ ሌላውን ሲነሳ ነው። ጠደላት ከወንድ ጋር ግድድም መንሳት ነው። እኔ ሳወት ዛር መጋለብ እንጂ መገደድም አለግወትን ነበር፤ የሷው ለምን ወንድ እንደከለከለት አልተረዳኝም።... ቀናተኛው ትደሰት ይዟት።» ብሎና ወደኔ ተታንቶ ተመለከተኝ። እንደረገገታ ታጥቶት፤ ከምሽቱ የሲጋራ እጥረት የተነሳ ከእግር ሹራቡ ስጦት ከነበረው የተቆራረደ የሲጋራ ፓኬት አንድ ጌትቶ ባዶውን ሽጠላ ወሳብጠው። ከናፍሮትን ልል እነካክስ እናክስ ወደተዘረጋ እገረ መትሮ ጫግየ እካቢሲ ወረወረው፤ የተመረዘው እገረን ለመምታት ነበር፤ ግና ሳተው።

«ቸጋሪም ተግሪ! እንደኔ እጠቅጠ አይገዛም! አትኖኝ፤ ሊቀ- መንበር! ልታስቆመኝ አይንህ ፈጠጠ፤ ባይገባህ ነው እንጂ የምናገረው ብሰት ነው። ግና ሙቸም በመታገል፤ ሰታቂርጠኝ በመቅረትህ የናቴ ወታቢ ደባርክህ፤ ብሰቴ ግን ገና የግያልት አይደለም። ስሞት ግን ምናልባት መደረገው ያ ይሆን ይሆናል፤ ሌላግ... እንጂ ምን ይታወቃል? አሁን ግን ያግረኝ ይህችን የደበት ሂትንና አገር አይኑን ያፋሰሰባት የሲጋራ እንወት ተሸርፎ ግወሰ ነው። ሌላ ያለኝ እንደይመስለህ፤ ባዶው "ፖኬት" ያው ወድቆልሁል፤ ጭሰም ሁሉ! አይንህን አፍጠህ አትኖኝ፤ መካፈል የፈለገ ይከተለኝ፤ ደግሞ ለጠሰ፤ ኑ እናጠሰ! ባልደብተው አሁን የግጠሰ አይገኝም ነበር።»

ሸክክ ብሎ ወጣ፤ በቀመቱ ልክ በተጋጠመ መስተዋት አንገቱን ወደታች ሰብሮ ባይኑ ሁላችንም ፈቀደን። ይወጣንን መሰግን የቂመጠ ይመስል ሲጋራውን በጭርታ ይሰበው ጆመር። ረገገታ መግባኝ፤ እኔም እንደያ ልክላት አይኔ ወደደብተረ ተመለስ።

የውድ ደሰኩር እንደለቀ፤ ሁሉም በያለበት መንጠራራት አበዛ፤ ግግሹ ሕግ ብሎ ግፏሽን ብቻ ሆነ። አጫሽቹ በመሉ ውድን ለክቡት ብድግ-ብድግ ብዙው ተጠረጉ። ይህ የተያዘ የወይይት ምሽት እንደህ የግገፋ አልሆነም። ሸክፎ የሆነ መደረግ ለመስጠትም ቀላል አልሆነም፤ ሌላ ተከታይ ቀጠሮ ተመደበለት ስጠሰባው መሳተኑን ሊቀመንበረ አበሰረ። በእስራኤል ታሪክ ውስጥ፤ ምናልባትም ባለም ከተደረጉት ያደባባይ የተቀመጡ አድግ መሀገቦች ሊጠቀስ የግጥሙ የሰላሳ ሰባት ቀን በየረሳሌም የቤተእስራኤል ሙሽት ጠቀለው ከዚህና ከሌሎች ተመሳሳይ ሸንጌዎች ሳይሆን ይተራል?

“የጦቢያ እግዛወር”

ወደ የከረከመው የምሽት ሰዓት በባለቤቱ ተባብሮ ተቀባይነት አላቸውም። እንደያው ደብረ መስጠው ጉዳይ ለሌሎች። ይህን ተጠቅሞ አለበል ዙሪያ ቀልድና ተከራካሪ የሚያደርግ ጨዋታ አነሳባቸው። በዚያው ላይ ቡናው እየቀረበ ነበርና ንቃት ሰጣቸው።

ያለበል ብዙ ነገረና ጨዋታው ቀልድ የበዘበት ቢሆንም፤ ተባብሮ ግን ትንተና ሲይዙ የቅቢት አጃውን ሳያስፈጅ የሚለቁት አይደሉም። ቀልዱን ወደሌላ ፅንፍ የመቀየር አቅግቸው የተነገረላት ነው።

“አየዋ፤ ይህ የሰራሊል አገር እግዛወርን አልሰግንም አለ፤ የመወረሻው ምን መስሎ ይታይሃል?”

“በዚህ በኩል የተሰራ ስህተት አለ፤ ጦቢያ ሁኔታ የጦቢያን እግዛወር ከየረሳለሁ አሳንሰን እናየው ነበር። ሸረ እንደያውም የግዜ ጥሬት ቤት እየረሳለሁ ነው ብሎ የሚያወጋ ፍጥረት ሞልቷል። ያኔ ታዲያ ይህ ስህተት አልተረዳንም ነበር። የወነት ከሆነ የጦቢያን እግዛወር የሚያህል ባለም አይገኝም! የጠሎት መውጫው ግን ለምን እየረሳለሁ ላይ እንደሆነ ጦቢያም ስትፀልይ ከሁሉ በፊት እየረሳለሁን አስቀድሞ ነው፤ የዚህን ጨዋታ አብረን እንደርስታለን።”

“እርሱ ምን አይነት ጨዋታ ዘለቀች! የጦቢያ እግዛወርና የየረሳለሁ እግዛወር ብሎ ጨዋታ እንዴት አይነት አግረኛ ነው? አየዋ! እንደንድ ህዚ ልይነት አለው ልትል ታጣህ መሰል?” ብሎ የንግግር ጅመራቸውን ሲቆርጠው፤ “ታጣህ መሰል ብሎ ጨዋታ እንዴት ነው? ምን ትሳለቅብኛለህ! እንዴታ! የጦቢያ እግዛወር ለላ፤ እዚህ አገር ያገኘሁት እግዛወር የቅል ነው። እንደህ ቢሆን ምን ይመጣል! እንተን ደብረውብዝ ያመጣኸውን ጥያቄ ለመመለስ ቀኝቸ ስንሳ መሳለቅህ የምን ነው? አይ የልጅ ነገር!”

“በል እንግዲህ እንሰግሃለሁ፤ እንደ እንደልሞህ “ያፍ ወላምታ በቅቤ አይታሽም ብሏል ከሌላው ላይ ነገር ተብዞ ሲሄድ ያየ ተወዋቸ። በል ቅኝታህን አሰማኝ አየዋ።”

“የዋልንበትን አረም በላው” አለ የሰሚን ደገላ ያስመረረውና ሲያርመው በዋለው ላይ ስር ማሳረሪያ ፀሀይ ከመውጣት ይልቅ ጭፍና ሲለቅበት ያየ። ከዋልንበት ታሪክ የምትረዳው ነገር መሰሉኝ። ግና መሳለቅህን አቁም፤ ትንተናውን ግን አብረን እንተነትናለን።

«እንግዲህ»

«አሁንም እንደሆነ! ...የጦቢያ እግዛወር! የግታውቀው ሁኔታ አይደለ ጥያቄ! ለሰግረ እንግዲህ! ትንፋሽ ብዙ አይነት መዘወር የበዘበት፤ መቸስ እንግዲህ የሆድ እቃው ብዙ የቋንቁራ ስንክር ሞተር የበዘበት አይደለ? ታዲያ እንደሌለው ይዘውረዋል። በትንተና አንጣር ተመልክተው ያልክ እንደሆነ፤ የምትፈራው ሁሉ እግዛወር ነው። ፍቅር፤ መዘናቀቅና ጥላቻ የሚመጣው ደግሞ እንደጣጋህ ነው። በመሆኑም፤ የጦቢያ እግዛወር ሁለት መንፈስ ነው፤ ሰይጣንም፤ እግዛወርም ነው። ስትጠራው እንደህ ሁለት ይሆናል እንጂ የለመድክው ጋኔልም እግዛወር ነው። ይገባህል፤ እግዛወር ለሚለው ታል መሰማ፤ ሰጣሁ ነውና እንግዲህ እንደተለመደውና እንተ በለመድክው አንጣር ሰይጣንን በክፉ ገጥ፤ እግዛወርን ደግሞ በበጌ ገጥ በሚለው ወገንን ጨዋታችንን እስክምንክላ እንደህ ተከተለኝ!

«በእውነት በኩል ስንነጋገር ሰይጣን የሚባል እግዛወርም አውቃለሁ። ለሁሉም ትይተን እንግባባ ይሆናል፤ የምትክደኝ እንደሆን፤ በዚህ በኩል አምባገሪ አናሳና በመወረሻም እረታህለሁ። የሚተርፍህ ጥቃትና የጠቅር ብላት ብቻ ነው።

እያ ዘለለውን ታውቀው የል? በጣም ጥጋባኝ ደብተራ ነው። አብሮት ተጫውቶ፤ እየደባበሰው፤ በክብት ጥበቃው እየከለከለውና እያዘናው ከደገ የሰረጸ ጅን ጋር ጠብ ያበቅላል። የጠቡ መግጫ፤ ጅኑ በሚዋርበት ደንና ባህር ራሱን ቤት ለሰራ ግሰግስ ይጀምራል። ጅን ሆየ ይህን ድፍረት ሲመለከትና ከመውጫ መገቢያውና ከመዘወሪያው አናት ላይ የቤት ጉድጓድ መጫርን ሲመለከት፤ ሊት ከቀን፤

ተወን፤ ከመንቀሳቀሻችን ላይ ጥቅርሽ አትጣል ይለዋል። ዘለለው ሆየ፤ የደብተራ ቅመመን ይተግመንና ቤትን አሳምሮና ከፍክር፤ ብሎም ቤት እምባሳ አሰኝቶ፤ እሱም በመልስ እምባሳ እሰረ ብሎ ይገባል። እያ ጅንም ይህ የደብተራ ቅመም ድፍረት የቁርጥ መሆኑን ይመለከታል። ጅን ዘለለውን ሊተናክል ቢሞክር የደብተራ ቅመመ አሳዘናው ይባል። የዘለለው ትምህት የመጣው ከቅመመ ነበርና። የጅን አግራጭ ግጥሚያ የዘለለው ቤተሰብ ይሆንና ጠዋትና ግታ ልጆቹን፤ ሚስቱን አቅረት ከተኛበት ሳይቀር በጌን የተሳበሱትን ጋቢ እየሰረሰረና ጣቱን እየሳከ በቀንተሜ ያስመራቸዋል። ወደወህ መቅጃው ለመውረድ ከቤት ወስጥ ሰው ሲጠፋ ከግዶ ጌረቤቱን ወህ በቅምጫና አቀብሎን እየተባለ ስንብቻ ይሆናል። ይህ ሁሉ ምጣት ሲሆን ደብተራ ሆየ ወይ ንቅንቅ ቢል እሱን አልቶነጠጠውም

አይደል! "በደረት አበሳ እርግብ ንደድ። በሰው ቀላል እንወት ከተቀበት - እያም እንደሉ የሌሎች ህመም መቸ ቢሰግወ። ይመስል- ይነጋል፤ ከቀንም ቀን ይመስደል። ይባሉን ደብተራ ዘሌ ከራት ለሰጠው ቀረብ፤ ጅንን በግብኝ።

«አያ ጅንም ነገር እርምጃ ሲያጠና ምልክት ሲጠፋ ቀንጥጫውን ይተውና ያሸጠውን፤ እሻትም ግዘር የጀመረና የቶመ አገመራ ሰው ባላየው የብብት መንገድ አገጠው። አሁንም አልህንም፤ የዘለለው ትቢት ከጅኑ ትቢት ጋር እኩል ሆነ። በመወረሻ ምን ይሆናል?

ይቼ ናትና ወዋታ! ይልና አምሮ የተከፈለውንና ቤተሰቧን መስሎ የተደረሰውን የዘሊ ከደን፤ ሰት ለከሰ እፍ አለበትና ቤት እስከገሰንገሱ አመድ ሆነ። ዘሊም ተሸግሮ ሌላ ጉድጓድን ጭባ በግንዛቤ መላ ከጅን ጋር ይቅር! ተወራርዶና ተጌናብሶ እንደገና የጌጁ ሀ-ሀ ይጀምራል። አለዚያም መሰባ ያታገለገለት ነበር። ተመልከት፤ ይህ ወብ፤ ትግስተኛና ረሀረሀ የጅን ዘር። የተግረው አይነት፤ እውነትም አብሮ አደገ። ሌላው አይነት ቢሆን ኑሮ ሆድን ተጥጦ ነፍቱ፤ ያረገዘውና ያልወለደው አደ የገደለው የሰኔ በረ ያስመስከው ነበረ፤ እርጉዝ ያደ የሙራ የጠላ በረ ከዘጠና ላይ ብቅብጠው አይድንም። ሰይሞት ከራህን ደዘህ ተርበህ የገደለው ይባርከው ግለትና አገር አወቅልህ ከቅርጫው የጣ ሰንኑም መስጠብ ይሻልህ። ይህን ባታምን የራሱን ጉዳይ ነው፤ ጌራቤትና አብሮ አደገ ነኝ፤ ለወወታችን እግር መጣ፤ እንድ ብህህ ተጠር! የኔን ወዋታ ልፍላፋ የምትሰው ከሆነ ደግሞ ከተቀነጠጠት መሀል እዚህ የገቡ አራት ሰወቹ አሉልህ፤ ሂደህ ተርከልኝ በላቸው። በጠብ በኩል ሰይጣን በመወደድ በኩል እግዚሠር ግለት እዚህ ላይ ነው። "ወደሴ ከንቱ፤ ወደሴ ትደሱ የግባለው መጥሪያም እንድ ነውና ወዋታን ስታብላላ ይህንም እክለህ እይ!

«ሁለተኛ ገጥ፤ የግወቀው እግዚሠር፤ ብሉኑ ላይ ግሊ የን ወርታ-ወርቅ ጠጠር የተበተነበት፤ እልቅ መሳፍርት መንፈስ ዊንትም ሆነ ተንክሎ የግረገፈው ከዚያ አይደል? ያው፤ ምንጊህም ወረረ። በጠገር ረገድም ከፍጥረተ-ልጥና ሰር፤ ከባህራ በሀረ፤ ከዘር አይነትም ዘር ቀይጦ፤ ከመልክ መልክ ገዝቶ ያነሳ ይሆናል። አካል ግዙፍነትን ስትወስድ፤ ሀውያለ ላጣ ገደል የግረመል፤ የተንቀረፈፈ ጥቅርክነጭ ደመና የፈለከውን ግዙፍና የግይቻል የግረመል ወይም የግበልጥ ይሆናል።

ይህን ሰልህ እግዚሠር ትንሺ ነገር አይሆንም ግለት አይደለም። እንደያውም በትንሽ ነገር መመሰል ያበዛል።

በጥልቀት አይነት ከየቸው እግዚሠር ግለት ፍጥረት የሆነ ነገር ነው። ንብ፤ በረ፤ ነብር፤ ወሽ፤ ዘንዶ፤ እሸህ፤ እርግብ፤ እባብ፤ ወንዝ፤ እዝ፤ ወፍም ሌላም ሌላ ይህን የመሰለና የግረመል ሁሉ ይሆናል።

«እህ! 'ከድጦ ወደግጦ' አለ ወድቀት የጠናበት ሰው፤ ብሉ የግንጊትና ምድረእኩሉ አልን እራ-ኩ-ኩ! የግንባኝ ጉድ አመጣህ፤ እንዴት እንዴት ትጫወታለህ! የግይታመን ነገር እየዋ በጣም ጠለቅህ።

«እየተሰተዋለና እርጋ እንደግለት እየተባለ፤ ሰለጠሪ እግዚሠር ተናገር ተብየ የተጠየኩ እኔ፤ ትንተና ላይ ያለሁ እኔ፤ ወዋታን ግበፈጃትና በጂላ በፈንታ ገብቶ እንደህ አይደለም ግለት እጠብ ድንት ነገር ነው፤ ነው አይደለም? አገር! ቢሉ፤ ያለበልን ጣልቃ መገባት የጠላና እጌናቸው የተቀመጠና አለበልን በንቀት አይን የተመሰከተ የመሰለ ከበላ፤

«የሸሮ መንተክተክ እንድም ወህ እስኪጥለባት፤ ወይ ሰት እስኪነሱት ነው' ይባል ያገርህ ሰው። አለበል ተግ በልግ፤ የሸግግሌ ወዋታ እግር የተከለ ነውና ገም ብህህ አታራጥጥቸው፤ እያ ተበጁ! ያግረ ወል ነው የያዙት፤ በጣም ሸጋ! ከወዋታው ይገፈ፤ ብላ በጣም ገልበት ሰጠቸው።

«እደዘህ አለ፤ ይኸ ልብ የገዛ እገዛር ከመሀል ገብቶ ደህና ገሰመልኝ! ገና፤ ጣልቃ መገባት የረሰሁትን ሁሉ ልታስነሳኝ የመሸት ነው፤ ይባርክህ! "የቻውን የታገለ አይጥልም፤ የቻውን የጥገት አይረታም፤" ነውና የተተሰተሰከበትን ወገት በደንብ እንደሰረደና እንደጥገት ረደኸኝ።

«ሰግህ! የዓርኩት ከፍጥረት ጋር፤ ፍጥረትን እምልኪ ነው። ታዲያ በብዛት የያዘኩት የፍጥረትን ትድረትና ያንድን ከንድ ግንኙነት ነው። የሰላትና የጠቢያ ፍጅት ትሳንት የሆነ ነገር ነው። የጠቢያ እግዚሠር በብሉ አይነት ፍጥረት እየተመሰለ የጠቢያን ሰው ወግዋ ገሊያንን በደር በገደል አሳዷል። የተሰራውን ገደል የኔ ግለት የመቀናናትና እኔ ልብሰጥ የግለት ግብዣና ነውና ተወወ። የእውነት ወዋታ ሲሆን ግን የድፍን ጠቢያ ነፍስ ባንድ ተሰልፎ የወጊያ አለም እየቀለጠ፤ የተፈጠረውን የፍጥረት ጦርነት ሁሉ ግዝ አል ሰንጃ ሰለ፤ ጊዮርጊስ ከነሰይፉ ከነፈ፤ መድህኔአለም በጠብጦ ሌላም ሌላ ይህን የመሰለ "የኔ" ወደጌን ትተጉ ምንወ? ግለት የልይነትና ባፍ የመቅደም ነው። የእውነት ሲሆን፤ ጥልያንን ወተት የመሰለ ነጭ ንብ ሰይቅር ወገታታል። የንብን አትም ትንት ይሆናል፤ ያለግየትና ያለመረዳት። በዚህ ፍርድ አይዓርብም፤ ያላ የቸውን

ግመን ጤና አይሆንም። የንብ ጠብ ሲነሳ አያደርስ ነው፤ ጉልበት ተወዳዳሪ የለውም። ይህን ስልህ ንብ በሀበሻ ገጥሆ ቀለምን ከጠላት እንስቶ፤ መርኩን ቡድኑ ቀላቅሎ ጥልቅን በያለበት ሲያፈርጥ ለሀበሻ የተረፈው የሰላት ረሳ ጉተታ ነበር። ይህ፤ ንብ እግረውን ሁዋ በጣቢያ ገጥሞ መዋጋትን ነው። ይህ እስከሁን የግወራህ ሁሉ ስለ ሰይጣንና እግረው በንድነት ነው። ጥልቅን ከፊ፤ ሀበሻ በጉ ግለትን ለብቻ ያዘውና በጥልቅን ገጥንቱ ሰይጣን፤ በሀበሻ በኩል ደግሞ እግረውን ነው። ሁለት በል!

«እባብን ሰትወልበት፤ ሰጠዋታ ብትወጣጠው በመልስ ገም ደላል? አይልም። በብዛት የመጥፎ ነገር ምሳሌ ነው፤ ግና፤ ባረመና በርሻው ደንበር ህፃን አንጋለን ከሰራ ጋር ስንጣደና፤ የግጦኛ ጤንኤት ወደያው ይጠራዋልና፤ ሰው የተወደደ ህፃን እባብ ሲያጫወተው ይገኛል፤ እባቡ እያገፈጠው ሰይሆን ህፃኑ እባቡን ሲያስገፍጠው። ይኸ አልገባህ ከለ ደግሞ በሌላ ምሳሌ ግየት ቀላል ይሆናል፤ እንግዲህ ጣቢያ ሂደህና ከደር ሳይ ህፃን አንጋለህ ሞክረው የምል አይደለሁም፤ ደግሞም ስትፈልገው ሳይሆን ይቸላል። እዚህ ፈረንጅ ከፊ እንደግለገጠው (ጠጦ) የህፃን መጫወቻና የወተት መሳሪያ፤ ከፊ እያስገባ ሲጫወትበት፤ የጣቢያ ህፃን ግን እባቡን ከፊ ይለገጣል። እናት ልታነሳ ስትመጣ እባብ አጥቂውን ያወቃልና በጭንት ፈጥሮቶ ከያዘው የህፃን እጅ ተፈራገጦ ያመልጥና ጅው ነው። እባብ እንዲህ ያለ አመል ሲዋረው በምን ገጥ ትመደበዋለህ? ሰይጣን ወይስ እግረው፤ መልሱን አንተ ድረስበት ወወቲን ግን ስለት በል!

«እግረው ወፍ ይሆናል። ያገረ ሰው በወፍ ነው ተመርቶ የግደረው፤ የምንወጣውና የምንገባው በወፍ ነው። አትንቀሳቀስ! መባያና በጅ፤ መንገድህ ቀና ነው የግልበት ቋንቋ አለው። አንተ ያለብህ ቋንቋውን በትህክል ግጥናት ብቻ ነው። ቋንቋውን በደንብ ከያዝክ በወፍ ትድናለህ፤ የኔ ቢጤ ድንፈፍ ከሆንክ ደግሞ በወፍ ትጠፋለህ። አትወጣ መባያውን ቋንቋ ሳታውቅ ትቀርና በወፍ እየተመራህ ከተደበቀ ዘንድ አሊያም ፀሀይ ለግባረድና የንፋስ መልስ ከግጥሙበት ያንበሳ ምሽግ ወስጥ ይከትህና የራሽ መውጫ ትሆናለህ። ይህ አይረዳኝም የምትል ከሆነ ደግሞ ሽንፋ በረሀ ሳይ ሂደህ ሞክረው። ሁለቱም ይገኛሉ። ወፍም፤ ዘንድም፤ አንበሳም፤ ሁሉም።

«በክፉ አንጣር ይህ የጠራሁልህ ፍጥረት ሁሉ አጥፊ ይሆናል። እርግብ በለው እባብ የሰው ነፍስ ለግጥፋት በቂ ነው። "ሀይለኛ የተባለ ህመም ያሳጠቃውን፤ ቀኑ ሲደርስ ያጋም እሸህ ይገለዋል" ሲባልስ አልሰግህም? ጉንፋንም ደብ ያደርጋል። ጉንፋን

ስልህ፤ ይህ የወረ፤ የሰምንቱ ከግራር ልጥና ከንጉዳይ ሺታ የግፈጠረውን ግለቲ ነው፤ እንግዲያ ጉንፋንን ብዙ አይነት ነው ፡ ስሙን ሳለመጥራት ስንል፤ ወተቲውንና ኩፍኙንም ከህፃን መሀል ስንሆን ጉንፋን ነው የምንለው። ያወም አቶላም እናአለሞቹ፤ ለምለሞቹ የግለው የሰው አይነትም አለ። ይህ ግለት ስለመፍራት አይነት አግረኛ ይሆን ይሆናል የትኛው ሰይጣን የትኛው እግረው እንደሆነ ከላመሰየት። በጣቢያ ጉንፋንም አንተ ይባላል። .. ብቻ፤ የዘረ ጊዜ ልጆች ግን ዘንጣዮች ናችሁ፤ ስትሳደቡም ባይነታ ነው፤ ትንሽ ዘወር እንበል አትሉም።»

«አንተ ሽግግሉ፤ ጉድ የምታስነሳብን ነህ፤ "እንኳን ዘንብብሽ፤ እንደያውም ጭታ ነሽ" ደላል ሰው በወፍታ እባደባይ መታከልን የመንከት! እንዲህ ቢባል፤ እግረውን በመጣሽው ጉዳና ስታየው የኢትዮጵያ እግረው ከሰራ-አሉ ተለየ እንደግለት አይደለ?። ከዚህ አገር የደረሰው የአራቱ እግረው ነው እግረውን፤ ስለሆነም ከናንተ ጋር አንድ ነን፤ እንሱን ብሉን.. የተነሳነው በዚህ አይነት አግረኛ ተረድተው ነው። አንተ የምትናገረው እግረው ግን ጣላት.. ግለቲ የጣላት አይነት ነው።»

«አሂ! "አህያ ተግላ ጅብን አወረደች" ተብሏል፤ ይህ ያንተ ትንተና ከውድቀት የግመጣ ምሳሌ ነው። በሌላ አንጣር ግን "የእግረው ቀጣ፤ አንድን ባንድ ለበጣ" የግባል ነገር አለ። ስድህ በጣም አየለ፤ ይልቅ ወወቲን አስፈጅኝ! እግረው በክፉም ሆነ በደግ በራሱ ተመሰሎ ከመረት ሲወርድ አይተህል? የውነት ከሆነ፤ አላየህም። በወረም አልሰግህም። አንድን ባንድ መሰሉ ነው። የግደገባበት ህዋስ የለም፤ ሞትን የሰራው እግረው ነው እንሳለን፤ ግና የመሞቻህ ጊዜ ሲደርስ በራሱ ወርዶ በቆመጥ ሲገድልህ አናይም፤ በሌላም ሲሆን አላየንም። በርግጥ በሱ የተመሰለ ቆመጥ ግን ምንጊዜም ያለ ነው፤ እልቶ መሳፍርት መገደፍ ቆመጥ አለው። የምትረዳኝ ከሆነ፤ እነዚህ ፈረንጆች ላንተ መፈተኛ በግረው የተዘጋጁ ቆመጦች ናቸው፤ መታገልና መደን፤ ሲያትትህ መሞት ግን ያንተ ፈንታ ነው።

«የምንነዘነዝበት ሀቅ ይወጣ ከልክም የምፈራው ነገር ጥቂት ይሆን ይሆናል፤ ያም ምናልባት። "እግረ-አብ-ብሄር" ይባሉት እንጂ የያንዳንዱ ሰውና ፍጥረት የየራሱ አለው! ከዚህ የተረፈ ግን ሰው ያስተካከለው ይሆን ይሆናል።»

«ያሁኑን ወዋታ ገልጥ አድርግ፤ አየዋ፤ አጠጠርክው።»

«እንደያው እክ! መቸክል አሉ ገዘሽኝ በወፍታ የተነሳ! ለትንተና ገባሁ እንጂ መቸ የነገር ራሳ ነከሁ! እርጋ በል አሉ!

እየመጣሁ ነው። የገዳይና የተገዳይ እገዛህ ለንድ ይሆናል አሉ ግን ያንተን በኩል አላቆምኩም፤ በኔ በኩል ግን አይሆንም። ገዳይ ሲነሳ፤ እንተ እገዛህ ትኛህ ብሎ፤ ለባም ጌዳና ሲገባ እንደያ ብሎ ነው። ጥተን ያላወቀ ተገዳይ ሲገደም፤ ቸር አሳድረኝ፤ ምቀኛየን ከቤት አወላው፤ በቸር እንጋልጃለሁ ብሎ ይተኛል፤ የዚህ ሌላ ወገን ተሰራቂ ደግሞ በሰራ የጣመን ገልበትን አሳርፈህ ለነገው ውሎ የሀይል በሰራ አከላቂ ገራበት ብሎ ይተኛል። ከልብህ ንገረኝና የገዳይና የተገዳይ፤ የልባና የተበርባሪም እገዛህ ለንድ ይሆናል ብለህ ትክክለኛህ! አሉ?»

«እገዛህ ሲቆጣ እንዴን ባንድ ለበጣ አላልኩም ነበር እንዴ ? ከዚህ ትምሳሌ ጋር እንዴት ይጣጣምልሃል?»

«ወጥታህ "ትርጓሜን ሲያጠብቅ ግንድ ላለ" አሊያም

«ነብር ገደል ገብቶ ፍየልም ስታይ፤

ምነው መዘንጋቷ የሂሳብን ልታይ፤ እንደተባለው አይነት እየሆነ ተቸገርኩ፤ ሲቆጣ ብለህልና መልሱ ያው ይሆናል። ሁለተም ባይጣሉት ሲቀረ በግላው እንጠር ብትመለከተው ያምህል?»

«አየዋ እዚህ ላይ ትንሽ አግታህኝ! በል መቼም የቀረህን ስትገፋ ይገባኝ ይሆናልና ቀጥል ግደለም።»

«ወይ ገምሰና ሸር፤ መሰማግት፤ መሸረፍ ለምደብህል አሉ፤ ስማ እንደሊ እኔ እብደም ነኝ፤ ደግሞም የምናገረው የግታየኝና የተረዳኝን ነው፤ ግና በኔ ላይ ብቻ ውጤት ያበዛህ በምን አይነት አግረኛ ነው? የነሙኝን የሥራት እገዛህ የታረደው በምን አይነት አግረኛ ነው? ምንን ይግባላል? መተንተንና ግብራራት በአሌ በተግራው ይልቃል። እኔ ጆድና መደደ በላገር እንደምትሉት ልሁን። ከራቴ ያገኘሁትን መሪት አድምቸና አጥቅ ግደር ነበር መያየ። የምርምርን ነገር ከረር በኩል ስታነሳው ግን የግያጠቃኝ አይገኝም። የመሪት ተግባራት እኔ ነኝ፤ የሰግደ ምርምርና የገዛህን ነገር ግን ስህተት ልገባበት። በል እክ ? የመጥራቸውን አምጣው፤ እኔንም አመራምረኝ፤ በሉ እንግዲህ፤ ደብተራ ስለለውን ስመት! እኔን እንግዲያ ጣሉት አምላኪ ነኝ!» ብለው የመጀመሪያውን የፋታ ትንፋሽ ለቀቁት።

አያ ተበጁ፤ ከተደበቀ ባህሪያቸው እንዴን ያዘለቁበት ጊዜ ቢባል ስህተት አይሆንም። ሌላውን እንደወረደኩብህ ተቀበል ይሉትን ያህል፤ ከሌላ የግድረውር ተደፋሪ ታል የመቋቋም አቅም እንደሌላቸው ነበር የተረዳነው። ባንድ በኩልም ጣሉት የግላው ታል የግዛገንናቸው፤ የግናገረት ትንተና ደግሞ በደሙ ነፍሱና ፍርሃት በተመሳበት ሁኔታ፤ እንደያው ለወጥታ ያደረጉት ብቻ ነበር የመሰለው። የአለበል ጥያቄ ትቢትና አወቃለሁ

ግለትም ስለተወመረበት ተበጁን ከቅጠታዊ የራስ አለመተግመን ከተታቸው። አለበልም ቢሆን ከሰቸው አይሻልም፤ ምሁራዊ ትምክህት በ በኩል አጣደፈው፤ አለመመለሱ አግራጭ አልነበረም፤ በሰግራሚ ያገኘውን ተመርክዞ እንደህ ደባላል፤ እንደህ ተፅፏል ቢል፤ ከግራ ከቀኝ ተበጁ እንስተው የግረጥረትን ሙገት ያህል ለመፍጠር አቅም አጣ። ይልቁን ከግናገረው እየዘረፉና እየተሳለቁበት ብዙ በዚህ የግድግዳ መሆኑን ከመከረትረት ሁኔታው የታዘብነው ነው። ደጋግሞ ጣራውን ባይኑ መታወና ምታ ሲወጣው፤

«ምን ሆኖ ብለህ ፈገህ ወደጣራ ታንታርራለህ፤ የገዛህ መገኛው ወደላይ ነው ሲሉ ሰምተህል መሰል ወደስ ከጣራው ላይ የምትቸጥረው ወቅራት አለ? አትልፋ፤ ያለውቅራት የተሰራ፤ ስግንቶ የደገገፈው፤ ታቸም ወሰል፤ ላይም ወሰል ቤት ነው፤ አሉ እንደያው አሉ ብቻ ግን አትሁን! ሌላም ወምረህ ተናገር!» ብለው ድል የመታትን ያህል ምፅት፤ በሰመም ጭምር ተቀንቀበት።

«ሁሁ! "አልጥትኩም ብየ አልጥሽም" አለ የከበደ ግዛ አል አቶ ተግቼ፤ አየዋ፤ እንደንተ የጠለቀ ትንተና የግድግዳኝ አይመለከትም፤ ደግሞ እንደህ ግለት ድፍረት ይሆናል፤ ግና እንደግረዳኝ፤ የሰራ-አልም ሆነ የጦቢያ ይሁደውቸ እገዛህ ለንድ ይመለከታል፤ ለንድ ባይሆን እንመጣም ነበር። ለራት በተነበየው መሰረት አይደል እዚህ የመጣኸው? እና ታዲያ የጦቢያና የሰራ-አል እገዛህር፤ መሴን የመረጠው የሥራት እገዛህር እገዛህር አይደለም ነው የምትለው? ይህን ትክክለህ?»

«ወይ አሰር እገዛህ ግለት፤ አተፈተፍክ አሉ። እኪሄድህ የሙገት አይነት ከሆነ፤ የመሴ አምላክ ምን አይነት ነው? አሉ፤ ደግሞም ያመንከው ነገር አለ፤ መሴ ዘመተ ብለህል፤ ሰውም እገዛህር ነው ብየህለሁ።»

«ሰው ያልከውን ቀልድ ትተህ፤ የመሴ አምላክ መንፈስ ነዋ!»

«እኔስ ምን አልኩ? በሁሉም የግንባታ፤ የፍጥረት ትርፅና መጠን የግያገደው መንፈስ አይደል ያልኩት። መሴን፤ በእገዛህርነት በሲኖይ ተራራ ያናገረ ሰቅ ነው። ሌላ ነገር ኑረል? የይስህትን ነፍስ አዳነ የግባለው የደመና ላይ በገም ከዚህ አይርቅም። ያው ተሸከግረው መላክ ይሁን እንደ። ከበጌ ግብር የቀረበ እገዛህር ኑረል? መስዋእትነት እንግዲያ ለእገዛህር ነበረ። የዚህ ገጥ ነገር አልተጣፈም። አሉ፤ ይህንን ለጊዜው ጣል እናድርገውና፤ በሰው ገጥ የሆነ ትንሽ ወረ ሳስተምትምህ፤

«ሁለት ደብተሮቹ፤ ጌጃምና ጌንደር ተባብለው የድብትርና ሊትነት ለግስመክር ፉክክር ገጠሙ። የመፈታተኛ ጊዜ ሲቀርብ፤

ጌንደረ ባፍ ተልጠፍ ይልና በጣም ዝናቦን ይሰራል ያለውን ስራት ይመርጥና እኔ እሞራ ብሆንና ብርርር፤ አንተ (ጌጃሚውን ደብተራ) ምን ትሆናለህ? ይለዋል። ጌጃሚ ሆኖ ርጋታ ገዝቶና ትንፋሹን ከልቱ ጌንደር እሞራ ከሆነ፤ ጌጃም ደንጋይ መሆን ይችላል ይለዋል። ሆኖም ነት ወርዶ እንጦ በረሀ የፍልሚያ በታ ተመደበ፤ አንጦ የተመረጠው የጌጃምና የጌንደር መጋጠሚያ ስለሆነና በረሀነትም ከሁለትም ደንበር ስለሚያነሳ ነው፤ ጌንደር አንጦ፤ ጌጃም አንጦ።

«እሞራው ጌንደር ከንፍ ያወጣና በሰማይ እያንገበበ ትንፋሽ በዋጠ ያንጦ በረሀ ላይ የፈሰሰውን የደንጋይ ፍጥረት እያሰሰ ጌምትደንጋይ ፍላጋ ከንፉ እስከሚረገብ ድረስ ይዋልላል። በመወረዝ፤ ሲወንቀው፤ ይህ የጌጃም ደንጋይ አልከሰተኝ አለ ይልና ከከንፉ ስር የጠነነው ላበት የቀደበትን ወሀ ሊተክ፤ ወደጌንደር መልሱን ሊያደራጅ፤ ወሀውን ሊጠጣ ከምንጭ ደር፤ ከደንጋይ ላይ ጥፍር ጣለ። አቶ ደንጋይ መደፍና ጣት ያወጣና የወፍን እግር ቀወም ያደርጋል። ጌንደረ እንደተያዘና አይኑ እንደፈጠጠ «እፁብ ድንቅ! ጌጃም ከደንጋይ እጅ ያበቅላል» ሲል ጌጃሚም የግዳናቲያ መልስ ለመስጠቱ የደንብ ነበረና «እሞራው ጌንደር፤ አንተም ውብ ነህ» አለው ይባላል። ጌንደርም ያስያዘውን የምንጭ ወሀ ዝር ትግልም በዚያ ያልቃል። ይህ ወረ ነው እንደትል ሰወቹ ያልሞቱ ናቸውና የምንፋረድ ይሆናል። ጌንደር ረቅ ነው ብለህና ወኔህን ገለህ እንደትዘበትብኝ። ግንኛውን እግዚር ልትል ነው? አንዱ እሞራ፤ አንዱ ደንጋይ! እግዚርን እንደምንፈራውና እንደምንወደው የግይሆነው የለም! ይኸም አይገባህም? አለ።»

«አየዋ፤ በመሀል የነገር ስንክሳር እያስገባህ የፈትገፈትን መልክ ሳናሰዝ ወ እየገሰገሰክ ተቸገርን።»

«የምን መልክ ልታስይዝ ፈልገህ ነው? መልክ ግስያዝን እንተዋለን ብለን። የምናወራው የግዚር ስንክሳር ነው፤ እግዚህር ምንም የተለየ መልክ የለውም ብለን መሰሉኝ የምናወጋው? መልክ ግስያዝ መሰሉኝ እገር የፈታ! ስንክሳሪ ደግሞ፤ በውን እንደሰንክሳር ከተቆጠረልኝ፤ ጆል ነገር እንደታነሳ መፈናፈኛ ቀደደ ያልሁትን ሁሉ መድፈኔ ነውና ይህንም ውምረህ ተረዳ።

«የክርክር ነገር ወትሮም እንደያ ነበር። ባባቴ እድሜ ጊዜ የሁለት ጌረቢታም መግት የሚያልቀው በፋይሉ የዜግ ከቤት እንደነበረ ነው። ጠዋት ከደኛው ፊት በየገጣቸው የሚያቀርቡትን የቃል መከላከያ ሁሉ፤ ጠላቸውን ከፈታቸው ላይ በየቢታቸው እያሰሙ፤ ሳትን እያስቆሰቅሱ፤ ከጠላውም ሀይል

እያነሱ፤ በነገሩ ፋይል እኔ እንደህ ብዬ ስለሁ፤ ምን ይወጥላል? ሲል አንዱ፤ ሌላው በመልሱ እንደህ ብዬ እሞንትህለሁ እየተባባሱ፤ የመግት ነገር ተንግልጦና ተዘገቱ፤ አንደኛው መረታቱ ታወቁ፤ የደስታ ብርሌ በጥቂው ተደርድሮና እንኳን ጸስ አለህ ተብሎ፤ የግታውን መግት የሚሸረው በድብት ሲሰረፍ ያደረ ገብ ነበር። አንተንና እኔን በዚያ ጊዜ ብንመስል ለግለት ነው። ታዲያ ከዚያ በመሰስ ያለው መግት ሳይሆን የገብ መስጠት ውድድር ነውና ገልበትህ የሚመነጨው ከንብረትህ ግዳ ጋር ይሆናል፤ የወቡ ጊዜ፤ ቂም ያልበዘበት ዘመን! ዘረግ እንገደያ ባለቤቱ የግይናገርበትና ጠባታ የሚባል ወሽታም የበቀለበት። ጥንት ሲሆን ነገረፈጅ አትም ሳነሰው፤ ወተት ከመጉተት በቀር ሌላ ቃል ለግያወት ዘላንና አጋት ገፈ ብቻ ነበረ። ሴት ልጅ ከደባባይ ወጥታ በራሷ የግንተቸበት ጊዜ ያኔ ብቻ ነው፤ ዘረ ግን ተወደ፤ መግት ግለት ነገር ግጥሪያ ሳይሆን ወሽት ግሰሪያ ሆነ። ይልቅ በልግ፤ በጥንቱ አይነት የመግት ስልትና ብልህት ነው የተያያዘነው፤ ለገብና ለወሽት ጊዜ ገና አልደረሰንም።» ሲሉ አለበል ለዘብጥ እንደፈለገ ሁሉም ተረድተታል፤ ግን ዝግጣው ምን ያህል ተበጅን እንደሚታ የተረዳንለት አልነበርምና ይወጣውን ልንሰግ አፍ-አፉን ጠባቅነው።

«አሌ፤ በል እንጂ ገፋ! የኔን ወጥታ ግወሳደና ብቻ ችሎት አይሰራም። ተራመድ፤ መራመድ አታወትም መሰል!»

«አየዋ፤ መወረዝህ የእሱ-አልና የጦቢያ እግዚህር አንድ አይደለም ለግለት አይደል?»

«የጌድ ነው፤ «ተንጋሱ ቢተፉ ተመልሰ ታፉ» ይላል ግጦንን ሳያስጠና የትርብ እንቅፋትን ሳይረዳ ሰው እርምጃ ሲወስድ ያየ። ልክ ከሌ የገጠመ። ተመልሰህ ከዚያው፤ እናገረኝ ሳልህ በጀመርክው፤ እየሄድኩ ሳለሁ የመጥህናህን ዝላሬያ ጀመርክ። ለሪት ያወገዘውን ጣላት ለኔ የደረገኸው፤ ቂሚ ገና ትኩስ ነውና አልረሳሁም፤ ያንተ ዝወራ ለኔ ጠፍቶኝ ነው? ወቃቢየ በጣም የተገራ ነው፤ ቀበቶውን የሚታጠቅብኝን ጠላት በረን ሳይለቅ በወቃቢየ እይዘዋለሁ። በልግ፤ ተያይዘናል። ከወነቀህና እግር መጣያ አጣሁ ከልክ ደግሞ፤ እግዚ-አብሄር እንደተባለው ሁሉ፤ የሱራ-አል አምላክ ግለት የእሱራ-አል ነው፤ ለዚያ እግዚህር የተመረጥን ልጆችም እኛ! ወይ መግት! በል በዚህ በኩል እጅ ስደድና እረታህህ በለኝ!»

«የተጣፈው የሐሪተ ቃል የእግዚህር አይደለም ነው የምትለው?»

«የምናወራው ስለእግዚህር ምንነትና አይነት ነበረ፤

ሰላምንም፤ አንተ ግን ዘላቂ፤ በልገባኝና ተሰማምተን በሰላሰራነው የጥሁፍ ነገር እሽ ብለህ ተሰማግ ነው ወደታህ ወይ መያዝና አለመታወቅ፤ "አግግቲን አባምረው" አለ ያንተ ቢጤ፤ ገም ብለህ ተጠቃሁ ብትል እንዴት ያለ ፍትር በመሀላችን ያወርድ ነበር መሰለህ፤ በአረት የተጣፈው ብዙ ነው፤ የመሴን አስር ትእዛዝ የወሰድክ እንደሆነ፤ እኔ ከልኩት ምንም አይርት፤ አታጥፋ፤ ከጠፋህ ትሞታለህ ነው የግሏው። ያጠፋውን ሰይጣን ሁሉ ይመተዋል፤ ያሰጠፋውን ደግሞ ይወዳጃል።

«ሰጥጠሁ የግሉም የለም ግለትህ ነው አየሁ»

«ሞትህ የሁሉም ነው። ሰጥጠሁ የግሉም እንዴት! ያወም በቀጥር የግሉም ይሆናል፤ አንድም በደረት አበሳ እርጉብ ንደድ እንደተባለው ሲቆጣና ሲያጠሰብ የግንደረው ነው። ደግሞም የሰሌ ነገር ነው፤ ተግሪን ምዝገባ ያስተግረው እገዛረ ከመጀመሪያ ያሰላውን እንደተግሪ ከመዝገቡ ያዋለው እንደዚያ ይሆን ይሆናል፤ ይባላልና ግዝገዝ እንደሰው ግን ያወቃል! ሰው ሲጠነቀቅና ፈተናውን ሲያልፍ ብሎም ጥፋት በገዢ ሲሆን በሂሳው አለም የመከሰ ነገር አለ ሲሉ አልሰግሁም? ይጠድቅ እንደሁ? እንደመጥሱ ገነት የየረሰለም ተከታይ አይደለች። እያሳጋህ ግን ጥያቄን አልመለስክም። አላ!»

«አንተ ሰው፤ የድፍረት ድብቅርናህ በዛ! ስለኔ አጥብቃችሁ አትመራመሩ ይላል፤...»

«ተግሪ፤ ሰግ! ተጠቅተህል! አትመራመሩ ያለው ወደሂሳ የተረ ነገርን ሁሉ። እኔ የምናገረው ከፊትፊት ስላለ ነገር ነው፤ የግታየኝን። የነዚህን ነጮች እገዛረ ያህ እንደሆነ የወደሂሳ ነገር እንደነህሴ የጣሊያ ጭፍና እኝና ብሎ የያዘ፤ መደረሻና መወበጫ እጅታ ያጣ ደሽ ብትለውም ይሆናል፤ መወጫና መገቢያ የሌለውም። ከመጀመሪያው አምስታቸውን ሲክዱና የጥቅር እሴት-አል እንዴት ብሎ ሲዋር ይችላል ብለው ሲግግሉ የተመሰከረ፤ ከዚያም የደረሰንበት ጉዳይ ነውና ይህን እንደመረጃ ያዘ!

«እገዛረቸው ያስተግራቸው መከድን ከሆነ፤ እኔ እንደህ ያለ እገዛረም አይገባቸውም፤ እገዛረ ልብህም ነው፤ ከዚህ ራስ እንጂ ልብ የለችም። የእገዛረ ልብ እንደጣሊያ ባለው አገር የተሰደደው ጥንት ነው። ከሰደት ገና አልተመለሰም። እኛም የመጣነው የራስ ነገር አንስተን ነውና መፍራትን ወደያ በል። እዚህ ያለው እገዛረ በጣም ደም ለግኝ፤ እንደንደንደ ሰው ያበሳውን የጣሊያ ጅን ይመስል ደም አፍሰልኝ የግሉ ከሰው የባልት ደም ስለ የተጋባ እገዛረ ነው። ከእያንዳንዳችን ባልት

የረሰበውን ደም የግናይላቸው ሰውር ቶሊያቸው መታረቂያ አደረጉት፤ .. እንደንድ የጥቅር ደርና ፍየል ደም የአመል መቋደሻ ግድረን እንደሰመደው አወጋር!

«ገና ያልተገባባንና እዚህ አገር ስላለው የሁለንተና ግብር አልተረዳህም። "ወጥን ግን ያወቃል? የቀላወጠ።" ይባላልና የደረሰብኝን ነው የግወራህ፤ እዚህ አገር የደም ግብር እንደ መሆኑን አንተም ከብልትህ ቀላል የተረዳኸው ነው፤ እገዛረ በብዙ ይመሰላልና ተጠንቀቅ፤ ወስካታ ተግሪ!»

የተረሰ ጋዝ

ስለጊዜቸው የሚሆን ገንዘብ ለመስጠብ ሲሉ እስራኤል በተዘራው ቤተእስራኤል የገንዘብ ድልደሳ ከጀመረ ሰንብተዋል። እቢይ ሰብሳቢም እራሳቸው ናቸው። የመዘራያ አውቶቡሉና ታክሲው ወጭ የሚቀለቱትን እንደያመነምንባቸውም ቀድመው መልሰዋል። ሰጭ እንደመቸው ከየጉዳዩ የሚመለሰውን፣ የክፍያ አበሉን የሚጠብቁትንና ከባንክ ገንዘብ እስኪሰብ ፋታ የሚረዳውን ሁሉ ለመጠበቅ በየፎቱ ስር ይቀመጣሉ። የየመንደረን አርከበር በግንት ከወደያ ወደህ ወጡገባ ግለት፤ ሲደከማቸውም አላፈ-አገዳሚውን በግሰየት ሊገዝ ከሚችል ትዩዩ መከከት ሳይ መቀመጥ ሰሞነኛ ተገባራቸው አደረጉት። ተመው ሲያወሯቸው ፋታ የሚያጡትን፤ ደህና ዋላችሁ? እንዴት አመኛችሁ?... እይዟችሁ፤ በጊዜ ብዛትና ባምሳክ እርዳታ የማይሆንና የማይለመድ ነገር የለም። ብቻ፤ ቀልጠፍ፣ ቀልጠፍ፣ ፈንዲ-ጉሳ ግለትንና መታተርን የመሰለ ነገር የለም።... ሲሉ ጊዜ ለለገሰቸው የገፋ ወረም ያክላሉ። ብቻ ከንዴ መንደር ቢያንስ ሰምንት ይዘገጣሉ። እንደህ ሲሰነቡት ነው ለመንደርተኛው የጊዜቸውን አላግ ደክመኛ ሰይሉ ትስቶሳ የሚሰጠበት።

፡የኔ ከራት የናንተም ነው። የኔ የተበጀ ወደጠቢያ መሄድ፤ በምኞት እንጠር ቢታይም የሌላውን ሁሉ አድግስ የግራታ ዝብ ነው። "ብላኔ"ና አባግየን አስቀድሜ ተናገረዋለሁና ድፍን እስራኤል (ረባሽ) ያወቃል። ከኔ ጠባብ ምኞት ሌላ ጠቢያ የቀረውን ወገን ያጠናል፤ ወደዚህ ሊመጣ የተናቃውን በያትጣሜ ውተሳሳኪ በግብጾች... መገባቱን ሲለግ ሁሉም ከያለበት ከደጃ መገኘቱ አይቀርምና የትልምን ነገር መጠቀም፤ እንደኛው ያመጣጥ አይነት ሱዳን ወሰጥ አረር መግቡ እንደደበዘ፤ ስለሌላው፤ ተግኛውና ንዲዶ (ወገ) ... ምን የግብር ነገር አለ! ታወቀታላችሁ፤ በጠቅላላ ስለእንትፋቱ ግብራሪያና መገለጫ መስጠት ያለብኝ ነው።

«በጦቢያ መቶመጥ ለተመቸው... ሁሉም የገድ ወደእየረሳሉም ይምጣ የለበትም፤ እዚህ ስለየሁት መያና ትድረት ግብረሪያ መከፈት ይዋርብኝ ይሆናል። እየረሳሉም ከሉጌውና ከብርቱካኑ አልፎ ቀጋና አጋም የጊሮ አትክልት ያደረገ አገር ነው። አትክልት ለናቀው የጦቢያ ልጅ ሁሉ ስጣትክልት እከፋከፍ ግሳየቱ ስንት ወብት ያመጣል። ስነግረው በይገባውም ሰደርግ ይተናና ውድድር ሳስገባው ለተክል ዘር ቀን ይወጣል፤ ይኸ መቸም

በጣም ቀለብ ነገር ነው፤ መቸም-መቸም፤ ከ የሁኑ ሁሉ የግሽረረው ብዙ ተገቢር ይዋራል።

«ወገን፤ ... ታዲያ፤... የተሳካ የተሳካውንና የተያዘውን፤ እንደ ጠጠር (ሳንቲም) እንኳ ቢሆን መርጃ ነው፤ እንደ ብለው ሁለት ነው።... ቸገር አያስመታውና አያስገርፈው ፊት የለም። የሰው ፊት የቋያ ሳት ነው፤ ይህ የሆነው እግር በኔ ሳይ እንደሆነ ከጠዋት ግንባራ ሳይ በግይታይ ቀለም የጣፋው ቢኖር ይሆናል። ጥረም ሆነ በ“ቸክ” በባሰጣ እያደረጋችሁ፤ በጣም-በጣም በቅርብ ቀን፤ ባለሁባት... የምታወቁት ነው፤ ብታስገቡልኝ ሰውን እያመሰገንኩ ካሰብኩት እደርሳለሁ። የቤት ቁጥር የዘነጋ ካለ፤ ይኸው አለሁ እሰጣለሁ። ይህችንስ፤ ሰው ሁሉ ቀድሞ አለብኩኝ መደረሻየን በነናሰወከፍ ወረቀት አለኝ። እንኩ።» በግለት፤ የወጣላቸውንና የተጣለላቸውን ይዘው የቀረውን ለመገፋፋት፤ ገና ለገናው የሰውን አእምሮ በይሉኝታ ለመገየድ ደምድመው ሲለያዩ፤ «ተባረኩ፤ ብረክ ሁኔ፤ ለብርሀምና ለሰራ የሰጠውን ሲሳይ ለናንተ ይበለው፤ መቸም ህልጌ ወደውነታ የግለወጠው በናንተ ሳይ መሆኑን አውቀዋለሁና። መውጫ ቀኔን አልቆረጥኩም፤ ልቤ ከነገ-ዛረን ይላል። መቸም... ከተሳካ በዚህ ሁለትና ስለት ቀን በሰልኪም ሆነ በመሳክተኝ እደመጣችኋለሁ። ሳይነሳጋ እከምንተያይ... በምሳክ ርዳታ የተሳካ እንደሆነ፤ እናንተንም በሰላምና በደስታ አቅፎና ደግሮ አቶይቷችሁ ያገናኘን፤ ቸር ይገጠመን፤ ብለው መንገድ ሲገቡ ዋና ስንብት ግድረጋቸው ለጥቂቶች አጠራጣሪ ሲሆንም ከሰባቸው በቅርብ ለወቁ ግልፅና የቅርጥ ነው። ርመድ-ርመድ፤ ዘወር-ተከዝ፤ ትኩር፤ እንደገና ርመድ ሲያስኛቸውና ሲያከረተርታቸው ግየት ብዙ ያሰባል፤ የጡት ጥገኝነቱን አልጥልላት ያለች እናት የደጃፏን የሳይ መከርከሟ ይገር በእጆቿ ይዛና የተንገበገቡ ጡቶቿ የዋለበትን ደረት ሳይኑ አሳጥታ ሂድ፤ ልጆች ይጠብቁህል፤ በንቢደ ከብቱ ወለህ ና፤ ብላ ልትሻገው ትገፋው የምትሞክረውን ህፃን፤... አሊያም ደንቤ ለሆነ ሰው ደግሞ፤ እንደ ጠብደል ከረምት ለግሰላፍ ከጌንደር ጌጃም አባይን ልትሻገር እናቷን ከጠራው የደንቢያ ግደ ሳይ ራቶች፤ ሄደች ወደሰ አለች? ፊቷን መለሰች? ከሰመች? በግለት በረፋዶ ጌደና ሳይ ቃደቃደውን የግጫግ መሪ ከበክብ ባሏን የምትከተል ወገቧን የጠመናት ጋማ መለውት ነው የግጥርፉት ቢሏቸው እሳቸው በመልስ ወሽታም ሁሉ ብለው የግዚበቱ አይሆኑም፤ አቅሳቸው እንደያ በመንታ የተከረለ ነውና።

ይህ ባንድ ገጥ ሆኖ፤ የተበተነውን ወጣት በተመሰሰ ኢስ

ለበረታሽነት እያዩ ሹመውታል። ለወኪሉ ከግዝፍሉት የመጓጓዣ መጥ (አልፏል) እንደ ለጋሽ ደበልጥ እንደግሰጥ ከገመቱ መላክተኛ ቢሄድ አይገደባቸውም። «ግደለም፤ የተረፈው የሰንት ግዝያ ይሆናል፤ ሂደህ አንሳው!» ነው የሚሉት። የሚቻላቸውን ያህል ለመዝረፍ ለገደገድ ሰብሳቢ ወኪል የሚሰጡት ያፍ ግታላያና የግባኝነት ድረቶች ተጥቂጣኝነታቸውን ከግሰቶቻቸው ዘሉ ለብዙ ሰው ያሳጠባቸዋል። «ከንተ ወደኔ የሚመጣ (ገንዘብ) አይወጥም፤ ምንምንኳ ብዙ የምታገዝ ቢሆንም... ወጣት አይደለህ! የወረት መሸከሪያ ህዜ ተርጅህል፤ ገና ህዚህና ለመጓጓዣ የምታወላው ሺ ህዜ ከምትከፍለኝ ገንዘብ ይልቃል ከልተሳካልህ ምንም አይደል፤ መቸም ገን አደራህን፤ የምታገኘውን ገብል ሁሉ ተሳግጥኝ፤ ሀይ በለው፤ ወጣቱ የዝገታ ነገር ተሉ ጠልቶ ደረዳዋልና ከሌላው የጠለጠ የሚራደኝ ይሆናል ወጣት ተራግጽ ነው» ይሉታል።

ከስድስት ወር በላይ (በገሀድ) በዚህ ልፈፋና ዘመቻ ሲከርጩ ያሟቸው፤ ብዙውም የተዘበተባቸው ሰዎች ቁጥር ጥቂት አልነበረም። አወጣጣቸውን በሚመለከት መሰናክል የጠዘበት ጋራ፤ ሸሌቶ፤ የግያሳልፍ ጥቅጥት ጫካ አድርገው የተመለከቱት እሳቸው ሳይሆኑ ታዘቢዎቻቸው ነበርን።

በኔ በኩል የተሰበሰበላቸው ሰንጠረዥ እንደሰ ለግጣራት እያሳለሱ በቴሌፎኑ አረጋግጠው ስለነበር ገሰገሰው አልመጠም፤ የተገናኘው የመሰናክሻ ወጥታ ልናደርግ በተቃጠርንበት በታ ተገደን። የሀይሩ ሀደር (እኛ ፒያሳ ብሉን እንደወትነው አይነት ነገር) ለሁለታችንም አግዘይ የሆነ በታ ነበርና ወደግረፈ ያ እንደገባን ለመጀመሪያ ቡና አዘዝን። ወሀዩ መጠለስ ስለጀመረ ከፋብሪካው የሚወጣው የጠስ ዝግት ፊት ለፊታችን የተሰጠውን የአትላንቲክ ወትያዋስ የቀኑን ያህል ጭጋጉ አልሸፈነውም። ወገጉ ጠፍቷል ግለት አይደለም፤ እንደያውም በያንዳንዱ የስክንድ መታገን የሚመኖር እንጂ፤ የጭጋጉ አለመከሰት ገን በወለግው ተደበስብኝ ነው። አይናቸውን እዚያ ሳይ እያስረክረኩ፤ የተቻከሉ መሰሉ።

«ከንደ! ልብህ እንድ ነገር ሲያስብ ዝም ብለህ ተመኝ፤ ተመኝ፤ አምሳክም ንዝግብውን የመጥላትም ይሁን የልብህን ምኞት ጥልቶ ደስታ በሰራ አካላትህ ለክትበት ይሆን አላወትም የተመኘኸውን በጭቅጭታህ በስቲያ ይሰጣል። ሹምና እግረ እንድ ነው። ሁለቱም በጭቅጭት ነው። «የሹም-ሹም አለው»፤ እንደን አጥትህ እንደን ነው። የሽለታ መላኩ የጠላይ ሽለታ መንግስቱ አይደሉ? ገና ሽለታ መላኩ አቸንፈውኝ ሽለታ መንግስቱን «እግረ ያሳየኝ፤ አምሳክ ያጉልበትም ያልከበት ነገር የለም፤ ጉልበት

ያነሳቸው ይመስል! ታዲያ መባልን ነው የምሰግ። ወደፊት ከጠላቱኝ ገን አይተርም። ዘወድ በይጭኑም በዘወድ ዘራያ ነውና ያሉት ከዚያው ቁጥር ነው። በግረ በኩልም እንደያ አይነት ጉዳና ትክተሳለህ። የሱን ሎ ብኝ አትጠራም፤ አጋገፍን እንደአትከሪ ትልክታለህ። እናቱ ሰንበት እጣክሽ አግልጽኝ፤ የደንጋርህው ቶላ፤ ያበቱ ወታቢ፤ የዚያች ተግላይ እናቱ ፀሉት፤ እኔ ለከፍካፋ ነኝ፤ የነሱን ደገነትና ሰንተ መንዝት በኔ እንደሆነ ተጠረው፤ ከነሱ አብራክ ነውና የወጣሁት... የግታላው ነገር የለም። ዘራያ ግናገሪያ ሁሉ ተበጅቶላታል። እያንዳንዱ መቶ የመገለጻና የመገጠኛ መላ አለው። የተሰረፈ በሰረፍ፤ ዘረዘሮ መደረሻው እንድ... እራሱ ባለቤቱ ነው።

«ታዲያ ሰው ሁሉ ሀ.ሜ.ተ.ኛ ነው። ይህ ብለህተኛ ሽግግሌ፤ የግያናር! መቢያ ልሄድ ነው ብሎ ገንዘብ አስወጥቶን የቴላብዝና የስልክ ግሰገቢያ፤ የደርና የእርጉ ግብዓተዝ (ግብሪያ) ዝባበት፤ ብሎ አግኝ። ይኼ ግለት ጥት ነው። ደግሞም «ፈፋ በባይ ሰቀ» እንደሉት ተረት ነው። ቀን አይጠልህ፤ እኔ ገን በቀን ተዋረድኩ ቢሆንም የግታ ግታ እግረ እፈር አላለኝም። ቀናኝ! በዚህ ሀገራችን አጠቃሁት፤ አሉ በመንደርደሪያ ወረያቸው። ቀልባቸው ገና መርጋት አልጀመረም፤ ገና እሳይ-እሳይ እንደነዘሩ ናቸው። «ዘመድ አሁን ደህና ረዳዎት?»

«ወይ ዘ-ወ-ድ-አ-ዝ-ግ-ድ! ዘመድን ብሳግውም እኔ ነኝ እንጂ ለኔ ለተበጁ የሚል የለም። የዘመድ ወደጅ አይወጣልኝም። ኩን-ደ፤ ባድ ይወደድህ! ሰንተ የሚደበት ምን ይደበታል? ከመንገድ አነሳስ ሳይ እርጋ ግለቱ ጠቅሞኛል። እግረ መንገድን የወሀ ቢያደርገውና እንቅፋቱን ሁሉ እሳካሁን እንደከላው በሰንሰለት ተይዶ በይዘው፤ ከመሳረሪያውና ከሰንቁ አልፎ በመቢያእንኳ ጥቂት የሚራደኝ ገንዘብ አግኝቻለሁ። በመቢያ እህል እርክሽ፤ የብር መገኛው ገን እንጠረጠህ ነው፤ እንደት ግለት በመቢያ የጥሪ ገንዘብ እጥረት ፊትም የነበረ ቢሆንም፤ ዛሬም ብሷልን ነው የምንሰግግ፤ ታዲያ የያዘኩት ወረት ብዙ ጉዳይ የሚከላ ይሆን ይሆናል።... ገና፤ ሆደ በጣም ፈርቷል፤ በመቢያም ሆኖ የተደመጥኩት፤ በይዘም ያየሁት ችግር ነበር። ከዚህም መካሪው ገና ለገና መነሳቱን ሲሰግ አግዋ የተናገረበት ጉዳይ ያደለለባው ቀላሉና ከህ አወላቂን ሱ ነው። እኛን ዘመድ እሳካው ድረስ በጣም ፈራሁ። ባለም የቀላሉው መናገሻና የከህ መትላፈው አደለለባ ነው። ወሽት አይምስህ... ቢሆንም ሀሳብ አይገባህ፤ ገምባሉ ጫግውን በደህና ቀን ገዢያለሁ፤ ሳቢራውም ደህና ይረዳል፤ መቢያ አቢራ በጣም

ይበዛል! ጥቅል-ጥቅሉን ግጥም አድርጌ በጌግው ከቀርጭጭጭቴ ራሱን እንደጠነዝ ሞረር አስረ የግር ሹራሱ ወላታ የሰጠ ነው፤ በበላዩ ባለብሱ ውጥብ ልክ ትመጣለች። እንደበባለሁ ከላ ግሂቱን በባለጅንፍ ከዘራ ነው የግንህልላው። የት አባቱ እንኳን መቅልፍ ይቅርና ተቀምጦ ለመለመን እንደይበቃ አደርገዋለሁ።

አጠናጠናቸው ገረመኝ። አራት ነጥብ ያስቀመጡበትን፤ ግን አስተያየት ግሰሻ ሲጠቅሱ ለዋሉት ሀተታ ምንም ምሳሽ ባለመስጠቱ፤ ቡናቸውን አንስተው የግንባራቸውን ቶዶ ከባህር ላይ የወደቀ ኩባት እንደሚሰራው የቀለበት ግእበል ሽቅብ ገምደው እፉት አሉት፤ ወደያው የግንባር መስመር ቶዶቸውን ቁልቁል አዘንተው ልመጥ ሆነ፤ አይናቸው ወደመረት ታጣጠኙ፤ «ውብ መሳ ነው ብለህ?» ብለው እንደገና እፉት ገቡ። እየተመለከተኝ አጣጣሜትና ለመልስ ጠባቂ። በሌላ ወዋታ የግስቀይረው የጥያቄ መልስ አልነበረምና፤ «ከዚህ ሲነሱ ጀምረው ነው ገንዘቡን ከግርም ጋር የሚያስረት... ይህን መጠየቂያ ከሆነ ሀሳብ ተነስቶ ነው፤ ከ"አውሮፕላኑ መወገፍ" ሲደርሱ ገንዘብ ግስቀጠር ይዋርባቸዋል፤ ቀብረው ሲያልፉ ከተያዙ ልመና የከረመበት ገንዘብ የመንግስት ሲሳይ ይሆናል። ገንዘቡን በጭንቅ ግስመለስ ቢችሉም በመዘገየት ይባክንበወታል፤ የተሰናበቱትን ሰው ሁሉ ተመልሰው ግየት ምቹት አይሰጥም።... ከኢትዮጵያ ሲነሱ፤ በገደራም ሲወረዱ፤ የገንዘብ አያያዝና አደባባይ ነገር ሳይማረ ቀርተው ነው አሁን እንደችግር የተወሰነባቸውን» አልኩ ትንሽ ረገግታና ፍርሃት የተቀላቀለበት ፊት እያሰመታ ሂቸው።

«የጦቢያዊ በገደራም መሳ በጣቢያ የማይሆን ነው። የታወቀና የረከሰ መሳ ስለሚሆን ነው። የገደራም መሳ ተወው፤ ከዚያ የቀረ ነው። ሌላኛው ገንግርህ ግን ውብ ይመስላል፤ ከወደያ ስደርስ፤ ከፍተኛው በሂሳ ከወህው መክፈያ በታ ገብቶ አሰናደዋለሁ፤ ምን ያህል እንዳልፈጀሽ ነው? አጠፍ አድርጌ ቶይቶ ጌግን መጀመሪያ ከእግረ እንደጠለቀ ትቸ፤ እዚያው ላይ ግጥም አድርጌ እርመድ-እርመድ ነው። ሲሆን ከየር "መወገፉ" ዘመድ ደርሶ ይቶይና ይህ ሁሉ ጭንቀት ባለበት እዚህ እንደሰራነው ይቀራል።... ነገረሰ ጭንቀቱ የሚለቀኝ አይሆንም፤ ስሻረር ተሳፍሮ፤ ስወርድም አብሮ ነው የሚወርደው... እህ! የገንዘብ ነገር!»

«በደርግ ጊዜ ቀላሉው የቀነሰ አይመስልም?» አልኩ፤ ከሽንት ቤትም ቀላሉ ይገኛል ብል።

«አቤቱ! ያንተ ወወት፤ ይኸ የግዘናጋት፤ የመርዳት ሳይሆን

በእውነት እጅን እንደሰጥ የሚገፋፋ ምክር ነው። አሁን ያን ያህል ስንት ሊባና ቀጥኖ በተናጠል ገደል ለገደል አረፈጣ የጠለምትንና የትግራይን ልማዶች ባትታሰቡ ቀርታለች። የደርግም ትግል ከዚያ ያለ ቢሆንም... መቶ በቀን ቢቀጣ አደስለባ ይህን የምታየው የወው ባህር (ሚድትራንያን ከፈታቸው ተሰጥቶ በጀቸው የሚነኩትን ያህል እያዩትና በጣታቸው ወደወሀው እያመለከቱ) ነው። በቀን የሚቀጣው ስንት ይሆናል? ያደሰለባን ያልበጀ ሰው በሞት መፍጀት ግለት በምኒልኩ ኩባያ ጣናን ወልፈህ ግድረት ግለት ነው፤ መናገሻ ከተግ አንድ ሲሄድ ሌላው ሲተካ ነው። የምለበምበትን ንገረኝ ብየዋለሁ- ግዘናጋት! ከመጀመሪያውኑ የሚፈትሽኝ ሹም እንጂ ግን ሊሆን ይችላል? የጠናበት ሊባና ቀጣፊ ሹም ሁፃ ነው የተገኘ፤ "አይመጣንም ስሸሽ ይመጣልን ያኹ" አለ የጥልያን ጊዜ ሰው! አንተ እንዳልከው ሊባና ቀጣፊ ጠፍቶ ከቶየኝም ጌርጊሪ የለብኝ- አለም! በዚያውም የደርግን ጉልበት ያስፋው፤ ዙፋኑን ያጥናው እሳለሁ። ሌላ ሳይጠፋ ከቶየኝ መጠርጠሪያ መደኛየ ይሆናል። ስትጠረጥር ትጠነቀቃለህ፤ ስትጠነቀቅም ትድን ይሆናል፤ ከደንክ ሌላ ጠፍቷል ግለት ነው። ተነፋለህ ከሰጠኸው፤ መዘናጋትህ በመጣው ደርግም ሆነ ሌላ የሚወነጀለው ያኔ ነው፤ ግስተዋልና መገንዘብ ብሎም ነገር ግንተርተር አደብ ስትገዛ የሚከተል ደኝነት ነው። ግልጥ ተናገርኩ?»

«በጣም ሳት የጠሉ ነዎ ተቤ!» አልኳቸው። ሞቅታ ገዝተው ተንሰራፉና እኔንም አንሰራፉኝ፤ ረገግታ ብቻ ተለዋወጥን። በልግደቸውና ተመክረቸው ጥቃት ለምኔ? ያሉ ከመሆናቸው ሌላ ሸቶጥቂጣ ሀፍረት እርግቸው ነው። የወርደት ነገር ሲሰጠ በኔ ግድም አይድረስ ነው የሚሉት። በሀሊናቸው የሆነ ነገር ሲዘር፤ የተገተረ ችግር ከፈታቸው ቢባገር ወግድ ይሉታል፤ የሚመታቸው አይነት ከሆነ ግእዝን መተው (ዘብጠው) ያልፈታል እንጂ ከችግር ጋር ፊት ለፊት ቀመው እንከብኝንትያ አይገጥሙም። በዚህ በኩል የሚያደርጉት ትግል ሁሉ በተመልካች የነወር እንከን ቢወረወው ተባጂ ጉዳያቸው አይደለም፤ "ሀበሻ ሲያግ አንድ ሰሞን ነው" ልብህ ያስበውን ነገር ልታደርግ ስትረፈግ ሌላ ሰው ዙሪህ አትይ፤ ገሙ ብለህ እራህ አድርገው የሚል መሰረታዊ እምነት አላቸው። ግራም ነፈሰ ቀኝ በእንደህ ያለ ነገር መቀለጭለጭ የለባቸውም። የወሳኔያቸው ባለቤት ናቸው። ያጥፋቸውም? ያልግቸው አዋስኑኝ ግለት አያውቁም። ግና፤ ወሳኔያቸውን ሲያዋድኑ፤ ሳስተዋፅኦ ይረዳል ያሉትን ሰው አእምሮ በመሰለል ያልታወቀባቸው ሊባና ቃራሚ ናቸው። ወደተግዛር ሲለወጡት ነው ያሰሱት ሰው ሁሉ፤

«እያሁኑ ይህን ወንበደ! በዚያ ሰዎች... ያችን ዘዋራ ወወትና ጥያቄ ያነሳት ለተገኘላ ኑረላል፤ ነገር ሲያጠራትም ከርሞ፤ ምን እንደሚያደርግ ሳይታወቅበት፤ ወፍ ሳይሰግ... አሁን ከእንደህ ያለ ነገር ደርሶ አረፈ፤ በጠም የወጣለት ልባም ነው፤ ይሏቸዋል። ለዚህ ሁሉ ችሎታቸው ፍልስፍና ቀመስ ግብራሪያ ይሰጠበታል። ምንጩ ብዙ የሚያጠያይቅ ቢሆንም አጠር ባለግምት ለመከደን፤ ከራሳ የተቃረመ፤ ከራሳ ከልምድ የመጣ ቢሉት ተበጅንም ቅር አይላቸውም። ታዲያ ይህን መላቸውን ተንተርሽ ባሰነሳሁት ወረ እንደህ ደረደረች፤

«እያሁ!... ወሳኔ ጠለቢት ነው። የግለሰብና የመንግስት ወሳኔ እንደም፤ ሁለትም ባህሪ ይሆናል። በመንግስትና በትዳር በኩል ስታየው «ተግባር የፈሉት አይሸትም» የሚለው ግለሰብ ሲያ ይገጥመው ይሆናል። በግብር ስራ ተግባባብ ባለው ብዙ ነው። አሁን፤ አንተ ዋና አለቃ ብትሆንና ሌላውን ታዘኝህ ብታደርገው እንደህ ሳደርግ ነው ግለትን ብትረራ፤ እንደህ ብናደርግ ውብ አይሆንም? ትላለሁ፤... ልብህ እንድ ነገር ሊሰራ ፈልጎ ወዋታ ስትከፍት፤ «ሆድ ሲያወቅ ደር ግታ» ነውና፤ አትምህን ደክተህና ተደራጅተህ ነው። አፍህንም፤ መከበደህንም (እድሜ፤ ስልጣን) ካሸነፈ ተብየው ሳይ ጫጭነህበት ያስብኩ ይፈፀማል። ወወትህ ባይገባቸውም ም ብሉ እኪ የሚለው አሸነፍ ይበዛል። ነፍሱን የሚያጠብቅ የጦርነት ሚዳእንኪ ቢሆን፤ በግልጽም ይወቀው በህልው አስተኝተ ይንገረው፤ ወደራትእንጂ ወደ ሂሳ አያፈገፍም። እኪ ካሰኘኸው በሂሳ፤ እንደቀራጭ አትግዳ የምትሞባበትና የምታደርበትም ግታለያ ጥልቷል... ስትበላ አገርሰው።

«በባልና ሚስት ረገድ ብቻ ስታየው፤ ቀደም ከተጫወትኩት እንጣር የሚርቅ አይሆንም፤ በወንድነት ብቻ የተገራህ ስለሆነ፤ ከሸናና የምጣድ ጉልቻ ግሳፋት እንደግደህንልህ ታወቀዋለህ፤ እግር ብዙ ጊዜ ከደጅህ ያልጣለውን የሚከበድና ብዙ ጠልቅና ሰልፍ የሚያስጠይቅ ጥቅር-እንግዳ ለዝናና ለወዋታ ደግሰህ ልትጌትት ስትፈልግ፤ ትደርህን ሰው በሌለበት ጠርተህ ታዋዝታለህ፤

«እኔ እንደት!... ሰመመኔ፤ ምን ትያለሽ? የሰው ሰውነት አብሮ መዛናቀ፤ ግስተናገድና መሸኘት እውቀት ነው። መነፋፈቅና መፋቀር እንጂ ያለም ጣጋ፤ የሞት ጊዜ ያንዱ በድን-ሰጋ ለሌላው ቀለብ አይሆንም... እና እንልጃ አካላትን እስከ አታቴው በፋሲካው ሰዎን ብንጠራ...» ብለህና ወዘፈህ የተወከው ጊዜ መቀመጫዎ ይሰፋል። ከበርብረውና ከቅመጫ የሚበነው ትንታዋና በዚያም የሚመጣው ለትሰ አይታያትም። ሳይታወቅት እዳ ውስጥ

ታስገባታለህ። ከዚያ እሷ በመልስ፤ «ይኸ ያንተ አሳብ ብቻ መሆኑ ነው እንደ? ሁዋን አንስተኸው ነው! ያውም የኔ ልብህ ከክፈለው ከርግል፤ በወንድ ሲመጣ ያምራል ብየ ነው እስካሁን ሆኖ ያልኩት... ከሆነግ፤ ወወ፤ በርብረና ቅመጫ ፍለጋ መንገድ ያስወጣልና፤ በጊዜ፤ ጠለል መግቢያው ደመና ሳይዘር (የዚያን ሰዎን ገቢያ ሳይወደድ) ከውኃ ከሰጠኸኝ በውስጥ ግሰናዳትግ እንግዲያ ያንተ አይሆን፤ የኔ አይደል! ትንሽ የምትወምረው ነገር ቢዋር፤ ከበሌውን ያንተ መከበድና መደመጥ ይገዛዋልና ለጥናቡን ወገጣ ስታሻክፈኝ የእነሱ እንደህ ግበረታቸው የኔ ይሆናል። በጽ እንጂ፤ እሸልህ፤ ፈታዲ ነዋ! ብለህ ስታርፍ፤ በሷ አካላት የዘራኸውን ከሸፋጭ ፍትር የተወለደ ሀቀኛ ፍትር ባንተ ሳይ ትደፋፋብህለች። ለውጥህ መንገድ እምቢ-ብሉ ክፍት፤ ለዚያ ብለህ ያነሳኸው ወዋታ ፍትር በግራ በቀኝ ቢያዝንብበት የድግሱን ወዋታ ትተህ ተሸክመህት ወደአልጋ ረጥ የሚል ትደሰት ይገፋፋሃል።

«ወሳኔን ባንድ ሰው (ነፍስንወክፍ) ጉዳይ ስታየው ለየት ያለ ገጥ ያመጣል። የግልህን ጉዳይ ለሌላ ሀበሻ ያዝልኝ ብለህ መንገር፤ ለሚል የን ሀበሻ አስይዝልኝ ግለት ነው። የሰው ሞት፤ «ሚስጥር የሁለት ነው» ብሉ ይረገረጋል፤ እንደኔ፤ ከሁለት ይልቅ በውት ሰስት ይሸላል፤ ከሰስት ሚስጥረኛ አንዱ ቢያንፍስና ቢታወቅበት የሚያበቅለው ሁለት ጠላት ነው። ከሁለት የምታበቅለው ታዘቢ ግን አንድ ነው። ግና፤ ምስጢር ያንድና የግል፤ ጠለቢት ነው፤ ከዚያ ያለፈ ግን ያደባባይ ነው። ሰውን ወደደው፤ እመነውም፤ ግን ምስጢር ያዝልኝ አትበለው ያሉት በቂ ንግግር ነው። ያለው ሰው ሁሉ አልቶ እኔና አንተ ብቻ ካልቀረነ በቀር፤... ምን የምትነግረው ወይም የምነግረው ስለግደዋር... ብቻ አንተ ለኔ ምስጢር ያዝልኝ ብለህ ስትነግረኝ፤ እኔ ደግሞ በሌላ ገጥ ሚስጥር ያዝልኝ የምለው ሰው ይዋረኛል፤ ምን እንደያ፤ የወደያኛውም እንደወደህኛው፤ እንደህ እያለ በጦቢያ የተዘራው የሰው ፍጥረት እስኪያልቅ ይዘልቃል። ለጌረቤት የተናገርከው ምስጢር፤ ከጃን-አሞራ ጌንደር-ጠዳ ገብቶ በመቶ ሰው ልትጠይቅ ስትዘልቅና ሳታየው የገጸኸው፤ ብሉም ስለሱ ያልሰግኸው ሰው፤ ተበጂ ደህና ባጅተህል!... ታች አምና ግድም... እንደህ አለ የሚል ጭምጭምታ ስምተንብህ ይልህል፤... ወዋታ አሳመርኩ ያለው ስምንተልህም ይላል። ታዲያ እንደት ሆነ አደራህን? ስልህ በጉዳ ወጣሁ ብለህ በድንገት ልብህ ይሰረክረክል። ያለመሰናዳትና የምትለውን ያለግጠናቀር ጉዳይ ስለሚሆን ትደበሰበሰላሁ። ሁለት ጊዜ እንደትበላሽ ትፈራላህ።

ምስጢር ብሉህ የነገርኩል ሰው ለሌላው ምስጢር ብሉ ሲናገር ሊገደህ ብሎ ሳይሆን ይችላል። እንደፍትህ መሸመቻ ስለሚጠቀምበትም ነው።

«እያንዳንዱ የሚወደድበትንና ዝና የሚሰራበትን ለመፍጠር ትግሉ ጭንቅ ነው። እንደሰው የማይናገረውን አህያኪ ከጭንቅ ብዛት ፈሰቶብህ ግር ፍሳ፤ ወርቅ ጣል (ፋንድያውን) ብሉህ ፍትህ ልታስገባው ትጥክራለህ፤ መጥከርም ብቻ አይደለም፤ ከድምፅህ አለባለሰና ትኝት ተረድቶ የበጌ ወወት መሆኑን ያውቃል። እህ ብሎ የሚሰግህ ሰው ማን እንገደግ እግር ይባርክህ፤ ይህን ወወት የነገርኩኝ ብንዋደድና ብንፋቀር ነው ብሎ ተሸክሞልህ ይርጣል። አንተን በመሰገንህ አንጠር፤ እሱን ውብ እንደሰግወው ከሌላው ደስታ ሊቀበል ይሄዳል። ከፈ ከወጣ ምስጢር ነው አልልም። ምስጢር ግለት ልብህን የያዘው ግህደር ነው። ለኔም ምስጢር ብሎ የሚነገረኝ በሽታየ ነው፤ ሽክም አይሆንልኝም። «አይሆንንም ይዘሽ ይሆናልን አንሺ» ብሏል በጥሊያን ጊዜ ባልዋ ከመልስ ሳይ ዘግይቶባት ብልገና የጀመረችውን ሴት የታዘበ ሰው። ባይሆንም ሳይ አይሆንንም ደምረህ እይ፤ በራሴህ ያሰብኩትን ነገር ገጥ እስኪይዝ ከኪስ አታውጣው። እንደልኩህ ነው፤ አንተን ሳይታወቅህ ከሳልኩት ምቀኛና ጠላት ወድቆ እቀናበታለሁ ያልኩት መጥፈያህም ይሆናል። ያሰብኩትን ለማንም ሳትነገረው እንቅፋት ቢገጥመው፤ ትጥለውና «ወፍም ዝም፤ እፍም ዝም» ብሉህ አንተም ዝም ትባላህ። ዘመንና እድሜ ሲሸረው፤ ሰዚህ ገጥ የማይሻር ነገር የለምና ለተረትና ምሳሌ፤ ብሎም ለባሉት ታደርገዋለህ። ለጉብሉ ሁሉ በንድ ዘመን፤ አካላቱ የሚባል እንደህ ያለ ሰው ነበረ እያልኩ፤ እራሴን በሌላ እየመሰልክ እዚያው በዚያ፤ የመኝታ ሰላት ግድረሽና የሳት ግደፈኛ ጊዜ ግቅረቢያ ይሆንሃል። አልተኛልህ ያለውን በጥቁር ህፃን፤ ልሱን ከደረቱ በሳት አስለብልበኸውና አሳምተኸው፤ ከዚያ በሚፈጠረው መቀትና በንተ ተረት አጥቅተኸው በለበት ሲፈነገል፤ ተቸግረህ አንስተህ ከመውደቂያው ትጥለውና አንተም እንደልብህ ከመደቂያህ ትደርሳለህ። ያኔ ሁሉም ተኛ ትባላህ።... አሁን የጥኝ ጥያቄ ታመጣ ይሆናል።»

«እንዴት ብየ ተቤ»

«ለሰው ሳትነገር እንዴት ቢሆን ነው የግለት አይነት?»

«መልካም፤ እንዴያ ከታየም፤ እንዴት?»

«መልካም ይበልህ! ይኸ ያካሄድ ጌዳና ነው፤ በዚህ ረገድ ብቻህን የምታረገው ነገር የለም። ጌዳናና ትልም ስታስብ የሰላውን አውራ ጥርጊያ ብቻ አታስብ። በሰላው ጌዳና ሳይ ምንጊዜም የማትሄድበት ይሆናልና፤ ገርጋሪ የሌለበት ጌዳና

የለም። ጌዳናን ሁሉም ተንተኝቻሽ ፍጥረት ይሸረፈዋል። መቸ እንደምትሄድበት መወሰን ያንተ ፈንታ ነው። ሌላው ይቅር፤ ሌላን ... ከብት ነጅን ወሰድ፤ የጌዳናውን ባህሪ፤ መታጠፊያውን፤ ገባሪና መባበሪያ የእግር መንገድ፤ ደገታም እካሉን ሁሉ አውጥቶ አወርዶ ዝነ ይገባል። ይህን ስጠቁምህ ተበጅን ሌላ ነው አትበል።... የጠፋ ንብረት ስፈልግ የተረዳሁት እውቀት ይሆናልና። በዚህ አንጠር፤ ሰላግግደው ሰውም በመሪ ጌዳና ሲገባ፤ ሌላ የሚገባ ነገረኛ ሁሉ ያስባል። አንተም የሰውን አእምሮ የምታስበት ጌዳና ይዋራል በግለት ነው። ብሉው፤ በስንት መሰነቂያው ስጠባባ የዋልኩባቸውን ለግክካሽም ይሁን የፍፍት መቅረጫ፤ ኪሳቸውን ሊያደመልኝ ተደጥነዋል። ከኔ ከመድረሳቸው በፊት ይበቃቸውን ያህል ይዘው ነበረና የኔውን አውጥቶ ለመቋቋም አልቋመጠም። እንዲያው በመተግመን ተደላደለው ተቀመጡ። ይልቁን ወያታቸው ቀጠለ።

«ቡና መቋቋሽና የወቃቢ ግቃለያ ነው፤ የሚያነሳው ስጋ የለም፤ እንዲያው አእምሮ የማነቃቂያ ነገር ብቻ እንጂ። በል፤ ከፍራፍራው፤ ለግጣጫ ደግሞ ከሆምጣጤው የወይራፍሪ እዝዝ እህል፤ ከጎጂት የሚወድቅና የሚረባ ነገርስ መቸም የለም። ቢራው ግን ባይሆን ሽንት ያጠራል።... ምንስ፤ ምን ተበልቶ ምኑ እንዳልተጣራ ነው! የዚያ ግዶ ወወት ካልሆነ በታ እየገባ በጠበጠኝ፤ ይኸ ልምድ ግለት ክፉ ነው። እርሷ-ክርሷ ከበዘበት መጥቶ የምናገረው ሁሉ እንዴ ከንዴ አልጋጠምልኝ አለ። በል! መቸም፤ የታየህን እዝዝ። ለወጭ አታስብ! ዛሬ በኔ በኩል ነው። አንተ ያለብህ «የመወረሻውን ያብጅልህ» ግለት ብቻ ነው። የአጃየ ሁለመና ተንጠርፎ ጥልቷል»

ለኔ ያሉት ለሳቸውም እንደሆነ ይረዳኛልና ለምርጫ አስመልክቶ የጠረትን የህል ዘር ላዝ ሰራተኛው ከፈታችን ቶመ። ከረገርም ፊትና ቀመቱ አናት ገድሞ የፈጠጠ አይኑን እንዴ ከኔ ሳይ፤ ሌላ ጊዜ ከሳቸው ሳይ አንቀዋለለው። ከኔ ወደሰቸው የመመላለሻና መሸጋገሪያ የጠረጴዛውን ወለል እንደርከን ተጠቀመበት። ከሳዘኝና ቂሳቂስ ፊት ተፅእዋ ጋር ሁኔታው ተከበደኝና፤ «አያ ተበጅ፤ እንቁላል... መጠገሽ፤ ቢራ ወይስ ሌላ ነገር ነው የሚሹት?» አልኩ ፈቃደኛውን ለማወቅ፤

«ምን? ከንቁላል ጋር?... ብሰናት ብቻ ልትሆን አምርህል መሰለኝ! የንቁላል ጥብሱን የሚበላ ጠንካራ ነገር አምጣ በለው። ይህ ሰቀላ፤ እኔንም መቸም አይሰግኝም።... እስራ-አል (ይሁዲዊ) ነው ብሉህ! ብሉው የአወንታ መልስ ስሰጣቸው እንደመገርሸት ሌሉና እኔን ትተው፤

«አህ ሀህ ሀህ! እታ አደ?» አሉ፤ በቧረት ድምፅ በተምታታ ፊት እየተመለከቱት። ለቋንቋው ገና ባዳ ናቸው። የዓቢት ጊዜ በያንሳቸውም ሊሄድላቸው ያለ ነገር አልነበረም። እሱ-አሉ ወሰጥ በመፃር መደናገር ከለቀቀባቸው እንደ ሁኔታ በደረሰበት ለመናገር አለመቻላቸው ነበር። የርሳቸው ብቻ ሳይሆን ከግንም አገር በድሜ ገፍተው የሚመጡ ሰወችን የሚያጠቃ ክስተት ነው። የታላ አጣጣላቸውና ቅኝተ የአረብኛ ተናጋሪወችን በመሆኑ ያናገሩት ሰው የአረብኛ ተናጋሪ መስጠትና በቀጥታ ሊረዳቸው ከመረለገ፤

«ሰላም አሊክም!» አለ ሰዳጫቸውና ሀይል ለከለባት ያንግግራቸው። «ምንድን ነው ያለ?» አሉ። ጆረቸው በሮ ልሂድ ያለ፤ አይናቸውም የጆረቸውን መነጠል የሚያውቅ ይመስል ቧብሎ ተከፈተ። «እንዴት ያለ መውት አመጣ እባክህ?»

«ምን መጣ ተቤ፤ ጤና ይሰጥልኝ ነው ያለዎት?»

«ሰላም አሊክም፤ የሱዳን ነገር ነው፤ ምን አባቱ ብሎ ነው እዚህ መሀል ያስገባው «ሻሎም» እግደል? ይህ ነገር ተሳታፊ እንደሆነ፤ አረብ ባይሆን እንደሆነ አይልም ነበር «ሻሎም» ተቀምጦ፤ «ሰላም አሊክም» ለምን መጣ!»

«በጠባቢው ያነጋገር ልዩነት አለ፤ ይህ በየርዳዓስ ገድም የሚፃረረው፤ አሊያም በሲናይ ተራራ ገፅም የመጣ ይሁዳዊ ሲሆን ይችላል። ይህን ያህል ግን ምን አስደጋጅቶ? ይሁዳዊ ሲሆን ባይሆን ምን ቸገረዎ? ሁሉም አሳሳፊዎ አይደለም?»

«ያንተ ነገር፤ ልቤግ... ልብ አልኩ ብሎ ኑሮ ነው። አሳሳፊን ስታስመቸው ሰራት ያስምራል። ደስ ብሎት ምን ልታዘዝ ያለ ጊዜ አጃህ ይሞላል፤ ያችን የገደሪፍ አበሽ ከግሪት አሳየህትም? ጣተነቶ፤ እሷ ፋሲካ ሁና የኔንም ቀን የደስታ አደረገችው፤ እንደያ ያለ አጋጣሚ ከመመኘት ነው፤ መንገድ የምወጣበት ቀን ስለሆነ የዚያ ቀን ትዝታ መጥተ ተሾሞብኝ ነው። ገባህ? አሁን እኔ በዚህ ወዋታየ ትስታ ይ...» አሉ የተጠራጠረ ፈታቸውን እንዳሳዩኝ።

መጀመሪያ ልነግራቸው የፈራሁትን ያህል አሁን ገፋፋኝና የታላ አነባበባቸውን ተንተርሰ የፈጠረው ወዋታ እንደሆነ ጠቅሞኩ። «ይህ ደዳ! ምን መስየው ኑሮ ነው?... ነገረግ የሚሰግደው አያንሰውም፤ ሲሰደብኝ ነው። እሱ-አሉነቱን ጠቅሽ እየተወራወሁ ተናገረ፤ በረብኛ መወገቱ የምን ነው?» እንዳሉ፤ በየገጣችን የያዘነውን የንቁሳል ዝርያ ምግብ ከደበው ጋር ተሸምተንና አጣብቅን ከነክሱን በሂሳ ያረቱ መስኪያቸውን እየገጫው ወደእምብርት ጉዳያችን ገባን።

«የሆነ ሆነና፤ የዚህ ዝዘያ መከርከሪያና የጠርዝ መቋቋም ምንድን ነው? መቼም ጆገና ነፃት፤ በሰም አይሆን፤ አይፈጠር ታሪክ፤ እያበጁት ዝናም የለም፤ የተመሰከረና የታየለውት ነገር ነው።» አልኩ። ንግግረ ከእምረቸው የነጠቀውንና ያስገዛቸውን ሀይል ለመገመት ቢያትነኝም መስኪያውን ተከሉት። አይናቸው ያረቁት ቀለበታዊ ከፈፍ ከመስኪያው ላይ የሰራውን መስመር መስተካከል የመቻላት፤ ያንም ለግረጋገጥ መደሳደሉን በስልትና በደብ እያጠረከረ አግተረበት። ግራእጃቸውን ከገጫቸው ስር ተስጋ ፀገር ከቆዳ አጫፍሮ ይጉትት ጆመር፤ ይበቃቸውን ያህል ከተደራጁ በሂሳ ፈታቸው ፈካ፤ መላሰ ብርድ አለ፤

«ከንደ!... ሰግህ ከንደ!... ሰው ያስባል፤ እግዚር ይፈጥራል... ሀይልና ጉልበት የሱራሌ እምሳክ ነው። መቸስ እንግዲህ ተናገር ብልኸኝ አይደል?... ዝዘየ ብሁ አይነት ነው። ባይነታ ስታየው የጊዜ መቅረት ነው፤... ጊዜም አይሆነው የለምና አንተው መንዘረው። የዝዘየ ጣጣ፤ ጣጣ እንዳለቸው፤ «ከባላ ተንጠልጠል፤ እንደ ቢሰበር ከንደ» ባለው መሳ ላይ የተመሰረተ ነው፤ እንደ ሀሳቤ ባይሳካ ከብሁ አንድ በምንም አይነት አሳጣም። እናም ዝዘየ ብሁ አይነት አድማስ የመታ ነው። አንተና እኔ... መቸስ በብሁ ነገር ተሳታፊን የል?... አምንህላሁ»

«እንደታ፤ መተግመንን ይጠራጠራሉ እንደ?... በቀድሞ ንግግርዎ፤ ምስጢር ልብ የያዘው ነው ብለዋልና የየሚነገሩኝን ልብ ይበሉት...»

«ወረቀትና ሞኝ ያስያዙትን አይለትም... ለዝና ያልኩትን ወዋታ ለመተፋፈሪያ ታጣኸው፤ የመጠራጠር አይደለም፤ መጥቀስ ግን የደንብ ነው። ፍትረን የጠለጠ ለግደሰና የዝና ግክያ ቅመም ነው። ብጠረጥርህ፤ ለላ አይነት መንገድ ይፃራል እንጂ እንደህ አይሆንም። በወዋታ መሀል ነገር ይጋባል፤ አእምሮ አይሰበው የሀሳብ ወዳጃ የለም፤ ጫት እስከተረጠግኑ ይዞ የተቀመጠ ፈቅራ ግለት ነው። ነው አይደለም?» ሲሉ፤ የንግራቸው ደዘት ሳይረዳኝ፤ ወደሌላው ወዋታ እንደደርሱ፤ ዝም ብየ የመስግግት አንገቴን ነቃነቅሳቸው።

«የዝዘየ ነገር፤ እንድም የትድረት አለመገባበት፤ ቀጥሎ ቀዝታ፤ ስለትና ፍፍትት ነው። አንተ አሁን ወጣት ነህ፤ ከፊትህ ያለውን የግብኝና ወደፊት መገፋት ነው የሚታይህ። ያንን ስታደርግ፤ ልምድ ይመጣል። ወደኔ እድሜ ስትደረስ አሁን ያለህበት፤ አሁን የምትሰራው ትድረትህና በሀልህ ይሆንና በሚመጣው የወደያኛ ጊዜ የምትነሳውና የምትገለው፤ በወዋታ የምትገኝው፤ ብቻ ምን ያለፋህል ባጭር፤ በመልካም ሴት እጅ

በተያዘ መቀንጠሪያና ደጋን የምትነድፈው የታሪክ ጥጥ ይሆናል። እኔ ታዲያ፤ ከመሸ ወደዚህ መጥቼ የግጥሙ ነገር ሁሉ በወደታችኛ ዘመን ያደረኩትና የለመድኩት እየሆነ ታመኩ። ወደዚህ ስመጣ ራሴን የተሸከምኩት መሰሌኝ ነበር፤ ዘግይቶ ሰጤኔው ግን ሁላንተና የን አልታዘኩትም ነፈሰ። የዚህ ሀገር ትድረት አልጠመኝም። ጥላሸት ለተባለ ታየኝ። ምን ያለፋህል፤ እጅ-እጅ ያለውን፤ ተነካክቶ ያደረገውን እህል። በመባታ መብላት አምርት ያነሳል። ምን በሽታ በይዘው ነው፤ እጅ-እጅ የግራ ምኞት ያስገባል። ብትል ስህተት የለብኳል፤ ያለግየት ነው። ባወድግው ግድም፤ በግህበ፤ በሰርጌ። የተሰበሰበው ሰው እጅ ወዳድቅበት፤ ከበረከቱ የተነሳ ተርፎና ትዝታዬ አንስቶ አድርጎ ሟት እንደገና ጣት ስትጥልበት ይጥጋል። የታል-ኪዳን ሁዋና ለንዲያም ትድረት ተገርቶ የመሰልጠንም ይሆናል። እንደግንባታዎቹ አለመዋር እህል ሸቶ የግጥሙት በሆነ ዋር፤ ድፍን ጣቢያ ድግስ አይጥልም ነበረ። እየረሰለም ሳይ መልካም የተባለ ነገር ለኔ ጅል ባልትና ያምበሰበሰውና በዚያ ሳይም ተረሰቱ የሸተተና የጠነባ ነገር ሆኖ የታየኝ።

«በመባታ፤ የጌልግሳ ህይወት አክብሮትና ግእረግ አለበት። እንደክሰረ ነጋዴ ደንበኛው ሁሉ ፊት አይዘርባትም። እድሜ ክብር ነው። እዚህ ግን የግልምቢጥ ነው። አሰብኩ፤ አሁን፤ እንደንተ ያለ ወጣት፤ በሌላ በኩል እንደኔ ፊት የሸመገለ፤... ልቤግ እንግዲያ ትክብ፤ ወጣት መሆኑን የግደቀው ባለቤት ነኝ፤ ልጤታህ፤ የትኛው ይከበራል? በመባታ አይን አትየው፤ እዚህ የግደረገው ነገር የሸንገላና የሰግራሚ ግስመሰያና የግደረግ ነው። እነኚህ ዋናው ሹም ድረስ ተርቤ አይቸዋለሁ። በመባታ ሲሆን፤ ሺግግሌ የጤኑ ጉዳይ አውራ ነው። የትድረት አውታር ነው፤ ታሪክ መገባደግ በወረቀት ሳይሆን በልብ፤... እጅግ በጣም ትልቅ ሰራ፤ በዚያ በፊት የሆነውን፤ የተሰራ ገድል የተሰራ በደልና የዝና ነገር፤ ከልጅ ወደልጅ የግደረግ ለዘውንት ነው። በጥበብ፤ ተፈትዋ-ተፈትዋ የጠራ ነገር የግደረግ እድሜ ከዋጠ ሰው ነው። በጅ ጥበብ በኩል ስታየው ገና-ለገና ያልተጠረበውን የድግር እንጨት ከጅ ሳይ በመመዘን፤ አውራረዱና ቀጥታ ለካሂድን፤ መጣረቢያ ሳይወድቅበት የግድግር በድሜ የገፋና ከቀድሞ እየተበላሸበት በመወረሻ ከልኪታው የደረሰ ሰው ነው። ወጣት የሆነ፤ ከአሰር ጉግጅ እንድ አልወጣለት ሲል፤ ሺግግሌው ከአሰር የወሰ ወይም የግራ ጉግጅ ሆኖ ሰንጥቶ፤ ሆኖ ድግር ያወጣል፤ ያ ግለት መልመድ ነው። በህክምና ሙያ፤ ጭንቀትና ጥበት የግጥሙት የሀገራችን መድሀኒት ሁሉ የግደረግው

ባዘውንትና በባልቲቷ ግድም ነው። ወጣቱሰ ለምን ይህን እያወቅም? ብትል መሰረታዊ ዉዋታ እለው። ስር ትፍርና ቀጥቅጦ ብቻ ሀኪም አይሆኑም። መድሀኒትን፤ እየለከሁ እየጥከርክ፤... ቀሱ በቀስ፤ በጊዜ ብዛት ይሆናል። ወጣቱን ሁሉ ለህክምና ሙያ አትመርጠውም። ደብጃል ያልከውን ባህሪ መጽጫል ቤትን ከሞላው ከታራ ጊዜ ከልተህና ሰቅሳትን ታጠናለህ፤ ከጠህባ በሂሳ ስር በቀጠቀጥክ ቀጥር፤ በለከህና ለታመመው በቅንንክ ጊዜ እንዲያይ ብቻ ከጠገብ እያስመለከትክ ታቅመዋለህ። ከዚያ፤ እየጥከርከው፤ ቀስ እያለ፤ እድሜ እያነሳ፤ መሳተኑ እየበረደ፤ ከቀረረው ለትጥቀጣው፤ ከዚያ ለመቅነኑ፤ ከዚያ ለግደልም ታደርሰዋለህ። ለሁሉም ልናገር፤ ሁሉም ሀኪም ይሁን ካልከ ዉዋታ ይበላሻል፤ መድሀኒትነት ይራከባል፤ ቀጥሎም ሀኪሙ ሲበዛ ግድም ይበዛል፤ መድሀኒት ያልከው ወደምግብነት ይለወጣል። መርከስ ይለህል እንዲያ ነው።

«ታዲያ እንደገና እንዳልወለድ የግደህን ሆነ፤ እየረሰለም ከቢና ወረቀት ለግደታክር ወጣት መከበርን አለበሰው። የኔ ደስታና የኔር ጊዜ የቀረው ከድግስ በሻገር፤

«ሁለትኛ ረገድ፤ የመንገድ ነገር ከመባታ እግር ስነቅል ካልከሰከሰኩት ሁሉ እንደ ልጅ ናት። ለደር እገር ሰው ድረያት፤ ወደእየረሰለም እንደትመጣ አወሳዳፋት። እንሂድ ብየ እጅግ ብዙክ አልሆነም፤ የጣሷ ጉተታ አቸነፈኝ። ነገር ያልገባው፤ የዚህ እገር ወረ ያላናቃውና ልቡን ያልነካው ሁዋ። ታዲያ፤ ግግሽ ዘረ እየረሰለም፤ ግግሹ ዘረግ፤ ከመባታም በጣም ደካው የራቀና ወዲያ የሆነ፤ ሲሉ ጣልቃ መገባት ታየኝ።

«እርቡ፤ ተራቡ፤ አለምንም መሷት ያለውን የአራት ቃል አደረሱ እንጂ ምን ተጉዶ ተቤ፤ ባልሆነ ነገር ለምን ያግርራሉ?»

«ያንተ ነገር፤ አሁንእከ ዉዋታ ወጣልኝ ብህህል። ረታህህ! እነሆ?» ብለው፤ አይናቸውን ሲያፈጡብኝ፤ «ምነው ተቤ? የጤና... ወይስ አጠፋሁ?»

«ጤና ያጣህስ አንተው ነህ፤ ጥፋትህ በግራ በቀኝ ግጥም ያለ ነዋ፤ ምንዘረ ስል... ልዘረዝር የተነሳሁት ዉዋታ፤... መሰበጫን ሁሉ ወደት ጥሉት ነው ይህን ግልጥ ነገር ከዚህ የጣደው... መርከታንግ ገና በጣም የምረባ ነኝ፤ አውቀዋለሁ። በህይወቴ ይሆናል ከተባለው ንግርቴ ገና ከግግሹ አልደረሰኩም። እንደቷና ነጋሪወቹ (ደብተራ ወይም ጠንቂይ) ደጋግመው ወደባድ እገር ተሸገረህ ትመለሳለህ ያሏት ናት። ይህችም ይኸው መሬፀግ ነው። ሌላ ሌላውን ግን ከወደግምባር የምጠብቀው ነው። እኔ አባትህ ገና ጡት ያልጣለችውን ቤት ሁሉ የግደራርብ ነኝ፤ ያጣይን ልጅ

ወህ ጠግው አለ ከጦት የደረሰ ሰው፤ እዚህ የሀበሻ ቤት ተወደደ ቤት እውነት መሰለው? ወደባህሪ ልሄድበት መሰሉኝ?... መተዳደሪያዋን እያዘጋህ ከሰጠህትና ሀገህን ከላክት ቤት ውብ ናት፤ ሰራዊ ግርባት ነውና ታረበህለች። ያንተ ተግባር መቅረርና መሄራት ብቻ ነው... ረሀብ እንዲያጠቃት። ግና፤ ልጅን፤ ብቻዋን ብተዋት፤ ስሞት ትረገመኛለች። ሁለቱ ጠፋሁ ግለት ነው፤ ከልጅም ሆነ ከነፍሴ ባለሁን መቅረት። እሷን በቅርብ ሁኑ መሳግት የገደ ነው።

«መሳግት ቢሉ ያን ግለት ነው?»

«ግለት ነገር ትጠይቃለህ፤ አይገባህም... አንድም በገደግ ሆኖ ሲነሳትም ሆነ የደስታዋ ህይወትና ግእረግ መሆን አለብኝ። ከሀይሩ በርሽባ በሰልክ «ሀሌ» የሚባል ነገር መሰለው? ህይወት ውብ ከሆነና ብሉም መምጣት ደስታዋ ከሆነ... ከጠደቅ፤ በገገታ ትመጣ ይሆናል፤ እዚህ ለልጆቿ በጣም ውብ አገር ነው... እሷ ግን እኔን መሰል ስህተምና በሰክባክ ናት። መቼም... ግና ይህን ተወው፤ ከዚህ ካለው ዘመዷ ብትደረሁ ትደረባለች፤ መቼም የሷ ፈቃድና መብት ነው። መድረን ያለብኝ የኔን በኩል፤ ያባት ተብየውን ድክመት ነው።

«ለላው ጉዳዩ ግን... በጣም የና፤ ከጠዋት... መንገድ ስገባ ጅምሮ የረከረኸኝ ነገር የመያየ አገድም መውደት ነው። እስራኤል፤ ከጥንትና ከግለደግ ጥበብ ሀዘብ ነው። አሁን የምታየው የሰለጠነ አለም ሁሉ ቢያብዛና ቢያምርበት በእስራኤል ልጅ መያ ሳይ ነው። ይኸ ግለት፤ እግረ በሰለጥን የጅመረው ምርታን ሆኖ... አጃቢውና አሽከራ የእስራኤል ልጅ ነው የነበረና ዙሪያውን ሲያገበግብ የግዛር ምራት ገርብራቢ (የእንትፍታ)... ለሰለጥን ያለው ደርባ ረጭቶት ሁሉም ጠይብ ሆነ። የምታያት ይህች ትንኮሽት አገር (እስራኤል) በጥበብ የላቀቅበት መሰረት ግለት ነው፤ ተመልክቶ በጦር ትምህርት፤ በሀኪም ጤና፤ በረብሳ ሰራውና በግክነፈ፤ የተደበተ የለሳ አገርና መንገስት ምስጢር በመቅደትና ብሉም በመጣደት... መቼም በረጠራውና በመራቀቅ ስሟ በጣም ተነስቷል። ታዲያ ግን ልቤ መፍራት፤ አንድ ተን መለት እንዲወርደባትና ይህ ፍጥረት ሁሉ እንዲያልት መደንገጥ፤ ድንጋጤ የም መንታ ያወጣ ነው። አንደኛ ነገር፤ ስም በጣም ሲነሳ ምቀኛ ይበዛል፤ ምቀኛም ሲበዛ እንትፋት ይበዛል። ሁለተኛው አንጣር «እዩኝ-እዩኝ ያለ፤ ደብቆኝ-ደብቆኝ ይላል» ነውና ከወንድ አልፎ በሴት በኩል ከፍከፍ ብሎ መታየትን አበዙት፤ ታዲያ ልጆቻን አምጥቶ ዘርገረ፤ ከሳት መሀል ጥየ... ሆደን ባርባር ግለት ፈታው። በመጥናት ረገድ ግን ያምሳክ

ፈቃድ ነው በግለት ተመልሻ እራሴን-በራሴ አበራታለሁ። ታዲያ፤ አሁን፤ የእስራኤል ልጅ ነገር... መቼም፤ ባለም የተዘረጋ አይደለ? አሁን አግሪካ ሂድ፤ ባወርባ ባለው በዚያ... በህንድ በታች ነኝ ነው ብላለች ያች አሽከር፤ ስሟን ጥራለች... የሀይሩዋ የና የላጅን» ክፍል። አንተ... አንተ... ትክል-መልካም... ግን ናት? አይወኔ ረሳ ሂት።

«ሳንድራ ግለት ነው?»

«እጦር ያለች፤ ልዝብና ፈገግተኛ ልጅ!»

«አያ ሳንድራን ነው የሚሉት»

«ስትደግመው ትዝ እለኝ፤ ግና ከመገራት ዘገየህኝ፤ የሷ ልጅ አገር ግን ያስኛል?»

«አወሰትራለያ ይሆን?»

«ልክ ብዘህል። እንደያ ነው እሷም የምትለው። ውብ አሽከር ናት፤ በሷ አገር ሁሉ ስትሄድ ያገራ ምስብ የእስራኤል ልጅ ነው ይሉኛል፤ ጆሮውን ቢፈጅውም፤ የቀረው ረብዙና ተበትኖ ባለም ስልጣኔ የና እምብርት ሆኗል። ለላውን ተወው፤ የራሽያ እስራኤል ነገር የሚያራኩተው ስንተን ነው? ተቀባ (አግኝቶውን) በጣም ነው ስለዚህ የሚያወደውን። ጆሮው ከተለብዝና ከራዲዮ አይለያይም። ትንሹም ያሰጋኝ በሌሊት ገድም የሚያመጡን የብልጥና (በቴሌቢክን የፍትህወተ ስጋ ተወኔት) ውዋታ ስራየ ብሎ መያዙ አልጣመኝም። የብልጥናን ቴሌብዝ በተለየ ተወ ብል አልሰግም። የፍልግምናን ውዋታ ግን በመላ ይዟታል። በዚያ ልክ የዚህ አገር ትድረት መልጭ ብሎ እየገባው ነው። የራሽያ እስራኤል ነገር በጣም ችግር ሁኗል፤ ግን በመሀል ተደየኔ፤ ፈላጊያቸው በዘ።»

«እንዴት? ምን ሰው?»

«እግዛር በበጌ እንዴት ይበልህ? ባንድ ገጥ አግሪካ ራሽውን ጥበብኝ እስራኤል ሁሉ ለግጥንትና ከወደያ የሚሰራውን ሁሉ ለመቅረፍ ለመክተብ... መቼስ እልፍያለ የመናትና በጌ ያለመሰራት ዝብራት ግጥሽ ተደዞ ያለው በመቅብብና በግሪክ አይደለ? ከዚህም የኛወቅ እነቢረንና እነአንበሳው ቨሮን የሚፈልጉት እንደመጣ ነው። አትልፋ፤ እስራኤልን የማይፈልግ ፍጥረት የለም፤ ባፍሪካ ሂድ፤ እዚህ በየትኑ የሚደረገውን በሳግዊ ሰልፍ ታያለህ፤ ይህ በጥቅር ሳይ ያመጠው ብርቱ የነጭ መንገስት ምጣትና የግይቻል የሆነው የእስራኤል ልጅ እጅ ስለሰበት ነው። የእስራኤል ልጅ፤ የህምሉና የነህሴ ውድና በርበሪ በተጥ እንደግለት ነው፤ መገኛው በምጣትና ዙሪያ ተንክራቶ ነው። ሲገኝ ጥያው ከመረት ጠብ አይለም።»

«አያ ተበጽ፤ እዚህ ላይ፤ ትንተናዎት እንደት ያለ ቢሆን ነው? ብዙባቸው የጠዘው ይሁደውያንን ለግጥማት የመሸግጥ ሳይሆን በራሳቸው ፈቃድ ቢፃፉ ወደረሰባቸው ለመሄድ፤ እንደገናም ኑሮ አልተመቸንም በግለት ከያለበት መወጣት እየረለጉ ስለሚሆን፤ ከዚህ ሁኔታ የሚመነጨው፤ መንግስታቸው አትወጡም በግለት ይሆናል። አያዩትም? የረሲያን ይሁደወችን ሁኔታ ከአት የቶያ ይሁደወች ሁኔታ ጋር ምን ይለዩዋል?»

«ክንዲ ወዋታህ የሳይሳይ ገዛይ ነው፤ ዘለህ ስትመለስ መቋሚያ የለውም፤ የጣቢያ እስራኤል አመጣጥ ረገድ ሌላ፤ የራሺያ እስራኤል አመጣጥ ነገር ሌላ! ሰው በይመቸው ነው ትሳለህ? ይህን እንግዲያ እንበሉም ከንያት የሚሆን ነገር ኑረል እንዴ? እንደራሽያ እስራኤል የጣቢያን እስራኤል ተመቸት ቢሆን ኑሮስ እዚህ በላመጣ ነበር፤ ከትኩስ የጤፍ እንጂ፤ በለት ከታረደ ሙግ ስጋ... ያም ሲሆን የረለከውን አይነት ፍጥረት መርጠህ! ጠጠርግ፤ ደገሰግ፤ ቀይ፤ ነጭ፤ ደልቻ፤ ተባት፤ እንስት፤ ጠባት፤ ሽህር፤ ብላህ... ቅቤው፤ እናቲ ሆዴ ጠሳው! ሸረ ስንት የኑሮ አይነት፤ እንደሌላው ቢመቸውና የጠራሁትን ሁሉ ቢያገኝ ወዴትና ወዴት በደረሰ ነበር። ከጣቢያ መሪት ሳይ እግር የሚያነሳና ወደሌላ አፈር የሚጫም አንድ ሰውም በላገገህ ነበር።

«መራቀትና ጥበብ በሁለቱም ገጥ አለ። ልዩነት የምታየው ገህድ ባህሪ ነው። የራሺያው እስራኤል ከዘመን አመጣሽ ጥበብ በጣም የሰረቀና ዘልቆ የሄደ፤ የጣቢያው ደግሞ በባት አደራ የጅ ስራ... ግረሺያ፤ ወገል፤ አገረ-ሰብ ግጥም... አልቢን የነጭ ስራ ነው፤ በላዝናሪ ካራ፤ ወስፈው፤... ምን ይቀራል! በጭር የጣቢያው ነፍስ መንቀሳቀሽ ነገር ሁሉ የተፈጠረው በጣቢያ እስራኤል ነው። ግና፤ እጃኛና ጥበባኛ ያልተከበረበት አገር፤ በላም ተወዳዳሪ የማይገኝለት ጣቢያ ብቻ ነውና፤ አንድ ለስደት የደረገን ምክንያት ነው። ልዩነት እንደህ ሁፃ፤ ወደየረሲያም ያመጣጥ ረገድ ሲነሳ እንደራሺያ እስራኤል በላጠጋ የለም፤ አይኔ የሚያየው ነው። የጣለጠጋነት ምልክታቸው፤ ሀብት ተትረፍሮ መወከሳቸው፤ ከሚያንጠላጠሉት ሰረጢት መወጣት፤ ከኪሳቸው የመንጠርፈና አልበቃ ግለት፤ የጉዲረን የጥርስ መንጋጋ እስከሰንቀጣጤው አርገፈው ሲወጡ በወርቅ ጥርስ እየነደዱ ነው። ... የጋኔል ሳት ይመስላል። እየረገገ ሲመጣ አታየውም? እኔን የሚገርመኝ ያርጋፈው ጉጠተኛ አወክክን ነው። ሰው ወንጀል የሚገረው በልባሌው ነገር ነው፤ ጊጥም የወንጀል ምንጭ ይሆናል! ... ወይስ ሌላ የጠላቀና የግያሳም ጥበብ ይኖር ይሆን? በከኔን አላልቶ እየመዘዘው እንደሚሆን? አይሆንም፤ ምንድን! አጥንት

ሲያሳሳ ሌላው ነገር እያመልጥም... ነው ብለህ? አሉ።

ቢገረዳደግባቸውም ሀተታ እወቅቀራቸውና ትዝታቸው በጣም ገረመኝ፤ ወስጠ ሀሊናየ ተረትቶ ሳት ተናነቀኝ፤ በዚህ ትንተናቸው ተደክሜ ቢሰለቹኝም፤ የገድ መልስ መስጠት ነበረብኝና ሳት መወመረ ይባሉን ስለሚያንራቸው ተቸገረ ሳቂን እነቅሁት። ሀተታቸው ብዙ የሚታይ እውነት ቢኖርበትም፤ በደግደም ሳይ የምንለያይ በመሆኑ የመታጠሪያ (መውጫ) መልስ አጠንክ፤ ግና በጣም አጠጠኝ።

«የረሲያውያን ጥርስ የሚረገፈው በራሱ ነው፤ እንደኛ አገር ጥርስ አይመስልም፤ እየረሲያም የሚደርሱትም ረሲያውያን እንደኛ መንገድ የተመቱ አይደሉም። እዚህ ከገቡ በኋላ የሚደረግባቸው እርዳታ ግን እንደኛ እኩል ይመስለኛል፤ በየቢሮው ደጃፍ የምናያቸው ምረታቸው እንድ አይነት ነው።...»

«ለጥቶግህ ግብራሪያ ስጥ፤ አገል ወደሌላ ወዋታ አትታጠፍ። የራሺያ ጥርስ እንደኛ አለመሆኑ እንደት ነው? ልዩነት ተናገር... በሳመና ጥርስ ግጥደትና ግሳመር በነሱ አይበዘም?»

«በምገባቸው ሰኪር ያጠዘሉ፤ የጥርስ ዋና መገገሪያው ጥደት ብቻ አይደለም፤ ከወሰጥም ደም የሚያጥብ የምግብ አይነት ያስረዳል። የጥርስ ጠንክ ምግብና መጠጥ አለ። እኛ ተገመጥመን ብቻ ነው ጥርሳችን ከሞታችን ጋር እኩል የሚሆነው፤ ይህን ሀሰት የሚሉ ነፃቶ?»

«እንደንድ የውነት ጊጉል የተዘበረቀበት ወዋታህን ተወወና የራሽያው ጥርስ ከፍጥረት ጠንካራ ተብሎ በወርቅ መንደዱ ያጋጣሚ ከሆነ፤ ከዚህ በደረሱ በወረ ባጥንት መላወጡ የምን ነው? የወረት ፍለጋ አይደለም ነፃ?... በል የዚህን መሳ ፍንጭ አስይዘኝ።»

«ዘራያ የሚከባቸው ሰው አጥንት የለበሰ መሆኑን ከግየትና ልዩ መስሎ ሳለመታየት እንደሁ ተቢ።»

«እጠብ - ድንቅ፤ ወዋታህ ሆድ ይበረብራል፤... አፈር ልቅመስላት! ግና ገጠህ ቀልድ አበዘህ!»

«ጠላትም አፈር ይቅመስ! ምንድን ይህን ያህል!» አልኩ፤ ከዘለፋቸው የግስቀነስ መሳ፤ ግና ጣራውን በይናቸው ገጭተው ተመለሱ፤ መስኪያውን አንስተው መልሰው ጉለትት፤

«አይ ወደያልኝ፤ የተግሪ ልብስ ጆል ነው፤ ገም ብሎ ግልብ ወዋታ፤ እኔን የመወለደም ይሆናል፤... በል መቸም፤ ሳይታወቅህም ይሆናልና ሀሳብ አይገባህ፤ ጠልቂ ያሳየሁትን ጉዳይ ወዋታ ብየ

ለላመጣው ተግባር በነጣ የመታደል ነገር ሲነሳ ግን በታች የግሉ ክሊፍል እንደ፣ እዚያ የግንባታውን ትዕይንት በራሱና በወሰድ የግንባታውን እያየና እየጥገተ መወሰድ፤ ዘመንና አዋጅ የግንባታውን ደገፍ እየገመተና በምስት ጣቱ እየፈረመ መወሰድ ያቋቋመዋል እንጂ አይገደዱም። ሀበሽ ያልተረዳው መሳ ይኸን ነው፤ ነገረሰ ቢለምንም አይሰጡትም። ብዙው ሌላ ትንተና ሳይገቡና ጊዜ ሳይቆርጡን፤ «እና የገዛያ ነገር እንዴት ነው ይደፈላል?»

«ይደፈላል ይላል? ጥንት የተደፋ ነገር፤ እየተነተነኩ ወደመድሬያ ደርሻ መሰሉኝ፤ ቀላላ-ቀላላውን እንደሁ ነገረህለሁ። የተረኘና ብሉም የገዛየ አንድ ዋና አላማ የመጥሰረ ጉዳይ ነው፤ ደግሞ፤»

እንደበታቸው ገንጌ፤ የቀኝ በኩል የኩታ ሽርባቸውን ነክ-ነክ፤ ትክክቸው ደግሞ ራሱን ችሎ መታመለስ፤ እንደያው ፈንዱ-ጌላ አሰኛቸውና መሳኪያውን አንስተው ወሰጡት፤ «ከንደ፤ ይኸን መስተዋት ያልበዋል መሰል፤ ሳልጠጣው ደረቀ። ወረ ይዘን ወቃቢያችን በጌን አካል እየገዛና እየወረደ ይጠጣል፤ ይህን ሰቀላ አሳሳፊ ካረቂው ውምር በለው፤ መጠጥ ከዝናና ከወደታ ጋር ነው።... ራቲ ሆይ! እንደያ በዚያ ግድ ሲሆን... አይነት ነበረው!»

«ሊሄደበት፤ ምን አስቸክለዋል?»

«የመጠጥ አጭራራው ሰው ነው። ሲሰው ሰውይየ ከዚህ ቀረ አይደል፤ ሌላውን ተወደ፤ ጊደኛን በሄድክበት ሁሉ እንደበጀኸው ነው። ገና፤ የዝና ነገር ከሰው ሰው ይለያል። ሁሉም ይቅር፤ አሁን እንደንተ ያለ ፋሲካ ሰው ከየት ይገኛል!»

«እንደ ጌ ች፤ አሁን ገና በቆጭ ገደሉኝ፤ ተቤ፤ እንደቲ ወሰጥ ተጠጥፈው ገብብኝ!»

«ይህ ጅል፤ ወሽቲን መሰለው? እኔ የኔ ነው ያልኩትን ሰው ስለጥረነት በፊት መናገር አልወድም፤ እንደያ በደርግ የግንባታቸውና የግንባታቸው መሰላኛል። በመለያያ ቀን ግን ሰውና እንወት ተሰባሪ ነው። በጌ-በጌውን እየተመኘህ፤ ለምናልባትም የልብህን ነገረኸው ትሄዳለህ። እኔግ እንግዲያ ከነጭናጭና ጠባይ ከነሳው ወሻ ጋር ቢሆን አድራሳሁ ሁሉም ይወደኛል። እድገቱ ከክርስቲያኑና ከሰጠው ጋር ነው። በኑሮ ውድድርም ቢሆን የምተያየው "ጌዶን" ነው። የኛ ሰውግ እንግዲያ ምን ያወቃል?... ብረት መተቸጥ፤ ልት (ፈትል) መወርወር፤ ሽንኩራ መሰሰን፤ ሙጌጌ መወልወልና አሳምሮ ለሌላው መስጠት ብቻ፤ ከዚህ የግንባታው በጣም አጭር ነው።»

«ተቤ፤ እስካሁን እንደሌላው ቀደም ጥበብ ብለውት ነበር፤

አሁን ግን ግጥሙን የምን ነው?»

«የለም፤ የለም፤... የግጥሙ አይደለም። ሌላ ጫ ካልተወሰነበት... ይኸ ግለት በስተደደር፤ በመጣፍ ኪነት የግንባ ሰው ከሌለ ጥን የለውም። ለሰው መሰራትና ግንባራ ብቻ እያስመሰንንም። በታሪክ የግንባራው የሰራ ሳይሆን ያሰራ ነው። ንጉስ ሰለጥን መቅደስ ቢያስጠርብ አንድ ደንጊያ አላነሳም። አጤ ፋሲልም "ጌን" በመሰለግ ድፍን በጌምድርን እየዘረ ምብ ሲያስንጠጥ እሳቸው አንድ ደንጊያ አንስተዋል የግሉ ታሪክ አይገኝም። በመወረሻ ዋና መናገሻ ጌንደር ሲጠፍ፤ እንደያ የገንባውን የነጭ መንግ ጠረፈት ጥቅ ነው ይባላል። ጠባቸው ስም ግን እንደሰለጥን የግሉት አይመስልም። ልብ ብዙህ አጠነው፤ ህንጣውም የግሉረሰ አይመስልም፤ ጠጋኝ ከሰላበት ዘመን የደረሰና በጣም የታደለ ህንጣ፤ እኛም የጥበብ ግንባታውና መስሰቻው አደባባይን ውምረህ ስትይዝ ነው።»

«ትድም እንደልኩህ፤ አውደ-ነገሱ ብዙ ግለረግ፤ ብዙ ዝና ያተረፈልኝ ጊዜ ነው። የቀን መጥፋት፤ "ግርግር ለሌላ ያመቻል" እንደባል፤ የለውጥ ነገር ሲነሳ ፈታሽ በዘብኝ። ከጠብ-መንጃ የግድተናነስና ከጃ የግደላይ የመንፈስ ጠባቂ እቃ ነበር። ብረት ያለው ለመርነት፤ የኩትት ዘመቻ አብሮ ታሰሰ። ለዚያ የተባለው አሰሳ ሌላውንም ጭምር ያስተያየቸው ጆመረ፤ አገር ይህንን የመሰለውን ጊዜ ሲተብር እኔም ፈራሁ። አብዮቱ ከተነሳ አገር የፈጅ ነገር ቢዋር ባለስልጣን ብቻ ሳይሆን የጌረቤት ነገረሰሪ ነው። የቀድሞ ወዳጅህ ባብዮት ጠላትህ። እናትም የግትታመንበት ዘመን ብትሰው ከውነት የራቀ አይሆንም፤ ታወቀዋለህ!... በከባቢው ብርብራ ሲበዛ ተጠብብኩ ብየ፤ ከጃ ተሰይቶ የግያውቀውን እቃ ከመንደር እርቂ ካልባሉ ዘመድ ግስቶመጥ፤ በድንገት የየረሰለም ገዛ መነሳት፤ የብርብራ ቀን ሳያልፍ ወደእየረሰለም ጆው በግለቲ ስንት እውቀቱንና የምርምር ልፋቱን ወና አስጠላሁት።»

«ሰግህ ከንደ፤ የያገረ እሴ-አል ጥበቡን ወደዚህ አገር ይዞ በመገባት፤ እሴቱን ጠቅሞ ይህችን ትንኩሽት አገር እንደኛ በግድረግም ተራዳ። የጥበብ ትንሸና ትልቅ የለውም፤ መርፈን ግትጠን- አንድ ነገር፤ ጆሮ መወመር ሌላ ጣጣ ነው።»

«የንብን ተገባር ወሰድ፤ ለወወቲ ውብ ምሳሌ ነው። ንጉሱት የሁሉም ግእዝል ናት። ከሌላው በጣም አምራ የተፈጠረች፤ ወበት ሲደፋበትና ሲያበጃጃት የዋለ ስትሆን፤ ሀይሷና ሸቃላዬዋን ሰብሳቢ ጉልበቷ ጠረኗ ነው። በጠረኗ ሁሉንም ገይዳ ትይዝዋለች። ወህ ተሸካሚው ድንጌል ንብ

በሄደበት በረሀ ሸክምና ዝዝ መርት ጌራ በልቶት አይቀርም፤ በወህ ሸክም ጆርባ ው ተመልሞ የሚመልሰው የጠረኗ ሰብ ነው። ከዚህ በመጣ ታዛቢው የሰው ልጅ ዋና-ሰውን ትቶ በሪያው ጉብ ይለዋል። በሪያም ሲበደል 'ውሉ ግታ የጌታውን ወደቤት መሸከፍ አረጋግጦና እግር ስሞ ከልተኛ ህይወት ወለግ ውስጥ እንደገባ ይቅጥረዋል። እንዲያ እንዲሆን ስለተገራ ይሆን ይሆናል። እንደልክህ ... እንደኔ ከሆነ ሰፈፍ ሰሪው ጉብም ተገኝ ነው፤ ያደሰለባውን ኩሊ አይተህ ያን ግየት ግለት ነው። ከንግስቷ በቀር እልፈት ያለው የለም። ጉብ ለንግስቱ እሽ ብሎ ታግኝና ተገኝ ነው፤ እንግሊዞችን ከዚህ የተለበሙት መላ ሰይሆን ይቀራል! ... ይህን መቸም ለተረብ አመጣሁት እንጂ የኛም ትድረት የንብን ይግሰሳል። ያበባ ቅመም ሰብላቢው፣ ቤት አመቻቺው፣ ሰፈፍ ሰሪው፤ ይህ ሁሉ በየገጡ የራሱ ግብብ አለው። እንደ ያለሊባው ግብብ አይሰራም። እንደ-ን ግብብ የሚያስኘው የሊባው በተለየ ነገር ግብብ መሆን ነው። መርፈ እንበለ-ክር መርፈ አይደለም። ታዲያ ከጦቢያ ወደሰራ-አል የመጣ የግብብ ነገር አላየሁም። ከልቤ የገባ፣ ለመልስ የገፋፋኝና ያስነሳኝም ዋና ነገር ይኸ ነው። በጦቢያ፤ ዋና አራሽ ብሆን፣ ብነደ፣ በብረት ብታጅብ፣ አደራሽ አልባብ-አልባብ ቢሸት የመፅህፍ እውቀቱ አጅበት ነው። የገለጥኩለትና ያናበብኩለት እንደሊባ ጅል ደብተራ አግርሮኝ አያውቅም።

«ደብተራ ብዙ አይነት ነው። ወደተንከል የሚተያይ፣ በሰው ሳይ የሚውል፣ እንደ-ን ግብብ ሊባውን የሚገደ... ብዙ አይነት አለበት። ጅንን እንደዘገነውና እንደመራኸው ነው። ሰው ወደክፋት ያልመራው ጅን ጋኔል አይሆንም። አሁን ክፋት፣ የጅን ይመስልህ ይሆናል፤ በውነት ሲሆን ጅን ምንጊህም ጅን ነው፤ ክፋትና ደግነት ግን የሰውና የሚገትተው ደብተራ ብቻ ነው። ጅን የሚሰራውም በግድ፤ በድግምት አድርጎ ተብሎና ተቸግሮ ተይዞ ነው። እንዲያ ሲሆን ጅኑ ይለምናል፤ ሻረ በክህ ተወኝ፤ እለፈኝ፤ ሳይል ግደጅ አይፈፅምም፤ ለምዋ አልባከለት ቢል ነው የታዘዘውን ወለት የሚውለው»

«ሰው ያልመራው ጋኔል የለም ነው የሚሉት?»

«እነሆ! አምጣልኝ! አግኝተኸውና ሁዋን ነው!»

«ይኸ በወህ ግድም የሚሰለበው፤ የሰው ደም አቋድሶኝ የሚለው ...» ሳልወርሰ ዘለው ገቡ። «ይህን እንደምትል አላጣሁትም። በጣም አጥብቃለሁና አምጥመጠህ ያየኸው ምሳሌ ነው። ሰው በጣም ተጋፈ ፍጥረት ነው። ጊዜ ከልክደው ልድረስ የግደልበት ቦታ የለም። ይኸ በሀሪያችን ነው። እንዲያ ሲሆን

የግፈ ቅጣት ይዋራል። አትምጠብኝ፤ ክልላችሁን አክብረ የግለትና የሰለት አለግክበርን የመጠቀም ነው። ከባቢውን እሱ በሚፈልግበት ጊዜ ቢሄድበት ለዚያ ግስተገባ፤ ክልል ስታልፍና አልቶም ስትል፤ ግዝባባ ግብር የሚጠይቀው ለዚህ ነው። ግብርን የሚያስልምደው ሰው ነው። ደም አፍስሶልኝ ሲል፤ እንድ ነገር አርግልን ተብሎ ነው። ጅን ወደጋኔልነትና ወደሰይጣንነት የሚለወጠው ሰው ሲገፋው ነው። ከጅን በፊት ጋኔል አሊያም ሰይጣን የሚሆነው ሰው ነው። ጅን ሰይጣን የሚሆነው የሰው የወለት መንፈስ ሲሰረክረክበት ነው። ያንን ባለመሆን እንኳ ብዙ መላ አለው፤ መጀመሪያ የጠየቀውን ግብር ሰው ሲያቀርብለት ሰውን ለግስተግር ሲል የልጅህን ደም አፍስሶልኝ ይላል። ሰራልኝ ያልከው በደል ሊባውን እንደሚያመው የማስረዳት መላ። የጌረቢትህንም ሆነ የረት አገር ህግን አፍነህ ብታቀርብለት የማይቀበል የጅን ዘር አለ፤ ሀይለከላሴም በጅን ተመርተው ነበር ይዋረ የነበር፤ ያጠፋቸው ከጋኔል ጋር መጣታቸውና የጠየቀውን የደንብ ግብር አላቀርብ ሲሉ ነው አሉ፤ የልጃቸውን ልጅ እንዲያርዱ ተጠይቀው ባለመስግግታቸው። ጅን የሚፈታተነው የሚፈታተነውን ሰው ነው። ሰው ግብዝ ነውና ለተጠግበት ነገር ሲነሳ የሸፈነ ነገር ሸፍዋት ነውና እንደንድ ልጅን ለጅን ያደግ ሰውም እናወቃለን። ከሚደ ተነስቶ የደርም ሆነ የደልኛ በሪ ደም ግብር ያለ የጅን ዘር ግን አልሰግንም፤ ሰውግ እንግዲያ የመወረሻ ደም ነው»

«መልክም፤ ያውጌ!»

«ወዋታየን እያስናከልክ! ብቻ የማጥራትም ነው። እኔ ይህን አይነት ድብትርና አልወደውም። ለሰራ-አል ልጅ የተበጀ ደንብ አይደለም፤ ከግብር ጋር ያጠባል። በጅል መንገድም ከጅን ጋር ወዋታ እንድ ቀን አካለ-ሰንከል ያደርጋል። የማስገደጃውና የመጠበቂያው እፅ ሰልቶ አይገኝም፤ እንዲያ ሰታጊላ በትተላለክው በጣም ትእቢተኛ ፍጥረት ነው። እየደገምክ፤ እእምሮህን ለማሳት ይታገለሃል። እንድ ታል ሰት ካለህ በይበለባ ይመታህና አይንህ ጠንጋራ ይሆናል፤ ወይም እጅ-ከግርህ ቀልብጥ ብሎ ያርፋል፤ መቸም እንድ ጉድለት ይሰራብሃል። እንደንደም፤ ተጥታ የተፈጠረውን ደረትህን፤ ከሆድህ ራሳጌ እንደተገተረ፤ እግርህ ፊት ወደሚነትልበት ይተወና፤ እንገትህን አጣሞ እንዲያ ወዲያ ግድም ወደገራ፤ አሊያም ወደቀኝም ገርቶ አገርት ይቀራል። እርግብ ወፈታ አጋግጥ የምትቆሰቁሰህ አሁህ- እንደነድ! አሸሮ ቶይ የሆምሉ ሴት መስሎት ያርፋል።

«የሰው ልጅ ከጅን ያልተገረዘው እንድንደሰው ትላለች! ጅን ወንጌላኛውን በሞት አይቀጥም፤ አጥረን በሞት ስትቀጥጠው ከንተ ሳይ የግደለምት ቀላል ትቶ ይሄዳል። በንድ ዘመን በሞት የቀጣኛው ጉዳይ በሌላ ዘመን የምትጣወርበት ይሆናል። ጅን ግን ግለሰብ ከሌላው በቀር ልክ አይጥ ድመትን እንደምትነክሰው አይነት አጋጣሚ ከልሆነ አይገድልም፤ የሰው መሳቂያና የዘመድ ግረረያ ነው የሚያደርገው፤ ተመቸው ለንግድ ጠንጋራነትን ይለምደዋልና ምንም አይሰግወም። ታዲያ እሱን ያህ ተቀጣ የግለት እንዲያ ጉድ ሰርቶ ይተወዋል። ስንኩልና ጠንጋራውን ደብተራ ያየ ምን ቢያጠፋ ይሆን ብሎ ይጠይቃል፤ ሰው ከላየ አይግርም፤ የጅንን ዘይቤ ከሰው የግለታው እንዲያ ነው። የየረሳሊም መንገስት በዘህ በኩል ትልቅ እርምጃ አይዘጋጅም፤ ያህ ተቀጣን የሚያሳየው በግጥም ነው፤ ከዘህ ከመጣሁም ቢሆን እንድን ሰው ገቢያ ሳይ ሲሰቀል ገና አላየሁም ይመስላል። በብዛት አንጣር ሲሆን የጅን ቤት መሆኑ ነው፤ በጌ መሳሪያ ግን እስከሁን የተጠቀመበት አላየሁም።»

«አያ ተባብረ!»

«እህ ወገን»

«ጅን ይገድላል፤ አይገድልም ነው የግለታ...»

«ጅንን በጣም ስትበደለውና ሲረፉ እነዚያው ላይም ያረርጉላል፤ ጠንካራ ደብተራ ከሆነክ፤ እንዴን እኔ ቢያጠጥህ፤ ሌላ ምስህ አሊያም ተንገሰህ እንደምትመለስበት ያወቃል። የሽሚያ በትር የምትመታውም በዘህ አንጣር ሰመጣኸህ ነው።»

«ሰውም እንዲያ ቢያደርግ የሽሚያ አይሆንም እንዴ?»

«ሰው ፍርድ ቤት አብጅቶ ነው የሚገድል፤ ጅን ግን ፋታ ሲቆርጠውና ቀን ሲጥለው በድንገት የሚመስደው ርምጃ ነው፤ ሰውም በላምትባይ ተጋዳይነት ሲገድል ምንግግረው የተለየ ነው፤ የፍርድ ቤትና የጅን ያህ ተቀጣ ትድረት የሰግደመረትን ያህል ርቀት ነው።»

«መልካም የሰዎች የድብትርና አይነት ያብራረ!»

«የኔ፤ ቀደም ከልኩህ የድብትርና አይነት የተለየ ገጥ የያዘ ነው። ከጥንት፤ ከግለዳ እንደተሰጠው ስለሰው ልጅ የቅል ባህሪ፤ አመልና ጠባይ፤ ክፍልና የወደረት እድሉ የሚመስለውን እየመለልክ መምራትና መንገር ነው። ከከቡን በትህክል በግብር፤ የግደባጃውን ውሀ አይበጅም፤ የክከቡ ጠብ ካረር ጋርም ከሆነ እንዲያ፤ የግዝፍላውን ደግሞ ይኸ ያስኬደህል ግለት ብቻ ነው። አሁን በዘህ በኩል አይገባህ ይሆናል፤ ከልገባህ ደግሞ እውነት አይመለሰህም። የጅን ጉተታውን ያህል ብዙ ጥልቀትና

ብርቱ ስራ አለበት።»

«እንዴት? ተቤው።»

«እንዴት ግለት ውብ ነገር። ከሰሌ ስትሰት ከመዝጊያ አትደርሰህ፤ እህዝ የሁሉም የደኝነት መሰረት ነው። ወሽታም የምትባለው እህዝ ስትሰት ነው። እኔ ግን፤ ከመጥራ የጠረጠርኩትን በጅመዳፋ እይዝየለሁ። ከልተጣጣሙ ከናትህ ወይም ከባትህ ስም ግንብብ ስትህል እላውና ቀልጭ ያለ ግንብብ ሲያመጣ ተጠራና ከከብም አይጋጭም። ይህንንም አድርገህና ደጋገመህ ትጥረህ ወዋታ አልጋጠም ከላ ከናትህ ወይም ከባትህ የተለዋመጠ ስም ይዋር ይሆናል ብየው ቤትን ይመለሳል። አጥርቶ እንደመጣ ታስናብተዋለህ። በናቱ ወይም በባት በኩል ነፍስ የገደለ ወይም በሌላ ጣጣ ስም የተየረ ሊዋር ስላሟቸል ነው። ያልገጠመ ነገር እንዲያው አልናገርም፤ አይረባም፤ አገል ስሜን በምን ላጥፋው ብሎ በራሱ ሳይ ስለት እንደመሳል ያሁን ነው። ለወወቱ ነው እንጂ እንዲህ ያለ የገጠመኝ ከጥንት የሚገባ አይደለም። ... ጊዜ፤ እንዴት ይርጣል ክንዴ? ወትያዋሱ ወለግ ለበሰ፤ ሳይታወቅን መሽ፤ በል እንግዲህ፤ በምላክ ርዳታ ከደዊትም... በጥና የጥንት ደጋጊች፤ በብራና የተከተበ። የደጋጊች መንፈስ ከየለበት ንብረቱ እደርሳለሁ።...»

«አየህ! እግረ እስኪነታ ብንተዋለል የተገባ ነው። እዚህ ሁሉም ነገር ያልተገባባኝ የደዊቱ ረድኤት በይከተለኝ ነው። ከፍተኛ ስሜህ የመታን ወታቢ አቤት! ምን ሆነህ ነው? እንደሌላኝና እንደልሳግው ተራራትን። የመታንና ገና በቁም ያለኑው ግንኙነት መታን ትተውት በሄድት ንብረት በኩል ነው። የመታንን ጥሪ ያህል ከባድ ሀይል የለም። እንደበድን ስጋ ግድም ወድቂ! እነሱንም ትቻቸው! መጥረጥም እንደዚያው ጣልኩት። ወርዶና ተዋርዶ ከባቱ አያቶች ድረስ የሚዘልቅ መሀሪ ነው። ስለሆነም፤ ከተጣራውና በሰው አይን ከሚታየው ቀለም ሌላ፤ የመታኑ ታለወታቢ አብሮ ይዋራል። ገቢያና ሸንጌ ሳስብና ደዊቱን አልባ ስወጣ በሰላም ተመልሽ ቤቴን ገብቼ አላወቅም፤ ገጭታ አይጠፋም።»

«ከዚህ ጋር አይነታው የሰራአል ልጅ የዘር ግንድ መዝገብ ከደዊቱ ጋር ተርቷል ከግህደረ። ከዚህ የዘር ግንድ ቁጠረ ሲባል አይን እየፈጠጠ ተርቷል። ትርጉሜን አወራርዶ የመቁጠር ካልሆነ ዋናወቹ የጠባያ እሴት አል ግንዶች ለባት ናቸው። በይዋት፤ ያይኔዎቹ፤... እያለ ከሰባት ይደርሳል። ከሰባት ግን አያልፍም። የዘመድና ግለቂያው ዙሪህ ለግቢ የምትተያየው በሰባተኛው የትወልድ ተዋረድ ሳይ ነውና፤ ስትገባ ዙሪያ

ተለበት ሰራህ ግለት ነው። ዙሪህ ከሰበብ አትወጣም። ታዲያ፤ ፈረንጆች ይህን ምስጢር አልደረሱበትም፤ በመዝገብ አትርባ ያብራራ ሰው አልተገኘም። የመጥመጥም ትው። መጀመሪያ ሰራ መሰረት ሳይዙ ሰራ አይጀመርም ነበር። ግና "አውቶ የተኛን ቢተሰቅሱት አይለግም እንደባል ተመልሰው ጠመውናል።

«ለሳ! ወደሂሳ የተወከሱት የልብ ምስጢርም አለችኝ። በጣም ችግር ነው፤ ግና ከመኖሪያ ከግራት ልቤን ብዙ ነገር ይታየዋል!»

«ምን ታየች?»

«ከወዋታ ደጋገሞ ተነስቷል። ይህ በየክርስቲያኑ ገደምና ታቦት ቤት የገባና የተደበቀ የጥንት መፅሀፋችን፤ ታሪካችን ነውና መወጣት አለበት። እስራኤል ወደጣሪ ቢገባ ዋናው ደረጃና አሪት በብራይስጥ ነበረ ይባላል። በእስራኤልና በክርስቲያኖች መሀከል በተደረገው ብዙ ጦርነት፤ መፅሀፉ ሁሉ እየተገረከ፤ ከእስራኤል እጅ ከጠፋ ዘመን አልፎታል። ይህን የነጭ መንግስት ብንግለለውም አልሆነ፤ ቢሆንልኝ በልመናም የግሪክ ነው። ለምን ግለት፤ የምክርና የወርሰ ነገር ሁኖ ነው እንጂ ለክርስቲያኖች የግጥም ንብረት አይደለም። እንዲያነቡት፤ የያዘው የእስራኤል-ነክ እምነት ነው። ገም ብሉ ያይንና አምሮት መውጫ፤ የተረፈው ያይጥ ቀለብ ነው የሆነው። በደዘታቸው የዓረ ነገር፤ ሲጠይቋቸው ብልጠት ይመስላቸዋል... ሰው መቸስ የትናት መጠንሰሽ ጋን አይደል፤ ታዲያ ሰው ሰራሹ ውጤት ወረድ በዚያው ልክ አያሌ ነው።... መቸም የኔ ጣጣ ይሆን ይሆናል።... እገዢ ይትህ በለኝ ከንደ!»

«ይትናም!»

«እንትፋትን ያጥፋው በል!»

«ያጥፋው!»

«እዚህ ያለው ፈላጊ፤... መቸም አይረባም... ግና፤ በገዢ እጅ፤ በጋምና በፀሎት ኑረልና የዘረውን ብልሽት ረስቶ፤ የፈተን መገፋትና መንገሳታት... መቸም ሲንገሳታ ነው የዓረውና የእስራኤል አምላክ ብልሹግና ምቹት ይሰጠው። ለኛ የግራዲውን ያግራክ እስራኤል ያኑር፤ አለምን ይገዛ፤ ምናባቱ፤ እንደፈቀደው ውብ ናቸው፤ መሆንሉ... ከጠዋት «እንትናትና» ያለባቸው ባለፀጋና ተጀርቆ እነሱ ናቸው። ታዲያ፤ ህዝብ ለንጉስ፤ ድህ ለሀብታም እንደጠልይ የነበረ ልምድ ነው። ብዙ ነፍሱም አድነዋል፤ የኔ በረከት መስጠትም ከዚያ የሰረቀ ልምድ ነው፤ ያባት አደር!»

«አይዘህ እንተያያለን፤ ልቤን አላምነውም፤ ከዚህ ስትሆን የዚያ ግድ ልግድ፤ ከወደያ ስትሆን ደግሞ የዚህ ወለል ብሉ

ይታይሃል፤... ምን ይታወቃል? ትዝታ የገደል ግጥም ነው፤ የገደል ግጥም ወ ገም ብሉ አይመሆን፤ ያለ የኸው ደግሞ አይናፍቅም፤ ታዲያ ያዝኩህ ስትላው ገም ብሉ መሄድ፤ መሪት፤ አንተ መከተል፤ መደረሻ የለውም። አሁንም ከወደያ ግድ ወ ገደል የግሪክው ግጥም አላስተኛኝ አለ። እኔን አትሁን ከንደ! ሰው ደግሞ "የፍላጊቱና የምኞቱ ባሪያ ነው" ይባላል፤ ይመስላል፤ ጆርባው ያለድልድል ባሽጥ ጭነት የተመለጠ የሱዲን አገር ገጣቢ ስናር አሁን ግለት ነው። በል! "ከረብላው መወገፍ"... ነገ ባራት ሰላ የምትመጣ አይደለህ?»

«እንደታ! ጥያቄ አለበት እንደ? አያ ተበጅ። መጠየቅም አለግፈርክ ነው።»

«መጠየቅ፤ ግረጋገጥ የደንብ ነው። ደግሞ፤ በጥፋት ረገድ ከታየ ይትርታ! በዚህ አገር የጊዜ ነገር በመታገን እየተሰከ ነውና፤ የተግራ ነገር... ጊዜ መሰፈር በጣም ታበዘላችሁና፤ አንተንም ለምደብህ ይሆናል በግለት ነው። አይደለም እንደ?»

«ጊዜ እንዲያ የምሰናር ከሆነ እንድ መታገን ለሰዎ መቆረጥ ነውር ይዋረዋል እንደ?»

«ወዋታ ወጣልህ፤ በመድረያ ያንተው መገት እየለ! እገዢ ይባርክህ፤ ምንጃ! ከመጣህም ደስታየ ልዩ ነው። ይሞቀኛል።... ልተኛ ሲገደም ብዙ ነገር ይብራራልኛል፤ የምታጣናኝ ነገር አይጠፋምና... መገኘት መቸስ ከየረ መነሽ በጣም ቀደም ብሉ አይደል? ታዲያ፤ ቡና ቢጤ ይዘን ትንሽ እናወጋለን። በል፤ ከዋናው የቤቱ አድራሽ ያውቀውህ "መወገፍ" የግድደርሰኝ "መኒት" እጅን ይዘህ አጋባኝ! ቸር ያሳድረን!»

«ሰው በሰው ጌንደሪ።»

በነጋው፤ በተባልኩበት ቦታ፤ ከግሊረብት ሰላት ትንሽ ቀደም ብየ ተገኘሁ። ዘመድ-አዝማዶቸውም እንደኔ ሊሸኛቸው ተሰብስቧል። ወደብር ያልተለወጠ ንብረት አልነበረምና ጊዛቸው በጣም ቀላል ነው። ግራ ቀኝ ግሊቶቻቸው አሁን የልጅ እናቶቻቸው ግለት ይስግግራ ይሆናል፤ የግጊደንና የቀብ ግንኙነት ካልሆነ አንዷን በሀገ ለቀዋል፤ ብሉም አንዷንም አላስከተሉም። ያገረው ሰው ወደኢትዮጵያ መመለሳቸውን በቦጌ የተመለከተው አልነበረምና ከጥርጣሪ ትካዜ ልጆቻቸው ከታች በሀሳብ ግንባል ተወጠዋል። የመጨረሻ ልንጨባበጥ ቀረብ ብየ፤ «ሰው ወገን?» አልኩ። ቢሰሙኝም እንደሌለሁ ተወኝ፤ ወደወም

አልነበር ያሳሰቡት ሸኝ ከርቀት ሲነጋገር በመልክታቸው ነበር። ደግሞ «አያ ተበጽኳል «ልብህ!» አሉ በመልሳቸው፤ «ወይ» መከታ አንድ ታላቅ ነበርና።

«አንግደህ፤ እየተሰተዋለ! ከአት የአያው አየር «መገና» ሲደርሱ እንኳን ደህና መጣህ የግለው የሰው አይነት ደብዛ ይሆናል። በተጠየቅ ነፍሳዎት እንደታለፍ ይወቀባት። ንግግሮችን ይወቀባት...» አልኩ። እሳቸው ቁምነገር እንደግደሉት ቢገባኝም፤ ሌላ የመለያ የምለው ታላ ሰላኝነበረኝ፤ ተቸግሮ ያሰብኩት ቢሆንም ከረፍተነገሪ መድረግ አላደረሱኝም፤

«ከንደ የሰው ፍርሃት የሚመጣው ከጣህሪውና ከየው ችግር ነው። ነገሩ የእንኳን ደህና መጣህ! ከሆነ፤ ችግር እዚያው ላይ ያልቃል። ግና የወዋታህን መደረሻ ይዠቀሳሁ፤ ነገሩ ግልጽ ነው፤ የጠየቀ ቢጠይቅ መልሴ የታወቀ ነው፤ ምን እዳ የሚያስገባኝ ነገር አለ ብዙህ ነው? አገሪ ጣህያ ተተባለኝ ብየ ነው የምሄደው፤ የዚህን አገር ወዋታ ቢያነሱ የኔ የጣህያ ለውቀት ከነሱ የተረፈኝ ያለፈ ነው። ያየኸውን ውብና ጅል ነገር አወጣ የግባል አግረኛ ከተነሳ መልሴ ምንጊዜም እውነት ነው፤ ለወጣትና ለሴት ውብና ስድ አገር፤ ለሽግግሉ መጠለስ ነው፤ አይረባም! ይቻላል ይቻል ናት ንግግሪ።... አንተ ለወረ ታረግው ታስባለህ፤ የጌንደሪን አስተዳዳሪ ከቢሮ ገብቼ ሳይቀር ሳልሞግት የምቀር ይመስልሃል? እምቢ ሲሉ ደግሞ ሸዋ ከበላዩ መድረሴ የግደቀር ነው፤ ጌንደር እምቢ ቢል ሸዋ እሽ ይል ይሆናል። ከዚህ ምናሄም ቢጌንን ለግግሩት የቋንቋ አስተርጓሚው ፍላጋ ሀያል ነው፤ ከዚያግ፤ ምን አለበት! ስልክ እንሰጥና መቶ ከጋፋሪው የመገቢያ ቀጠሮ መቀበል ነው። መሀፊን ከተቀበረበት አወጥቼ፤ በግልጽ፤ ከዋና ሴቶ ስገባ፤ በመንደር የሚያልቅ ጫት አይደለም። ከላይ መርገጫ (ግህተም) የሚያስፈልገው ስራ ነው።... ብዙ እነገርህ ነበር፤ ግና ይህን ሊሸገኝ የቶመ ሀዘብ እየሰማኩ ወደቤትህ ዙር ልበለው፤ አንተም ዙር፤ ከዚህ የረብሳ መናኸሪያ ብርድ እንዳይገልህ። ነገር አለቀ፤ ቸር ይግጠማለሁ! ንሳግ፤ ሸረጉሸረግ! ረሸ፤ ቢና ይዘህል?» ሲሉ፤ የጠየቁትን ብርሕ ሰጥቻቸው ከኔ ጋር አብሮ ያዋረንን አጋታችና አቶራኝ ትይስት ተወራርድን።

የከበባቸውን ሰው በደንብ ተሰናብተው፤ የቀረቧቸው ግን መሳሰሉ ሲገቡ እንጂ ሲወጡ አይሆንም እንደሉ ራቋቸው። እሳቸውንም አልገደዳቸውም። በደንደናና በኮራ እካሄድ የመለያ ደረጃውን ከወገባቸው መታ፤ ከመቀመጫቸው ጉብደድ፤ ከወደጉኛቸው ከንደቸው ከርፈና፤ ከግራቸው ረጠጥ ብዙው፤ ታቸ

ችግራውን ሲያያኩት፤ ከኔ ስድስት ርምጃ ያህል ርቀት የቶመ የመከለኝ እድገት ሰው ሲራወጥ አይቸ ጀርባ-ካይኔ አብረ ወደሰው የው አዘመትኩት።

«አንተ አየህ ተበጽኳ! ና እሞ ወደህ (ወልታይት ነው) ሄት በልግ» ብሎ በሀይል ከመሰን አልፎ ሊጫም ሲል አርከበር ጠባቂው ወታደር ዘሌና ፈጥሮት ያዘው። የያዘውን ወታደር ልቀቀኝ ለግለት የሳቸው ርምጃ ፋታ ያሳጣው መሰለ። ጥሪውን ሰምተው እንደገና እየተመለሱ ሳለ ዘለግ ባለ ድምፅ፤

«ንሳ በሞቲ አደራህን፤ ግሲንቶን፤ ሞሽንትን፤ ከራርንም ሆነ ይህን የመሰለ ነገር... ባንተ በኩል ባይሆንም፤ የሚመጣውን ሰው እህ ብዙህ እናታው፤ አስላብመው። የገሽና የጤና-አደም መብታቸውንም ገና አልደረሰንበትም (እነሱ-አል ወሰጥ) ይህን እንደትረሳ!» ሲል፤ ይህን ችባሳ የተመሳበትና የአመለጠኝ ንግግር የቀድሞ ከእድገቴ የገፈ ወይዘሮ፤ «አፈር ልትመሰ!... ጀርባ አይሰግው ጌድ የለም፤ እንደት፤ እንደት ካለው የወንድ ዘመንና ጊዜ መሀል ዘነቀኝ? ዛሬ የወጣለት ወዋታ ሰግሁ፤ የእጅ ሴውን እንደሰነት መቀጠረ ምን ተብሎ ነው? ይልቅ ገሽውና ጤና-አደመ ውብ ነገር፤ ሌላ-ሌላም የጊሮ አትክልት... ፍሪው የሚጫነውን ነገር አይርሱ ጭንድግ! ይትናግ! ያሉት፤ ወደአያ ተበጽኦ የተጣለ የመወረሻ ታላ ሆነ።

ጊዜቸው በጣም ጥጋ ከግግሩት ጋር፤ የፍጥረታቸው ባህሪ ተደብሎ በልዩ አረግመዳቸው በደረጃው ላይ እንደገና ባቸቸውን ተንፈራጠጠበት። እንደንገጠቡ ሲሄዱ ያየች የታቸው ልጅ ከጠገቧ ለቶመችና «ለግሳ ወታት» ጉብል፤ «ተመልከቱልኝግ በሞቲ! ወትሮም ከይሲና ታሪክኛ ነበር፤ ዛሬም እንደትሳንትናው! ይህን የረብሳ መንገድ የወንዝ ጅረት አደረገው፤ ሸ ረ ደ ያ! የሰጧኑ አደባባይ፤ የትግራው ትኝት፤ የሽዋው ግርፍ፤ የጊብዚ አጌት... «ሰው በላው» ጌንደረ!»

ቃላት።

- > ሱዳንኛ ቃል።
- * እስራይላዊ ቃል።

“እስራ-ኢል”፣ “ፈላሽ”፣ “ካይላ”፣ “ቤተእስራ-ኢል”፣ “የኢትዮጵያ ይሁዲዎች” - እነዚህ ቃላት በመላ ፖለቲካ-ነክ ቃላት መሆናቸውን እርከነ-ደካቸውን በመስተል መረዳት ይቻላል። ስለሆነም በዚህ ፅሁፍ ውስጥ ትንሽ ምታታሉ። ምራር ምርጫ እንደጠላታቸው ይለያል። ትንሽ ግብረሪያ ለመስጠት፤

ፈላሽ - ፀሐይ (በብዙ ቦታዎች ይገኛል) የዚህን ቃል ምንጭ በሁለት በኩል ሲመነገሩት ይሞክራሉ። አንደኛው ወገን የኢትዮጵያ ይሁዲዎች ከወጭ የመጡ ዜጋዎች በመሆናቸው ከጥንቱ ስደተኝነታቸውን የሚያሳይ ሆኖ ነው። ሌላ የዚህን አይነት ድርድራ ከዘመኛ መቶ እስከ ሁለት ሺህ አመት ያክላሉታል። የይሁዲዎች ስደት ሁለት ጊዜ (በአንደኛው በሁለተኛው መቶ ደስ ፍርሽ) ነውና ያመቱ ልዩነት ከዚህ የመጣ ይመስላል። ሁለተኛው ዘርፍ ደግሞ «በሰሰን የሰ ዘመነ መንግስት የተፈጠረ ሆኖ ነው። ለስልጣን ተዋጊ፤ ሲጠቁ ቅጣቱ ከእርስት መነቀል ነበረና ይሁዲዊ የሆነ ሁሉ፤ «ፍልሰ - ፈላሽ» ተባለ የሚል ሲሆን በሁለቱ አቀረራቸው መሀከል ያለውን ግጭት እስካሁን ያስታረቀ ፀሐይ ግን ገና አልተወለደም።

ቤተእስራ-ኢል - መስጊድ አሊያም የፈላሽ መንደር። በቅርብ ግን ቡድኑ (ሰው) ተተክቶ እንደጠራበት መፈክሩን ያነሳው አንድ ቤተእስራ-ኢል-ነክ ቡድን (ካናዳ ውስጥ) ሲሆን፤ እስራ-ኢል ውስጥም ይህን ስም ለግሰወደት የሚሰራ ቅርንጫፍ ቡድን አለው። የግሀብረም የሆነ ስምም ያው «ቤተእስራ-ኢል» ነው።

የኢትዮጵያ ይሁዲዎች - ይህ የቅርብ ጊዜ የፖለቲካ ውሽንፍር (በፈላሽና እስራኢካውያን መሀል) የፈጠረው አጠራር ነው። እስራ-ኢል ውስጥ በተፈጠረው ጫንት «ቤተእስራ-ኢል»ም፤ ሆኖ «ፈላሽ» ወደልዩ መሆን የሚያመራ ቅኝት መሆኑን የታዘቡ ሰዎች ያቀናቀኑት (ለመፍትሄ) አጠራር ነው። በጭር አነጋገር፤ እንደአያ ተባብሮ ከአድጌ የጠሰ «እስራ-ኢል»ና «ጌዴ» ብሎ ያለውን ሰው ሲከፍለው «አየረሳለም» በመባል ብቻ ያውቋል የነበረችው «እስራ-ኢል» ሁና ሲያገኝ፤ ከጊዜው ስም ጋር ተጋጭቶባቸዋል። ይህን ግጭት ሲያስታርቁ «የነጭ እስራ-ኢል»ና «የጠቢቅ እስራ-ኢል»

ሌላ ይታያሉ። ይህን በጭር ለመመልከት፤ «እስራ-ኢሉች» የሚለውን ቃል እድጌ፤ አዛውንቶች ጥንት የነበረ አድርገው ይናገራሉ።

ካይላ - በድፍን ኢትዮጵያ ውስጥ በተለያዩ ግሀብረሰባት ውስጥ በኪነት ሰዎች (ተገታሮች፤ ዘምዝግወች፤ አንጣሪዎችና ሸክላ ሰሪዎች) ላይ ሲለጠፍ የዓረ ስም መሆኑን ሁሉም በከባቢው የሚረዳው ይሆናልና ግንኙነቱን ላንባቢ ሁሉ እውቀቱ። «አጃኛ» ግለት የታረመ ንግግር ሆኖ ሲታይ «ካይላ»ና «ጠይብ» (ከህነት ቀመስ ሰዎች «ጠቢብ» ያሰኙታል) ቅርንጫፍ አንድ ነው፤ በጠብ ታለዚግ ሲወረወር ያው ስድብ ነው።

እግረመንገደችን ግን «ካይላ» የሚለው ቃል (ፅንሰሀሳብ) «ቡድ» ከሚሉት ቡድን ጋር ያለው ዝምድና ምንድን ነው? የሚል ቢነሳ፤ «ካይላ» ይበልጥ ብሄራዊ በሀሪ ይደካል፤ «ካይላ» ግለት ፈላሽ ብቻ አይደለም፤ ሌላ ህቅ የመናገር ከተነሳ ሁሉም «ቡድ» ተብሎ «ካይላ»ም አይባልም፤ ከሁሉም በላይ «ቡድ» ተብሎ የወች ጭራሹን «ፈላሽ» ሲሆኑ አላየንም። «አንድነት» ግለት «የቡድ መደህኒት» (አትሊትም ይሉታል) እያንዳንዱ ቤተእስራ-ኢል ያሰራልና። ቤንጌሪያን አየር ግረፈያ ላይ ከንገት ከወረደት የፈላሽ ጥሪት መሀል አንድ ነው። ከተሰደዱት አንድ ዋና ተክልም ጤናአደም ነው፤ (ያትሊት አንድ ቅመም ነውና።) ስለሆነም የጠባቂዎች ቅንቀና ብዙ የሌሎችም ታሪክ የሚያጠፋ፤ ሲጠናም የሚሰወር ነውና «ካይላ» የሚባል ሁሉ ፈላሽ ብቻ አይደለም፤ እንደጌንደርና እንደትግሪ ሌሎችሰ ፈላሽ ያልሆኑ «ካይሉች» የሏቸውም መልሱን ለታሪክ ሰዎች ጥናት ትቸዋለሁ።

- ሀይ - ራስ ደጃን ተራራ ግርጌ ያንድ አምባ ስም።
- ሀገ-ግለት - መሳግት፤ ግብጽ።
- ሀረይ - ቀልብ
- ለመጭ - ብዙ (ለፍራፍራ)
- ላም-ወደር - ጭልጭላ
- >ላጃን - ቡድን ውስጥ የሚዋር ግንኛውም ሰደተኛ።
- መላጌጥ - ከፍ መውተፍ (የበቅሎ ልጋጥ)
- መላከፍ - መቻመስ፤ መቋረስ
- መረሀረህ - መብተክተክ
- መሰናጠት - መከፋፈል
- መሸለት - ከመቀት የሚመጣ መነፍረት።
- መቀለት - መታገዝ፤ መቸር (መቀበል)
- መቁረጫ ልጅ - መወረሻ፤ መወለዱ

መባዛት - ግጣጣል፤ ግመናዊት።
 መንዶ - ባለእንቁር በትር/ ዘንግ
 መክረልት - ቱርስ፤ መክሰስ።
 መክሸፍ - መደራት፤ መጥበቅ
 >መወገፍ - የህዝብ ግመሳለሽ አገልግሎት ተሽከርካሪዎች
 መነሻና መድረሻ ነው።
 መደረፍ - የቀልቀለት እናት፤ መድረሻ፤ መዝጊያ
 መጋኛ - የዋረ በሽታ
 መጠለስ - ፀር
 መወንገዝ - ያለስልት፤ በገላብት መክረል።
 መፍጽት - ግታጠል (ሰት)፤ መክፈት፤ ግለት፤
 *መኒት - ታክሲ
 *ሚሽጣራ - ፖሊስ
 ግሰለበም - ግሰገዝብ
 ግሰናሰን - ግብታታት።
 ግብራየት - መቶስቶስ፤ ግገሳበጥ፤ ግደባለት።
 ግመናዊፍ - ግዝለገለግ፤ በሀይል ግወዝወዝ
 ግዥንጥ - ከትከሻ እኩነት ታፋ ያለው የጉልበት ሀይል
 ግድረሀ - የቡድን መሪ፤ የክፍል ሀሳፈ።
 ግጽል - በመርገጥ ግሰግግት
 ግሜረረ - ሰብአዊ መገዛ፤ ግብናጠጥ፤ ቧጥጦ መገዛ።
 ምንዉህዝብ - አውራ፤ ባላባት፤ MAIN STREAM
 ጥሰደት - የሰንበት (ትደሜ) የቤተእስራኤል መና (ደብ)
 ሲሆን (ህዝቡ) ከሚለው ታል ባህሪው ይመሳሰላል።
 ጥጠረ - ጠነከረ፤ ገበዘ።
 ሰመመን - ንእስ እንቅልፍ።
 ሰጽና - ለቶትና ዝግራ መገዛ (እንገት) ከብዙ እንቂት
 (ቶጭንና ነጠላ የጭራ ገመድ) የተሰራ ወጥመድ።
 ሽወኪያ ንግድ - ከንቅርባንድ
 ተንጃ - ተጣግጽ፤
 ተጥታጣ - ስባታም
 ቀልቢጥ - ከድርጌ ከፍ ያለ መሰረሪያ (ሰፈት)
 ቋንቋራ - ጊዜ፤ የቤት እቃ።
 ትሰ-ወሀ - የመልክ አጣጣል፤ ደምዝባትና ለኸትን ጠቀስ
 ነገር ሁሉ። ለምሳሌ ትሰ-ወሀው የደጋውን ሰው ይመስላል።
 ትራተኛ - ከብት አልቃሚ
 ትርጠት - የራራ ምታት አይንን ሲያሰብጥ።
 ትጡትጥ - ሁኔታ፤ የፍጥረት አሰራር።

ባድግ - እደሪ የተተወ ጧስ (መንደር)
 ባይበለብሽ - ባይበለባ፤ የመደፍ ጽርባ
 >ብረንባ - ንእስ አውቶቡስ
 ብድር - ጭፍ።
 ተርቲመኛ - ቡና አጣጭ
 ተነፋራ - ያልተቋቋመ፤ ያልተስተካከለ
 ትይስት - አወሊያ፤ ዛር፤ እመል
 *ቱራ - አሪት
 አሊ - ሀሰት፤ መክደት
 አልጫ ወንድ - ለፈሰፈሰ፤ መያ የለሽ
 አግረኛ - አያያዝ፤ ሁኔታ፤ ትድረት፤ ብልህት፤ መሳ...
 አቅል - ቀልብ
 አብደናጌ - ብትንትን ወይም ዝብርቅርቅ ግለት።
 አወዛ (ሀወዛ) - የጫትና ግር ጥጽት፤ ዝፍዝፍ።
 አይነ-ወጊ - በወባት ሳይ ለፍር ከህመም ግድረስ
 አድግስ - በእንግሊዝኛው «ደይመንሽን» የሚሉት ስሜቱ
 እንደሰ ሆኖ፤ አይን የመረት አቀግመጥን ለግየት የሚከለልበት
 መስመር (ሰንበለት)፤ አትጣጫ ለመሰየትም እንጠቀምበታለን።
 አጥቢያ ኮከብ (አጥቢት) - ቤኑስ
 አግግስ - ነፋስ። አግግስ ሲያዝር፤ የጠዋት አግግስ፤
 የትትር አግግስ።)
 እላፍ-ገይድ፤ - «ፖሲፖርት» የሚለውን ታል ለመተካት
 በንጥቀት የተወረወረ ሲሆን፤ እንደ «ፖሲፖርት» ግለት የረሱ አርሶ
 -አደር ሽግግሌ «እንደመጣላቸው» የዘረፉት ታል ሆኖ ታሉ
 የተፈጠረው አቲና (ግሪክ) አውፎፕላን ጣቢያ ሳይ ነው
 ይባላል። ባንክሮ ስመስከተው እዛውንቱ የነጠቃቸው ሳይሆን
 አደብ ገዝተው የፈጠረት ስለመሰለኝ እኔም አልገደፍኩትም፤
 አይመስልም?
 እምል - ከጊዜ መብዛትና ከመታፈግ መሰወጥ፤ መሰላሸት (ጥሪ
 እህል ለሆነ ሁሉና ለድቂት።)
 እደሪ መወጣት - ሳይነምድር መቀመጥ
 እጅ-በብ - መድሀኒት ሰሪ (ብዙ ጊዜ አሉታዊ በተለይ
 ደብተሮችን፤ መተታጥቻን ይመለከታል)
 ከመጡበ - ያን ያህልም፤ ምንም ሲሆን ምንም ያልቀረው፤
 *ከሸር - ያልረከሰ፤ የተባረከ፤ ከንክሊ የራቀ
 የጠረ እቃ - ምራፍ፤ መርገጫ፤ ወገል፤ ግንቂያ፤ ቀንበር፤
 ጥረር፤ ድግር፤ ትትርት፤ ወሻል፤ እርፍ፤ ጽራፍ
 ጌይ - ቤተእስራኤል ያልሆነ ግለት ሲሆን በመሰረቱ

ይህ ደዊ ያልሆነ ሁሉ ግለት ነው።

«ወህ - መከረል» - መሸናት። በሲት በኩል እንደያው
«መተመጥ» ብቻ ይሉታል።

ወገት - ወረ፤ ወዋታ።

ወቶትክ - አወቶግቲክ

ወታቢ - «ቲሊፓቢ» የግሊውን የግግሰል፤ ሲሰፋ ደግሞ
«ሳይኪክ» የግሊውን የእንግሊዝኛ ታል የግጥሳ ይሆናል።
ከተግደው፤ ምሁሩ ይህን ታል ሲጠቀምበት ይቀረጥል፤ በገርቢት ግን
ያእምር አቅምን ብሎም አመልን የግጥግ ታልም ሲሆን ይታያል።

1- ከጆርባ እንደግዛባክል ሀይል፤

ለምሳሌ፤ ከሰው የግያታርብ ወታቢ አለበት። (አመል)

ወታቢ የ ይነገረኛል፤ ምልክቱ ሰውነቱን ይቀረጥል።

2- እንደንደ ዛር (ትይስት፤ ቀሪኛ) ወደግለው ብቻ
የግጥሞች አሉ፤ ነገር ግን ዛር በሌላቸው ሰወችም በያሌ ጥቅም
ላይ ሲወል ይታያልና የግጥሟን እይሆንም።

ወረንጠር - አላግደው እንደገሰባ ሁዋ የግጥተኩረው እግር
መያዝን ነው።

ወራንታ - የመላኪያ ሰፋት፤ (ግጥሟን ግድግ ይይዛል።)

ጋሻ - የግራ በኩል አቅጣጫ

ገድ - ወፍ

ግብረ-ወህ - አበሻ ሴቶች ጠዋትና ግታ የግጥደርጉት
የመታጠብ ደንብ። ... የግያፍራት የእምስ ወህም ይሉታል።

ግድም - ወርድ፤ መት፤ ቅርብ፤ ከባቢ፤

ከትር-መልቀም - የጌረረ ደር ግብጽት፤ መላወት።

ግስንግስ - ትልቋንቀራ፤ ድሪት

ዘር-አዘርት - ትወልድ

ድርጌ - እፈያ (ለእንሰራ፤ ለግድግ)

ደመር - አስከረን ያላጀበ ለቅሶ፤

ደቢያተኛ - ጉልበት ከፋይ፤ ወበረኛ

ደብር - ፤ ቀበሌ፤ ታቦት፤ ያንድ ታቦት ክብብ በመሉ

ደቦ - የጉልበት ብድር ከፈላ፤ ቁጥረ ከበዛ ወበራም

ይሆናል።

ደርብ - ደምደም፤ ፎቅናምድር ቤት

ደልቻ - ቀለም (ያልየለት ቡሳ)

ደ-ግለት - ዝግ ግለት፤ ደ ስትልብኝ ተወኪት።

ደርብብ - ከከንፈር የቀረ (የቆና ደርብብ፤ የፍንጃል
ደርብብ ቡና...)

ድንጉል - ወህ ተሸካግረው ንብ፤ ስራው ይኸ ብቻ ነው።

እይቀስም።

ድደናም - ብርደም።

>ጌረር - አደሰ ገብ ላጅን፤ ያገረን ትድረት ያልለመደ።

ጥጂ ግራከቢያ - ከብት መውጫና መገቢያ፤ ግታና ወት።

ጫ ግለት - ሰጥ፤ ፀጥ።

ጭለላ - በፍ መላብላብ፤ እውነታ የለለበት ምስጋናም ሆነ

ድጋፍ

ፈተት ግለት - ዘና ግለት (ለሰውነት፤ ለአየር፤ ለፀሀይ)